

οχοδιασής

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ
ΜΕ ΤΟΝ ΜΑΡΞ

ΤΑ ΑΓΝΩΣΤΑ ΕΡΩΤΙΚΑ
ΤΟΥ ΜΠΡΕΧΤ

ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

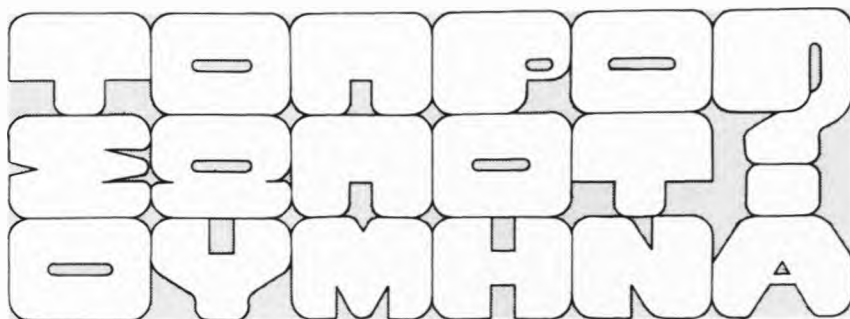
«Πορφύριος»

ή

Κ. Χ. Μύρης

ή

Κώστας Γεωργουσόπουλος

Κι αν κάποτε αναρωτηθήκατε «τί τάχα νά σημαίνει» Πορφύριος, ιδού μιά εικόνα των Πορφυρίων, πού έχουν ήδη προκύψει στην Ιστορία, παρμένη από ένα τόμο της Μεγάλης Εγκυκλοπαιδείας Παύλου Δρανδάκη. Τό σίγουρο είναι ότι, μιά και ποτέ μιά σκέψη δέν γίνεται τυχαία, ο δικός μας Πορφύριος θέλησε νά συνεχίσει τήν ατέλειωτη αὐτή αλυσίδα και νά μὴν σπάσει τήν ἁγία παράδοση:

Πορφύριος Μητροπολίτης Ἄρτης πρῶτα τό 1805-1808, πανθείς τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἀλή Πασᾶ τῶν Ἰωαννίνων. Βραδύτερον ὅμως, προσλιπαρήσας αὐτόν, ἀνέκτησε τήν ἐπαρχίαν του τό 1813...

Πορφύριος ἅγιος: Ἑπτὰ τέτοιοι ἅγιοι ἀναφέρονται μέ τό ὄνομα αὐτό.

Πορφύριος ὁ Πύριος (ἡ Φοινίξ ἡ Βατανιώτης) (232-304 μ.Χ.). «Νεοπλατωνικός φιλόσοφος ὁ σημαντικώτατος τῶν μαθητῶν τοῦ Πλωτίνου... Σκοπόν αὐτοῦ ἔθετο οὐχί τόσο νά προαγάγῃ καί ἀναπτύξῃ περαιτέρω τό σύστημα τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ, ὅσον μάλλον νά ἐρμηνεύσῃ καί νά ὑψηρετήσῃ τοῦτο!...»

...«Υπῆρξεν ἐκ τῶν σφοδρωτέρων πολέμιων τοῦ Χριστιανισμοῦ γράφας 15 κατά τῶν Χριστιανῶν ἄρθρα».

Πορφύριος Ποπλίλιος Ὀπτατιανός «Λυρικός ποιητής καταγόμενος ἐξ ἰθαγενῶν τῆς Ἀφρικής» (Δ' αἰώνας). «Ἐκ τῶν ποιημάτων του εἰκάζεται ὅτι ἦτο Χριστιανός... Τά 28 ποιήματά του... εἶναι παραδοξολόγια δείγματα διεστραμμένοι ἐκκεφάλου...»

Πορφύριος, ἐπίσκοπος Γάζης (395 μ.Χ.)... «ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ εἰς Αἴγυπτον ἡσπασθῇ τόν μονήρη βίον ἐν σκῆτι».

Πορφύριος Οὐσπένσκη, Ρώσος Ἀρχιεπίσκοπος.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ἀναπολεῖ τά παιδικά του χρόνια μέ συγκρατημένη συγκίνηση: «Μαζί στους γάμους, στά βαφτίσια, στό θάνατο, στά πανηγύρια, στά κούλουμα, στή σπορά, στό θερσίμο. Τό σπίτι ἀδιαίρετο, ἀθέρτο ἡ στρωματοάδα στήν αὐλή, στήν ταράτσα, στους γιालούς. Ὁ παππούς ὁ πατέρας τά παιδιά - ἡ γιαγιά καί ἡ ἐγγονή πλάι-πλάι». Ἄν εἶναι δουλειά κοινωνιολόγου νά ἐρμηνεύσει τό ιεραρχικό αὐτό σχῆμα, σίγουρα εἶναι δουλειά ψυχανάλιτῃ νά ἐρμηνεύσει τήν ἀπουσία τῆς μητέρας ἀπ' τῇ χαρούμενῃ εἰκόνᾳ. Καί μόνο ψυχανάλιτῃς μπορεῖ νά ἐρμηνεύσει τήν ἀκόλουθη φαντασίωσή του: «Σκεφτόμουν νά τὴν καλόγρια στό ταμεῖο τοῦ σουπερ μάρκετ, στό σέρβις τοῦ αὐτοκινήτου, στό σαλιγκαρο, στό τραπέζι μέ τὰ φουάγκρα καί τούς φασιανούς, καί δέν τῇ θαύμαζα οὔτε τῇ ζήλευα».

Στὴν ἐφηβεία του διασκεδάσε σέ «πάρτυ ρεφενέ μέ κεφτεδάκια,

μουρταδέλλα, τσίπς καμιά χιλιάρα κρασί -κι αὐτό κρυφά- μέ τό δανεικό γραμμόφωνο καί τῇ ζεστή σφικτή παρέα. Μέ τούς γονεῖς ἀνάμεσα στά πόδια, ν' ἀνάθουν τό φῶς ὅταν κανένας τολμηρὸς τό ἐσθηνε».

Ἐκεῖ ἐξῆσε καί τά πρῶτα του ἐρωτικά σκιωτήματα: «Παιδικά μέ πονηριές, μέ τρέλες, μέ κόλπα νά ξεμοναχιαστοῦν τά παιδιά, νά σκάσει κανένα φίλι, νά κοκκινήσει κανένα μαγουλάκι. Καί κλάματα γιὰ τὴν προσβολή -γιὰ ποιά μέ πέρασες; σ' ὅλες τὰ ἴδια λέτε!»

Ὅπως ἀναφέρει συγκράτησε ἀπὸ τό περιοδεῦν «μιά εἰκόνα μέ πανηγυριώτικο χαρακτήρα. Ἐκατοντάδες γυμνοὶ ἐφηβοὶ στή σειρά ὁρθιοί». Γι' αὐτόν ἡ ἰδανικὴ γυναίκα ἔχει τό «ἦθος τῆς μυδικῆς ὑπερθόρειας παρθένας». Ὅσο γιὰ τό πρότυπο τοῦ ἀνδρα δηλώνει: «Θαυμάζω τὸν ἀγιορείτη, τό σκηνίτη, τό στηλίτη».

Εἶναι ἓνας πνευματικὸς ἄνθρωπος μέ ὅλη τὴ σημασία τῆς λέξης. Ἀπεχθάνεται κάθε τι τό ὑλικό, τό χυδαῖο καί θαυμάζει κάθε τι τό πνευματικό:

«Ξέρει τό πλατὺ κοινὸ πὼς ἓνα βιβλίο κοστίζει τὰ μισὰ σχεδὸν ἀπὸ ἓνα σουβλάκι σέ χασαποταβέρνα;»

«Εἶδηση εἶναι ἡ ἐκδοσὴ ἐνὸς βιβλίου... Αἰσθάνεται ὁ ἀκροατὴς πὼς οἱ συνάνθρωποι του δέν ἀσχολοῦνται μόνο μέ τό ἐγκλημα, τό φαί καί τίς τιμές».

Στὴν πραγματικότητα ἀηδιάζει ἀπὸ τὸν κόσμο:

«Δέν πρέπει κάποτε νά ἐξασκηθοῦμε στὸν ἐμετό;»

Οἰκτίζει τό ἀναγνωστικὸ του κοινό:

«Οἱ ἄνθρωποι τώρα πιά χωρίζονται σέ διαβασμένους καί ἀδιάβαστους».

Νιώθει ρίγη πού ὁ νεοέλληνας γίνεται συνένοχος στήν ἀπώλεια τῆς ἐλληνορθόδοξης παράδοσης:

«Ἔτσι θέλουμε νά γίνει ἡ ὀρθοδοξία... καί ὄχι νά τὴν ἐγκλωβίζουμε σέ καθολικιστικά καί διαμαρτυρόμενα πλαίσια καί πρότυπα». Ἀποστρέφεται κάθε τι τό ξενόφερτο:

«Πῶς, μόνο τό θαυμασμό, νά μὴ σοῦ φαίνεται κάθε ξένο ἄνιστο;» Συχνὰ νιώθει νά πνίγεται ἀπὸ ἀγανάκτηση:

«Θεέ μου τί ταπεινώση! δίπλα στό ἀλάτι, στό σπέρμα καί στό φωτιστικὸ πετρέλαιο πού ἐλέγχει ἀποκλειστικά τό κράτος, νά θεωρεῖ εἶδος πρώτης ἀνάγκης καί τὴν τράπουλα».

Πρῶτῃ του φροντίδα εἶναι ἡ ἀκεραιότητα καί ἡ δόξα τῆς Πατρίδας:

«Τῇ Μακεδονίᾳ δέν τὴ διεκδικούμε πιά, τὴν ἔχουμε».

«Στείλτε στό φεστιβάλ τῆς Εὐρωβιζιὸν χορικά τοῦ Αἰσχύλου, μεταφρασμένα μέ τὸν Ἀντωνίου».

Ἡ παράδοση εἶναι τό νῆμα τῶν ἐπιχειρημάτων του καί ἡ Δεξαμενὴ τῆς ἐμπνεύσεώς του:

«Τί δά κόστιζε νά ἐπιστρέψαμε σέ πατροπαράδοτους τρόπους καθαριότητας. Ἀναφέρομαι στό κατάθρεγμα τῶν δρόμων».

Εἶναι αὐτὴ ἡ Παράδοση πού ἀγωνίζεται νά διασωθεῖ:

«Ἐγινε ρομαντικὸ πρόσωπο ὁ γραφικὸς διαρρηκτὴς τοῦ παρελθόντος, ὁ γριλλάκις, ὁ μπουκαδόρος, ὁ λαχανάς, μέ τὰ μάλλινα γαντάκια του σχεδὸν σάν φιγούρα εὐγενικὴ κουτοπόνηρη καί μίζερη».

Νιώθει ιεραπόστολος, ἐπὶ γῆς προφήτης, δέ διατάζει νά ἀρπάξῃ τό φραγγέλιο καί νά καταφερθεῖ ἐναντὶα στά «κοινὰ ἦθη». Ἕνας ἐναντίον ὅλων. Γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς του:

«Ἦταν ὥραία ἡ χειρονομία τοῦ πρωθυπουργοῦ μέ τούς πρόσφυγες... Ἦταν μέσα στήν παράδοση τοῦ Ἑθνους».

Καί τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου:

«Δέν θά σωθοῦμε μέ τό πλύσιμο. Ἡ ρύπανση πέφτει ἀπὸ πάνω».

«Προσεύχεσθε γιὰ νά ὑπάρξετε»;

Δέν εἶναι λοιπὸν περιέργο πού δέ διατάζει νά ἀναλάβῃ τό ρόλο του χρονογράφου καί καθημερινὰ ἀσχολεῖται μέ τὴ χυδαιότητα τοῦ κόσμου -πού τοῦ προκαλεῖ ἐμετό- μάλιστα καί στίς πιά «ἀκραίες» περιπτώσεις: ἡ φωνὴ τοῦ Καζαντζίδη, ὁ προπονητὴς Παναγιουλίας («πρὶν γυρίσουν τὰ πόδια νά χτυπήσουν τό κεφάλι»), οἱ θαυμάστριες τοῦ δράκου:

«Θέλουν οἱ ψυχοπониάρες νά ΒΙΑΣΤΟΥΝ γιὰ νά τὸν σώσουν καί νά τὸν ἀπαλλάξουν ἀπὸ τοὺς τρόμους του. Καί νά σκεφτεῖς πὼς ἐκεῖνος εἶναι μέσα κι αὐτὲς κυκλοφοροῦν ἀνάμεσά μας».

Δέν εἶναι περιέργο πού καταφέρεται κατὰ τῶν νέων καί τῶν γυναικῶν μέ ἓνα ἰδιαίτερο μείγμα θρησκοληψίας, ρατσισμοῦ καί ἐθνικισμοῦ:

«Ἐλεύθεροι καί Ματωμένοι οἱ νέοι μας. Ἀνώνυμοι. Παιδιά πού ἐπαναστατοῦν στά λόγια καί μιμοῦνται σά μαϊμουδιτσες τὴ ζωὴ τῶν μεγάλων...»

«Κουνιοῦνται οἱ νεολαῖοι μας μέ τὰ ὀδνεῖα, τὰ ξενόφερτα ἦθη».

«Σὰς πειράζει νά πειδαρχεῖτε παιδιά στά παραγγέλματα τοῦ λοχία; Καί δὲ σὰς πειράζει πού ἄλλοτε σαν μηχανάκια, σάν τὰ σκυλάκια τοῦ Παβλώφ πειδαρχοῦσατε στά παραγγέλματα τῆς ντου ντούκας;»

Οὔτε πού ἀφορίζει τίς ἐπιστῆμες: «Θάρδει ἡ ὥρα καί ἡ στιγμή πού δά καταραστοῦμε τὴ Χημεία;»

«Ἔτσι πού μᾶς κατάντησαν τὰ ὄωρα τῆς ἐπιστήμης, τί νά κάνουμε χωρὶς ἀντί-ὄωρο;»

Ἐχει ἔτσι τὴν ἀνεση νά ἀναρωτιέται:

«Πόσα κιλά βοδινοῦ κρέας πού ἀγόρασε ἡ Σοβ. Ἐνωση ἀντιστοιχεῖ μέ ἓνα κιλό παιδιοῦ πέντε χρονῶν;»

«Πόσα παιδικὰ μαγουλάκια κόστισε ὁ διάσημος ποδοσφαιριστὴς γιὰ νά μεταγραφεῖ στὸν ἰσπανικὸ σύλλογο;»

Καί νά παρακολουθεῖ κατὰ πόδας τὴν πολιτικὴ τοῦ συγκροτήματος Λαμπράκη:

«Ἀνθρώπων τάχα τί δά σημαίνει ρούσικα; Ἄνθρωπος ἡ γιὸς τοῦ Ἀνθρώπου; Νά προσιωνίζει τάχα ἓναν πραγματικὸ ἀνθρωπισμό; Εἶδε».

Α.Θ. - Τ.Μ.

Καλό μήνα.

Είναι σπάνιο για μιά σοβαρή προσπάθεια νά ξεκινήσει Πρωταπριλιά. Κι όμως εγώ νιώθω σοβαρός.

Είναι μερικοί πού μέ γνωρίζουν από παλιά. Από τότε πολλά έχουν αλλάξει. Όμως ή πολιτική μέ συναρπάζει ακόμα. Μέ άλλο τρόπο ίσως. Δέν εξαντλώ τό ενδιαφέρον μου στην πολιτική σκηνή ούτε στα παρασκήνια τών κομμάτων.

Γιά μένα ή πολιτική είναι κυρίως άλλου. Στην καθημερινή ζωή όσο και στην τέχνη. Μου άρέσει νά παραφράζω τό Γκοντάρ: Δέ θέλω νά είμαι πολιτικός σχολιαστής. Προτιμώ νά σχολιάζω την πραγματικότητα μέ τρόπο πολιτικό.

Ή κριτική είναι πάθος μου. Κάνετε ωστόσο λάθος αν μέ περάσατε για μεγαλομανή. Αναζητείστε άλλου τή νεύρωσή μου: Κρίνω για νά γίνω αντικείμενο κριτικής.

Πολλοί μου μιλούν για τήν κρίση του τύπου. Για τόν πληθωρισμό πληροφόρησης. Για τά τόσα και τόσα περιοδικά πού θγαίνουν. Ή δική μου απάντηση βρίσκεται μπροστά σας. Έτσι απλά.

Βάσεις: ο έθνικά υπερήφανος δρόμος για τό σοσιαλισμό

Κανένας δέν μᾶς
ύποχρεώνει νά κρατήσουμε
τίς ἀμερικανικές βάσεις.
Ἄν δά μείνουν ἢ ἂν δά
φύγουν οἱ βάσεις αὐτές,
εἶναι κάτι πού ἐξαρτᾶται
ἀπόλυτα ἀπό τήν ἐλληνική
Κυβέρνηση.

Εὐάγγελος Ἀβέρωφ
10 Φεβρουαρίου 1983

Βέβαια, ἐμεῖς δέν
μποροῦμε νά κάνουμε
βάσεις εἰς τήν Ἀμερικήν.

Γεώργιος Μαῦρος
2 Φεβρουαρίου 1983

Δυστυχῶς, ἀντί τῆς
εἰλικρινείας καί τοῦ
ρεαλισμοῦ, ἠκολούθησαν
καί οἱ Ἀμερικανοί τόν
όλισθηρόν δρόμον τῶν
ἐκθιασμών καί τῶν
ἀπειλῶν.

ΕΣΤΙΑ
18 Φεβρουαρίου 1983

Καμία υπερήφανη χώρα
καί κανένας υπερήφανος
λαός δέν μπορεί νά
υποθηκεύσει τά κυριαρχικά
του δικαιώματα εἰς τό
ἀέναον.

Ἀνδρέας Παπανδρέου
14 Μαρτίου 1983

Ὅπως θέλετε, πάρτε το.

Χαρίλαος Φλωράκης
29 Ἰανουαρίου 1983

Τό ζήτημα τῶν βάσεων ἔχει τρο-
φοδοτήσει μία μακρά σειρά ἀπό
δηλώσεις πολιτικῶν ἀρχηγῶν - καί
τίς συνακόλουθες κάθε φορά ἀντε-
γκλήσεις τῶν γραφείων τύπου τῶν
πολιτικῶν κομμάτων. Ἀλλά δέν φά-
νηκε ἱκανό νά πυροδοτήσει σοβα-
ρές πολιτικές συγκρούσεις ἀνάμεσα
στήν κυβέρνηση καί τή Δεξιά ἢ τήν
παραδοσιακή Ἀριστερά - ἂν καί οἱ
δύο πτέρυγες τῆς κοινοβουλευτικῆς
ἀντιπολίτευσης δηλώνουν ὅτι ἔχουν
πολύ σοβαροῦς λόγους νά ἀντιτίθε-
νται στήν κυβερνητική γραμμή.
Σχεδόν καθημερινά στολίζει τοὺς
κορυφαίους τίτλους τῶν πολιτικῶν
ἐφημερίδων. Ἀλλά δέν φάνηκε τό
ζήτημα τῶν βάσεων νά εἶναι ἐκεῖνο
πού θά μπορούσε νά ἀλλάξει τό
πολιτικό κλίμα ἀποφασιστικά. Γιά
ὁλόκληρες δεκαετίες ἡ ἀποχώρηση
τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων ἀποτε-
λοῦσε ἓνα αἷμα-αἰχμή τῆς Ἀρι-
στερᾶς. Σήμερα ὅμως δέν γινόμαστε
μάρτυρες ἀγωνιστικῶν διαδηλώσε-
ων, ἀλλά «ἐνωτικῶν» ἐκδηλώσεων,
σαφῶς ὑποβαθμισμένων τόσο σέ
μαζικότητα, ὅσο καί σέ πολιτικό
τόνο.

Τά κόμματα

Ἐπικρατεῖ λοιπόν ἓνα ἰδιότυπο
κλίμα. Ἡ ἐκβαση τῶν διαπραγμα-
τεύσεων εἶναι γιά ὅλους οὐσιαστικά
δεδομένη. Οἱ πολιτικές δυνάμεις
τῆς χώρας ἀναμένουν τό ἀποτέλε-
σμα καί προετοιμάζονται γιά νά
ἀσκήσουν τήν κριτική τους πάνω
στοὺς ὅρους τῆς συμφωνίας. Ἀφή-
νουν τήν κυβέρνηση ἀνενόχλητη νά
διαχειριστεῖ τή διαδικασία τῆς δια-
πραγματεύσεως, ἐλπίζοντας σέ μία
ἐκ τῶν ὑστέρων κριτική ὅπου θά
ἀποκομίσουν τά πολιτικά τους ὀφέ-
λη.

Ἐτσι ἡ Δεξιά υἱοθετεῖ μία «ἀφ’
ὕψηλου» κριτική στάση. Φροντίζει
νά διατηρεῖ τίς ἀποστάσεις της ἀπό
τῇ «στρατηγική» πού ἀκολουθεῖ ἡ
κυβέρνηση στό τραπέζι τῶν δια-
πραγματεύσεων. Προτιμᾷ, ἀντί νά
συγκρουσθεῖ ἀνοιχτά, νά «νουθε-
τεῖ» τό ΠΑΣΟΚ. Καί διεκδικεῖ αὐτό
τό δικαίωμα νά εἶναι ἐγκυρος σύμ-
βουλος καί καθῶς πρέπει ἐλεγκτής
τοῦ πράγματος, ὅχι μόνο γιατί ἔχει
τήν ἐμπειρία τέτοιων διαπραγμα-
τεύσεων, ἀλλά καί γιατί προτίμησε
νά διακόψει τίς διαπραγματεύσεις
προεκλογικά καί νά διακινδυνεύσει
τό ἔργο τῆς διαπραγματεύσεως, πα-

ρά νά ἐπισπεύσει μία «ἀσύμφορη»
συμφωνία. Προσπαθεῖ δηλαδή νά
προκαταλάβει τίς θέσεις ἐκείνες
πού θά τῆς δώσουν τά πιό ἐγκυρα
καί πειστικά ἐπιχειρήματα στήν «ἐ-
θνική» κριτική στήν ὁποία προτίθε-
ται νά ὑποβάλει τοὺς ὅρους τῆς
συμφωνίας.

Μέ ἀντίστοιχους στόχους, ἀλλά
διαφορετικά μέσα κινεῖται τό ΚΚΕ.
Ρητά διακηρύσσει ὅτι τάσσεται ὑ-
πέρ τῆς ἀποχώρησης τῶν βάσεων
καί δέν δέχεται σέ καμία περίπτω-
ση τή «λογική τῶν ἀνταλλαγμάτων».
Προετοιμάζεται νά ἐκμεταλλευθεῖ
τὴν ἐξ ἀριστερῶν δυσἀρέσκεια γιά
τὴν παραμονή τῶν βάσεων, νά ἀ-
σκήσει τή «λαϊκή» κριτική τῶν ὄ-
ρων. Ὅσο κι ἂν διαφοροποιεῖται
ριζικά ἀπὸ τὴν στάση τοῦ ΠΑΣΟΚ,
δέν ὀδεῖν τήν κριτική του. Ἀντίθε-
τα, δέ διατάζει νά διοργανώσει «ἐ-
νωτικές», δηλαδή μαζί μέ τό ΠΑ-
ΣΟΚ, συγκεντρώσεις καί συλλαλη-
τήρια. Πολύ περισσότερο, δέν φαί-
νεται νά ἐνοχλεῖται ἀπὸ τό γεγονός
ὅτι ἡ πολιτική βαρύτητα αὐτῶν τῶν
ἐκδηλώσεων δέν θά ζυγιστεῖ πουθε-
νά ἄλλοῦ ἔξω ἀπὸ τίς διαπραγμα-
τεύσεις γιά τήν ἐνίσχυση τῶν «ἐλλη-
νικῶν διαπραγματευτικῶν ἀτόυ».

Τό πάλαι ποτέ σύμβολο τῆς ξενοκρατίας

Πῶς λοιπόν φθάσαμε ὥς ἐδῶ;
Ὅταν γιά μία ὁλόκληρη ἱστορική
περίοδο οἱ βάσεις ἀποτελοῦσαν αἰχ-
μή τῶν πολιτικῶν στόχων τῆς Ἀρι-
στερᾶς, κανεὶς τότε δέν θά ἀμφέβα-
λε ὅτι ἡ Ἀριστερά, καί ἰδιαίτερα ἡ
παραδοσιακή, δέν θά ἀγωνιζόταν
μέ τόν πιό μαχητικό τρόπο γιά τήν
ἀπομάκρυνσή τους, ἰδιαίτερα σέ

κάποια εὐνοϊκή ἱστορική συγκυρία,
σάν κι αὐτὴν τῆς ἀνόδου τῶν σοσια-
λιστῶν στήν κυβέρνηση.

Οἱ ἀμερικανικές βάσεις ἀποτε-
λοῦσαν τό σύμβολο τῆς ἀποικιο-
κρατικῆς πολιτικῆς τῶν ΗΠΑ ἀπέ-
ναντι στή χώρα μας, τό σύμβολο τῆς
ξενοκρατίας καί τῆς ὑποτελείας. Ὁ
ἀγῶνας γιά τό διώξιμο τῶν βάσεων
ἦταν ἡ αἰχμή τοῦ ἀγῶνα γιά ἐθνική
ἀνεξαρτησία. Πού καί ὁ τελευταῖος
μέ τῇ σειρά του ἦταν στενά συνυ-
φασμένος μέ τήν πάλη γιά τὴν δημο-
κρατία. Μέ τήν πάλη γιά τήν κατάρ-
γηση τῶν ἀντιδημοκρατικῶν νόμων
τοῦ «κράτους τῶν ἐθνικοφρόνων»,
τῶν ἐκτοπίσεων, τοῦ ἐλέγχου τῶν
φρονημάτων. Γιά τόν ἐκδημοκρατι-
σμό τῶν θεσμῶν ἐνάντια στοῦ παλάτι
καί τὸ παρακράτος. Ὁ ἀγῶνας γιά
τό διώξιμο τῶν βάσεων ἦταν ἐτσι
ὀργανικά συνδεδεμένος μέ τήν ἀμ-
φισβήτηση τοῦ τρόπου ἀσκήσεως
τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας.

Δέν ἦταν τυχαῖο λοιπόν πού οἱ
πορεῖες εἰρήνης μέ τό σαφὴ ἀντια-
μερικανικὸ χαρακτήρα τοὺς εἶχαν,
σέ πολύ δυσμενέστερες ἱστορικές
συγκυρίες, πολύ μεγαλύτερη μαζι-
κότητα καί ἀγωνιστικότητα ἀπὸ τίς
πρόσφατες «παλλαϊκές» ἐκδηλώ-
σεις. Καί γιά νά μὴ ξεχνᾶμε τό
πρόσφατο παρελθόν, ἄς ἀναλογι-
στοῦμε τίς τεράστιες λαϊκές κινητο-
ποιήσεις μετὰ τὴν πτώση τῆς χού-
ντας. Ἡ κατάρρευση τῆς «ξενοκί-
νητης χούντας τῶν πρακτόρων τοῦ
ἀμερικανικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ» ἔφε-
ρνε στήν πρώτη γραμμὴ τό ζήτημα
τῆς ἀποχώρησης τῶν βάσεων.

Τώρα βέβαια ἡ ἱστορία ἔχει πάρει
ἄλλη τροπὴ. Τό μέγεθος τοῦ προ-
βλήματος τῶν βάσεων ἔχει συρρι-
κνωθεῖ, τό πρόβλημα ἔχει μετατε-
θεῖ ἀποκλειστικά στὰ δρώμενα ἐπὶ

Ἄν εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ ἐκβαση
τῶν διαπραγματεύσεων γιά τίς βά-
σεις θά κρίνει καί τήν ἰσορροπία
δυνάμεων στό Αἰγαῖο, ὅτι θά ἔχει
δηλαδή ἄμεσα ἀποτελέσματα στήν
κλιμάκωση ἢ στήν ἀναστολή τῆς
ἐπιθετικότητας τῶν ὁθωμανῶν γει-
τόνων μας, εἶναι ὅπωςδήποτε ἐν-
θαρρυντικό γιά τό ὁρθόδοξο ἔθνος
μας ὅτι ὁ Ἀμερικανὸς διαπραγμα-
τευτὴς ὀνομάζεται Μπαρτόλομιου.
Ἐχει δηλαδή ἓνα ὄνομα πού παρα-
πέμπει ἄμεσα σέ «ἐσωτερικές» χρι-
στιανικές ὑποθέσεις, ἔστω κι ἂν
αὐτὲς σχετίζονται μέ τίς πιό σκοτει-
νὲς ἐποχὲς καί μυστικιστικὲς πτυ-

χὲς τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Φαίνε-
ται ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ ἔχουν ἀλάν-
θαστο κριτήριο στήν ἐπιλογή τῶν
διαπραγματευτῶν τους. Σκεφτεῖτε
τόν κ. Μπαρτόλομιου εκπρόσωπο
τῆς Ἀμερικανικῆς πολιτικῆς στό
Λίβανο. Πολύ δύσκολα θά ἐπειθε
ὅτι ἡ ἀμερικανικὴ πολιτικὴ δέν εὐ-
θύνεται γιά τίς σφαγὲς τῶν Παλαι-
στινίων ἀμάχων ἀπὸ τοὺς Χριστια-
νοὺς φαλαγγίτες. Σκεφτεῖτε καί τὴ
δύσκολη θέση τοῦ Καψῆ, ἂν ὑπο-
χρεωνόταν νά διαπραγματευτεῖ τό 7
πρὸς 10 μὲ κάποιον πού θά ὀνομα-
ζόταν Χαμπίμπ...

T.M.

πολιτικής σκηνής. "Αν δέν βιαστούμε νά αποδώσουμε αὐτή τήν εξέλιξη στίς τυχοδιωκτικές «θελήσεις» τῶν κομματικῶν ἡγεσιῶν, πρέπει νά ἀναφερθοῦμε στήν ἱστορική διαδικασία πού τροποποίησε ριζικά τόν τρόπο ἀσκησης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας μετά τή μεταπολίτευση.

Ἡ «ἐκσυγχρονιστική τομή» πού ἐγκαινιάστηκε ἀπό τίς πρώτες μετά τή μεταπολίτευση κυβερνήσεις Καραμανλή ἀποδυνάμωσε πολύ γρήγορα τή στρατηγική τῆς Ἀριστερᾶς. Ἡ ἐλεύθερη λειτουργία τῶν πολιτικῶν κομμάτων τῆς Ἀριστερᾶς, ἡ ἀποκατάσταση μιᾶς κοινοβουλευτικῆς δημοκρατίας στά πλαίσια τῆς ὁποίας ἐγγράφεται ἀκόμη καί μία σοσιαλιστική κυβέρνηση, ἡ πολυδιάστατη ἐξωτερική πολιτική, ἐνσωμάτωσαν πολύ γρήγορα τά ὁράματα τῆς Ἀριστερᾶς γιά «δημοκρατία, ἐθνική ἀνεξαρτησία καί κοινωνική προκοπή». Οἱ αἰχμές τῆς Ἀριστερᾶς ἔχασαν τόν ἀνατρεπτικό χαρακτήρα τους. Ἀντίθετα πολύ γρήγορα φάνηκε ὅτι ἡ στρατηγική τῆς Ἀριστερᾶς ὄχι μόνο δέν ἐρχόταν σέ ρήξη μέ τή στρατηγική τῆς σταθεροποίησης τῆς ἀστικής ἐξουσίας, τή στρατηγική τοῦ «Κράτους Δικαίου». Ἰσα-ἴσα, πού, ὅπως φάνηκε μέ τήν ἀνοδο τοῦ ΠΑΣΟΚ στήν κυβέρνηση καί τήν ἐποικοδομητική κριτική τῆς παραδοσιακῆς Ἀριστερᾶς ἀπέναντί του, ἡ Ἀριστερά πολύ πρόθυμη στάθηκε γιά νά ἀναλάβει τήν ἐμπέδωση τῆς στρατηγικῆς τοῦ «Κράτους Δικαίου».

Στό νέο πλαίσιο ἀσκησης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας αἰρῶνται οἱ αἰχμές

πού παλαιότερα στήριξαν τό κίνημα ἐναντίον τῶν βάσεων. Εἶναι τώρα πιά αὐτονόητο πῶς εἴτε παραμείνουν εἴτε ἀποχωρήσουν οἱ βάσεις, ὁ Τίχονωφ θά ἐπισκέπτεται τήν Ἀθήνα καί ὁ ὁμολόγός του ἔλληνας τῆ Μόσχας. Ἔτσι κι ἄλλως θά ἔχουμε ἄριστες σχέσεις μέ τίς βαλκανικές χώρες καί τίς χώρες τοῦ τρίτου κόσμου. Πολύ περισσότερο, ἡ παρουσία τῶν βάσεων δέν φαίνεται νά μπορεῖ νά ἐπηρεάσει τήν ὁμαλή λειτουργία τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν.

Ἔτσι τό ζήτημα τῶν βάσεων τίθεται σάν ζήτημα αὐτόνομο ἀπό τά ζητήματα ἀσκησης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Εἶναι αὐτή ἡ αὐτονόμηση πού ἀφαιρεῖ ἀπό τίς βάσεις τόν, συχνά ἐκρηκτικό, πολιτικό χαρακτήρα πού παλαιότερα εἶχαν. Αὐτή ἡ αὐτονόμηση καί πολιτική ὑποβάθμιση τοῦ προβλήματος δίνουν στό ΠΑΣΟΚ τήν κατ' ἀρχάς ἀνεση νά τοποθετεῖ τό πρόβλημα τῆς παραμονῆς τῶν βάσεων σάν πρόβλημα διαπραγματεύσιμο. Πολύ περισσότερο, καθώς μία σειρά στρατηγικοῦ χαρακτήρα πολιτικές ἡττες τοῦ λαϊκοῦ κινήματος, ἡ ἐπανεκτίμηση στό ΝΑΤΟ, ἡ ἐνταξη στήν ΕΟΚ, ἔχουν θέσει κάποια πολιτικά ὅρια πού, ὅσο κανεῖς δέν τά ἀμφισβητεῖ, καθιστοῦν τό ἐρώτημα τῆς παραμονῆς τῶν βάσεων πραχτικά ἀπαντημένο.

Ἔτσι, ἡ πολιτική τοῦ ΠΑΣΟΚ ἐρχεται σέ συνέχεια τῆς πολιτικῆς πού εἶχαν ἀκολουθήσει οἱ κυβερνήσεις τῆς Νέας Δημοκρατίας. Ἀλλά ὄχι μόνο αὐτό. Στό ἐσωτερικό αὐτῆς τῆς συνέχειας εἰσάγει τήν «τομή» τῆς Ἀριστερᾶς, δίνει ἓνα ἰδιαί-

τερο τόνο στή διαπραγμάτευση. Πολιτικοποιεῖ τή διαπραγμάτευση κατά δύο τρόπους.

Πρώτα πρώτα ἔχει τήν εὐαισθησία νά διαπιστώσει ὅτι ἡ παρουσία τῶν ἀμερικανικῶν βάσεων συναρτᾶται μέ τούς διεθνείς συσχετισμούς, τόν ἀνταγωνισμό τῶν ὑπερδυνάμεων, τή μοῖρα τοῦ πλανήτη μας. Ἐδῶ οἱ σοσιαλιστές ἐκπρόσωποι τῆς ἀστικής ἐξουσίας ἔχουν νά δηλώσουν τίς ἀγνότερες προθέσεις γιά παγκόσμια εἰρήνη καί ἀφοπλισμό. Ἀλλά, φυσικά, σάν ἡγεσία μιᾶς μικρῆς χώρας δέν μποροῦν νά κάνουν καί πολλά πράγματα. Κάνουν ὅμως τό καθήκον τους, ἔστω καί μέ παραδειγματικές χειρονομίες. Κατηγορηματικά λοιπόν δηλώνουν ὅτι θά ἀπομακρύνουν τά πυρηνικά ὅπλα, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ἐκβασή τῶν διαπραγματεύσεων γιά τίς βάσεις. Στό κάτω κάτω ἔτσι θά ἔχουμε τό κεφάλι μας ἥσυχον στήν περίπτωση πού γίνεῖ καμιά πυρηνική σύρραξη. Ἡ στήν περίπτωση πού ἐξαπλωθεῖ στή χώρα μας τό εὐρωπαϊκό μικρόβιο τῶν ἀντιπυρηνικῶν κινήσεων. Τελικά, πρόκειται γιά «ἀπαρχαιωμένα ὀπλικά συστήματα» πού δέν ἐξυπηρετοῦν οὔτε καί τούς Ἀμερικανούς, δηλώνεται γιά νά μήν ἀνησυχῆσει ἰδιαίτερα οὔτε καί ἡ φιλοδυτική παράταξη.

Ἡ Ἐθνική Ἀνεξαρτησία πέθανε: Ζήτω ἡ Ἐθνική Ὑπερηφάνεια

Ἀκόμη, τό ΠΑΣΟΚ μή ἀρκοῦμενο στήν ἐπί παγκοσμίον βάσεως πολιτικοποίηση τῆς διαπραγμάτευ-

σης προχωρά ἀκόμη πιό πέρα. Ἀν δέν εἶναι ἡ διασφάλιση τῆς Ἐθνικῆς Ἀνεξαρτησίας πού θά συνδέσει τίς βάσεις μέ τήν πολιτική ζωή τῆς χώρας, κάτι ἀντιστοιχο πρέπει νά ἀνακαλυφθεῖ. Κάτι πρέπει νά διασφαλισθεῖ. Καί αὐτό βρέθηκε: ἡ Ἐθνική Ὑπερηφάνεια.

Ἐθνική Ὑπερηφάνεια συνεπῶς! Θά τήν διασφαλίσουμε, θά τήν πλατύνουμε, θά τήν βαθύνουμε! Ἔτσι πολιτικοποιεῖται ἀκόμη καί τό παζάρι γιά τό νοίκι τῶν βάσεων. Δέν πρόκειται γιά τά λεφτά... Εἴμαστε ἀνιποχώρητοι διότι εἴμαστε Ἐθνικά Ὑπερήφανοι.

Ἀλλά δέν ἦταν αἰτιές οἱ αἰχμές τοῦ ΠΑΣΟΚ πού χρωμάτισαν ἀποφασιστικά τόν πολιτικό τόνο τῆς συζήτησης γιά τίς βάσεις. Αὐτό πού κυρίως συζητιέται εἶναι τό ζήτημα τῶν «Ἀμερικανικῶν ἐκβιασμών» πού πήρε πολύ γρήγορα τεράστιες διαστάσεις στό ἔδαφος τοῦ ἐθνικισμοῦ καί τῆς Τουρκοφοβίας, ἔδαφος πού συστηματικά καλλιεργήθηκε τά τελευταῖα χρόνια ἀπό Δεξιά καί Ἀριστερά.

Ἀν ἦταν ὁ φιλοκυβερνητικός τίπος πού προνομιακά διατυμπάνισε τοῖς ἐκβιασμούς γιά νά καταγγεῖλει τοῖς ἀντιπολιτευόμενους ὅτι ἀποδυναμώνουν τή δύσκολη διαπραγματευτική θέση τῆς κυβέρνησης καί ἄρα βρίσκονται ἀντικειμενικά στό πλεῦρό τῶν Τούρκων, τό θέμα τῶν ἐκβιασμών δέν φάνηκε λιγότερο ἐλκυστικό καί γιά τίς ὑπόλοιπες μερίδες τῆς πολιτικῆς σκηνῆς. Ποῦ καταντήσαμε, διερωτᾶται ἡ δεξιά, μέ τούς ἐξαλλους χειρισμούς τοῦ ΠΑΣΟΚ, νά γινάσκαστε ἀντικειμενικά ἐκβιασμοῦ. Μέ ἐκβιαστές δέν πρέπει νά διαπραγματευόμαστε, ἀντιφώνεῖ τό ΚΚΕ.

Καί ἔτσι, ὑπό τό κράτος τοῦ φόβου τοῦ «ἐξ ἀνατολῶν» κινδύνου, τό ἔθνος συντάσσεται ὑπό τήν σκέπη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας. Πολιτικῆς ἐξουσίας, πού μήν ἔχοντας τήν τοῦ παρελθόντος κακὴν μαρτυρίαν πού βάρανε τή Δεξιά, ἔχει τήν ἱκανότητα νά «ἐνώνει» καί τήν παραδοσιακή Ἀριστερά στοὺς «κοινούς στόχους τοῦ ἔθνους».

Τάκης Μαστραντώνης

Οί μύθοι του άστισμοϋ μένουνε. 'Η' Αριστερά αλλάζει

Οί οικονομικές κρίσεις της καπιταλιστικής παραγωγής παρουσιάζονται ξανά και ξανά από τότε που υπάρχει και κυριαρχεί ο καπιταλισμός. Ξανά και ξανά εμφανίζονται μαζί με τις κρίσεις και οι θεωρίες για τό πώς η οικονομία θα ανακάμψει, χωρίς φυσικά κοινωνικές καταστροφές, χωρίς να όξυνθούν οι κοινωνικές συγκρούσεις, χωρίς να διαταραχθεί ή εθνική ένότητα και συνοχή. Χωρίς να διαταραχθεί δηλαδή ή συνείδηση προς την καπιταλιστική έξουσία.

Τήν εποχή του Μάρξ ύπήρχαν κάποιοι που έλεγαν πώς για να ξεπεραστεί ή κρίση πρέπει να αύξηθούν οι μισθοί των εργαζομένων. Τέτοιες αύξήσεις θα αναθέρμαναν τη ζήτηση και θα κινούσαν και πάλι όλη την οικονομία. Τόσο απλή λύση και να μη γίνεται!

Η θεωρία αυτή των «ύψηλων μισθών», (που όμως κανείς ποτέ δέν τούς βλέπει, αλλά μόνο άκούει γι' αυτούς) έκανε τόν Μάρξ να πεί, έναν αιώνα πριν: «Αν όμως, για να δώσουν στην ταυτολογία αυτή (ότι οι κρίσεις προέρχονται από την έλλειψη μιάς ζήτησης ικανής να πληρώσει) μιάν έπιφαση βαθύτερης δικαιολόγησης, μάς πουν ότι ή εργατική τάξη παίρνει ένα πάρα πολύ μικρό μέρος του προϊόντος της, και

πώς επομένως τό κακό μποεί να θεραπευθεί, όταν ή εργατική τάξη πάρει μεγαλύτερο μερτικό άπ' αυτό, όταν δηλαδή ο μισθός τους αύξηθεί, τότε άρκει να παρατηρήσουμε μόνο πώς κάθε φορά οι κρίσεις προετοιμάζονται από μιά περίοδο, όπου ανεβαίνει γενικά ο μισθός εργασίας και ή εργατική τάξη παίρνει πράγματι μεγαλύτερη μερίδα από τό μέρος εκείνο του χρονιάτικου προϊόντος που προορίζεται για την κατανάλωση. Αντίθετα ή περίοδος αυτή θα 'πεπε από την άποψη των ίπποτων αυτών του ύγειους και «άπλου» (!) λογικού ν' απομακρύνει την κρίση. Φαίνεται λοιπόν ότι ή κεφαλαιοκρατική παραγωγή περικλείει όρους ανεξάρτητους από την καλή ή κακή θέληση, που τή σχετική εκείνη ευημερία της εργατικής τάξης την επιτρέπουν μόνο για μιά στιγμή και μάλιστα μόνο σαν τό πουλί της καταγίδας που μηνάει την κρίση» (Τό Κεφάλαιο II, σ. 41).

Πολλά χρόνια μετά, όταν ή παγκόσμια άγορά μαστιζόταν από την κρίση του 1929, ένας γερμανός σοσιαλδημοκράτης θεωρητικός, ο Tar-pow, θα ξανάκανε έπικαιρη τή θεωρία αυτή των μισθών: Καταπολεμώντας τή φτώχεια, έλεγε, σ'έξάνοντας τούς μισθούς, ή οικονομία μας θα

ανακάμψει.

Τή θεωρία του Tar-pow ανασκεύασαν, τήν εποχή εκείνη, οι θεωρητικοί του Κομμουνιστικού Κόμματος Γερμανίας: «'Ο Tar-pow «ξεχνάει» μόνο μιά «λεπτομέρεια», ότι δηλαδή οι κεφαλαιοκράτες παράγουν μέ στόχο τό κέρδος κι όχι για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες των εργατών. 'Ο καπιταλιστής δέν έχει ανάγκη γενικά να διαθέσει τά έμπορεύματά του, αλλά να τά διαθέσει μέ τέτοιο τρόπο ώστε να μπορέσει να πραγματοποιήσει την ύπεραξία που περιέχεται σ' αυτά και ή όποία έχει παραχθεί από τούς εργάτες. Έχει δει κανείς ποτέ κανένα καπιταλιστή ό όποιος να διαθέτει τά έμπορεύματά του μέ τό να δίνει χρήματα στους καταναλωτές για να αγοράσουν αυτά τά έμπορεύματα; 'Η άπλοϊκή έπιχειρηματολογία του Tar-pow, ότι δήθεν είναι στό συμφέρον των καπιταλιστών να αύξήσουν τούς μισθούς, δέν είναι στην πραγματικότητα καθόλου άπλοϊκή. Δέν προορίζεται για τούς καπιταλιστές αλλά για τούς εργάτες. Για να αποδεχθούν οι εργάτες τήν «όρθολογικοποίηση» της παραγωγής και τήν αύξηση της παραγωγικότητας, πρέπει πρώτα να πεισθούν ότι οι ύψηλοι μισθοί συμφέρουν και τούς καπιταλιστές, ότι οι καπιταλιστές θα

αύξήσουν όπωσδήποτε τούς μισθούς αν αύξηθεί ή παραγωγικότητα». (Α. Goldschmidt, K.A. Wittfogel: *Arbeitschulung*, Βερολίνο 1930).

Από τότε περάσανε άρκετά χρόνια, και να πού πάλι ή έξουσία, έμβαθύνοντας αυτή τή φορά στον Keynes, μίλησε ξανά για αναθέρμανση της οικονομίας μετά τις αύξήσεις που έγιναν στους μισθούς τό 1981-2.

Βέβαια ή οικονομία δέν αναθέρμανθηκε. Ούτε οι μισθοί θα άνεβούν άλλο, τό 1983. Αντίθετα φαίνεται ότι θα μειωθούν. Η έξουσία εγκατέλειψε έτσι εύσχημα τή θεωρία των «ύψηλων μισθών».

Η σκυτάλη πέρασε έτσι σέ άλλα χέρια. Στην παραδοσιακή Αριστερά. Τό 11ο Συνέδριο του ΚΚΕ θα αποφανθεί λοιπόν: «Νά βελτιωθεί τό επίπεδο ζωής των εργαζομένων για να διευκολυνθεί ή έξοδος από την κρίση. Με μιά πολιτική που αύξάνει τή λαϊκή κατανάλωση, ικανοποιεί τις συλλογικές κοινωνικές ανάγκες και μειώνει τήν ανεργία. Και μιά τέτοια πολιτική μπορεί άμεσα να μπει σέ εφαρμογή». (ντοκουμέντα σελ. 51).

Φαίνεται λοιπόν πώς αυτό που αλλάζει δέν είναι οι μύθοι αλλά ή Αριστερά.

Γιάννης Μηλιός

Οί μισθοί των έκλεκτών

Τό έμπάργκο στους μισθούς που έπέβαλε ή κυβέρνηση μέ τήν εισοδηματική πολιτική για τό 1983, έμπάργκο που νομιμοποίησε στό άρθρο 27 του ν. 1320/82 δημιούργησε προβλήματα στους βιομήχανους και άς λένε μερικοί κακόπιστοι ότι τό πάγωμα των μισθών μαγερεύτηκε στα γραφεία της όδου Ξενοφώντος.

Στό 445 τεύχος του Δελτίου του Συνδέσμου Έλληνικών Βιομηχανιών (ΣΕΒ) οι βιομήχανοι διαμαρτύρονται για τή σκληρή εισοδηματική πολιτική της κυβέρνησης -μή γελάτε- γιατί δέν τούς δίνει περιθώρια να πληρώσουν όπως πρέπει... τά στελέχη των έπιχειρήσεων!!

Σέ άρθρο μέ τόν τίτλο «Αδικούνταν τά στελέχη των έπιχειρήσεων

από την εισοδηματική πολιτική», ύποστηρίζουν ότι «ή εισοδηματική πολιτική ανάγκάζει τις έπιχειρήσεις να περιορίσουν τις αύξήσεις των άμοιβών των στελεχών σέ χαμηλά επίπεδα και τούς στερεί τή δυνατότητα να γίνουν πιό παραγωγικοί, ένθαρρύνοντας τήν απόδοση». Και συνεχίζουν, «όταν τό κριτήριο αυτό δέν μπορεί να λειτουργήσει θα ύπάρχουν σοβαρές έπιπτώσεις στις προσδοκίες των στελεχών για τό μέλλον τους... διαρροή πολλών στο έξωτερικό, χαλάρωση του αισθήματος ευθύνης και βελτίωση, προσαρμογή σέ μιά νοοτροπία ρουτίνας».

Δηλαδή ούτε λίγο ούτε πολύ «οί στυλοβάτες της έθνικής οικονο-

μίας» οι όποιοι ύποστηρίζουν ότι ή οικονομική ανάκαμψη προϋποθέτει τή μείωση του κόστους παραγωγής (πάγωμα μισθών) έρχονται σήμερα να κακίζουν τήν κυβέρνηση που αφήνει «έκθετους» τούς ύψηλά ιστάμενους συνεργάτες τους. Καί έχουν δίκιο!

Οι εργάτες έτσι κι άλλιώς θα ύποχρεωθούν μέ τήν άπειλή της άπόλυσης και της ανεργίας να δουλέψουν σαν σκλάβοι για να βγει ή οικονομία από τή «στενωπό». Οι τεχνοκράτες όμως πώς θα άσκήσουν τόν «έπιτελικό» ρόλο τους χωρίς κίνητρα;

Μέ τί κουράγιο, μέ τί αισθημα ευθύνης οι διευθυντές και οι κάθε

λογής έπόπτες θα ριχτούν στη «μάχη της παραγωγικότητας» δηλαδή στο κυνήγι των εργατών για μεγαλύτερη απόδοση, όταν δέν θα έχουν τήν έλπίδα ότι οι «κόποι τους» θα άνταμειφθούν;

Είναι δυνατόν μέ «μισθούς πείνας» 150.000-200.000 δρχ. να άσκήσουν ένα τόσο «δύσκολο» και άχαρο ρόλο;

Νά λοιπόν τί προβλήματα δημιουργεί ή βιασύνη ή μάλλον καλύτερα ό ύπερβάλλον ζήλος της κυβέρνησης που στην προσπάθειά της να διαφυλάξει τά συμφέροντα των βιομηχάνων άπ' τις άπαιτήσεις των εργαζόμενων ξέχασε μιά τόσο «βασική» λεπτομέρεια.

Τ. Χριστοδουλοπούλου

Μερικά παραλειπόμενα (;) ένός προεδρικού λόγου

Φαίνεται ότι τόν τελευταίο καιρό έχουν καθιερωθεί, με εξαίρεση στις δημοτικές εκλογές όπου όλοι ανεξαιρέτως βγήκαν κερδισμένοι, νέα δημοσιογραφικά ήθη. Μιά νέα γεύση του ήθους που διακρίνει τόν τύπο στο σύνολό του πήραμε στις 2 Φεβρουαρίου, μετά τό λόγο τού προέδρου τής Δημοκρατίας στήν Καλαμάτα. Διαβάσαμε λοιπόν στους κύριους τίτλους τών εφημερίδων, κατά μέν τήν «Έλευθεροτυπία», ότι ο πρόεδρος είπε «άφήστε ήσυχη τήν κυβέρνηση», ή «Αύριανή» προχώρησε λίγο περισσότερο γράφοντας «άνοιχτά υπέρ τής κυβέρνησης ο Καραμανλής», ή δέ 'Ακρόπολη έδωσε μιά άλλη διάσταση στο θέμα λέγοντας «ο Καραμανλής τά είπε τού 'Ανδρέα».

Έπειδή ό τόσο έντονος πλουραλισμός τής πληροφόρησης άφησε σέ κατάσταση μέτριας σύγχυσης κάθε πολίτη αὐτῆς τής χώρας, ας προσπαθήσουμε μέσα από τά σιβυλλικά λόγια τού άνωτάτου άρχοντος, νά δοῦμε τί τέλος πάντων είπε αὐτός ό άνθρωπος. Αὐτό που είπε σίγουρα, και τό είπε τόσο ήχηρά ώστε κανείς δέν τόλμησε νά τό παρερμηνεύσει, ήταν ότι μίλησε στο πρώτο ένικό.

Έγώ, είπε, είμαι ό δημιουργός τής υγειούς δημοκρατίας, τής υπέρροχης εκείνης έθνικής όμοψυχίας, βάσει τής όποίας κάθε άντιρροσίας στιγμιτιζόταν αὐθωρεί και παραχρήμα ως προδοκάτορας. "Ωστε νά μπορεί σήμερα ό κ. Γιαννόπουλος νά χαρακτηρίζει ως καταχρηστικές και άρα παράνομες τίς άπεργίες που στρέφονται κατά τής οικονομικής πολιτικῆς τής κυβέρνησῆς σας.

Έγώ, συνέχισε, έβαλα τήν Ελλάδα στήν Εὐρωπαϊκή Κοινότητα, ένώ έσείς οί νεοσσοί τής πολιτικής κραναγάζατε μωρά συνθήματα «ΕΟΚ και ΝΑΤΟ τό ίδιο συνδικάτο» τά όποία σπεύσατε νά εγκαταλείψετε άντιλαμβανόμενοι, τό που οδηγούν τέτοιοι έξτρεμισμοί. "Ωστε νά μπορείτε σήμερα νά άναφέρεστε σέ μιά ένωμένη Εὐρώπη μέ ισχυρές, προσδτετε, σοσιαλιστικές κυβερνήσεις (τριτοκοσμικού ή μεσογειακού ή και γερμανικού τύπου - άδιάφορο) πράγμα περίπου ταυτόν μέ αὐτό που κι εγώ έννοούσα. Και νά μπορείτε έπομένως νά κάνετε λίγο τόν ζόρι-

κο στή μεγάλη σύμμαχο χώρα, άκολουθώντας τό όρόμο που ως πρωτοπόρος άνοιξα, θγάζοντας δι' όλίγον τή χώρα από τό στρατιωτικό σκέλος τού Ν.Α.Τ.Ο., αφήνοντας τότε θυμάμαι άναυδή, μέ τήν πολιτική μου τόλμη, κι αὐτή τήν άριστερά.

Η μήπως ξεχνάτε ότι εγώ ήμουν που νομιμοποίησα τό Κ.Κ.Ε. καλύπτοντας μάλιστα και τό διεθνιστικό του σύνδρομο μέσα από τίς σχέσεις άδελφοποιτών που δημιουργήσα μέ άλλες λαμπρές ήγετικές φυσιογνωμίες τών σοσιαλιστικών, ή όπως άλλίως θέλετε πείτε τίς, χωρών. "Ωστε νά μπορείτε

και σείς σήμερα νά καλείτε τόν κ. ή σ. Τίχονοφ σέ μιά εποχή που τά έχετε θρει μπαστούνια μέ τούς Αμερικάνους.

Αλλά έσείς (δέν ειπε αλλά σαφώς έννοούσε) δέν έχετε διαγράψει τήν λαμπρή τροχιά που εγώ διέγραψα, ξεκινώντας από τήν ένδοξη εποχή τού Έθνικού Συναγερμού και καταλήγοντας ως άδιαμφισβήτητος ένδάρχης, εγώ λέω, έκκινώντας ως γιός πτωχού Μακεδονομάχου δημοδιδασκάλου τού ένδοξου χωρίου Πρώτη Σερρών και έξικνούμενος μέχρι τά ύπατα αξιώματα, και είστε νέοι και άπειροι.

Έπειδή λοιπόν κινδυνεύετε νά

τά κάνετε μούσκεμα (όπως έξ άλλου προέβλεπα) μέ τούς έτεροχρονισμούς σας, τίς πολιτικές βουλήσεις σας, τά πολιτικά νέφη σας, τά μεγάλα πλήθη και τά μεγάλα πάθη σας, και νά μείνετε έκτεθειμένοι άπέναντι και σ' αὐτούς που σάς ψήφισαν.

Έπειδή ως και αὐτούς τούς διαδόχους μου κινδυνεύετε νά άνασυγκροτήσετε παρά τό βαρύ πλήγμα που δέχθηκαν όταν τούς έμπιστεύτηκα τό μέλλον τής παταξέως για νά μπορώ νά έμποτεύω τίς έξελίξεις από τό ύψος τού ύπατου αξιώματος.

Και έπειδή, για νά τελειώνουμε, ή μικρή νησίδα ευημερίας που δημιουργήσα δέν θά μπορούσε νά διατηρηθεί, όπως έγκαίρως διέγνωση, εις τό διηνεκές, τείνω δέ νά άηδιάσω άπ' όσα συμβαίνουν μέσα και έξω.

Για όλους αὐτούς τούς λόγους λοιπόν θά σας κάνω τή χάρη, καιτοι όχι μόνον ή περίοδος χάριτος τών έκαστό ήμερών έχει πρό πολού περάσει, αλλά και αὐτή ή στενωπός τού '82, μεσοσύντος τού έτεροχρονισμένου '83, και για νά γίνω αναλυτικότερος, ένα μόνο χρόνο πριν τό «1984», νά λύσω τή γεμάτη σημασία σιωπή μου και νά μιλήσω για «άνεύθυνες και ύποπτες διαδόσεις περι αίφνιδιαστικών εκλογών, κυβερνητικών μεταβολών... που παρακλύουν τήν ήρεμη και ψυχραιμη αντιμετώπιση τών προβλημάτων που άπασχολούν τήν κυβέρνηση...» θέλοντας έτσι νά υπενθυμίσω σέ όλους, ότι έσείς είστε πλέον οί διαχειριστές τής έξουσίας, τήν όποία ως έχέφρων πολιτικός άνδρας και συναινούντων ένθουσιωδώς τών μικρομεσαίων σας παρεχώρησα, και θγάλτε τά κάστανα άπ' τή φωτιά.

Υ.Γ. Λίγες μέρες άφότου γράφτηκε τό σχόλιο αὐτό, έγινε ή δέν έγινε ή άπόπειρα πραξικοπήματος. Μέσα στήν πλήρη σύγχυση που έπικράτησε τό Σάββατοκυριακο και τήν άμνηχανία μπροστά στους κύριους τίτλους τών εφημερίδων τής Δευτέρας, μοναδική υπεύθυνη, διαφωτιστική και καθήσυχαστική ήχησε και πάλι ή ιστορική φράση τού προέδρου. «Όλα αὐτά είναι βλακείες».

Αναστασία Λαζαρίδου

Κ.Κ.Ε.: 'Αντιθέσεις καί προοπτικές

Μιά άλλη όπτική για τό 11ο Συνέδριο καί τά αποτελέσματά του

Ἡ ἀνοδος τοῦ ΠΑΣΟΚ στήν κυβερνητική ἐξουσία ἡ ἐκλογική ἡττα καί ἡ πολιτική ἀποδυνάμωση τοῦ ΚΚΕ ἐσ. ἔχουν δημιουργήσει μιά ἐντελῶς νέα πολιτική κατάσταση γιά τό ΚΚΕ.

Τό 11ο Συνέδριο τοῦ ΚΚΕ δέν μποροῦσε νά παραμείνει λοιπόν ἀνεπηρέαστο ἀπό τή νέα αὐτή πολιτική κατάσταση. Κάποιες διεργασίες ἦταν ἀναπόφευκτες, τίς ἔθετε ἡ ἴδια ἡ κοινωνική καί πολιτική πραγματικότητα.

Στό συνέδριο τοῦ ΚΚΕ δέν ἀναδύθηκε μόνο τό πρόβλημα τῆς στάσης ἀπέναντι στό ΠΑΣΟΚ, ἔστω καί ἂν τελικά κυριάρχησε, ἀλλά καί μιά σειρά ἄλλα ζητήματα, πού τέθηκαν γιά πρώτη φορά στήν προσυνεδριακή συζήτηση, ὅπως ἡ φυσιογνωμία τοῦ κόμματος, ἡ ἐσωκομματική δημοκρατία, τά προβλήματα τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ, ἡ ἀμφισβήτηση τῆς στρατηγικῆς τῶν σταδίων κλπ. Θεωρητικά καί πολιτικά προβλήματα πού ξεπερνοῦν τό πλαίσιο μιᾶς ἀπλῆς διαφωνίας πάνω στή «γραμμή» τοῦ κόμματος ἡ ἂν θέλετε φωτίζουν διαφορετικά τά προβλήματα γραμμῆς καί ἀποτελοῦν αἰχμή ὡς πρὸς τίς κυρίαρχες κομματικές ἐπιλογές καί κατευθύνσεις. Αὐτή ἡ πλευρά τοῦ προσυνεδριακοῦ διαλόγου, ἔστω καί ἂν δέν κυριάρχησε, ἔστω καί ἂν ὑπῆρξε δευτερεύουσα, ἔχει μιά πολιτική διάσταση, πού δέν ἔχει ἐκτιμηθεῖ σωστά. Καί φυσικά δέν βρίσκεται ἔξω ἀπό τό πρόβλημα τῆς στάσης ἀπέναντι στό ΠΑΣΟΚ.

Τό ΚΚΕ γιά χρόνια βασανίζεται ἀνάμεσα σέ δύο ἐπιλογές: Τήν ἐπιλογή ὅτι τό ΠΑΣΟΚ εἶναι «ἐξ ἀντικειμένου» σύμμαχος καί τήν ἐπιλογή τῆς «καταγγελίας» του γιατί ἀποπροσανατολίζει τό λαϊκό κίνημα καί τελικά εἶναι ἀνασχετικός παράγοντας στήν κοινωνική ἀλλαγῇ. Τελικά τό ΚΚΕ στήν πολιτική του πρακτική ἀκολουθεῖ καί τίς δύο ἐπιλογές, καταλήγοντας ἔτσι πολλές φορές νά σύρεται ἀπό τό ΠΑΣΟΚ καί νά περιορίζεται νά τοῦ ἀσκεῖ κριτική τοῦ τύπου ὅτι δέν «μένει πιστό» στίς προεκλογικές του διακηρύξεις. Μὲ αὐτό τὸν τρόπο ἀναγονται τά πάντα στήν «ἐλλειψη βούλησης» τῶν κυβερνώντων καί ἡ πολιτική τοῦ ΚΚΕ σέ ἓνα «εὐχολόγιο ἀναμονῆς».

Αὐτά τά ἀδιέξοδα στή μέχρι σήμερα πολιτική τοῦ κόμματος, φαίνεται νά ἀντιλαμβάνεται, σ' ἓνα βαθμό, ἡ μία ἀπό τίς δύο ἀπόψεις πού συγκρούστηκαν στό συνέδριο.

Τό κείμενο αὐτό προέρχεται ἀπό τό χώρο τοῦ Κ.Κ.Ε. Καταγράφει ὀρισμένες διεργασίες, πού γιά πρώτη φορά ἤρθαν τόσο ἐντονα στή δημοσιότητα κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ 11ου συνέδριου. Καί χωρὶς νὰ εἶναι αἰσιόδοξο, ὡς πρὸς τά ἀποτελέσματα τῶν διεργασιῶν αὐτῶν, προβλέπει σάν ἀναγκαῖες, κάποιες, μὲ ἀργούς δέβαια ρυθμούς, ἐξελίξεις. Τό δημοσιεύουμε γιατί εἶναι μιά πολιτική κριτική ἀπὸ τά μέσα καί γιατί συμβάλλει στό νὰ κατανοήσουμε τό χαρακτήρα καί τά ἀποτελέσματα τῶν ἀντιθέσεων πού προκύπτουν στό πλαίσιο τοῦ ΚΚΕ.

Μιά ἐκσυγχρονιστική τάση στό πεδίο τῆς πολιτικῆς πού χαρακτηρίζεται ἀπὸ ἓνα πολιτικό πραγματισμό καί πού θεωρεῖ ὅτι τό ΠΑΣΟΚ δέν μπορεῖ νά ἀντιμετωπισθεῖ ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν πορεία τῶν ἐπεξεργασιῶν καί τῆς ἀνανέωσης τοῦ ΚΚΕ. Χαρακτηριστικό δείγμα γραφῆς τό ἄρθρο τοῦ Ἀνδρουλάκη στήν ΚΟΜΕΠ 10.

Στόν ἀντίποδά τῆς μιά ἀποψη ἰδεολογικῆς «ὀρθοδοξίας καί καθαρότητας» πού πολὺ λίγα πράγματα ἔχει νὰ πεῖ σέ πολιτικό ἐπίπεδο, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὑπερασπίζεται θεμελιώδεις ἀξίες τῆς σταλινικῆς παράδοσης, φαντάζει σὰν μάτια μιᾶς μεγάλης μερίδας ἀγωνιστῶν, διαπαιδαγωγημένων μ' αὐτό τὸν τρόπο, σάν συνεπῆς ἀριστερὴ ἐκδοχὴ. Χαρακτηριστικά κείμενα αὐτῆς τῆς πλευρᾶς εἶναι τό ἄρθρο τοῦ Γ. Φαράκου στήν ΚΟΜΕΠ 11 καί τὸ Ἀ. Στρίγγου στήν ἑκτακτὴ προσυνεδριακὴ ἐκδοσὴ τῆς ΚΟΜΕΠ. Στήν πράξη ὅμως οἱ ἀπόψεις αὐτές ὁδηγοῦν σέ μιά ρεφορμιστικὴ πολιτική, πού μέχρι τώρα ἔστρεφε τό κίνημα σέ μιά οἰκονομιστικὴ κατεύθυνση. Παρέπεμπε τὴ σοσιαλιστικὴ ἀλλαγὴ στίς καλὲς καὶ διαπνεύσιμες ἀπὸ τὴν ἀντίληψη ὅτι ἡ ἀκτινοβολία τῆς ΕΣΣΔ ἀρχεῖ γιά τὸν σοσιαλιστικὸ προσανατολισμὸ τῶν μαζῶν.

Ἀπέναντι σ' αὐτὴ τὴν οὐσιαστικὰ δεξιὰ ἀντίληψη - ἄσχετα ἂν ἀπέναντι στό ΠΑΣΟΚ ἐπενδύθηκε μὲ «ἀριστερὴ φορεσιά» - ἡ ἄλλη ἀντίληψη, πού ἐκφράστηκε προσυνεδριακά εἶναι σὰν κύρια σημεῖα τῆς ἀριστερῆς, γιατί εἶναι οὐσιαστικά παρειαβητική, βλέπει συμμαχίες καί τὸν σοσιαλισμὸ ὄχι σάν κάτι ἀπόμακρο. Σημαντικὴ ἀδυναμία τῆς εἶναι ὅτι δέν ἔχει καί «ἰδεολογικὴ παρουσία», περιορίζεται στό πολιτικὸ ἐπίπεδο καί μ' αὐτό τὸν τρόπο συκοφαντεῖται εὐκολὰ σάν «δεξιὰ γραμμή». Τό πῶς ἐπικινδύνει ὅμως σημεῖο εἶναι, ὅτι οἱ ἐκσυγχρονιστικὲς αὐτὲς τάσεις ἀξιοποιοῦνται τελικὰ ἐκλεκτικὰ σέ μιά δεξιὰ κατεύθυνση, ἀπὸ τὸν φύσει καί θέσει συντηρητικὸ κομματικὸ μηχανισμό, πού στό τέλος ὑποστήριξε σέ γενικὲς γραμμές μιά

γραμμὴ «μετριοπάθειας» πρὸς τό ΠΑΣΟΚ λόγω τῆς στάσης τῶν Σοβιετικῶν. Ὅμως ἐκεῖ καί μόνο ἐκεῖ περιορίζεται ἡ ὁμοιότητα. Γιατί ὁ κομματικὸς μηχανισμός εἶναι ἀπὸ θέση ἐχθρικός σέ ὅποια ἀνοίγματα καθορίζει καί πολὺ περισσότερο ὑπαινίσσεται ἡ ἀντίληψη πού διατύπωσε ὁ Ἀνδρουλάκης καί ὑποστήριξε μέχρι σ' ἓνα σημεῖο καί ὁ Φλωράκης.

Στὴ διάρκεια τῶν προσυνεδριακῶς συζητήσεων ὅλα αὐτὰ φάνηκαν πολὺ καθαρὰ. Στόν Ἀνδρουλάκη ἀπάντησαν μὲ ἀσυνήθιστη βιαιότητα ἄλλα κομματικὰ στελέχη καί μέλη. Πῶς προσεκτικὰ ἀλλὰ πολὺ καθαρὰ ὁ Φαράκος καί ἰδίως ὁ Στρίγγος, πῶς σκληροὶ διάφοροι ἄλλοι μὲ ἐκφράσεις πού γυρόφερναν τὴν κατηγορία τοῦ ὀπορτουניστή ἀπὸ τίς στήλες τοῦ Ριζοσπάστη. Ἐγινε μιά προσπάθεια νὰ πολωθεῖ ὅλο τό κόμμα πάνω στό ζήτημα τοῦ ΠΑΣΟΚ ἀφήνοντας ἔξω ἀπὸ τὴ συζήτηση ὅλα τὰ ἄλλα προβλήματα. Δημιουργήθηκε τό δξύμωρο φαινόμενο στήν πρώτη φάση τῶν προσυνεδριακῶν, νὰ ὑποστηρίζουν σέ γενικὲς γραμμές τὴν ἀποψη γιά τό ΠΑΣΟΚ πού τελικὰ ἐπικράτησε στό συνέδριο (λόγω σοβιετικῆς παρέμβασης), αὐτοὶ πού χαρακτηρίστηκαν προβληματικοὶ καί ἔθεσαν σέ ἀμφισβήτηση μερικὰ σημαντικὰ σημεῖα τῆς πολιτικῆς τοῦ ΚΚΕ, καί τελικὰ ἀντιμετωπίστηκαν στό κλείσιμο τοῦ διαλόγου μὲ βιαιότερες ἐπιθέσεις. Ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ ἐντονα φιλο-σοβιετικοὶ βρέθηκαν πρὸς στιγμὴ νὰ ὑποστηρίζουν θέσεις ἀντιθέτες ἀπὸ τὴν ΕΣΣΔ πάνω στό συγκεκριμένο ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στό ΠΑΣΟΚ.

Τό ἀναπάντεχο γιά ὅσους βλέπουν τό ΚΚΕ ἀπὸ ἔξω ἀλλὰ καί γιά τὸν συντηρητικὸ κομματικὸ μηχανισμό, ἦταν ὅτι τό συνέδριο ἔφερε στό φῶς ἓναν προβληματισμὸ ἀπὸ μέρος μιᾶς σειρᾶς στελεχῶν πού δέν διστάζαν νὰ ἀντιπαρατεθοῦν καί νὰ τοποθετηθοῦν σέ ζητήματα πού μέχρι πρὶν ἀπὸ λίγο ἦταν ταμποῦ γιά τό ΚΚΕ. Ζητήματα αὐτονομίας τοῦ μαζικοῦ κινήματος, ἐμ-

βάθινηση στὰ προβλήματα τοῦ ὑπαρκτοῦ σοσιαλισμοῦ, ζητήματα ἐνότητας τῆς ἀριστερᾶς, ἀμφισβήτηση τῆς οἰκονομιστικῆς ἀντίληψης τῶν σταδίων καί κυρίως τό πρόβλημα τῆς ἐσωκομματικῆς δημοκρατίας. Τὰ στελέχη αὐτὰ καταννοοῦν ὅπως καί ἡ ἀποψη Ἀνδρουλάκη - ἀπὸ ἄλλη ὅμως πλευρὰ - ὅτι τό πρόβλημα δέν μπορεῖ νὰ περιορίζεται στό ΠΑΣΟΚ ἀλλὰ ἐπιβάλλονται βαθιὲς ἀλλαγές στό κόμμα. Τό βασικὸ πρόβλημα γιά τό ΚΚΕ εἶναι, ὅτι γιά πρώτη φορά μετὰ ἀπὸ χρόνια ἀντιμετωπίζει μιά τέτοια πρόκληση. Συνθησιαμένο νὰ ἀντιμετωπίζει φραξιονιστικὴ δραστηριότητα ἢ ἀποχωρήσαντες, πού τό καταγγέλλουν ἀπὸ ἔξω, βρέθηκε γιά πρώτη φορά σέ μιά νέα κατάσταση, ὅπου μάχημα στελέχη τοῦ - κυρίως τῆς γενιάς τοῦ Πολυτεχνείου καί τῆς ΑΝΤΙ-ΕΦΦΕ - μέσα ἀπὸ κομματικὲς διαδικασίες, ἀξιοποιώντας τις, παίζουν μὲ ἀνοιχτά χαρτιά καί προκαλοῦν σέ συζήτηση πάνω στὰ σοβαρὰ ζητήματα τοῦ κινήματος.

Ἡ ἀντίδραση τοῦ συντηρητικοῦ τμήματος τοῦ κομματικοῦ μηχανισμοῦ ἦταν χαρακτηριστικὴ. Ἡ δημοσίευση τῶν ἀντίθετων καί ἐπικριτικῶν ἀρθρῶν ἔγινε γιατί δέν μποροῦσε νὰ γίνῃ ἀλλιῶς. Ἀλλὰ ἡ μὲν ΚΟΜΕΠ 12 πού φιλοξένησε πολλές ἀπ' αὐτὲς τίς ἀπόψεις δέν κυκλοφόρησε στὰ περιπτερά καί ἀπὸ τὴν ἄλλη στίς περισσότερες κομματικὲς ὁργανώσεις τῆς ἐπαρχίας πῆγε μετὰ τό συνέδριο. Τὴν τελευταία μάλιστα βδομάδα τῶν διαλόγων ὁ Ριζοσπάστης δημοσίευσε βιαιότερες καί χαμηλοῦ ἐπιπέδου ἐπιθέσεις μὲ βαρύντατους χαρακτηρισμούς ἀπὸ στελεχὴ τελειῶς συντηρητικά, πού ἐλάχιστὴ ἐκτίμηση καί κύρος ἔχουν μέσα στό ΚΚΕ (Στολίδης, Ντάκος, Σκαμνάκης, κλπ.).

Τελικά τά ἀποτελέσματα τοῦ συνεδρίου πάνω στήν πολιτικὴ γραμμὴ τοῦ κόμματος εἶναι ἀπὸ πολλές πλευρὲς διδακτικά. Τό ΚΚΕ υἱοθέτησε μιά γραμμὴ μετριοπάθειας ἀπέναντι στό ΠΑΣΟΚ πού πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τὴ συνολικὴ ἀποψη Ἀνδρουλάκη καί ἄλλων στελεχῶν. Μιά δηλαδὴ δεξιὰ πολιτικὴ γραμμὴ, πού τοὺς χρεώνει ἀπὸ τὸν κομματικὸ μηχανισμό. Ἐνῶ ὁ μηχανισμὸς ταυτόχρονα ἐξυπηρετεῖ τὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ τῆς ΕΣΣΔ ἀλώβητος. Οὔτε γὰρ οὔτε ζημιὰ. Πρὸς τό παρὸν βέβαια...

Δημ. Γρύλλος

Προβοκάτσιες

Η προβοκάτσια που ακολούθησε τη δολοφονία του Τζ. Αθανασιάδη ανησύχησε και προβλήματισε πολλούς. Η ασφάλεια για παράδειγμα, παρά τις επίσημες δηλώσεις ότι το έγκλημα δεν είναι πολιτικό, θεωρήσε χρέος της να ερευνήσει «πρός πάσαν κατεύθυνσιν», δηλαδή σε σπύια στελεχών της Επιτροπής για το Στρατό. Φαίνεται πως οι παλιές συνήθειες δύσκολα εγκαταλείπουν τις διωκτικές αρχές.

Ακόμα, προοδευτικοί δημοσιογράφοι και πολιτικοί έσπευσαν από την πρώτη μέρα να καταγγείλουν την προβοκατόρικη προκήρυξη και να αναρωτηθούν «πού οδηγούμεθα;». Κανέναν τους ίσως δεν σκέφτηκε ότι όταν «έγκριτες» εφημερίδες όπως τα ΝΕΑ συνδέουν τις «Επιτροπές Φαντάρων» με χουντικούς κύκλους και τους αποδίδουν την πρόσφατη απόπειρα πραξικοπήματος, ανοίγουν τους ασκούς του Αϊόλου για τέτοιες ή πολύ χειρότερες προβοκάτσιες.

"Ελα νά μ'ας μετρήσεις

Τη «λαϊκή όργη» για τη δολοφονία του Τζ. Αθανασιάδη ανέλαβε να εκφράσει η Νέα Δημοκρατία. Και μάλιστα μόνη, γιατί η «Ελευθερη Ώρα» σε πρωτοσέλιδο σχόλιο την επομένη της δολοφονίας διατυπώνει απερίφραστα ότι «μόνον πολιτικόν έγκλημα προέκυπτεν αρχήθεν, προδήλως, ότι δεν απέτέλει», αφού τό θυμά «ήτο εις επιχειρηματίας... οικονομικώς χρυσίζων, πολιτικώς δέ άχρους».

Και για να την εκφράσει με τον καλύτερο τρόπο επέλεξε μεθόδους και απόφια συνθήματα καταξιωμένα από την Αριστερά. «Ζεις εσύ μ'ας οδηγείς». «Κάτω ή Χούντα του ΠΑΣΟΚ». «Ένας στο χώμα, χιλιάδες στον άγωνα». «Η τρομοκρατία δεν θά περάσει». κλπ.

Τέτοια φτώχεια λεξιλογίου, τέτοια αδυναμία να άσκηθεί αντιπολίτευση, τέτοια κακόγουστη αντιστροφή συνθημάτων δεν μπορούσε παρά να οδηγήσει τό «αυθόρμητο» των δεξιών «μαζών» σε γελοιώτητες όπως: «Μαρούδα, έλα νά μ'ας μετρήσεις».

«Κώστα Μητσοτάκη, σε σε κράζω...»

K.B.

Δραστήριοι συγγενείς

Κρίση στη Ν.Δ. Δελφίνοι κινούνται κρυφά και φανερά ένα χρόνο τώρα με στόχο την ήγερσία του κόμματος. Άλλοτε με άρχηγικές εμφανίσεις και δηλώσεις και άλλοτε με προσπάθειες απόκτησης της πλειοψηφίας στην Κοινοβουλευτική Ομάδα. Η έπιστροφή του Αβέρωφ από τη Λωζάνη απομακρύνει τό χρόνο της διαδοχής. Οι αντίθεσεις των δελφίνων ύποτονίζονται.

Η μάχη για την ήγερσία όμως φαντάζει για μερικούς συγγενείς... σάν μάχη χωρίς αρχές. Ο άνεπιός

Αβέρωφ, ό Γιάννης μαζί μ' άλλους συγγενείς... Τσάτσους μού λένε φαίνεται να κινούνται ύπόγεια αλλά δραστήρια. Έχουν μάλιστα σημαντικές διαφωνίες με τον τρόπο που διεξάγεται ή μάχη για την άρχηγία και ενώ ό θείος Αβέρωφ άποκαθίστα έστω και προσωρινά την ένότητά στις γραμμές της Ν.Δ. ό άνεπιός Αβέρωφ Κινείται για την Αποκατάσταση των Πολιτικών Αξιών.

Λέτε νά τά καταφέρει;

Γ.Π.

Λαλιώτης - Δεξιά:

Σημειώσατε «X»

Μετά τά όσα άκουσε τό άρμόδιο Υφυπουργείο για την «Πρόταση Ζωής» που άπνύθηκε στη «Νέα Γενιά» τά δικά μας σχόλια ίσως φαίνονται περιττά. Γιατί, άκριβώς, έπειδή «ζούμε σε ένα κόσμο έκπληξεων» όπου ή «σχηματική αντίπαλότητα τροφοδοτεί τον άκρωτισμό των νέων ανθρώπων», ή δεξιά έπίθεση κατά του Υφυπουργείου μετατόπισε άναγκαστικά και τό δικό μας «στόχαστρο».

Όχι πώς θά άρνηθούμε ότι τό πολυσυζητημένο φυλλάδιο είναι κακογραμμένο, διαστρεβλωτικό, ανιστόρητο, προπαγανδιστικό έν τέλει. Είναι άστείο όμως νά ισχυρίζεται κάποιος ότι τέτοια ή παρόμοια κείμενα είναι δυνατό νά έχουν τό όποιοδήποτε αποτέλεσμα στην έλληνική νεολαία του 83, πολύ περισσότερο νά τή στρέψουν σε πρακτικές φασιστικού τύπου όπως υπαινίχθηκε εξακολουθητικά τόσο ό Άρχηγός της Νέας Δημοκρατίας όσο και ό σοσιαλιστής βουλευτής κ. Χονδροκούκης (Καθημερινή 27/2).

Θά φτάναμε μάλιστα νά ύποστηρίζουμε ότι και συνολικά ή πολιτική του Υφυπουργείου Ν.Γ. είναι καταδικασμένη νά προκαλεί τό ένδιαφέρον περισσότερων άπόστρατων στρατηγών παρά νέων. Και ό λόγος είναι άπλός: Η σύγχρονη έλληνική νεολαία έχει κάθε λόγο νά δυσπιστεί πρόσ τό Κράτος. Και ενώ τό περίφημο φυλλάδιο διακατέχεται από άμφισβητησιακό μένος σε σημείο νά έφιστά την προσοχή των άναγνωστών στη δυνατότητα που έχει τό «σύστημα» νά «ένσωματώνει» και «έκφυλίζει» όρισμένες φορές την άμφισβήτηση, ή «άπλή και σαφέστατη» πρότασή του είναι: «Στό Υφυπουργείο Νέας Γενιάς λειτουργεί... μιά τράπεζα ιδεών».

Η άμφισβήτηση από την άλλη έχει τους λόγους της. Στηρίζεται νέον πολύ άπλή διαπίστωση του νέου ανθρώπου πώς όσο περισσότερο

άποτελεί τό «έπικεντρο» της «προσοχής» του Κράτους, τόσο περισσότερο χειροτερεύουν οι συνθήκες ζωής του. Άς πάρουμε τό παράδειγμα του σχολείου που τόσο άνησυχεί τη Δεξιά μήπως και κλονισθεί ό θεσμός. Άς σκεφτούμε τό άγχος που τό σημερινό σχολείο δημιουργεί στό μαθητή και πού ήταν σαφώς λιγότερο πριν από λίγα χρόνια. Άς σκεφτούμε την ύποσχεμένη κατάργηση των εισαγωγικών που κατέληξε στις Πανελλήνιες πρώτα και σήμερα στις όμόλογές τους Πανελλαδικές. Πριν έντε χρόνια ό «κακός μαθητής», ό μαθητής του «13» είχε και αυτός τό μεριδίό του στην έλπίδα μιάς έπιτυχίας στό Πανεπιστήμιο. Σήμερα την έχει χάσει όριστικά. Πώς νά προσεγγίσει λοιπόν την «έπανάσταση της έλπίδας» που του ύπόσχεται τό Υφ. Ν.Γ.;

Η κρίση που προκάλεσε τη νεανική άμφισβήτηση, την άμφισβήτηση που με τόσο πάθος διεκδικεί νά «κατελώσει άνιστόρητα» τό Υφ. Ν.Γ., ή κρίση του σχολείου, της παραδοσιακής άστικής ιδεολογίας, έχει δυστυχώς για τους έπίδοξους «μπαμπάδες» έπεκταθεί και στό χώρο της παραδοσιακής άριστεράς που τά όράματά της έπίσης δεν πείθουν, ιδίως όταν συνοδεύονται από άνοδικά ρεύματα στην κρατική ιεραρχία. Όταν ή πολιτική νεολαία σάν θεσμός βρίσκεται πιά από καιρό σε κρίση, όταν ή άμφισβήτησή της, έτσι όπως εκφράστηκε κυρίως στό Πανεπιστήμιο, έχει κι αυτή διαγράψει τον κύκλο της, τί τύχη μπορούν νά έχουν άπόπειρες σάν του Υφυπουργού Κώστα Λαλιώτη; Διπλά άναξιόπιστος ό λόγος του: Λόγος της φθαρμένης Αριστεράς. Λόγος του άφερέγγυου στη συνείδηση των νέων Κράτους.

Δέν μπορούμε νά πιστέψουμε πώς ή όλοφάνερη αδυναμία του Υφ. Ν.Γ. νά πείσει τους άκροατές του δέν έγινε αντίληπτή από πολιτικούς της πείρας του κ. Αβέρωφ.

Υποχρεωνόμαστε λοιπόν νά δεχτούμε πώς ή έπίθεση της Δεξιάς ένορρηστρώθηκε και εξαπολύθηκε όχι για νά άποτρέψει τον άνωπώστα κίνδυνο νά φασιστικοποιηθεί τό Κράτος, παρά για νά πετύχει δύο συγκεκριμένα πολιτικά άποτελέσματα:

—Πρώτον νά φθείρει προσωπικά τον νεαρό Υφυπουργό Νέας Γενιάς που θεωρείται ό κατεχόμενη έκφραστής του κομματικού μηχανισμού μέσα στην κυβέρνηση και πού ή πολιτική έπιρροή του είναι πολύ μεγαλύτερη από την ταπεινή κυβερνητική του θέση.

—Δεύτερον νά προκαλέσει μιά φθορά της κυβέρνησης που άνέχεται και καλύπτει «όλοκληρωτικές» νοοτροπίες και νά συσπειρώσει άντίστοιχα κάποιες (:) «δημοκρατικές» (:) δυνάμεις γύρω από τό κόμμα της Δεξιάς.

Αν λοιπόν έτσι έχουν τά πράγματα, μπορούμε νά διαπιστώσουμε πώς ή Δεξιά πέτυχε μέν τον πρώτο της στόχο κατά 50% μιά και δέν είναι όπωσδήποτε κολακευτικό νά σε άποκαλούν Γκαίμπελς στά καλά καθούμενα, έχασε όμως άλλο τόσο γιατί και για τό ΠΑΣΟΚ και για την κομμουνιστική άριστερά ή έπίθεσή της λειτουργήσει άντισυμπεριωτικά τονίζοντας την αντιδεξιά φυσιογνωμία του Υφυπουργού Νέας Γενιάς. Ισοπαλία λοιπόν.

Όσον άφορά τό δεύτερο στόχο, σίγουρα έγγράφεται στό ένεργητικό της δεξιάς ότι στό συγκεκριμένο θέμα συσπειρώσε τό στρατηγό Χονδροκούκη. Πόσο πολιτικά έπικίνδυνη μπορεί όμως νά θεωρηθεί για τό ΠΑΣΟΚ μιά αντιπολίτευση που έπικεντρώνει την κριτική της σε θέματα τόσο άόριστων «νοοτροπιών» ενώ ή εισοδηματική πολιτική, ή ύποτίμηση της δραχμής, ή συμφωνία για τις βάσεις έχουν ουσιαστικά περάσει:

Κώστας Βουρνάς

IRAN: 'Η επανάσταση καί 4 χρόνια μετά

Εισαγωγή

Τέσσερα χρόνια πέρασαν από την ημέρα που οι ύπηκοοί του, άνετρεψαν τό Σάχη μέσα από μία μαζική εξέγερση: μία επανάσταση.

Σήμερα τό Χομεϊνικό καθεστώς ισχυρίζεται πως ό λαός ήταν και είναι θεοσεβούμενος, ότι θέλει την ισλαμική εξουσία. Οι όπαδοί του παλιού καθεστώτος ύποστηρίζουν ότι ή αλλαγή προήλθε από έξωτερική (άμερικάνικη) συνωμοσία. Ακροαριστερές όργανώσεις πιστεύουν ότι ή επανάσταση έμεινε στη μέση ενώ έπρεπε νά συνεχιστεί μέχρι την εγκαθίδρυση της δικτατορίας του προλεταριάτου. Μετριοπαθείς επαναστατικές όμάδες και διανοούμενοι θεωρούν ότι ή επανάσταση ύπήρξε αντιδικτατορική και αντιμπεριαλιστική, αλλά έπεσε θύμα του μουλάδικου σφετερισμού. Υπάρχει ακόμα ή έρμηνεία του φιλοσοβιετικού Τουντέχ που θεωρούσε τή Χομεϊνική εξουσία αντιαμερικάνικη, άρα αντιμπεριαλιστική, ένα βήμα προς τό σοσιαλιστικό στρατόπεδο...

Μερικά ιστορικά

Τό πιο χαρακτηριστικό στοιχείο στις διαδηλώσεις που γίνονταν στό τέλος του 1978 ήταν ή μαζική αντίθεση στο καθεστώς του Σάχη. Τά πιο διαφορετικά στρώματα της 'Ιρανικής κοινωνίας ενώθηκαν σέ μία εξέγερση ενάντια στό καθεστώς. Συγκεκριμένοι στόχοι, πολιτικοί, κοινωνικοί, οικονομικοί δέν ύπήρχαν άλλοι από την εκθρόνιση του Σάχη. Τά πολιτικά κόμματα και οι πολιτικές όργανώσεις ήταν άτροφικά. Οι δυό αúτοί όροι έπέτρεψαν στους Μουλάδες νά πάρουν την πρωτοβουλία των κινήσεων και την καθοδήγηση του λαού. Ό Κλήρος που είχε άποστερηθεί την παραδοσιακή του ισχύ (και τά οικονομικά του όφέλη-δοσίματα) γιά τά πενήντα χρόνια της βασιλείας των Παχλεβί, ξανάβρισκε στόν ήγεμονικό του ρόλο την έπαφή μέ την παράδοση. Μιά άναδρομική ματία στην άρχή της 'Ιρανικής επανάστασης είναι άρκετή γιά νά εξηγήσει τό γιατί όλη ή πολιτική ήγεσία βρέθηκε ύποχρεωμένη νά ακολουθήσει κάτω από την ήγεμονία του κλήρου.

Αυτό που άξίζει νά προσεχτεί στην «πολιτική έκστρατεία» του Χομεϊνί όταν άκόμη βρισκόταν στό Παρίσι είναι ή δημοκρατικοφάνειά της. Καλούσε τότε όλη την άντιπολίτευση νά ένωθεί και ύποσχόταν

μιάν «ελεύθερη κοινωνία». Στην στάση αυτή ύποχρεωνόταν προφανώς ό Χομεϊνί από τις άπαιτήσεις του άστικού πληθυσμού του 'Ιράν (οί άγρότες δέν πήραν μέρος στην επανάσταση του 79) που είχε ύποφέρει από τή δικτατορία του Σάχη. Όπως δέποτε αυτή ή δημοκρατική χειρονομία ούτε απέδειξε τή δημοκρατικότητα του Χομεϊνί ούτε σημαίνει ότι ή «πολιτική δημοκρατία» ήταν ό λόγος γιά τόν όποιο έκατομύρια άνθρωποι άγωνίζονταν μέχρι θανάτου. Ήταν όμως προϊόν του πλουραλιστικού χαρακτήρα που είχε ή μαζική εξέγερση της 'Ιρανικής κοινωνίας ενάντια στό καθεστώς του Σάχη. Υποχρεωτικά λοιπόν όλες οι μαζικές όργανώσεις έπρεπε νά δείχνουν ένα πλουραλιστικό πρόσωπο ή νά οδηγούνται από προσωπικότητα άναγνωρισμένου κύρους.

Μιά τέτοια φυσιογνωμία ύπήρξε ό Χομεϊνί που είχε κατανοήσει την παραπάνω λαϊκή εύαισθησία. Συγχρόνως είχε πείσει τους 'Αμερικάνους ότι δέν έχουν άλλη έπιλογή. Δύο ύπήρξαν οι βασικοί συντελεστές της συμφωνίας. Ό 'Αγιατολάχ Μπεχεστί, ό έγκέφαλος και όργανωτής του νέου καθεστώτος μετά τή μεταβίβαση της εξουσίας και ό Δόκτωρ Τσαμράν ό στρατιωτικός σύμβουλος του νέου καθεστώτος. (Ό Μπεχεστί δολοφονήθηκε άργότερα από τους Μουτζαχεντίν, ενώ ό Τσαμράν σκοτώθηκε σέ άτύχημα).

Μιά βαθύτερη εξέταση των γεγονότων των τεσσάρων τελευταίων έτών δείχνει πόσο σημαντική είναι ή προσωπικότητα ενός «πατέρα οδηγού» γιά τήν 'Ιρανική κοινωνία. Τρεις Πρόεδροι της Δημοκρατίας και τρεις Πρωθυπουργοί άλλαξαν ή δολοφονήθηκαν σ' αυτή την περίοδο. Ή «'Ισλαμική Δημοκρατία» του Χομεϊνί όμως διατηρήθηκε χάρη και μόνο στην «προσωπολατρεία».

'Η σημερινή κατάσταση του καθεστώτος

Τέσσερα χρόνια πέρασαν από την εγκαθίδρυση της «'Ισλαμικής Δημοκρατίας του 'Ιράν». Παρά την προπαγάνδα του καθεστώτος και τους πρόσφατους ισχυρισμούς των 'Αμερικανών γιά τή σταθερότητα του ισλαμικού κράτους, ύπάρχουν πολλά στοιχεία γιά τό αντίθετο:

'Η βιομηχανική παραγωγή είναι πολύ πίσω από τις δυνατότητές της. Ό πόλεμος μέ τό 'Ιράκ κοστίζει

15 έκατομύρια την ήμέρα. Οι εισαγωγές καταναλωτικών ειδών και τροφίμων άποστραγγίζουν τά συναλλαγματικά άποθέματα που προήλθαν από τις φτηνές εξαγωγές πετρελαίου. Υπάρχουν 4 έκατομύρια άνεργοι και πάνω από 3 έκατομύρια πρόσφυγες λόγω του πολέμου. Τό κρατικό ραδιόφωνο μεταδίδει εκλήσεις γιά άποστολή ρουχισμού και προσωπικών ειδών στους «μαχητές του 'Ισλάμ». Ή μή έθνικοποίηση του έξωτερικού έμπορίου όδήγησε τους «σκληρούς» του 'Ισλαμικού Κόμματος σέ άντιπολιτευτική στάση. Οι έσωτερικές προστριβές μεταξύ του Κόμματος και της φιλοδυτικής όμάδας «Χοτζατί» έντεινόνται. Οι δυό τάσεις του καθεστώτος εκπροσωπούνται αντίστοιχα από τόν 'Αγιατολάχ Ραφσαντζάνι, πρόεδρο της Βουλής και τόν 'Αγιατολάχ Χαμνέι που είναι Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ενώ ό πρωθυπουργός Χ. Μουσαβί παίζει τό ρόλο του διαμεσολαβητή.

Οι δυνατότητες του 'Ιράν νά συνεχίσει τόν πόλεμο είναι σχεδόν άνύπαρκτες. Τό τέλος του όμως θά είναι ένα άκόμη χτύπημα στή σταθερότητα του καθεστώτος. Γιά την ώρα πάνω από 300.000 άνθρωποι έχουν θυσιάσει στά πεδία των μαχών γιά την άνατροπή του 'Ιρακινού καθεστώτος στό όνομα του 'Ισλάμ. Ή τελευταία άντισοβιετική στροφή που εκδηλώθηκε μέ τή σύλληψη 40 ήγετών του κόμματος Τουντέχ έπιβεβαιώνει ένα φιλοδυτικό προσανατολισμό που έρχεται σέ αντίθεση μέ τό σύνθημα των 4 τελευταίων χρόνων «Θάνατος στην 'Αμερική».

Πάνω από 27.000 εκτελέσεις τά τελευταία δύο χρόνια άποδεικνύουν τόσο τή σοβαρότητα της αντίστασης στό Χομεϊνί, όσο και τό φόβο του καθεστώτος και την άνικανότητά του νά δεχτεί την παραμικρή κριτική. Μέ δυό λόγια ή «'Ισλαμική Δημοκρατία του 'Ιράν» κλυδωνίζεται και πολιτικά και οικονομικά.

'Η αντίσταση σήμερα

'Ανάμεσα στις διάφορες όμάδες που επιδιώκουν ενεργά νά άνατρέψουν τό Χομεϊνικό καθεστώς ξεχωρίζουν οι δυό πιο σημαντικές. Τό 'Εθνικό Συμβούλιο 'Αντίστασης και τό Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα.

Τό Κουρδικό Δημοκρατικό Κόμμα που ήταν εκτός νόμου επί Σάχη ξανάρχισε τή δραστηριότητά του μέ

τήν επανάσταση και όργάνωσε έντοπλες άντάρτικες όμάδες. Λίγους μήνες όμως μετά την εγκαθίδρυσή του, τό νέο καθεστώς έδειξε ότι δέ σκοπεύει νά άναγνωρίσει δικαιώματα στις μειονότητες και στις εθνότητες. Έτσι τό ΚΔΚ άρχισε νά άντιστέκεται πολιτικά και στρατιωτικά. Από τότε τά βουνά του Κουρδιστάν έλέγχονται από τους Κούρδους ενώ μερικές μεγάλες πόλεις κατέχονται από ισχυρές δυνάμεις του Στρατού και από φρουρούς της 'Επανάστασης.

Τό 'Εθνικό Συμβούλιο 'Αντίστασης σχηματίστηκε μετά τά αίματηρά έπεισόδια της Τεχεράνης άνάμεσα στους Μουτζαχεντίν και τους Φρουρούς της 'Επανάστασης στις 21 'Ιουνίου 1981. Άρχισε τότε μία νέα φάση της αντίστασης. Όταν ό Μπάνι Σάντρ, ό πρώτος πρόεδρος της Δημοκρατίας, εκδιώχθηκε από τόν Χομεϊνί πέρασε στην αντίσταση και συμμετέχει μαζί μέ τους Μουτζαχεντίν στό 'Εθνικό Συμβούλιο 'Αντίστασης. Από τότε πολλές δημοκρατικές έθνικιστικές και άριστερές προσωπικότητες και όμάδες έντάχθηκαν στό Συμβούλιο που έδρεύει στό Παρίσι και έχει όρίσει προσωρινή κυβέρνηση. Ή μεγαλύτερη και ισχυρότερη συνιστώσα του Συμβουλίου είναι βέβαια οι Μουτζαχεντίν.

'Η πολιτική του Συμβουλίου στό έσωτερικό είναι νά άποδυναμώνει τό καθεστώς μέ κάθε έφικτό μέσο: Δολοφονίες προσωπικοτήτων, όργάνωση άπεργιών, έπιθέσεις σέ Φρουρούς. Από τόν 'Ιούνιο του 81 χιλιάδες ύποστηρικτές της όργάνωσης, ένοπλοι και μη, σκοτώθηκαν ή έκτελέστηκαν. Στό έξωτερικό τό 'Εθνικό Συμβούλιο 'Αντίστασης θέλει νά άποδείξει ότι άποτελεί τή μόνη έναλλακτική λύση στό καθεστώς του Χομεϊνί. Μέχρι σήμερα μπόρεσε νά έξαλείψει τους πιθανούς διαδόχους του Χομεϊνί και νά διατηρήσει σέ κατάσταση κοινωνικής άναταραχής τις μεγάλες πόλεις.

'Η παρατεινόμενη κρίση στό 'Ιράν, είναι ένας άποφασιστικός παράγων που άπειλεί τό σημερινό καθεστώς ανεξάρτητα από τή συγκατάθεση της Δύσης. Όμως ή δημοκρατική λύση δέν είναι άκόμα όρατή. Ή «'Ισλαμική Δημοκρατία» δέν έχει πιά την ύποστήριξη του 90% του λαού όπως τό 1978. Τό νέο καθεστώς όμως έχει ήδη άναπτύξει τους μηχανισμούς του που δέν θά παραδώσουν εύκολα την εξουσία χωρίς μιάν ισχυρή πρόκληση.

K. 'Ανατολίτης

“Ένα ξάφνιασμα καί μιά αναβολή

Ο δεύτερος γύρος των δημοτικών εκλογών στη Γαλλία τελείωσε με την ανακούφιση της άριστερας. Μόλις όμως περάσει η συγκίνηση δεν θ' αργήσουμε να αντιληφθούμε ότι η πραγματική καμπή στη γαλλική πολιτική θα καθοριστεί κυρίως απ' τη νίκη του Χέλμουτ Κόλ στις γερμανικές εκλογές.

Πράγματι, μετά τη σταθεροποίηση της στρατηγικής του Ν.Α.Τ.Ο. μπαίνουμε σέ μιά φάση βαθιάς κρίσης των διεθνών σχέσεων. Ο 'Αντρόπωφ έχει ανάγκη να διαπραγματευτεί με τη Δύση, αλλά ακόμα περισσότερο έχει ανάγκη να επιδείξει πραγματικές διπλωματικές και στρατηγικές επιτυχίες στους μεγάλους εκλογείς του δηλαδή ένα τμήμα της ανώτατης στρατιωτικής διοίκησης. Αν εξαιρέσουμε τους τομείς που βρίσκονται ήδη στην επιφωγή του, το σχετικό μπλοκάρισμα της αναρχικής του στη σφαίρα της σοβιετικής εξουσίας δεν μπορεί να ξεπεραστεί αν υποχωρήσει πολύ,

Ο ιστορικός Αλεξάντερ Άντλερ, σχολιάζει τις γαλλικές εκλογές. Από την γαλλική εφημερίδα «Libération», στις 15 Μαρτίου 1983.

τήθηκε το βράδυ των εκλογών από τον Ζωρζ Μαρσαί αντανάκλα εν μέρει τα αισθήματα ενός σημαντικού τμήματος των στελεχών του κόμματος μπροστά στην απώλεια σημαντικών δημαρχών. Χωρίς ακόμα να αμφισβητείται η παρουσία των κομμουνιστών στην κυβέρνηση, μπαίνουν οι προϋποθέσεις για μιά πολεμική προς το Σοσιαλιστικό κόμμα.

Οι πραγματικές διαφορές βέβαια αφορούν την εσωτερική πολιτική και το Κ.Κ. θα αναλάβει επιθετικές πρωτοβουλίες στο πεδίο των οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων. Την ίδια όμως στιγμή δεν μπορεί κανείς να αμφισβητήσει ότι τα ενθαρρυντικά αποτελέσματα των εκπροσώπων της εσωτερικής αντιπολίτευσης του Κ.Κ. (Φιτςμπέν,

σονιέ, σέ βάρος του Ζωρζ Μαρσαί.

Το δεύτερο μάθημα που μπορούμε να αντλήσουμε απ' τις εκλογές αφορά στην ικανότητα των δημοκρατών, ιδίως στην επαρχία, να δημιουργήσουν αντισώματα κατά του παρισινού μπουλανζισμού. Η αδέξια, ρεβανσιστική και ρητορική πλευρά του Ζάκ Σιράκ αποδεικνύεται ένα απ' τα πτώσιγυρα αυτού στα χέρια της άριστερας για την κινητοποίηση των εφεδρειών της. Στόν πρώτο γύρο η αντιπολίτευση ήταν ακόμη αντιπολίτευση: τη μεγαλύτερη επιτυχία της τη στήριξε στην ψήφο διαμαρτυρίας της κεντρο-αριστεράς και στην αποχή ενός μεγάλου μέρους των παραδοσιακών ψηφοφόρων της άριστερας. Φαίνεται ότι η επιτυχία της πρώτης Κυριακής έδωσε σάρκα στην ά-

παράλυοντας το κέντρο και δυναμώνοντας τον Σιράκ.

Ένα απ' τα ερωτήματα για το μέλλον είναι το αν ο Μπάρ (ή όποιος τον αντικαταστήσει) κατορθώσει να στήσει ένα πολιτικό μηχανισμό που να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του. Η σταδιακή καθιέρωση της απλής αναλογικής σέ ευρωπαϊκή και εθνική κλίμακα θα μπορούσε να επιτρέψει στην άριστερά να κατακερματίσει το κέντρο και να αποφυγεί έτσι τον σοβαρότερο, κατά τη γνώμη μου, κίνδυνο. Εξάλλου η πειθαρχία του Κομμουνιστικού Κόμματος προς την κυβέρνηση θα ανταμειφθεί αλλά οι αναγκαίες παραχωρήσεις δεν θα αποδυναμώσουν τη συνοχή της συνολικής στρατηγικής κυβέρνησης. Στις αμφιλεγόμενες περιπτώσεις δεν θάταν άσκοπο να αφεθεί στο εκλογικό σώμα να παίζει το ρόλο του διαιτητή.

Απομένει η ουσία του προβλήματος: Χωρίς να υπεισέλθω στις ενδεχόμενες αλλαγές της οικονομικής πολιτικής ή την επιλογή των κοινωνικών προτεραιοτήτων μοι φαίνεται ότι αυτή τη φορά η άριστερά και ιδιαίτερα το Σοσιαλιστικό Κόμμα βρίσκονται μπροστά σέ ιδιότυπες ευθύνες: ούτε οι μεταρρυθμίσεις που έχουν αρχίσει θά έμπεδωθούν, ούτε οι δυο διεθνείς κρίσεις θά αντιμετωπιστούν (ή οικονομική κρίση μέ τον δυτικό κόσμο, ή πολιτική και στρατηγική μέ την ΕΣΣΔ), αν δεν εμφανισθεί γρήγορα μιά γερή δύναμη αγωνιστών: ήταν ένα σοβαρό λάθος ή σκέψη ότι η άριστερά θά μπορούσε να κυβερνήσει όπως η δεξιά, μέ τα παραδοσιακά υπουργεία και τις έλίτ. Η κρίση του κομμουνιστικού κόμματος, ή ενασχόληση των σοσιαλιστικών στελεχών αποκλειστικά μέ κυβερνητικές ευθύνες, άφησαν τις κοινωνικές βάσεις της άριστερας έντελώς άπροστάτευτες την ώρα που η δεξιά ξαναέβρισκε το δρόμο κάποιας αγωνιστικότητας. Άπεναντίας, ή αντίσταση των μικρών πόλεων μέ την τοπική τους πολιτικοποίηση υποδεικνύει το δρόμο που πρέπει να ακολουθηθεί. Την Κυριακή βρεθήκαμε μπροστά σ' ένα ξάφνιασμα. Αλλά και μπροστά σέ μιά αναβολή: ή επιβολή στο Κομμουνιστικό Κόμμα της διατήρησης της πορείας του μέ τη στήριξη στις ύγιεις του δυνάμεις, ή απόδοση στο Σοσιαλιστικό Κόμμα μιάς δραστηριότητας που μέχρι σήμερα παρά ήταν έλλιπής, είναι δυο καθήκοντα άχαρα αλλά άπαραίτητα.

Αλεξάντερ Άντλερ

και μάλιστα γρήγορα μπροστά στον Ρήγκαν.

Πρόκειται συνεπώς να γίνουμε μάρτυρες στη δημιουργία σέ πολλά σημεία κρίσεων, που στόχος τους θά είναι να δώσουν στη σοβιετική απόκρουση ένα ικανό εύρος ώστε να παραμείνει ο 'Αντρόπωφ σέ δράση. Μέσα σ' αυτές τις συνθήκες είναι δύσκολο να υποθέσουμε ότι ή ΕΣΣΔ, τώρα που πέρασαν οι δημοτικές εκλογές θά αποδεχτεί να συνεχίσει τό Γ.Κ.Κ. τη σιωπηλή του άνοχη άπέναντι στην κυβερνητική πολιτική στο θέμα των πυραύλων. Ο πολύ κριτικός τόνος που υιοθε-

καί Φαίνζλμπέργκ στις Σέβρ), καθώς και ή θεαματική επανεκλογή κομμουνιστών δημάρχων που ήταν γνωστοί για την ένωτική τους στάση (μεταξύ άλλων, ο Ζαρού στο Μάν, ο Πλεζάνς στο Έβρέ, και ο Σουφρέν στην Τιονβίλ), εκφράζει μέ έντονο τρόπο την έμμομη πολλών κομμουνιστών εκλογέων στην ενότητα. Αύτή ή κατάσταση εικονογραφεί δυό αποκλίνουσες τάσεις. Μπορούμε λοιπόν να προβλέψουμε μιά πώ έντονη μάχη μέσα στο Γ.Κ.Κ., όπου επιφυλάσσεται ένας δλο και σημαντικότερος ρόλος στον Άντρέ Λαζονί, τόν έμπιστο του Γκαστόν Πι-

κραία επιχειρηματολογία που μέχρι τότε δεν είχε βάρος για τους εκλογείς. Όσο ο Σιράκ φαίνεται ότι διευθύνει την ανάκτηση των συντηρητικών, τό αποκρουστικό στυλ των αγαπημένων του θεμάτων και του προγράμματος του κόμματός του θά δημιουργήσουν αυτόματα φράγματα στην πρόοδό του, όπως φάνηκε στο δεύτερο γύρο.

Γιά την άριστερά, λοιπόν, ή καλύτερη κατάληξη θάταν να γίνει ο Σιράκ άρχηγός της αντιπολίτευσης, κι αυτό έξυπηρετείται απ' τό ναρκισσιστικό πείσμα του Ζισκάφ που επιμένει να παίζει τόν πρώτο ρόλο

ΚΟΡΣΙΚΗ: Τό τίμημα τῆς ἀνεξαρτησίας

Ἡ κυβέρνηση Ζισκάρ ἀφοῦ ἀπέ-
τυχε νά καταστείλει μέ τή βία τό
ἐθνικό κίνημα τῆς Κορσικῆς συμ-
βάλλοντας, μέ τόν τρόπο τῆς, στή
δημιουργία καί ἀνάπτυξη τοῦ ἐνο-
πλου κομματιοῦ του (F.L.N.C -
1976), κατέφυγε στό χρέμα ἐπεν-
δύοντας δισεκατομμύρια γιά τή γε-
ωργία, τίς συγκοινωνίες, τόν τουρι-
σμό καί τή βιομηχανία τοῦ νησιοῦ.
Θέλησε δηλαδή νά ἐπιλύσει ἓνα πο-
λιτικό πρόβλημα μέ μέτρα οἰκονομι-
κῆς ἀποκέντρωσης.

Ἡ κυβέρνηση Μιττεράν προχώ-
ρησε παραπέρα. Δημιούργησε μιά
τοπική συνέλευση, ὅπου ὅμως γρή-
γορα κατέλαβε τόν κύριο ρόλο τό
Ἐθνικό Ἀπελευθερωτικό Μέτωπο
τῆς Κορσικῆς (F.L.N.C.) μέ τή νόμι-
μη ἐκπροσώπησή του (C.C.N.).
Προηγουμένως, εἶχαν ἀπελευθερω-
θεῖ οἱ φυλακισμένοι καί τό Μέτωπο
εἶχε ἐξαγγεῖλει ἀνακωχή γιά νά διε-
ρευνήσει τίς προθέσεις τῆς νέας
σοσιαλιστικῆς κυβέρνησης.

Ἡ ἀνακωχή ἀπό τήν πλευρά τοῦ
Ἀπελευθερωτικοῦ Μετώπου ἔληξε
στίς 20 Αὐγούστου 1982 καί μέχρι
τό τέλος τῆς χρονιάς οἱ αὐτονομι-
στές εἶχαν πάρει τήν εὐθύνη γιά
335 ἐπιθέσεις ἐναντίον γαλλικῶν
στόχων. Ὅμως οἱ ἐπιθέσεις εἶχαν
ἀρχίσει ἀπό τίς 11 Φεβρουαρίου
1982 καί συνολικά ἔφτασαν τίς
845...

Ἔτσι τό Μέτωπο ἀναγκάστηκε
στό τέλος τῆς χρονιάς νά καταγγεί-
λει «τή χρησιμοποίηση βίας τοῦ κοι-
νοῦ ποινικοῦ δικαίου γιά σικοφά-
ντηση τῆς πολιτικῆς δράσης» γιά νά
διαχωρίσει τή θέση του ἀπό τό
παρακλάδι τῆς ἰταλικῆς Μαφίας
πού λυμαίνεται τό νησί. Συγχρόνως
ἐπιβεβαίωσε ὅτι ἐπιβάλλει «ἐπανα-
στατικό φόρο», ἀλλά καταδίκασε
τίς «ἀπειλές καί τοὺς ἐκβιασμούς
τῶν ληστών», οἱ ὅποιοι «ἔτσι κι
ἀλλιῶς, δέν ἔχουν θέση στήν Κορσι-
κή τοῦ Αὐριο».

Οἱ ληστές αὐτοί, ὅπως φαίνεται,
δέν εἶναι ἀσχετοί μέ τό τελευταῖο
ἐπεισόδιο πού ἀναζωπύρωσε τό
κορσικανικό ζήτημα. Νά τό ιστορι-
κό:

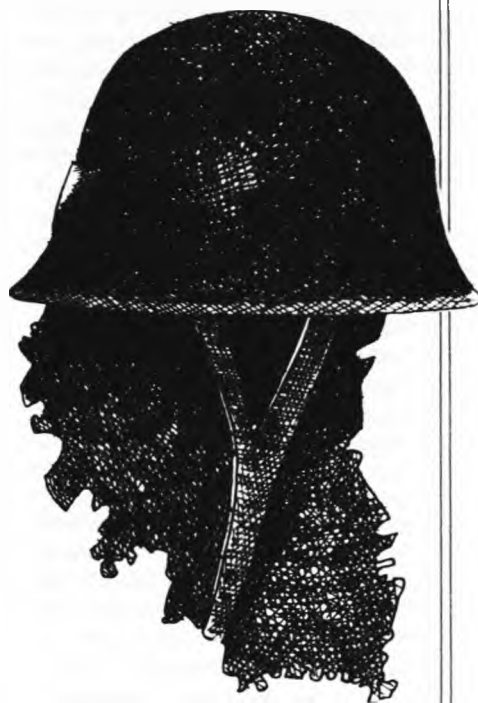
Ὁ κτηνίατρος Ζάν Πῶλ Λαφαί
παραπονεῖται γιά ἀπειλητικά τηλε-
φωνήματα καί ἐκβιασμό γιά νά πλη-
ρώσει τόν «ἐπαναστατικό φόρο». Ζη-
τᾷ καί πετυχαίνει συνάντηση μέ τό
Μέτωπο, πού ἀρνεῖται κάθε ἀνάμι-
ξη. Παρ' ὅλα αὐτά ὁ κτηνίατρος
«καρφώνει» στήν ἀστυνομία ἕξι ὀ-
νόματα κουκουλοφόρων πού τάχα
ἀναγνώρισε κατά τή συνάντηση καί
οἱ ὅποιοι εἶναι κτηνοτρόφοι πελά-
τες του, γνωστοί γιά τίς αὐτονομι-
στικές ιδέες τους.

*Οἱ μπόμπες πού σκάνε γιά νά γεμίσουν τά κενά τῆς
«ἀλλαοῦμ» σελιδοποίησης τῶν ἐλληνικῶν ἐφημερίδων μέ-
νουν σχεδόν πάντα «μυστήριες». Ἔτσι θυμόμαστε κατά
καιροὺς ὅτι «κάτι τρέχει...», π.χ. στήν Κορσική.*

Τήν παραμονή τῆς Πρωτοχρονιάς
δέχεται «ἐπίσκεψη» τοῦ Μετώπου
στό σπίτι του καί τραυματίζεται
ἐλαφρά μέ πυροβόλο ὄπλο, γεγονός
πού γίνεται πυροτέχνημα στόν γαλ-
λικό τύπο καί ὁδηγεῖ στήν ἀπαγό-
ρευση τῆς ὀργάνωσης στίς 5 Γενάρη
1983. Ταυτόχρονα διατάσσεται ἀνα-
δόμηση στίς ὑπηρεσίες ἀσφαλείας
τοῦ νησιοῦ καί ἐρχεται ἐνίσχυση μέ
ἐπικεφαλῆς τόν περίφημο ἐπιθεω-
ρητή Μπρουσσάρ, τόν ἐπονομαζό-
μενο «καουμπόν» γιά τίς συνταρα-
χτικές ἐπιδόσεις του στό πιστόλι,
πρώην ἀρχηγό τῆς εἰδικῆς ὁμάδας
«σούπερ μπάτσων» γιά τόν «ἀγῶνα
ἐνάντια στόν μεγάλο γκανγκστερι-
σμό». Ὁ Μπρουσσάρ πού εἶναι διά-
σημος γιά τά «λάθη» του καί γιά τίς
ἀδίστακτες μεθόδους του, ἀναγο-
ρεῖται οὐσιαστικά νομάρχης Κορ-
σικῆς μέ αὐξημένες δικαιοδοσίες
καί μέσα. Καί εἶναι φυσικό νά το-
ποθετηθεῖ ἐπικεφαλῆς τῶν δυνάμε-
ων καταστολῆς, ἓνας γνώστης τοῦ
ὑποκόσμου (καί ὄχι κάποιος εἰδι-
κός τοῦ ἀντιτρομοκρατικοῦ ἀγῶ-

να), ἀφοῦ αὐτή τή στιγμή ἔχει τό
προβάδισμα στό νησί ἡ Μαφία, ἡ
ὁποία ἐκμεταλλεύεται τόσο τή δρά-
ση τοῦ Μετώπου ὅσο καί τίς ἀντι-
θέσεις μιᾶς κοινωνίας πού λειτουρ-
γεῖ ἀκόμα μέ κλίκες καί φάρες καί
μισεῖ βαθιά τοὺς «μαυροπόδαρους»
ἐποίκους καί ἄλλους ξένους.

Δέν ἀργησε ὅμως νά φανεῖ ὅτι
οὔτε ἡ κυβέρνηση οὔτε τό ἀπελευ-
θερωτικό Μέτωπο εὐθύνονται γιά
τή δημιουργία τῆς πρόσφατης ἐντα-
σης στήν Κορσική. Ὑπεύθυνη εἶναι
ἡ παραστρατιωτική ἀκροδεξιὰ ὀρ-
γάνωση «Φράντσια» μέ τήν ὁποία
συνεργαζόταν ὁ καλός κτηνίατρος
καί ἡ ὁποία στόν ἀγῶνα τῆς ἐνάντια
στοὺς αὐτονομιστές πλαισιώνεται
ἀπό ἀστυνομικούς καί μαφιόζους.
Γεγονός πάντως εἶναι ὅτι οἱ δραστη-
ριότητες τῶν κακοποιῶν προκάλε-
σαν 10 θανάτους στό νησί, χωρίς νά
ἀπαγγελοῦν κατηγορίες. Ὁ γαλλι-
κός τύπος ἀνοίξε τό διάφραγμα τῆς
ἐπικαιρότητας μόνον ὅταν κατηγο-
ροῦμενος ἦταν τό αὐτονομιστικό
κίνημα....

Ἡ Γαλλικὴ κυβέρνηση φαίνεται
ἀποφασισμένη νά ἐπωφεληθεῖ γιά
νά «βάλει τάξη» στήν Κορσική. Τό
Μέτωπο τηρεῖ μιά στάση ἀναμονῆς,
ἐδῶ καί δυό μῆνες, καί μόνο τό
νόμιμο κομμάτι του (CCN) δραστη-
ριοποιεῖται ἔχοντας περιορίσει σέ
δεύτερο ρόλο τοὺς «νομιμόφρονες»
αὐτονομιστές τοῦ δόκτωρα Σιμεόνι
(Ἐνωση Κορσικανικοῦ Λαοῦ UPC).
Μάλιστα οἱ «νόμιμοι» τοῦ Μετώπου
δήλωσαν σέ συνέντευξη ὅτι εἶναι τό
πρώτο πολιτικό κόμμα στό νησί μέ
800 ὡς 900 δραστήρια μέλη.

Οἱ σοσιαλιστές τοῦ κ. Μιττεράν
ἔχουν ἤδη κάνει τήν ἐπιλογή τους.
Στράφηκαν πρῶτα ἐνάντια στό
«πολιτικό ἐγκλημα». Ἀσφαλῶς καί
πῆραν μαθήματα ἀπό τήν Ἰταλία κι
ἀναμένεται νά χρησιμοποιήσουν
τήν τοπική Μαφία ἐναντίον τῶν
παρανόμων τοῦ ἐθνικιστικοῦ κινή-
ματος. Οἱ τελευταῖοι ὅπως ἔχουν
δηλώσει στόν τύπο ἀποφεύγουν νά
δίνουν ἀφορμές καί εἶναι αὐτό στίς
δυνατότητές τους ἐφόσον ἡ ἀστυ-
νομία δέν ἔχει κατορθώσει νά τοὺς
διαβρώσει μέ προβοκάτορες, ὅπως
παραπονέθηκε ἡ «Μόντ».

Αὐτά ὅμως γιά ἀργότερα. Γιά τήν
ώρα οἱ ἀρχές πέτυχαν, ὥστε ἀπ' τή
δολοφονία κάποιου κουρέα πού
δέν πληρώνε τόν «ἐπαναστατικό
φόρο», ν' ἀκούγεται ἀπ' τήν τηλεό-
ραση καί τό ραδιόφωνο ἡ μαγνητο-
φωνημένη φωνὴ ἀγωνιστῶν τοῦ Με-
τώπου, σ' ἀναζήτηση καταδότη...

Στάθης Δελῆς

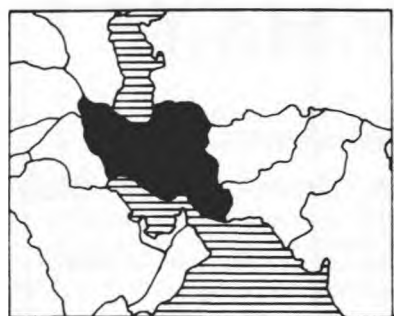
Τό Πλαίσιο

Ὁ Λουδοβίκος 15ος, ἀγόρασε
ἀπό τοὺς Γενουάτες τό νησί τῆς
Κορσικῆς τό 1788. Τόν ἄλλο χρόνο
γεννήθηκε στό Αἰάκειο ὁ Μ. Ναπο-
λέων θεμελιωτής τοῦ γαλλικοῦ κρα-
τικοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Δύο αἰῶ-
νες ἀργότερα ἡ ἐνσωμάτωση τῆς
οἰκονομικῆς καί πολιτικῆς ζωῆς τοῦ
νησιοῦ μέ τή Γαλλία ὁδηγεῖ σέ ὁρό-
μους ἀπ' ὅπου δέν ὑπάρχει ἐπι-
στροφή καί ἀπειλεῖ τήν πολιτιστική
ταυτότητα τῶν κορσικανῶν.

Ὅσο ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη δέν
ἀποτελοῦσε κίνδυνο γιά τόν παρα-
δοσιακό τρόπο ζωῆς, οἱ κάτοικοι
τῆς Κορσικῆς, ἀφοσιωμένοι στή γῆ
μᾶλλον, παρά στή θάλασσα καί τό
ἐμπόριο, δέν ἀνησυχούσαν ἰδιαίτε-
ρα μέ τίς ἐπιλογές τοῦ γαλλικοῦ
κράτους. Ἀπλά, προσάρμοζαν τίς
συνήθειές τους στήν οἰκονομική
συγκυρία καί τοὺς θεσμούς τῆς
γαλλικῆς δημοκρατίας, παρουσιάζο-
ντας συχνά μιά γελοιογραφικὴ ἐκ-
δοχὴ τοῦ μητροπολιτικοῦ προτύ-
που.

Μέ τή λήξη τοῦ πολέμου στήν
Ἀλγερία τό 1962 ἐγκαταστάθηκαν
στό νησί οἱ «μαυροπόδαροι» (Γάλ-
λοι ἀποικοὶ στή Βόρεια Ἀφρική,
πού τήν ἐγκατέλειψαν μέ τήν ἀνε-
ξαρτησία), οἱ ὅποιοι πῆραν στά χέ-
ρια τους τό ἐμπόριο ἐκβιομηχανίζο-
ντας τήν ἀγροτική παραγωγή. Πα-
ράλληλα, σημειώνεται ραγδαία ἀνά-
πτυξη τοῦ τουρισμοῦ, πού συντελεῖ
κι αὐτός στήν ἐρήμωση τῆς υπαί-
θρου. Ἔτσι ἐπιταχύνεται αἰσθητὰ ἡ
διαδικασία ἀνάπτυξης πού ἔχει τώ-
ρα πιά χαρακτηριστὰ καταναγκασμοῦ.

Τέλος ἡ οἰκονομικὴ κρίση στή
δεκαετία τοῦ 70 ὑπενθυμίζει τοὺς
κινδύνους τῆς ἀποκοπῆς ἀπὸ τήν
πατρικὴ γῆ, κάνοντας ἀνεφικτὴ τήν
ἐνσωμάτωση μέ τό ἡπειρωτικό πρό-
τυπο. Μέσα σ' αὐτές τίς συνθήκες
γεννιέται ἡ κορσικανικὴ ἐθνικὴ συ-
νειδίση, σ' ἀντιπαράθεση μέ τό
γαλλικὸ γαλαβινίστικο συγκεντρω-
τισμό, σάν ἐκφραση αὐτοάμυνας
καί πολὺ πιθανὰ προόδου τῆς κοι-
νότητος τοῦ νησιοῦ.

Κάλλιο άργά...

Ξύπνησε τό ΚΚΕ. Μετά τή σύλληψη ήγετών του Τουντέχ από τό καθεστώς Χομεϊνί στό Ιράν διαβάζουμε καθημερινά σχεδόν στό Ριζοσπάστη έκκλήσεις γιά τήν άπελευθέρωσή τους. Τελικά είναι έπαναστατικό τό καθεστώς;

«Αν ναι, δέν νομομοποιείται νά συλλαμβάνει όποιον θεωρεί «άντεπαναστάτη»»

«Αν όχι, πώς τό Τουντέχ βοηθούσε στις συλλήψεις και έκτελέσεις άλλων άγωνιστών;

«Αλλά αν οι τελευταίες συλλήψεις αποτελούν «στροφή στην πορεία των κατακτήσεων της ιρανικής επανάστασης» ν' άπαιτήσουμε τότε τήν άπελευθέρωση τους όλοι μαζί. Με τίς άλλες όμως συλλήψεις και καταδίκες τί θά γίνει;

Γ.Π.

«Μεταμεληθέντες»

Ο Τόνι Νέγκρι και οι 70 τής «εργατικής αυτόνομίας» δικάζονται στη Ρώμη μετά από 4 χρόνια κράτησης, ενώ παράλληλα διεξάγεται ή μεγαλύτερη δίκη στα ιταλικά χρονικά μέ κατηγορούμενους 164 «αυτόνομους» του Μιλάνου και τό περιοδικό «Ρόσσο». Ο κατηγορούμενος στην πρώτη δίκη γιά πλαστογράφος τής οργάνωσης Τζοβάνι Κάλρια είναι έκ γενετής τυφλός.

Οι κατηγορούμενοι γιά «έξέγερση κατά τής εξουσίας του κράτους» τής δίκης τής Ρώμης έχουν καλώς, μάλιστα μέ τήν έναρξη τής διαδικασίας, ή όποία άναμένεται νά διαρκέσει μήνες, κυκλοφόρησαν χιουμουριστική μπροσούρα μέ τήν ιστορία των 10 τελευταίων χρόνων μέ τίτλο «Do you remember the Revolution». «Ανάμεσα στους κατηγορούμενους του Μιλάνου υπάρχουν, σύμφωνα μέ τήν άστυνομία, 30 «Μεταμεληθέντες», αλλά και 24 πού καταζητούνται.

Ο πρώτος πού «μεταμελήθηκε» άφέθηκε «έλεύθερος» τέλος Φλε-

βάρη, όταν περίπου άρχιζαν οι δύο δίκες. Είναι ό πολύ γνωστός Πατρίτσιο Πέτσι των Έριθρών Ταξιαρχιών (όρισμένοι τόν άποκαλούν «πτώμα μέ άναστολή»), πού «μετανόησε», κατά τρόπο ιδιαίτερα διδακτικό: 3.000 σελίδες. Πιάστηκε, άγνωστο πώς και πότε άκριβώς, τό Φλεβάρη 1980 και μετά από 40 ήμέρες «περιποίησης» «έδωσε» μία διεύθυνση. Η άσφάλεια έκανε ντού και «καθάρισε» και τά τέσσερα άτομα πού βρισκόνταν στό διαμέρισμα ώστε ό πολύτιμος κρατούμενος νά μήν μπορεί νά κάνει πίσω. Στη συνέχεια κι όπως είναι φυσικό, ένας περίπου στους τέσσερεις πού συλλαμβάνονταν, «μετανοούσε»...

Σ.Δ.

Ιταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα: Ένα «παράξενο» Συνέδριο

Τό 16ο Συνέδριο του Ιταλικού Κομμουνιστικού Κόμματος πού έγινε τόν περασμένο μήνα στό Μιλάνο χαρακτηρίστηκε από πολλές πλευρές σαν «παράξενο». Τό Συνέδριο δέν επέφερε καμιά σημαντική αλλαγή στην ήγετική ομάδα. Ο Ένρικο Μπερλινγκουερ επανεκλέχτηκε γενικός γραμματέας αλλά θά βοηθιέται πλέον από δύο «συντονιστές» τόν Άλφρέντο Ράιχλιν και τόν Ούγκο Πετσιόλι. Αλλά ενώ δέν έγινε καμιά θεαματική στροφή ούτε προβλέπεται κάποια δραματική άμεση εξέλιξη υπήρξαν στοιχεία πού μαρτυρούν ότι τό μεγάλο αυτό κόμμα διαπερνιέται από σοβαρές αντιθέσεις πού θίγουν τήν ίδια του τή στρατηγική.

Γιά πρώτη φορά ένας γενικός γραμματέας υποχρεώθηκε μπροστά στό σώμα του Συνεδρίου νά άπολογηθεί γιά τίς θέσεις του, νά τίς εξηγήσει και νά τίς τροποποιήσει. Τά επίμαχα ζητήματα ήταν τρία:

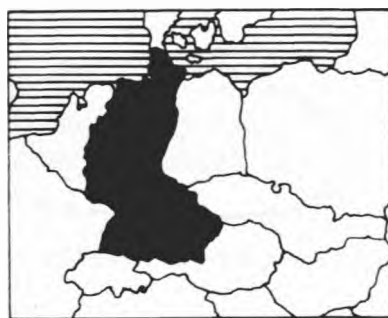
- Πρώτα-πρώτα ή σχέση του κόμματος μέ τή Σοβιετική Ένωση. Η άπαγκίστρωση και ή ρήξη έπισημοποιήθηκε στα ντοκουμέντα κατοχυρώνοντας τή θέληση του 95% των κομματικών μελών.

- Τό δεύτερο πρόβλημα ήταν ή στρατηγική τής δημοκρατικής αλλαγής. Η τελική κατάληξη εύνοει τήν όριστική εγκατάλειψη του ιστορικού συμβιβασμού μέ τή Χριστιανοδημοκρατία. Από δώ και πέρα φαίνεται ότι έχει άνοιξει ό δρόμος γιά μία Ένωμένη Άριστερά άλλαγαλικά. Τό ένδεχόμενο αυτής τής ένότητας θά δοκιμασθεί πολύ σύντομα σέ δύο περιπτώσεις: ή πρώτη είναι οι τοπικές εκλογές του Μαΐου και ή δεύτερη τό θέμα των εύρωπυρώνων.

- Τό τελευταίο θέμα άφορά τήν έσωτερική δημοκρατία του κόμματος. Και έδώ οι αλλαγές δέν ήταν ριζικές. Πρέπει ωστόσο νά σημειωθεί τό γεγονός ότι έγιναν άποδε-

κτές οι τροπολογίες του Ίνγκράο πού άφορούσαν τή δημοσιότητα του έσωκομματικού διαλόγου ξεπερνώντας τήν παραδοσιακή μυστικοπάθεια των Κ.Κ. Ας παρατηρήσουμε τέλος ότι τό Ι.Κ.Κ. φαίνεται νά άποδέχεται όριστικά τή λειτουργία πολιτικών ρευμάτων στό έσωτερικό του. Και δέν έννοούμε τόσο τήν ύπαρξη τής «άριστερης» τάσης πού εκφράζεται άπ' τόν Ίνγκράο, ή τής «δεξιάς» του Ναπολιτάνο, όσο τή στάση τής φιλοσοβιετικής ομάδας του Κοσούτα. Ο Κοσούτα λειτουργήσε στην προσυνεδριακή περίοδο σαν ήγέτης μίας οργανωμένης μειοψηφίας. Και έστω κι αν τήν τελευταία στιγμή άποφάσισε νά άποσύρει τίς τροπολογίες του επανεκλέχτηκε στην Κεντρική Επιτροπή δίχως καμιά άυτόκριτική.

Σ

Γερμανία: Πολιτικό τοπίο

Οι πρόσφατες εκλογές τροποποίησαν σημαντικά τό πολιτικό τοπίο στη Δυτική Γερμανία.

Τά 105 κιά (1,93 μ.) του καγκελάριου Κόλ διατηρούνται μέν στό ύπατο αξίωμα μαζί μέ τούς άσπον-

δους συμμάχους του Στράους και Γκένσερ, αλλά ή εικόνα σιγουριάς και εξασφάλισης πού έφερε τήν εκλογική νίκη κινδυνεύει νά ξεθωριάσει γρήγορα μπρός στα προβλήματα πού καλείται νά λύσει. Άλλωστε είναι ήδη γνωστές οι διχόνοιες μέσα στον κυβερνητικό συνασπισμό.

Η έξωτερική πολιτική θά συνεχίσει βέβαια, νά έναρμονίζεται μέ τίς άμερικανικές επιδιώξεις στην Εύρωπη, όπως άλλωστε συνέβαινε και στα 13 χρόνια τής σοσιαλδημοκρα-

τικής κυβέρνησης, μέ τήν άξιοπαικτική άντιπολίτευση πάντα έπιφυλακτικότερη, έπι τό πατριωτικότερον... Η άνάπτυξη των Εύρωπυρώνων εξακολουθεί νά ισχύει «άν άποτύχουν οι συννομιλίες τής Γενεύης».

Μόνο πού τώρα κάποιοι μέσα άπ' τό κοινοβούλιο δέν θά διατάσουν, όπως λένε, νά άνακοινώσουν σ' όλους τούς Γερμανούς κρατικά μυστικά, μέ σκοπό μόλις μαθεινούν οι περιοχές εγκατάστασης των «Πέρσινγκ» και «Κρούζ» νά οργανώσουν άντίσταση έπι τόπου.

Στό κοινοβούλιο ό συσχετισμός δυνάμεων έχει αλλάξει πολύ, έστερα άπ' τίς τελευταίες εκλογές και ή κυβερνητική συμμαχία είναι πιά εύθραυστη. Η είσοδος στη Βουλή των «Πράσινων» σαν 4ο κόμμα άπέτρεψε τήν άπόλυτη πλειοψηφία του συνασπισμού χριστιανοδημοκρατών-χριστιανοκοινωνικής Ένώσης. Η συνεργασία μέ τούς φιλελευθέρους του Γκένσερ είναι τώρα άπαραίτητη γιά νά σχηματισθεί κυβέρνηση. Έτσι, όχι μόνο ή «όλόπλευρη καταγγελία του συστήματος μπήκε μέσα στην ίδια τήν καρδιά του», αλλά, ξεπερνώντας τό 5% οι ψήφοι των Πράσινων δέν μοιράζονται σ' άλλα κόμματα και αναγκάζουν τόν Κόλ νά τά βγάλει πέρα μέ τούς άνταγωνιζόμενους γιά τίς κυβερνητικές θέσεις συμμάχους του.

Πάντως ό πιο έπιφοβος του κυβερνητικού συνασπισμού παραμένει ό «ταύρος τής Βαυαρίας» Φράντς Γιόζεφ Στράους, πού πέτυχε τό μεγαλύτερο από κάθε άλλη φορά εκλογικό ποσοστό στην ιδιαίτερη πατρίδα του (60,7%). Τό πρόγραμμά του συνοψίζεται σέ τρία σημεία: 1ο) Διατήρηση τής τάξης στη Βαυαρία. 2ο) Έπιβολή τής τάξης στη Γερμανία. 3ο) Άντίσταση στό πρασινοκόκκινο χάος...

Όσο γιά τόν Χάινς Γιόχαν Φόγκελ, τόν έπνομαζόμενο «κόκκινο πουλί τής Βαυαρίας» και τό καταποντιζόμενο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα του θά πρέπει νά άποδυθεί σέ διμέτωπο άγώνα: άντιπολίτευση και μάλιστα «έποικοδομητική» στην κυβέρνηση και συγχρόνως άνταγωνισμός μέ τούς πράσινους σέ μία προσπάθεια μονοπώλησης τής άντιπολίτευσης μέσα άπ' τόν άγώνα γιά τήν «ψηφο λαϊκής δυσαρέσκειας» («Ψήφος Άλλαγής» παρ' ήμιν).

Σ.Δ

Φοιτητές — Ε.Δ.Π. στήν εξουσία

‘Η κατάργηση του συνδικαλισμού μέσω της συνδιοίκησης

‘Η άμνηστία δέν καλύπτεται πιά μέ θεωρίες άποδοχής ή άπόρριψης τών θεσμών της συνδιοίκησης. ‘Η πρώτη έμπερία της έκλογής τών προέδρων άνέδειξε, άν και χωρίς άμεσες συνέπειες, τό πολιτικό κενό στην συμμετοχή τών φοιτητών και του ΕΔΠ. Για τούς κομματικούς πυρήνες, κριτήρια έκλογής στάθηκαν ή πολιτική ένταξη του υποψήφιου και οι άνωθεν κατευθύνσεις. Για τούς υπόλοιπους φοιτητές ή έλαστικότητα του υποψήφιου στις εξετάσεις και τη βαθμολογία και για τό ΕΔΠ ή στάση του στις άνανεώσεις και μονιμοποιήσεις τών μελών του και ή σχέση του μέ τό προσωπικό της έδρας. Και όταν κανένας δέ συνδύαζε τά άπαραίτητα προσόντα ή πολιτική άμνηστία μετατράπηκε σέ καλαμπούρι και εύφηνη άκυρα. ‘Η έλλειψη ενός αυτόνομου συνεκτικού πολιτικού λόγου τών Πανεπιστημιακών φορέων μετέτρεψε εκ τών πραγμάτων τούς εκπροσώπους τών φοιτητών και του ΕΔΠ σέ κομματικούς εκπροσώπους και τη διαδικασία έκλογής σέ διαδικασία επικύρωσης κομματικών συμφωνιών ή στην περίπτωση κάποιων άνεξάρτητων συσπειρώσεων σέ διαδικασία καταγραφής του πολιτικού τους άδιέξοδου, σέ ένα παιχνίδι, όπου όλα ήταν προαποφασισμένα. Ουσιαστικά επρόκειτο για μία διαδικασία αυτόδιάλυσης τών συνδικαλιστικών φορέων στά εκλεκτορικά σώματα.

Και βέβαια άν στη διαδικασία έκλογής ή πολιτική συνθηματολογία ή ή πλάκα κάλυψαν την πολιτική άμνηστία τών ένεχομένων, αυτό δέν θά είναι τόσο εύκολο στη μελλοντική καθημερινή λειτουργία τών οργάνων τών ΑΕΙ. Γιατί τά διοικητικά όργανα δέν συζητάνε ούτε γενικά πολιτικά θέματα ούτε μόνο έξεταστικά ζητήματα και θέματα κρίσης και εξέλιξης του προσωπικού. Συζητάνε ή θά έπρεπε νά συζητάνε την πολιτική της έρευνας, της χρηματοδότησης, του περιεχόμενου και τών μορφών διδασκαλίας, τόν αριθμό τών εισαγομένων κατά σχολή, τις μεταγραφές, τις αίτήσεις για διευκολύνσεις φοιτητών, τό ώράριο και τις εργασιακές σχέσεις του προσωπικού κ.ά. Ζητήματα δηλαδή που ούδέποτε ήταν άντικείμενα τών συλλογικών διαδικασιών φοιτητών και ΕΔΠ, και τά όποια προϋποθέτουν τη συγκρότηση ενός διαφορετικού πολιτικού λόγου.

Τό περιεχόμενο σπουδών και ή έρευνα δέν είναι ζητήματα έπιλύσι-

Και νά που οι πόθοι τών «προοδευτικών δυνάμεων» του Πανεπιστημίου γίνανε πραγματικότητα. ‘Ολοι οι φορείς συμμετέχουν πιά στη διοίκηση τών ΑΕΙ και μάλιστα μέ διαδικασίες έκλογής που εξασφαλίζουν την προοδευτικότητα τών οργάνων. Και τώρα που «όλοι έμείς» οι «προοδευτικοί» ελέγχουμε τη διοίκηση τί γίνεται;

μα μέ συνθηματολογία για την έξαρτηση τά μονοπώλια και τόν εκσυγχρονισμό. Ούτε ή άποχή από αυτά δημιουργεί τούς όρους άμφισβήτησης τών κοινωνικών ρόλων που ή λειτουργία του Πανεπιστημίου άποτυπώνει. Προϋποθέτουν τόν συγκροτημένο ιδεολογικό και πολιτικό λόγο πάνω στα ζητήματα του ρόλου και της λειτουργίας του Πανεπιστημίου στην άναπαραγωγή του κοινωνικού καταμερισμού εργασίας και τά θεωρητικά εργαλεία για την ιστορική άνάγνωση της γνώσης και της τεχνολογίας ως «κοινωνικών» προϊόντων. ‘Η άπουσία ενός τέτοιου συνεκτικού λόγου επιτρέπει νά επιβάλλεται στη συζήτηση ένας καθάρος έπιστημονικός λόγος όπου κάθε άριστερή παρέμβαση είναι έξ όρισμού μή «έπιστημονική». Σε μία τέτοια λειτουργία ή ύπαρξη τών συνδικαλιστικών οργάνων ιδιαίτερα τών λεκτόρων και του ΕΔΠ φαίνεται για τά ίδια τά μέλη τους περιττή. Άλλωστε για ζητήματα όπου οι πολιτικοί προσδιορισμοί δέν είναι άμεσα όρατοί σέ όλους, ή όποια άπόφαση τών συνδικαλιστικών οργάνων άποκτά από τά πράγματα τόν χαρακτήρα λογοκρισίας και έπιβολής «έπιστημονικών» αληθειών.

Τά ίδια όργανα, μέ την παρουσία τών φοιτητών χωρίς ψήφο, θά άφανθούν για τά ζητήματα της κρίσης και εξέλιξης του προσωπικού. ‘Αν και τά ζητήματα αυτά φαίνονται καταρχήν νά είναι τά μόνα που λειτουργούν ένοποιητικά για τό χώρο του παλιού ΕΔΠ, εν τούτοις τά ιδεολογήματα της «άξιοκρατίας» που επί τόσα χρόνια στήριζαν την πολιτική του τείνουν νά άποσυνθέσουν τη συλλογική παρουσία του. Τό μέτωπο του ΕΔΠ άπέναντι στους καθηγητές ούδέποτε έθιξε τό ρόλο του καθηγητικού στρώματος στη συνολική λειτουργία του Πανεπιστημίου, άφού κάτι τέτοιο θά έθιγε και τό δικό του ρόλο σέ αυτό. Κυρίως οίκοδομήθηκε μέ βάση την άμφισβήτηση του έπιστημονικού κύρους τών καθηγητών, και την καταγγελία της άναξιοκρατικής λειτουργίας του καθηγητικού σώματος σέ ζητήματα κρίσης του προσωπικού και έκλογής νέων καθηγητών. ‘Η πολιτική αυτή, άνίσχυρη νά

άναδείξει ουσιαστικά κριτήρια που νά άπορρέουν από μία διαφορετική άντίληψη για τη γνώση και τη λειτουργία τών ΑΕΙ, επικαλέστηκε πρώτη την άλγεβρα τών papers σάν πειστήριο όσων ύποστήριζε. Παράλληλα δέ καλλιέργησε τό μύθο του δικού του έπιστημονικού κύρους άπέναντι στους καθηγητές, άποσπώντας τό γεγονός ότι και τό ίδιο τό ΕΔΠ στην πλειοψηφία του άποτελεί προϊόν του έλληνικού Πανεπιστημίου και τών λειτουργιών που κατάγγελλε. Κάτω από τό βάρος αυτών τών ιδεολογημάτων, της λογικής τών papers και μέσα στο κλίμα της έξατομικευμένης λειτουργίας του προσωπικού που ο νόμος επέβαλε, οι νεόκοποι λέκτορες και έπικουροι θά κληθούν νά άποδείξουν την άξιοπιστία τους. Και όπως άρχισε ήδη νά διαφαίνεται σέ πολ-

μάτων εργαστηρίων άσκήσεων της βαθμολογίας, τών εργασιακών σχέσεων του προσωπικού, ώραρίων εργασίας, άδειών κ.λ.π. Μέχρι σήμερα ή έναπόθεση της έπιλύσης όλων αυτών τών ζητημάτων στην έξουσία τών καθηγητών νομιμοποιούσε τη συνδικαλιστική κάλυψη όλων τών αιτημάτων προσωπικών ή συλλογικών διευκολύνσεων ακόμα και όταν άφορούσαν προφανείς περιπτώσεις «λούφας». Τώρα, που μεγάλο μέρος της ευθύνης έναποτίθεται στους ίδιους τούς φοιτητές και τό διδακτικό προσωπικό, είναι σίγουρο ότι καμία πολιτική δύναμη δέν θά πάρει την ευθύνη νομιμοποίησης και πολιτικής κάλυψης πρακτικών που άντίκεινται στο πνεύμα της «ευρυθυμίας» και «άξιοκρατικής» λειτουργίας τών ΑΕΙ.

Τά μέλη τών διοικητικών οργάνων του Πανεπιστημίου παύουν άντικειμενικά νά λειτουργούν σάν εκπρόσωποι τών συνδικαλιστικών τους φορέων άποκαθιστώντας σχέσεις έξουσίας μέ τά ίδια τά μέλη

λές Σχολές έφτασε ή ώρα οι άξιοκρατικοί μύθοι νά πάρουν την εκδίκησή τους άπέναντι στην παραδοσιακή συνδικαλιστική τακτική τών κεκτημένων δικαιωμάτων και της συνδικαλιστικής άλληλεγγύης που τούς έξέθρεψαν.

Τέλος, σέ αυτά τά όργανα μέ τη συμμετοχή όλων θά άποφασίζονται τά θέματα καθημερινής λειτουργίας τών ΑΕΙ, τών έξεταστικών διευκολύνσεων, της κατοχύρωσης μαθη-

τών συλλόγων τους. ‘Η έξάρτηση τών μελών από την ψήφο του εκπροσώπου, ιδιαίτερα στις περιπτώσεις τών προσωπικών αιτημάτων, δημιουργεί ένα όλόκληρο πλέγμα διαπροσωπικών σχέσεων, παραγοντισμού και συγκρούσεων διαφοροποιώντας σέ μεγάλο βαθμό την ίδια τη λειτουργία τών συνδικαλιστικών φορέων.

Δημήτρης Κέκος

Φοιτητικές εκλογές καί λοιπόν;

Οι φοιτητικές εκλογές αποτελούσαν σ' όλα τα τελευταία χρόνια τό πολιτικό βαρόμετρο γιά τόν προσανατολισμό τής νεολαίας. Δέν ήταν μόνο ή αϊγλή του αντιδικτατορικού αγώνα του φοιτητικού κινήματος που τούς προσέδιδε αυτό τόν χαρακτήρα. Ήταν κυρίως ότι τό φοιτητικό κίνημα υπήρξε τό μοναδικό κομμάτι του νεολαιίστικου κινήματος που άσκούσε πολιτική ήγεμονία στό χώρο του, είχε δηλαδή τήν ικανότητα νά δρά σάν κοινωνική δύναμη στό Πανεπιστήμιο καί νά επηρεάζει τό πολιτικό σκηνικό. Οι φοιτητικές εκλογές λοιπόν άντανανκλούσαν τό συσχετισμό των δυνάμεων μέσα στό κίνημα καί έδειχναν τήν πολιτική τους έμβέλεια. Γι' αυτό, άκόμα κι οι περιορισμένες μετατοπίσεις περιέγραφαν πολιτικές μεταβολές καί προδικάζαν μελλοντικές άνατροπές.

Σήμερα βρισκόμαστε σέ μία έντελώς καινούρια κατάσταση. Τό κράτος γιά πρώτη φορά άναλαμβάνει τήν πολιτική ήγεμονία στό χώρο του Πανεπιστημίου, περιθωριοποιεί τό φοιτητικό κίνημα, καί τό περιορίζει στό ρόλο του παρατηρητή.

Η άλλαγή του πολιτικού σκηνικού έχει δύο βασικά στοιχεία: Τήν προώθηση από τήν πολιτική έξουσία μιάς συγκεκριμένης πολιτικής πρότασης (πρόκειται γιά τόν Νόμο Πλάσιο) καί τήν άδυναμία των δυνάμεων που δρουν στό φοιτητικό κίνημα νά άπαντήσουν σ' αυτήν. Αύτή άκριβώς ή άπουσία αντιπαλότητας είναι που νομιμοποιεί τόν φορέα τής μοναδικής πολιτικής πρότασης νά άναγορευθεί σέ μοναδικό διαχειριστή των αντιθέσεων στό χώρο του Πανεπιστημίου, νά άσκει δηλαδή τήν πολιτική ήγεμονία. Άς δούμε πώς.

Μέ τήν προώθηση του Ν.Π. ή πολιτική έξουσία ύλοποιεί καί μάλιστα προωθημένα τό έκσυγχρονιστικό όραμα γιά τό Πανεπιστήμιο. Η «σοσιαλιστική» προέλευση καί ή δημοκρατική κατεύθυνση των διατάξεων του Ν.Π. προσφέρει τό πολιτικό καί ιδεολογικό άλλοθι γιά τήν έπιβολή τής τάξης, τήν άμβλυνση τής ριζοσπαστικότητας, τήν άνοδο

του έπιπέδου των σπουδών ώστε νά άνταποκριθεί τελικά τό Πανεπιστήμιο στις άνάγκες του «Σοσιαλισμού» που οίκοδομείται. Θά πρέπει νά έπισημανθεί έδώ ότι ή κύρια πλευρά των μέτρων είναι θεσμική-διοικητική. Οι όροι που άφορούν τό ανθρώπινο δυναμικό έχουν ήδη έμπεδωθεί μέ τήν έπιβολή τής μεταρρύθμισης στη Μέση Εκπαίδευση καί τις προηγούμενες έκσυγχρονιστικές προσπάθειες τής Δεξιάς στό Πανεπιστήμιο. Οι φοιτητές έχουν πλέον πειστεί πώς πρέπει νά γίνουν καλοί έπιστήμονες. Για τό συμφέρον του τόπου...

Η έφαρμογή του Ν.Π. από τήν Κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ όμως έχει καί ένα άλλο σημαντικό χαρακτηριστικό. Διασπά καί άποδυναμώνει τό μέχρι τώρα συμπαγές μπλόκ των κυρίαρχων παρατάξεων. Γιατί απ' τή μία μεριά οικειοποιείται τήν πολιτική τους πρόταση ικανοποιώντας τις χρόνιες θεσμικές διεκδικήσεις τους καί από τήν άλλη στερεί τό συνεκτικό δεσμό τής πολιτικής τους κατεύθυνσης: Τήν αντίδεξιά τοποθέτηση που - άπουσία ουσιαστικής πολιτικής παρέμβασης - συνένανε τή συνθηματολογία τους καί συγκάλυπτε τις διαφορές τους. Η άκριτη όμως ύποστήριξη τής Κυβέρνησης από τήν ΠΑΣΠ καί ή άνάγκη αντιπολιτευτικής διαφοροποίησης από ΠΣΚ-ΔΑ διαρρηγνύει τήν ενότητα του μπλόκ καί τούς στερεί καί τήν τελευταία πολιτική δυνατότητα: τήν κεντρική έκφραση μέσα από τήν ΕΦΕΕ. Γιατί μέ τούς δοσμένους συσχετισμούς είναι άναγκαία ή όμοφωνία καί των τριών ή τουλάχιστον τής ΠΣΚ-ΠΑΣΠ γιά νά διαμορφωθούν οι άπαιτούμενες πλειοψηφίες. Είναι άποδεικτικό των παραπάνω πώς ούτε τό Πανεπιστημιακό Συνέδριο μπόρεσε νά καταλήξει σέ πολιτική άπόφαση, ούτε ή ΕΦΕΕ σάν όργανο νά πάρει θέση στα πολιτικά ζητήματα που άναδείχθηκαν στό Πανεπιστήμιο.

Μοιραία λοιπόν εφόσον τό φοιτητικό κίνημα άπουσιάζει από τό πολιτικό προσκήνιο ή κύρια αντίθεση μεταφέρεται άνάμεσα στην κυβέρνηση (που προωθεί τήν «Άλλαγή»)

καί στους καθηγητές (που τήν ύπονομεύουν). Οι δημοκρατικές δυνάμεις του φοιτητικού κινήματος δέν έχουν άλλη έπιλογή, από τό νά σταθούν στό πλευρό τής Κυβέρνησης ενάντια στους αντίδρατικούς καθηγητές. Αύτή όμως είναι μία πολιτική στάση που οδηγεί μόνο στό περιθώριο.

Αλλά στό περιθώριο βρισκονται σήμερα καί οι δυνάμεις εκείνες που όρίστηκαν σάν ή άλλη έκδοχή γιά τό φοιτητικό κίνημα, καί ή συμβολή τους υπήρξε καθοριστική στη διαμόρφωση τής πολιτικής του πρακτικής τα τελευταία χρόνια. Δέν πρόκειται μόνο γιά τήν αριθμητική μείωση των δυνάμεων των συσπειρώσεων. Πρόκειται κύρια γιά τήν άπουσία καί από αυτό τό χώρο πολιτικής πρότασης που νά άνταποκρίνεται στις άνάγκες τής συγκυρίας. Κι αυτό γιά τις συσπειρώσεις σημαίνει κάτι παραπάνω από περιθωριοποίηση. Έγγιζει τά όρια τής διάλυσης. Οι συσπειρώσεις έφεραν στό Πανεπιστήμιο μία νέα σχέση μέ τήν πολιτική: Τήν αυτόνομη πολιτική παρέμβαση. Προσπάθησαν νά μετατρέψουν τή ριζοσπαστικότητα σέ πολιτική πρακτική, νά οργανώσουν τό κίνημα σέ μία νέα ποιότητα, νά άποσταθεροποιήσουν τόν κοινωνικό ρόλο του Πανεπιστημίου. Κι αν όλα αυτά όδηγησαν στις καταλήψεις καί στην κατάργηση του 815 μέ τήν άπελευθέρωση τής δυναμικής των μαζών, δέν μπόρεσαν ώστόσο νά συγκροτήσουν κίνημα καί στην κατοπινή συγκυρία γιατί έλειπε ή πολιτική πρόταση που θά συμπύκνωνε τις καινούριες αντιθέσεις καί θά έδινε τήν ώθηση γιά τή συνέχεια του αγώνα. Όμως ή καταγραφή τους σάν τό αντίπαλο δέος των κυρίαρχων δυνάμεων έπέτρεπε τήν πολιτική παρουσία τους. Η άνοδος του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση καί ή άνάληψη απ' αυτό τής ήγεμονίας στό Πανεπιστήμιο στερεί από τις συσπειρώσεις τό τελευταίο πολιτικό τους έρεισμα.

Δέν είναι καθόλου εύκολο νά όρίξεις σάν τό αντίπαλο δέος κάποιων περιθωριοποιημένων δυνάμεων...

Όσο κι αν οι συσπειρώσεις εξακολουθήσουν νά διατηρούν αριθμητικά κάποιες δυνάμεις ή σχέση που έχουν διαμορφώσει μέ τήν πολιτική δέν τους έπιτρέπει νά έλπίσουν πολλά περισσότερα. Κι αυτό, παρόλο που δέν πρόκειται νά καταγραφεί σ' αυτές τις φοιτητικές εκλογές, έχει πολύ μεγαλύτερη σημασία. Κλείνει τή σελίδα που άνοιξαν οι φοιτητικές συσπειρώσεις μέ τήν πάλη ενάντια στον ν. 815. Κλείνει τή φάση του φοιτητικού κινήματος που σηματοδεύτηκε από τήν παρουσία τους καί πολλές φορές κρίθηκε από τις έπιλογές τους.

Είναι φανερό ότι μέσα σ' αυτό τό πολιτικό κλίμα ή άπραξία καί ή παθητικότητα, καθώς καί ή έπιστροφή στα μαθήματα αποτελούν κυρίαρχα χαρακτηριστικά καί καθιστούν τό φοιτητικό κίνημα όλοένα καί πιο αδύναμο, καθώς πιά ό άπόηχος των νικηφόρων αγώνων του δέν είναι παρά μία μακρινή άνάμνηση. Οι φοιτητές οδεύουν στην πλήρη ρήξη των σχέσεων τους μέ τήν πολιτική. Έτσι οι φετινές εκλογές δέν μπορούν νά έχουν τό χαρακτηριστικό που είχαν μέχρι τώρα. Άποτελούν ένα έσωτερικό γεγονός του φοιτητικού κινήματος καί δέν θά καταγράφουν τίποτε περισσότερο από τή δεδομένη καί σχηματισμένη έδώ καί καιρό ίσορροπία μεταξύ των κυρίαρχων πολιτικών παρατάξεων. Βέβαια καί πάλι θά άκούσουμε γιά περιφανείς νίκες, συγκλονιστικές άνόδους καί έπιβεβαιώσεις πολιτικών γραμμών. Βέβαια καί πάλι οι δημοκρατικές δυνάμεις θά ύπεριαχύσουν. Όμως περισσότερο από ποτέ ή αλήθεια θά φαίνεται σέ όλους τώρα πιο πολύ όδυνηρή: Η άδυναμία ενός κοινωνικού χώρου, που κάποτε συμμετείχε δυναμικά στη διαμόρφωση του πολιτικού σκηνικού, νά άντιδράσει ή άκόμα καί νά συμμετέχει στα γεγονότα που άλλάζουν ουσιαστικά τή μοίρα του.

Τάκης Υπέρχαμος

‘Η Σχολή – φάντασμα ξαναχτυπᾷ

Πρίν ὀκτώ περίπου χρόνια, τόν Δεκέμβριο τοῦ 1975, ἡ τότε κυβέρνηση Καραμανλή ἀποφάσισε νά ἰδρύσει Σχολή Δημόσιας Διοίκησης σάν ἀπαραίτητο μέσο γιά τήν ἐξυγίανση καί τόν ἐκσυγχρονισμό τῆς κρατικῆς μηχανῆς. ‘Η Σχολή δέν θά εἶχε σχέση μέ τά Πανεπιστήμια, ἀλλά θά λειτουργοῦσε ὑπό τήν ἐποπτεία τοῦ Ὑπουργείου Προεδρίας. ‘Η ἄμεση καί δξύτατη ἀντίδραση τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος, στό ὁποῖο συμπαραστάθηκαν ὅλες οἱ προοδευτικές πολιτικές δυνάμεις, ἀπέτρεψε τότε τά «σχέδια τῆς Δεξιάς» καί ἡ Σχολή δέν ἰδρύθηκε.

Φέτος ἡ ‘Εθνική - πιά - Σχολή Δημόσιας Διοίκησης (ΕΣΣΔ) βρίσκεται στό δρόμο τῆς ὑλοποίησης ἀπό τήν κυβέρνηση τοῦ ΠΑΣΟΚ καί τίποτα δέν φαίνεται ἱκανό νά τήν ἐμποδίσει. Δέν πρόκειται μόνο γιά τήν ἀλλαγὴ στή θέση τῆς ΠΑΣΠ πού τότε εἶχε πρωτοστατήσει στὸν ἀγώνα ἐνάντια στή Σχολή Δ.Δ. Οὔτε ἀπλᾶ γιά τήν ἀδυναμία τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος νά ἀπαντήσει στή σημερινή ἐκσυγχρονιστική προσπάθεια. Πρόκειται κυρίως γιά τήν παρατεινόμενη σιωπὴ, γύρω ἀπὸ τὸ θέμα πού ἐπικρατεῖ τόσο στὸν φοιτητικό χώρο, ὅσο καί στίς προοδευτικές πολιτικές δυνάμεις καί δημιουργεῖ τήν αἴσθηση ἑνὸς ἰδιότυπου «μορατόριουμ» ἐν ὧσι τῶν φοιτητικῶν ἐκλογῶν.

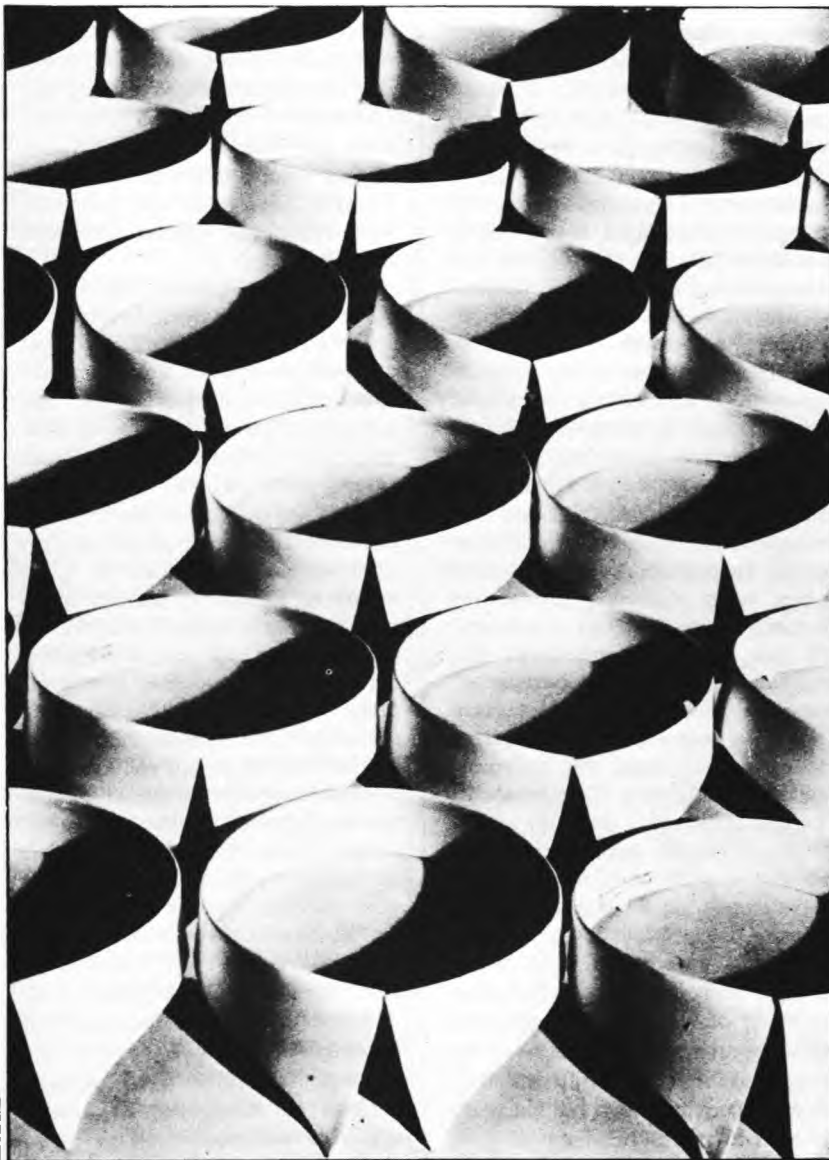
Τὸ θέμα τῆς ἐπικείμενης ἴδρυσης τῆς Σχολῆς δημοσιοποιήθηκε μόνο ἀπὸ τὸ Συγκρότημα Λαμπράκη, κυρίως στό «ΒΗΜΑ» τῆς 23/1/83. Τὸ θέμα δέν ἄφησε ἀσυγκίνητους καί τοὺς φοιτητικούς συλλόγους, πρῶτα καί κύρια τῆς Παντείου καί τοῦ Πολιτικοῦ Τμήματος τῆς Νομικῆς. ‘Η ἐνημέρωση πού ζήτησαν ἀπὸ τὸ ἀρμόδιο Ὑπουργεῖο Προεδρίας, ἂν καί δέν πραγματοποιήθηκε ὀλοκληρωμένα, ἔφερε ἐντούτοις στήν ἐπιφάνεια καθοριστικά στοιχεῖα:

- ‘Η λειτουργία τῆς Σχολῆς ἐρχεται νά ἐπιλύσει ζητήματα πού ἀφοροῦν τήν παραγωγικότητα τῆς κρατικῆς μηχανῆς καί τήν ὁμαλότερη λειτουργία τῆς. Τά στελέχη πού θά προέρχονται ἀπ’ αὐτὴν τῆ Σχολῆς δέν θά εἶναι ἀπλῶς κάποιοι δημόσιοι ὑπάλληλοι, ἀλλὰ τὰ ἀνώτερα διευθυντικά στελέχη τοῦ κρατικοῦ μηχανισμοῦ, μέ πλήρη ἐπιμόρφωση, ἐπαγγελματική συνείδηση καί ἐξειδικευμένη γνώση στὰ ζητήματα πού ἀφοροῦν τὸν δημόσιο τομέα.

- οἱ εἰσακτέοι στήν Ε.Σ.Δ.Δ. δέν θά ὑπερβαίνουν τοὺς 150 κάθε δυνάμει χρόνια, ὅσα δηλαδή εἶναι καί τὰ χρόνια φοίτησης στή Σχολή.

‘Η κυβέρνηση τῆς Ἀλλαγῆς ἦρθε στήν ἐξουσία μέ φιλοδοξίες πολλές. Ἀπὸ τίς λιὸ εὐγενεῖς τῆς ἦταν καί τούτη: Νά συμφιλῶσει τὸν Πολίτη μέ τὸ Κράτος νά ἐξυγιάνει τὴ Δημόσια Διοίκηση. Πῶς ὅμως νά ἐξημερώσει τὸ «τέρας τῆς γραφειοκρατίας» ὅπως εἶπε καί ὁ Πρωθυπουργός στή Λάρισα:

Υπάρχει κάποιον μαγικό ραβδὶ πού μετατρέπει τοὺς γραφειοκράτες σέ μοντέρνους καί ἀποδοτικούς «τεχνικούς τῆς ἐξουσίας». ‘Ο Ὑπουργός Προεδρίας Μένιος Κουτσόγιωργας ἔψαξε προσεκτικὰ τὰ ἀρχεῖα τοῦ Ὑπουργείου του καί ἐκεῖ πρὸς τὸ τέλος τοῦ 1975 τὸ βρήκε: Λέγεται Σχολή Δημόσιας Διοίκησης.

- Οἱ ἀποφοῖτοι τῆς Σχολῆς, σύμφωνα μέ τήν ἐνημέρωση Κουτσόγιωργα στοὺς φοιτητικούς συλλόγους, θά διορίζονται στίς κενές θέσεις γιά τίς ὁποῖες συγκεντρώνουν τὰ νόμιμα προσόντα καί μέ τὸν 5ο βαθμό, στήν ἱεραρχία τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων.

- στήν ΕΣΣΔ θά λειτουργήσουν τμήματα διαφόρων κατευθύνσεων: διπλωματικῆς, οἰκονομικῆς, πολιτιστικῆς, τμήματα γενικῆς διοίκησης, τμήματα διοικητικῆς δικαιοσύνης καθὼς καί τμήματα κοινωνικοῦ προσανατολισμοῦ.

- δικαίωμα συμμετοχῆς στίς εἰσαγωγικές ἐξετάσεις, ἔχουν οἱ ἰδιώτες πού δέν συμπλήρωσαν ἀκόμα τὸ 35ο ἔτος τῆς ἡλικίας τους, καθὼς καί οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι πού εἶναι κάτοχοι πτυχίου ΑΕΙ καί δέν συμπλήρωσαν τὸ 40ο ἔτος. Οἱ εἰσαγόμενοι στή Σχολή λογιζοῦνται ὡς δόκιμοι δημόσιοι ὑπάλληλοι καί ἀποκτοῦν ὅλα τὰ δικαιώματα καί τίς ὑποχρεώσεις τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων. Γιά ὅσους ἐπιδιώκουν νά σταδιοδρομήσουν στὸν δημόσιο τομέα, τὸ πτυχίο τῆς ΕΣΣΔ εἶναι ὑποχρεωτικό, ἔστω κι ἂν ἔχουν πτυχίο ΑΕΙ.

- γιά τὴν διδασκαλία τῶν μαθημάτων, σὲ πρώτη τουλάχιστον φάση, θά μετακληθοῦν ξένοι καθηγητές. Ἀπὸ τὰ παραπάνω ἐνημερωτικά, ἀξίζει νά σταθοῦμε σὲ δυὸ σημεία σημαντικά γιά τὸ ρόλο τῆς Σχολῆς, τὸ μοντέλο τῆς καί τὸν διαφαινόμενο χαρακτήρα τῆς.

Τὸ πρῶτο, ἀφορᾷ τὸ στεγανὸ τῆς Σχολῆς. ‘Η ΕΣΣΔ, ἀποκόπτεται ἀπὸ τὸν Πανεπιστημιακὸ κορμό, τίθεται ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ Ὑπουργείου προεδρίας, ἀπὸ τὸν προϋπολογισμό τοῦ ὁποῖου καί θά ἐπιχορηγεῖται. Δέν πρόκειται γιά Σχολή οὔτε πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου, οὔτε μεταπτυχιακοῦ. Τὰ αὐριανὰ στελέχη διδάσκονται τοὺς νόμους τῆς διοικητικῆς λειτουργίας μέ τρόπο οὐδέτερο, «τεχνικό», πέρα καί ἔξω ἀπὸ τὴν πολιτική. ‘Εκεῖ συντείνει καί ἡ ἀπόλυτη ἐξειδίκευση τοῦ προγράμματος κατὰ τομεῖς. Παράλληλα ἡ ἀπομάκρυνση τῆς Σχολῆς ἀπὸ τὰ Πανεπιστήμια ἐξασφαλίζει τὴν ἀπρόσκοπτη φοίτηση καί ἀπομακρύνει τὸν «κίνδυνο» τοῦ φοιτητικοῦ κινήματος, ἰδίως ἂν κανεὶς σκεφθεῖ τὴ σίγουρη ἔνταξη σὲ ἀνώτερες διοικητικές θέσεις τῶν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς.

Τὸ δεύτερο, σχετίζεται μέ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Σχολή Δημόσιας Διοίκησης παρουσιάζεται σάν κάτι πού δέν ἀφορᾷ τίς πανεπιστημιακές Σχολές καί τοὺς σημερινούς φοιτητές, μιά καί ἀποσκοπεῖ τελικὰ νά καλύψει ὑπαρκτές ἀνάγκες τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους. Παρ’ ὅλα αὐτὰ ἡ ἴδρυση τῆς Σχολῆς αὐτῆς ἐπηρεάζει τίς Πανεπιστημιακές Σχολές, πρῶτα καί κύρια τὴ Σχολή Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν καί Δημόσιας Διοίκησης καί τὴν Πάντειο, κατὰ δεύτερο λόγο τίς περιφερειακές οἰκονομικῆς Σχολές (ΑΣΟΕΕ - Βιομηχανική). Δέν εἶναι μόνο πού ἕνα μεγάλο μέρος τῶν ἀποφοιτῶν τῶν Σχολῶν αὐτῶν ἀπορροφιοῦνται ἀπὸ τὸν Δημόσιο Τομέα καί ὡς ἐκ τούτου θά ὑποστῇ τὴν ἀνεργία σάν συνέπεια τῆς Σχολῆς αὐτῆς, ἀφοῦ στήν ΕΣΣΔ οἱ εἰσακτέοι θά εἶναι ἀριθμητικὰ περιορισμένοι καί προσανατολισμένοι σὲ ἐιδικές ἀνώτερες θέσεις. Εἶναι κυρίως ὅτι ἡ ἴδρυση αὐτῆς σημαίνει τὴν ἀρχὴ μιάς σειρᾶς ἀλλαγῶν μέσα στὰ ΑΕΙ, πού ἀφοροῦν καταρχὴν τίς θεωρητικῆς Σχολές: πού ἀφοροῦν δηλαδή τὸ εἰδικὸ κοινωνικὸ τους βάρος, τὴν προοπτικὴ τους, τὰ προγράμματα σπουδῶν τους, τὸν ἀριθμὸ τῶν εἰσακτέων κλπ. Πρόκειται γιά μιά σειρά ἀλλαγῶν πού ἤδη ἀρχίζουν νά μπαίνουν στήν ἡμερήσια διάταξη.

Χριστόφορος Βερναρδάκης

‘Ο μύθος του καμικάζι

Ξαφνικά ή μοτοσυκλέτα και ιδιαίτερα οι καμικάζι, έγιναν πρώτο θέμα για τις εφημερίδες, για τον ελληνικό κινηματογράφο, για τα περιοδικά ακόμη και για το ραδιόφωνο και την τηλεόραση. “Αν θέλουμε λοιπόν να σκεφθούμε στο ύψος μας σαν περιοδικό της αριστεράς πρέπει να πάρουμε μέρος σ’ αυτό το παιχνίδι εξουσίας. Στόχος μας οι αποκαλύψεις!”

Ποιά ήταν τα γεγονότα που ανέδειξαν τη μοτοσυκλέτα από άσημαντο κομπάρσο της ελληνικής κοινωνίας σε **σούπερ στάρ**; Στά σίγουρα η στροφή της νεολαίας προς αυτήν. Γιατί όμως αυτή η στροφή; Για να την κατανοήσουμε είναι απαραίτητο να μιλήσουμε για το πώς γεννήθηκαν μερικοί από τους βασικούς μύθους γύρω από τη μοτοσυκλέτα και κυρίως εκείνος του καμικάζι.

Στη μεταπολεμική περίοδο η μοτοσυκλέτα είναι ένα λαϊκό μεταφορικό μέσο. Οι λόγοι είναι φανεροί: η μοτοσυκλέτα είναι φθηνή και οικονομική και άρα πολύ πιο προσιτή στους φτωχότερους, συνδέθηκε όμως και ιδεολογικά με τη φτώχεια. “Ετσι δεν κέρδισε ποτέ έδαφος στα μικροαστικά στρώματα. Είναι κάτι το λαϊκό που την εποχή εκείνη σημαίνει ακόμη κάτι το ταπεινό. ‘Ο οδηγός της μοτοσυκλέτας, άχτενιστος, κακοντυμένος, αξύριστος δεν ταιριάζει με την εικόνα του κύριου. Αντίθετα το αυτοκίνητο είναι το μεταφορικό μέσο των πλούσιων και αυτόματα γίνεται το όνειρο κάθε μικροαστού. Είναι το σύμβολο της κοινωνικής ανόδου και καταξίωσης. ‘Ο ελληνικός κινηματογράφος της εποχής, χωρίς να έχει την πρόθεση, το αποτυπώνει ανάγλυφα. Στο γνωστό κοινωνικό δράμα «Κοινωνία ώρα μηδέν» ο φτωχός ναυτικός (Ν. Κούρκουλος) έχει μία μοτοσυκλέτα. Όταν όμως επιτέλους γίνεται διευθυντής εφοπλιστικής εταιρείας, η μοτοσυκλέτα αντικαθίσταται από το ανάλογο αυτοκίνητο. Σε σειρά κωμωδιών ο άμυαλος τεντυμπόυ (Τζανετάκος) φοράει πέτσινα και μαρσάρει τη μοτοσυκλέτα του. Ένώ κάθε ζέν πρεμιέ που σέβεται τον εαυτό του (Κακαβάς) πηγαίνει για μπάνιο το κορίτσι του με το «σαφαβαλάκι του» - ως φοιτητής - ή με μία εφτάμετρη μαύρη κουρσάρα με έξωφρενικά φτερά και γυαλιστερούς προφυλακτήρες - ως υιός βιομηχάνου.

“Ας έλθουμε όμως σ’ ένα άλλο ζήτημα: Τήν κρατική πολιτική απέναντι στη μοτοσυκλέτα. Το κλίμα αυτής της εποχής είναι βαρύ. Έλεγχο, καταστολή, καταδίωξη. Η μοτοσυκλέτα εξοστρακίζεται από το κέντρο της Αθήνας. Μπορεί ακόμη και σήμερα να δει κανείς πινακίδες που απαγορεύουν την κυκλοφορία της μοτοσυκλέτας στο κέντρο

ντρο όλες τις ώρες. Ουσιαστικά πρόκειται για μία κρατική πολιτική που ελέγχει την πρόσβαση των λαϊκών στρωμάτων στο κέντρο της πόλης. Πού περιορίζει τα παιδιά των εργατών στις λαϊκές σινιοικίες και μετατρέπει το κέντρο της πόλης, που συχνά γνώρισε τη δυναμική παρουσία των λαϊκών μαζών, σε τόπο όπου απεικονίζεται η κυρίαρχη ιδεολογία (Μνημεία, κρατικά κτίρια, μεγάλα εμπορικά καταστήματα κλπ.).

Γράφει το Μοτοσπόρτ (τεύχος 2) γι’ αυτούς που οδηγούν με κομμένες εξατμίσεις, ή καθαρόαιμα Cross κάνοντας θόρυβο:

«Μάς έχετε φέρει στο σημείο να ευχόμαστε να λείψετε από το πρόσωπο της γης έσείς λάτρη της φύσεως ή των γονιών σας, έσείς μικρόμυαλοι και μικρόψυχοι πίθηκοι, έσείς αποκρουστικά τακουνόφορα όντα, ναί ευχόμαστε να εξαφανιστείτε από ανάμεσά μας και σάς μισούμε πολύ βαθιά, όχι γιατί κάνετε κακό σε μάς αλλά γι’ αυτό που κάνετε στη μοτοσυκλέτα».

Η ανάμνηση αυτών των «διώξεων» της μοτοσυκλέτας τρέφει, σήμερα, πιά ένα μύθο: Τό μύθο της άμφισβήτησης. Σύμφωνα μ’ αυτόν η μοτοσυκλέτα επιβάλλει ένα τρόπο συμπεριφοράς που δεν ταιριάζει στον κύριο με τό κοστούμι και έτσι στην πράξη άμφισβητεί αυτό τό μοντέλο. Έδώ έχουμε έναν «έτεροχρονισμό». Τό μοντέλο της άμφισβήτησης αυτού του τύπου πέθανε πριν γενικευθεί ή χρήση της μοτοσυκλέτας. Καί εξηγούμαι: Η μοτοσυκλέτα υπήρξε σίγουρα μία νεολαϊστική πρακτική περιθωριοποιημένη. Υπήρξαν στά σίγουρα οι καμικάζι, λαϊκά παιδιά που άμφισβήτησαν κάποιο τρόπο ζωής και άφοσιώθηκαν στη μοτοσυκλέτα. Δεν έγιναν όμως ποτέ μαζικό κίνημα άμφισβήτησης. Έζησαν κάτω από διώξεις, στο περιθώριο. Και ξαφνικά αποπεριθωριοποιούνται. Η νεολαία στρέφεται μαζικά πιά στη μοτοσυκλέτα.

Πολλοί είναι οι λόγοι γι’ αυτή τη στροφή. Η οικονομική ανάπτυξη πρώτα που άνοιξε νέους όριζόντες κατανάλωσης. Η μοτοσυκλέτα είναι όπως ποτέ ένα καταναλωτικό είδος που κυκλοφορεί πολύ σ’ όλες τις αναπτυγμένες χώρες. Παράλληλα ή ενεργειακή κρίση και τό συγκοινωνιακό πρόβλημα της Αθήνας επιβάλλουν τη μοτοσυκλέτα σαν μεταφορικό μέσο. Η κρίση του φοιτητικού κινήματος και της αριστεράς γενικότερα διαλύει τά όράματα που για αρκετό καιρό έθρεψαν τη νεολαία. Έτσι τά μπάρ, οι

μοτοσυκλέτες κλπ., είναι πρακτικές που συμπληρώνουν, τουλάχιστον στο φοιτητικό χώρο, τό κενό που δημιουργήθηκε. Η κρίση των ιδεολογικών μηχανισμών του κράτους δημιουργεί αντίστροφες και άμφισβήτησεις, που μία και δεν βρίσκουν άλλη διέξοδο, ήγεμονεύονται από τη μυθολογία της άμφισβήτησης. Η μαζική στροφή της νεολαίας προς τη μοτοσυκλέτα και μάλιστα με τούς όρους της άμφισβήτησης έξηγει τελικά και τό κρατικό ένδιαφέρον γι’ αυτήν.

Η συζήτηση για τη μοτοσυκλέτα έχει πιά γενικευτεί, δημόσια όμως άρχισε λίγα χρόνια πριν. Πρώτος σταθμός ή έκδοση του «Μοτοσπόρτ» τον Ιούνιο του 78 που μιλά για πρώτη φορά εξ όνόματος των μοτοσυκλετών. Διαβάζουμε στο κύριο άρθρο του πρώτου τεύχους:

«Αναρωτιόμαστε πώς είναι δυνατόν να ένοχλούν οι σύγχρονες μοτοσυκλέτες με τά σαν ήλεκτρικά άδούρβα μοτέρ τους, με την ευελιξία και τό μικρό μέγεθος τους... Ευχαριστούμε τά όργανα της τάξης που δεν γράφουν τούς οδηγούς που κυκλοφορούν «παράνομα» στο κέντρο της Αθήνας. Μήπως αυτό είναι παράβαση καθήκοντος; όχι...» «Οι άπαγορεύσεις πάντα έχουν κάποιο λόγο για να επιβάλλονται, όταν ό λόγος αυτός εκλείψει οι άπαγορεύσεις αίρονται...» Καί παρακάτω: «Συλλάβετε και εξαφανίστε όσους κάνουν φασαρία και μάς ένοχλούν όλους αλλά φανείτε λογικοί και άφήστε τίσ μοτοσυκλέτες ελεύθερες...»

Τό άρθρο αυτό μάς άποκαλύπτει δύο πράγματα:

στης, πρόθυμος να ύποταχτεί στους νόμους και σύγχρονος άνθρωπος, εργαζόμενος, φοιτητής, «καθώς πρέπει».

Τό δεύτερο είναι ότι αυτή ή ένσωμάτωση δεν είναι δυνατή χωρίς την αναφορά στους καμικάζι, σ’ αυτούς που δεν είναι πρόθυμοι να ύποταχθούν στους νόμους, τούς αλήτες. Έτσι οι καμικάζι ξαναγεννιούνται κι αυτή τη φορά όχι στην πραγματικότητα, όσο στη φαντασία. Ο μύθος έρχεται να περιθωριοποιήσει κάποιους που δεν είναι πιά συγκεκριμένοι όπως πριν αλλά όπτικοί αντίποδες εκείνων που θεωρούνται σήμερα «σωστοί μηχανόβιοι».

Αν όμως ό μύθος του καμικάζι χρησιμοποιείται για την ένσωμάτωση της μοτοσυκλέτας, ύπάρχει πάντα και ή άλλη πλευρά: Ο μύθος της άμφισβήτησης. Προϊόν της κρίσης των ιδεολογικών μηχανισμών του κράτους που δημιουργούν την άμφισβήτηση της νεολαίας και της αριστεράς που δεν καταφέρνει να πολιτικοποιήσει αυτήν την κρίση, ό μύθος της άμφισβήτησης βρίσκει στη μοτοσυκλέτα μία πρακτική που τον ύλοποιεί. Η εικόνα του κράτους που καταδιώκει τίσ μοτοσυκλέτες ξαναζεί τώρα στη φαντασία μας με ύφος έπικό και πρωταγωνιστές τούς ήρωικούς καμικάζι.

Γιάννης Κάλλας

Τό πρώτο είναι ή προσπάθεια από τη μεριά των μοτοσυκλετιστών να νομιμοποιηθούν από τό κράτος. Δεν είναι πιά οι καμικάζι αυτοί που σ’ όνομά τους μιλάει τό Μοτοσπόρτ αλλά ό μέσος μοτοσυκλετι-

Οἱ ἐχθροὶ τοῦ ἔθνους

«-Ὅσοι ἔχουν βλέμμα καὶ ὕψος σκληρόν καὶ πλήρως μίσους.

-Ὅσοι ἐπιδεικνύουν πειθαρχίαν καὶ προθυμίαν ἀσυνήδη διὰ τὴν νοοτροπία τοῦ Ἑλλήνου.

-Ὅσοι δηλώνουν γραμματικές γνώσεις κατωτέρας ἀπὸ τὰς πραγματικές, διὰ νὰ μὴν προκαλοῦν τὴν προσοχὴν τῶν ἡγητόρων.

-Ὅσοι κατὰ τὰς μετὰ τῶν συναδέλφων τῶν συζητήσεις:

Δέν ἐκφράζονται αὐθορμητῶς καὶ μετ' ἐνθουσιασμοῦ διὰ τὰς ἐνόπλους δυνάμεις καὶ τὸ ὑπ' αὐτῶν ἐπιτελούμενον ἔργον.

Δέν καταδικάζουν αὐθορμητῶς μέ ὀριμότητα καὶ δημοσίως τὸν Ἀναρχισμόν.

Ρίπτουν συστηματικῶς ἐντεχνα συνδήματα κατὰ τῶν ἐνόπλων δυνάμεων καὶ τῶν στελεχῶν τῶν.

Ἐκμεταλλεύονται τυχόν σφάλματα τῶν βαθμοφόρων καὶ Ἀξ/κῶν τῶν καὶ σχολιάζουν ταῦτα πρὸς μείωσιν τοῦ γοήτρου τῶν.

-Ὅσοι ἐπιδιώκουν σχέσεις μετὰ συναδέλφους τῶν - ἀγνώστους προηγουμένως - ὑπηρετούντας εἰς ἐμπιστευτικές θέσεις. Αἱ ὀψιμαι φιλίαι πρέπει νὰ διερευνῶνται σχολαστικῶς.

-Ὅσοι ἀποφεύγουν νὰ λαμβάνουν μέρος εἰς παιδιάς, ἀγῶνας, ἐορταστικές ἐκδηλώσεις, ἐθνικά ἄσματα κ.λ.π.

-Ὅσοι λαμβάνουν πολλές ἐπιστολάς ἀπὸ διάφορα πρόσωπα καὶ δὴ ἀπὸ γυναίκας. Ἐπίσης ὅσοι ἀποστέλλουν πολλές ἐπιστολάς εἰς πρόσωπα ξένα πρὸς τὴν οἰκογένειά τῶν ἢ τὸν τόπον καταγωγῆς τῶν καὶ ἰδίως πρὸς γυναίκας.

-Ὅσοι ταχυδρομοῦν τὰς ἐπιστολάς τῶν ἐκτὸς Στρατοπέδου.

-Ὅσοι λαμβάνουν καὶ ἀποστέλλουν ἐπιστολάς *Posi Restanti*.

-Ὅσοι εἰς τὴν ἀλληλογραφίαν τῶν δέν χρησιμοποιοῦν τὸ ὀνοματεπώνυμόν τῶν, ἀλλὰ συναδέλφων τῶν καὶ δὴ καλῆς διαγωγῆς.

-Ὅσοι λαμβάνουν ἐπιταγὰς δυνάμεις πρὸς τὴν οἰκονομικὴν τῶν κατάστασιν».

Ὅλοι οἱ πῖο πάνω στρατεύσιμοι «ἀσχέτως τοῦ περιεχομένου τῶν πληροφοριακῶν τῶν ἐγγράφων, δυνατόν νὰ εἶναι ὑποπτοί» «παρὰ τὴν ἐντεχνον ὑποκρισίαν τῶν εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀπομακρύνουν πᾶσαν περὶ αὐτῶν ὑποψίαν, ν' ἀπαιτοῦν τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν ἡγητόρων τῶν καὶ οὕτω νὰ δύνανται νὰ ἐργάζονται ἀσφαλέστερον καὶ ἀποδοτικώτερον». Γιατί, «εἶναι ἐνδεχόμενον οἱ ἐν τῷ Στρατεύματι ὑπηρετοῦντες δυναμικοὶ καὶ φαντατικοὶ Ἀναρχικοὶ καὶ λοιποὶ ἀντεθνικῶς σκεπτόμενοι καὶ ἐκδηλούμενοι, νὰ κρύπτονται ἐπιμελῶς καὶ νὰ ὑποκρίνονται ἀριστοτεχνικῶς».

Νὰ λοιπόν πού ὅλοι οἱ φαντάροι εἶναι λίγο πολὺ ὑποπτοί «ἐντὸς καὶ ἐκτὸς στρατοπέδου» ὡς «πράκτορες τοῦ ἐχθροῦ» (:) καὶ μπαίνουν ὑπὸ παρακολούθησιν ἀπὸ τὰ «Δίκτυα Ἀσφαλείας Στρατεύματος» (Δ.Α.Σ.) Σκοπὸς τῆς ὁργάνωσιν καὶ λειτουργίας τῶν ΔΑΣ «ἡ ἔγκαιρος

καὶ ἀποτελεσματικὴ παρακολούθησις, ἀποκάλυψις καὶ ἐξουδετέρωσις πάσης παρανόμου καὶ δολίας ἐχθρικής προσαθείας ἐντὸς τοῦ στρατεύματος».

«Ἡ ὁργάνωσις τοῦ ΔΑΣ ἀνατίθεται εἰς κατάλληλον ἀξ/κόν τῆς μονάδος διὰ τὴν περιοχὴν εὐθύνης ταύτης» καὶ «προβλέπει πληρὲς δίκτυον πληροφοριῶν, τὸ ὅποιον νὰ δύνανται νὰ παρακολουθεῖ τὰς ὑπόπτους ἐνεργείας στρατιωτικοῦ καὶ πολιτικοῦ προσωπικοῦ, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Στρατοπέδου διὰ τῶν ὁποίων ἐνεργειῶν τίθεται ἐν κινδύνῳ ἡ Στρατιωτικὴ Ἀσφάλεια τῆς Μονάδος ἢ Ὑπηρεσίας, ὡς καὶ πᾶσαν ἐχθρικήν δραστηριότητα ἐντὸς τῆς περιοχῆς εὐθύνης ταύτης».

Τὸ ΔΑΣ ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐπιλεγμένους πληροφοριοδότες στρατεύσιμους ἢ πολίτες «ἀξιόπιστους, ἐχέμυδους, διαδένοντες ὑπομονὴν καὶ κρίσιν, εὐφυῖαν, παρατηρητικότητα καὶ παρέχοντες εἰ δυνατόν τὴν ἐντύπωσιν συντηρητικῶν ὥστε νὰ μὴ προκαλοῦν ὑποψίας» καὶ ὅπως ὅποτε «ἡλεγγμένης νομιμοφροσύνης». Πέρα ὅμως ἀπὸ αὐτοὺς «ἐπιχειρεῖται ἐπιλογή πληροφοριοδοτῶν καὶ μεταξὺ τῶν χαρακτηρισμένων ὀπλιτῶν οἵτινες ἐφ' ὅσον καταστοῦν πληροφοριοδοταὶ δύνανται νὰ ἀποδώσουν ἀριστα. Γενικῶς ἀποδοτικοὶ λόγω τῆς θέσεώς τῶν δύνανται νὰ καταστοῦν ὁ ταχυδρόμος, ὁ κουρεὺς, ὁ πλῖται τοῦ ΚΨΜ, ἀποθηκάρειο κλπ.»

Γιὰ τὸ δίκτυο ἀσφαλείας ἐκτὸς στρατεύματος (ΕΞΔΑΣ) «ἐπιλέγονται κατόπιν σχετικοῦ ἐλέγχου ἰδιώται εἰλικρινῶς ἀγαπῶντες τὸ Στράτευμα διατιθεμένοι νὰ προσφέρουν τὰς ὑπηρεσίας τους», καὶ «οἱ διατηροῦντες καταστήματα πέριξ τοῦ στρατοπέδου ἢ ἐργάζονται εἰς χώρους ἐνθα συχνάζουν στρατιωτικοὶ (κουρεῖα, ραφεῖα, κέντρα διασκέδασεως, ταβέρνας, περίπτερα κλπ.) δεόν νὰ καθίστανται, εἰ δυνατόν ἅπαντες ὄργανα τοῦ Ἀξ/κοῦ Πληροφοριῶν».

Οἱ ὑποψήφιοι γιὰ μέλη τῶν ΔΑΣ δοκιμάζονται γιὰ τὴν ἀξιοπιστίαν

τούς, τὴν ἐχεμύθεια, τὴν ἀντίληψιν καὶ παρατηρητικότητα, τὴν ἀντικειμενικὴ τους κρίσιν καὶ «ἐπιλέγονται τελικῶς, ἐκ τῶν προσφερομένων νὰ ἐργασθῶν εἰς τὸ Δίκτυον οἱ πλέον κατάλληλοι κατὰ περίπτωσιν».

Τὰ μέλη τῶν ΕΔΑΣ-ΕΞΔΑΣ εἶναι ὁργανωμένα μετὰ αὐστηρῶς κανόνες συνωμοτικότητος διότι «τὸ πρῶτον μέλημα τοῦ ἐχθροῦ εἶναι ἡ ἐπισήμανσις τῶν ὁργάνων πληροφοριῶν τῶν μονάδων».

Ἐπειδὴ μάλιστα παντοῦ ὑπάρχουν ἐχθροὶ «ὁ ὑπεύθυνος διοικητὴς οὐδέποτε πρέπει νὰ ἐφησυχάζει ἐπειδὴ εἰς τὴν Μονάδα του δέν ἀπεκαλύφθη οὐδεμία κίνησις ἢ δολία πράξις, στρεφόμενη κατὰ τῆς ἀσφαλείας ταύτης. Ἀντιθέτως τοῦτο δεόν ὅπως τὸν ἐμβάλλει εἰς ἀνησυχίαν, διότι ἐνδέχεται τὸ ΔΑΣ τῆς Μονάδος του νὰ μὴ λειτουργεῖ καλῶς, ὅποτε εἶναι ἐπ' ἀνάγκης νὰ ἐπιληφθῇ πάραυτα πρὸς ἐνεργοποίησιν του».

Αὐτὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ἀναφέρει πάγια διαταγὴ 1-9/76 τοῦ 2ου ἐπιτελικοῦ γραφείου τοῦ ἀρχηγείου στρατοῦ ὑπογραμμμένη ἀπὸ τὸν τότε ἀρχηγὸ τοῦ ΓΕΣ Ντάβο.

Μὲ τὴ διαταγὴ αὕτη ὅλοι οἱ φαντάροι εἶναι ὑποπτοί καὶ ἡ δράση τους, οἱ κινήσεις τους, ἡ προσωπικὴ τους ζωὴ πρέπει ν' ἀπολαμβάνουν ἰδιαίτερης προσοχῆς. Ὁ κάθε φαντάρος μπορεῖ ν' ἀποδειχθεῖ ἐχθρὸς (ποιῶν ἄραγε;).

Τὴν παρακολούθησιν ἀναλαμβάνουν τυχόντες ἐμπιστοὶ τοῦ κάθε λογῆς ἀξιωματικοῦ πού ἀνάγεται σὲ ὑπέρτατη ἐξουσία συγκεντρώνοντας ὅλες τὶς πληροφορίες. Ὁ Ἀξιωματικὸς πρέπει νὰ ξερεῖ τὰ πάντα γιὰ τοὺς νεοέλληνας, νὰ στέκεται πάνω ἀπ' αὐτοὺς ἔτοιμος νὰ πατάξει κάθε τι πού θὰ τοῦ φαινόταν ἐχθρική ἐνέργεια κατὰ τῆς μο-

νάδας του (γιατί όχι και όλης της Ελλάδας;).

Και ο στρατός, «τό μεγάλο σχολιό του Έθνους» διαπαιδαγωγεί χιλιάδες νέους που στρατολογεί στα δίκτυα ασφαλείας, στο χαφιεδισμό, την ύποπτεία, τό γλύψιμο.

Έφτά χρόνια μετά τη διαταγή και παρά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ φαίνεται ότι οι παραστρατιωτικοί μηχανισμοί βολεύουν και τη σημερινή εξουσία. Ο καταναγκασμός και τό κάρφωμα φαίνεται και για τους σημερινούς «ηγέτορες» να είναι απαραίτητος όρος για τη συνοχή και τόν έλεγχο του στρατεύματος.

Οι διακηρύξεις ότι μοναδική αποστολή του στρατού είναι η διαφύλαξη της ανεξαρτησίας και άκεραιότη-

τας της χώρας από ξένες επιβουλές φαίνεται να σταματάνε στις πύλες του Πενταγώνου και των Μονάδων.

Ένάμισι χρόνο μετά την «αλλαγή», μετά την «κατάργηση» του φακελλώματος, μετά την αναγνώριση της Έθνικής αντίστασης, μετά τις διακηρύξεις για έθνική συμφιλίωση, γιατί οι μισοί έμπιστοι Έλληνες πρέπει να θεωρούν τους άλλους μισούς ύποπτους και να τους παρακολουθούν;

Είναι σέ γνώση της ηγεσίας του ύπουργείου Άμυνας ότι τό 2ο γραφείο στις μονάδες λειτουργεί και σήμερα στη βάση αυτής της διαταγής και στρατολογεί στα ΕΔΑΣ-ΕΞ-ΔΑΣ;

Γ. Πατρινός

Ο Μανωλιός

Απόσπασμα Γενικής Διαταγής του Υφυπουργείου Έθνικής Άμυνας στις 2-12-82.

1. Μετά την ψήφιση του σχετικού νόμου περί αναγνώρισεως της Έθνικής Άντίστασης και τό πνεύμα της λήθης που καθόρισε ή Κυβέρνηση, καθορίζεται ή πιό κάτω όρολογία που θά χρησιμοποιείται κατά τις διδασκαλίες, στα θέματα Ένημερώσεως του Στρατεύματος στις Μονάδες, όπως και σέ κάθε μορφή ένημερώσεως:

α. Περίοδος 1941-45 (Περίοδος Κατοχής).

Οι οργανώσεις Έθνικό Άπελευθερωτικό Μέτωπο (ΕΑΜ), Έλληνικός Λαϊκός Άπελευθερωτικός Στρατός (ΕΛΑΣ) και τά παρακλάδια αυτών θά αναφέρονται ως «οι Κομμουνιστές του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ».

β. Περίοδος 1946-49

Η όρολογία «Ξενοκίνητοι Ένοπλοι Κομμουνιστές», «Κομμουνιστοσυμμορίτες (Κ/Σ)» ή «Συμμορίτες» και «Συμμοριτοπόλεμος» δέν θά χρησιμοποιούνται. Όπου χρειάζεται θά αναφέρονται ως «Ένοπλοι Κομμουνιστές» και «Άγώνας κατά Ένόπλων Κομμουνιστών».

γ. Τό Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας θά αναφέρεται και για τις δυό παραπάνω περιόδους μέ την όνομασία του ή μέ σύντμηση ΚΚΕ.

δ. Τά όμορα κράτη δέν θά αναφέρονται ως «Παραπέτασμα» αλλά μέ την όνομασίαν των.

2. Ό όρος «Άναρχισμός» ή «Άναρχικός» είναι παλαιός, παρ' ότι κατά τά τελευταία χρόνια πολλές φορές χρησιμοποιείται για να αποδώσει τη δράση όλιγομελών έξτρεμιστικών ομάδων, βασικά κατά του κοινωνικού συστήματος που υπάρχει, πλην όμως δέν ανταποκρίνεται και δέν δίνει την πραγματική έννοιά του όταν αναφέρεται σέ μερικές οργανώσεις της κατοχικής περιόδου (1941-45).

3. Τό (α) σχετικόν παύει να ισχύει.

Άκριβές αντίγραφο

Γεώργιος Μπάτσος

Άνχης (ΕΜΕΥ) 7ον ΕΓ/2

Άντώνιος Δροσογιάννης
ΥΦΕΘΑ

Ένα μικρό μόνο σχόλιο: Σκεφτείτε τό απόσπασμα ένημερωτικής διδασκαλίας.

«Κατά τόν συμμοριτοπόλεμον οι κομμουνιστοσυμμορίται κατέσφαξαν 1.000 άνυπεράσπιστα γυναικόπαιδα και συμπάρεσσαν εις τό Παραπέτασμα 3.000 νήπια έν ειδει παιδομαζώματος».

Στά πλαίσια της Έθνικής συμφιλίωσης και λήθης μετατρέπεται: «Εις τόν Άγώνα κατά των Ένόπλων Κομμουνιστών οι Ένοπλοι Κομμουνιστές κατέσφαξαν 1.000 άνυπεράσπιστα γυναικόπαιδα και πήραν μαζί τους στη Βουλγαρία 3.000 νήπια σάν νέο παιδομάζωμα».

Αυτά.

Γ.Π.

Αυτοκτονίες

«Προβληματισμένος» επίτελους από τις άλλεπάλληλες αυτοκτονίες στρατιωτών που άρχισαν να θυμίζουν επίπεδα άπωλειών πολεμικής ανάμετρησης ο κ. Δροσογιάννης ζήτησε από τους διοικητές των μονάδων να γίνουν «ψυχολόγοι» ενώ διαβεβαίωσε τους στρατιωτικούς συντάκτες ότι «θά ληφθούν όλα εκείνα τά μέτρα που χρειάζονται για την πρόληψη τέτοιων έγχειρημάτων». Μίλησε ακόμη για «άνθρωπινη συμπεριφορά στους όπλίτες που έχουν ψυχικές διαταραχές». Μπορούμε άραγε να συμπεράνουμε ότι για να σοι φερθούν άνθρωπινα στον Ελληνικό Στρατό πρέπει να είσαι ψυχασθενής;

«Άνδρώπινες συνθήκες»

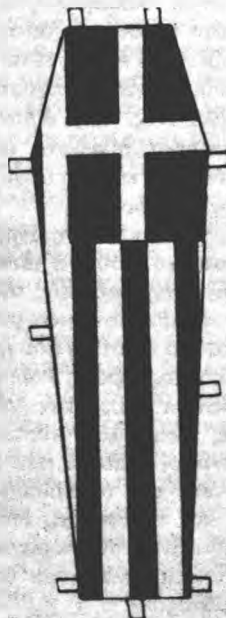
Άλλά στο σπίτι του κρεμασμένου δέ μιλάνε για σκοινί. Ό Έλλην φαντάρος δυστυχώς πολλά ξέρει για τη «στοργή» της σημερινής και των προηγούμενων κυβερνήσεων. Ξέρει πόσο κινδυνεύει καθημερινά να βρεθεί στο στρατοδικείο για κακοίγρημα βαρύτατο μέ την ισχύονσα κατάσταση γενικής έπιστρατεύσεως, ενώ ή «Υπηρεσία» δέν του αναγνωρίζει τό στοιχειώδες δικαίωμα να διανικτερεύσει έκτός στρατοπέδου όταν ύπηρετεί μακριά από τό σπίτι του. Και αυτή ή γνώση τόν τρελαίνει, κυρίε Δροσογιάννη.

Ξανά αυτοκτονίες

Καθιστερήσαμε λίγο, αλλά δέν μπορούμε να μήν τόν σχολιάσουμε. Τόν κοινωνιολόγο κύριο Βασίλη Φίλια που στην Έλευθεροτυπία έγραφε στις 22-1-83 ότι οι αυτοκτονίες των στρατιωτών δέν όφείλονται στην «ύπερβολική καταπίεση και κακομεταχείριση» που άλλωστε στο παρελθόν ήταν σκληρότερος ακόμα. Από την οικογένεια ξεκινάει τό κακό», μάς λέει. Ό στρατός έξάλλου δέν μπορεί να γίνει «παρθεναγωγείο για τρυφερές και ευαίσθητες ύπαρξεις». Και τί θά κάνουμε τους τρυφερούς και ευαίσθητους φαντάρους κ. Φίλια; Λέτε να τους τρελάνουμε μέχρις αυτοκτονίας για να βελτιώσουμε τη ράτσα;

Κ.Β.

Τό περιβαλλοντικό «άτύχημα»

Έχουν περάσει λίγα μόνο χρόνια μετά την καταστροφή του Σεβέζο στη Βόρεια Ιταλία και για την Ελλάδα το περιστατικό αυτό αποτελεί πιά μία δημοσιογραφική μόνο ανάμνηση. Ίσως ακόμα νά έπαιξε κάποιο ρόλο συμβολής στη συγκρότηση μιās οικολογικής ευαισθησίας ή και συνείδησης για τούς πιο δεκτικούς πολίτες.

Τό πόσο όμως δέν έπαιξε ρόλο σήματος κινδύνου για τό μηχανισμό του κράτους, είναι φανερό από την τέλεια σιωπή που χρόνια τώρα επιβάλλεται γύρω από την πιθανότητα νά συμβεί πολύ κοντά μας ένα αντίστοιχο περιβαλλοντικό «άτύχημα». Ποιά θά είναι ή έκτασή του είναι ίσως δύσκολο νά προβλεφθεί, αυτό όμως που είναι δυνατό νά προβλεφθεί είναι ή σύγχυση που θά έπακολουθήσει μέσα στην προσπάθεια «άντιμετώπισής» του, μέ ό,τι μέσα και τρόπους αναγκαστεί νά έπινοήσει στη στιγμή ό μηχανισμός. Βιομηχανίες γεωργικών φαρμάκων, διυλιστήρια πετρελαίου ή αερίου, φαρ-

μακοβιομηχανίες, εργοστάσια χημικών ή κατασκευής πλαστικών, δέν λείπουν από πολλές «γειτονιές» της Ελλάδας και ανήκουν στη λίστα των εγκαταστάσεων που μπορούν νά πρωταγωνιστήσουν σέ μία βιομηχανική καταστροφή. Η πιθανότητα για κάτι τέτοιο είναι βέβαια μικρή, οι έπιπτώσεις όμως που μπορεί νά έχει είναι αντίστοιχα μεγάλες. Έτσι, ή στατιστική σημασία του γεγονότος γίνεται συγκρίσιμη μέ τά πολλά καθημερινά άτυχήματα που έχουν περιορισμένες έπιπτώσεις. Μέ αυτή τή στατιστική έννοια δέν βρισκόμαστε μακριά από κάποια βιομηχανική καταστροφή.

Και ενώ στην Εύρωπαϊκή Ελλάδα τό ζήτημα αυτό φαίνεται νά μήν άπασχολεί κανένα, ούτε τόν κρατικό μηχανισμό, αλλά ούτε και τούς γείτονες τών πυρήνων μιās πιθανής περιβαλλοντικής καταστροφής, είναι χαρακτηριστική, από μία άλλη έναλλακτική σκοπιά, ή πορεία του προβληματισμού για τό ίδιο θέμα στά πλαίσια της ΕΟΚ. Μιά όμάδα

Ιταλών βουλευτών πρότεινε τή συγκρότηση μιās «κοινοτικής εύρωπαϊκής δύναμης κρούσης» που άπαρτιζόμενη από πολίτες θά ήταν οργανωμένη σάν στρατιωτική μονάδα, μέ άποστολή νά τρέχει παντού, όπου θά ήταν αναγκαία μία σωστική επέμβαση μεγάλης έκτασης. Η πρόταση αυτή άπορρίφθηκε στην Εύρωπαϊκή Έπιτροπή. Αντίθετα, υιοθετήθηκε μία νέα κοινοτική νομοθεσία που αναθέτει στις «έπικίνδυνες» έπιχειρήσεις νά ενημερώνουν τούς εργαζόμενους σ' αυτές και τόν πληθυσμό της περιοχής για τούς κινδύνους που υπάρχουν. Αντίστοιχα θά εκπαιδεύονται οι ίδιοι οι εργαζόμενοι στις έπιχειρήσεις για νά αντιμετώπιζουν τις ένδεχόμενες καταστροφές.

Η νομοθεσία αυτή, που σάν κοινοτική θά γίνει κάποτε και ελληνική, εκφράζει μέ σαφήνεια μιά άποψη: οι έπιλογές για τό χαρακτήρα και τόν τρόπο τής ανάπτυξης που κάνουν άπαραίτητες τις περιβαλλοντικά έπικίνδυνες έπιχειρήσεις, κά-

νουν ταυτόχρονα άπαραίτητη τή συνειδητή συμμετοχή τών εργαζόμενων στά ρίσκα και στις ευθύνες τής έπιχείρησης άπέναντι στο περιβάλλον και τούς ανθρώπους. Η κοινωνία όμως που άποδέχεται και άπολαμβάνει τά άγαθά, που ή παραγωγή τους προϋποθέτει τέτοιες έπιχειρήσεις, πρέπει νά μένει άμέτοχη τής αίσθησης του κινδύνου. Ο κύκλος τής σιωπής και τής έπαγρύπνησης γύρω από τήν έπικίνδυνη έπιχείρηση πρέπει νά μένει μικρός.

Έτσι ή στρατιωτική λογική παραμονεύει.

Μέ τέτοια λογική πρέπει νά οργανώσει τούς εργαζόμενους ή έπιχείρηση για τήν αντιμετώπιση και πρόληψη τών κινδύνων ή κάποιοι πολίτες πρέπει νά οργανωθούν σάν στρατιωτικές μονάδες σέ έγρηγορση, για τόν ίδιο λόγο.

Ο περιβαλλοντικός στρατιωτικός μηχανισμός θά άγρυπνά για νά κοιμούνται ήσυχoi οι καταναλωτές.

Σπύρος Παπαγεωργίου

Πρός μία «ένιαία» πολιτική περιβάλλοντος

Στην Ελλάδα ή προστασία του περιβάλλοντος σάν άντικείμενο ρύθμισης ή παρέμβασης του κράτους άποτελεί ένα σχετικά καινούργιο κεφάλαιο. Μέσα στην τελευταία μόλις δεκαετία έγινε φανερό σέ εύρεια κλίμακα ή ύποβάθμιση του περιβάλλοντος, σάν άποτέλεσμα τής επικράτησης στην Ελλάδα ενός όράματος, που ταύτισε τήν αύξηση τών ποσοτικών μεγεθών μέ τήν έννοια τής προόδου.

Η όργάνωση του κράτους για νά παίξει τόν όποιοδήποτε ρόλο σέ μία πολιτική κατεύθυνση για τήν προστασία του περιβάλλοντος ήταν σχεδόν άνυπαρκτή μετά τή δικτατορία. Τό όποιο θεσμικό όπλοστάσιο ήταν άνεπαρκές, άναντίστοιχο μέ τή φύση τών προβλημάτων και προσανατολισμένο στην έξυπνέτησή τής βολικής «ανάπτυξης», χωρίς ένοχλητικές περιβαλλοντικές παρεμβάσεις. Είναι χαρακτηριστικός ό δικτατορικός νόμος (Α.Ν. 207/1967) που πρόβλεπε τή χορήγηση άδειας εγκατάστασης και λειτουργίας βιομηχανιών μέσα σέ ένα μήνα από τήν ύποβολή τής αίτησης του επενδυτή, ύποχρεώνοντας όλες τις ύπηρεσίες του κράτους νά γνωματεύσουν τό πολύ μέσα σέ 15

μέρες για τήν καταλληλότητα τής επένδυσης, άρα και για τις περιβαλλοντικές πλευρές του θέματος, μέ πρόβλεψη μάλιστα πειθαρχικών ποινών για τούς καθυστερούντες ύπαλληλους.

Η λογική τών χρονικών περιορισμών μέσα σέ μία ύπαλληλοτραφή και δυσκίνητη διοίκηση ήταν τό άλλοθι, στην περίπτωση αυτή, για νά μή προβλεφθεί καμιά, έστω βελτιωτική, ρύθμιση για τήν προστασία του περιβάλλοντος. Έτσι ό επενδυτής προχωρούσε σύμφωνα μέ τό νόμο μέ δική του ευθύνη στην ύλοποίηση τής επένδυσης¹.

Η Ν.Δ. ταλαντευόμενη άνάμεσα σέ μία πολιτική που θά συνέχιζε εύσχημα τήν παράδοση τής τέλει άπουσίας περιβαλλοντικών ρυθμίσεων και σέ μία πολιτική που ήθελε τήν κρατική παρέμβαση έτσι ώστε νά άμβλύνονται όπου ήταν βολικό, αλλά χωρίς ύπερβολικό κόστος, οι περιβαλλοντικοί βιασμοί που προέρχονταν από τήν ύλοποίηση του όράματος τής ανάπτυξης, ισορρόπησε κάπου άνάμεσα, παράγοντας άρκετά στοιχεία ενός νέου θεσμικού πλέγματος.

Κύρια χαρακτηριστικά του πλέγματος αυτού ήταν ή θεσμοθέτηση

ένός πολυδιασπασμένου μηχανισμού άρμοδιοτήτων και ευθύνων στους κρατικούς φορείς. Έπιτροπές άντι ή διάχυση τής πολιτικής ευθύνης, ενώ συγχρόνως καλυπτόταν ή έλλειψη μιās στρατηγικής άντιλήψης για τήν προστασία του περιβάλλοντος, αφήνοντας κάποιες δυνατότητες επί μέρους ρυθμίσεων άνάλογα μέ τούς συσχετισμούς. Παρόλη όμως τή μερική παραγωγή θεσμών, γενικός νόμος για τό περιβάλλον δέν ύπήρξε, φορέας για τήν προστασία του περιβάλλοντος δέν δημιουργήθηκε, ενώ άλλεπάλληλες προσπάθειες για ένα νομοθέτημα που άφορούσε στον έλεγχο τής βιομηχανικής ρύπανσης πρόσκρουσαν στους βιομηχανικούς που αντιδρούσαν στο πέραςμα από τήν άσυνδοσία στη στοιχειώδη μεθόδευση προστατευτικών μέτρων².

Λίγους μήνες μάλιστα πριν τις εκλογές του 1981 έπιτεύχθηκε μία φόρμουλα συναίνεσης όρισμένων φορέων (ΓΣΕΕ, ΤΕΕ, ΣΕΒ), που έδινε πολιτική βάση προώθησης αυτού του νομοθετήματος για τή βιομηχανική ρύπανση. Αυτό όμως δέν έγινε δυνατό άφου ή μέν Ν.Δ. προτιμούσε νά μήν περάσει τό τελικό κείμενο όπως είχε προταθεί από

τούς φορείς, τό δέ ΠΑΣΟΚ στην ουσία προτιμούσε νά καλύψει τό ίδιο σάν κυβέρνηση τό μεγάλο κενό. Έτσι αντί του θεσμικού νόμου πλαισίου πέρασε στά γρήγορα ένα πρόχειρο Προεδρικό Διάταγμα (Π.Δ. 1180/81) μέ κάποιες προβλέψεις περιβαλλοντικής προστασίας. Αυτό καταγγέλθηκε από τήν τότε αντιπολίτευση σάν άπαράδεκτο, αλλά διευκρινίστηκε ότι μέ τήν νέα κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θά άλλαζε άμέσως.

Σήμερα ισχύει όλο σχεδόν τό θεσμικό πλέγμα που παρήγαγε ή Ν.Δ. ενώ συζήτηση για τό νόμο περί τήν βιομηχανική ρύπανση δέν ξαναέγινε και τό διάταγμα που πέρασε προεκλογικά ανήκει στο ενεργό θεσμικό όπλοστάσιο τής κυβέρνησης του ΠΑΣΟΚ.

Παράλληλα όμως ή κυβέρνηση προχώρησε στην εξαγγελία μιās νέας πολιτικής που υιοθετεί τήν άνάγκη για ένοποίηση τής περιβαλλοντικής στρατηγικής του κράτους, για δημιουργία Φορέα Περιβάλλοντος, για δημιουργία ενός θεσμικού πλαισίου σέ νέες βάσεις και άρχές. Ο Υπουργός μάλιστα ΧΟΠ (Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλο-

ντος) 'Αντώνης Τρίτσης έδωσε στους μαζικούς φορείς και την Αυτοδιοίκηση ένα κείμενο με τα κύρια σημεία ενός θεσμικού νόμου για την πολιτική προστασίας του περιβάλλοντος. Τό κείμενο αυτό και ειδικά στο πρώτο μέρος του της εισαγωγικής έκθεσης περιλαμβάνει άρχες που συγκρούονται με τό όλο θεσμικό καθεστώς που ισχύει στην Ελλάδα, δίνει την αίσθηση ενός προωθημένου σέ πολλά σημεία λόγου, και δημιουργεί μιά έντονη περιέργεια για την τύχη του.¹

Και είναι φυσικό νά έχει κανείς αυτή την περιέργεια όταν μέσα σέ καθεστώς οικονομικής κρίσης και ύφεσης, αλλά και προσπάθειών για «νέα» όράματα προόδου και ανάπτυξης, βλέπει νά διαπιστώνεται κατ' άρχήν ότι:

«ή επικρατούσα σήμερα άποψη στην νομική επιστήμη και νομολογία άναγνωρίζει σάν κανόνα την ύποχρέωση άνοχής της ρύπανσης και σάν εξαίρεση την ύποχρέωση πρόληψής της» καθώς και ότι «τό δικαίωμα του βλαπτόμενου για άποκατάσταση της ζημιάς» είναι έτσι όρισμένο σήμερα ώστε συνεπάγεται «τήν άδυναμία άσκησής του», καθώς και ότι ή έπιταγή του άρθρου

24 του Συντάγματος για προστασία του περιβάλλοντος «παράμενει ουσιαστικά άνεκπλήρωτη».

Οί διαπιστώσεις όμως αυτές άντανακλούν και την ύποχρέωση για σημαντικές αλλαγές στο περιβαλλοντικό θεσμικό καθεστώς.

Έτσι άμέσως μετά, τό σχέδιο του θεσμικού νόμου του ΥΧΟΠ πάντα, θεωρεί ότι στόχοι ενός νέου θεσμικού πλαισίου για τό περιβάλλον θά πρέπει νά είναι άνάμεσα σέ άλλους:

-«ή σέ εύρεια έκταση άνατροπή» των σημερινών αντίληψεων που επικρατούν και άποτυπώνονται αντίστοιχα στο θεσμικό πλαίσιο.

-«μιά ριζική άνακατανομή των δικαιωμάτων» βλαπτομένου και ύποβαθμίζοντας τό περιβάλλον με «ίσχυροποίηση της θέσης εκείνων που ύφίστανται τις συνέπειες της ύποβάθμισης του περιβάλλοντος»

-«τό πέρασμα μιάς νέας αντίληψης για τό τί είναι ρύπανση και πώς άποδεικνύεται»

-«ή θεσμοθέτηση ενός νέου γενικού κανόνα που είναι «ή απαγόρευση της ρύπανσης και μάλιστα από κάθε πηγή άνεξάρτητα άν έξυπηρετεί ιδιωτικούς ή δημόσιους σκοπούς»

-«ή μετάθεση του βάρους της

άπόδειξης» για τη ζημιά που προκαλεί ή ρύπανση «άπό τόν βλαπτόμενο σέ εκείνον που ρυπαίνει καθώς και ή θεμελίωση της ζημιάς με έλαστικότερους τρόπους».

Πρόκειται πιά για στόχους που ή έπίτευξη τους προϋποθέτει όχι μόνον αλλαγές, αλλά σημαντικής έκτασης άνατροπή, πέρα από τους περιβαλλοντικούς θεσμούς και άλλων εύρύτερα έγκατεστημένων και θεσμικά άποτυπωμένων αντίληψεων.

Αν τά παραπάνω λοιπόν δημιουργούν περιέργεια για την τύχη της θεσμικής εξαγγελίας του ΥΧΟΠ, όρισμένες πράξεις ή και εξαγγελίες άλλων, λεγομένων «συναρμόδιων» πόλων του κράτους, μειώνουν σταθερά αυτή την περιέργεια:

Ο Υπουργός Ναυτιλίας προώθησε διάταγμα που ήδη ισχύει (Π.Δ 666/82) για την άποζημίωση των θυγομένων από τη ρύπανση της θάλασσας με πετρέλαιο. Πρόκειται για μεταγλώττιση στη Δημοτική ενός σχεδίου διατάγματος που έτοιμάσε ή Ν.Δ. σύμφωνα με τό όποιο μπορούν νά έξυπηρετηθούν πολλά συμφέροντα (π.χ. ασφαλιστικά και έφοπλιστικά) έκτός από αυτά των θυγομένων πολιτών. Οί προβλέψεις για

τόν τρόπο άπόδειξης της ζημιάς, αλλά και για την έκπροσώπηση των θυγομένων στις διαδικασίες κατανομής της άποζημίωσης, δέν έχουν καμία σχέση με τους στόχους της νέας πολιτικής που προτείνει τό ΥΧΟΠ, άφού για παράδειγμα ό θυγομένος πρέπει νά άποδείξει τη ζημιά του και μάλιστα με ιδιαίτερα δύσκολο τρόπο γι' αυτόν.

Λίγο καιρό μετά τό Υπουργείο Έθνικής Οικονομίας εξαγγειλε νομοσχέδιο για την έπιτάχυνση των διαδικασιών για έκδοση άδειών έργοστασίων². Σύμφωνα με αυτό, για λόγους ταχύτητας της ανάπτυξης, τό Υπ. Ε.Ο. θέτει χρονικό όριο 40 ήμερών στη γνωστή ύπαλληλοτραφή και δυσκίνητη διοίκηση για νά του γνωμοτοδοτήσει περί την έπένδυση, άρα και για τις περιβαλλοντικές έπιπτώσεις. Η γνωμοδότηση, άν προλάβει νά φθάσει, όρίζεται θεσμικά σάν μη δεσμευτική και άν δέν φθάσει όρίζεται θεσμικά και πάλι ότι θεωρείται σάν νά ήταν θετική. Άρα με εύθύνη όχι του έπενδυτή αλλά του Υπουργείου προχωρά ή ύλοποίηση της έπένδυσης. Ειδικά μάλιστα «για σημαντικές παραγωγικές έπενδύσεις και ιδίως για έγκατάσταση βιομηχανιών που θά συμβάλουν στην έπιτάχυνση του ρυθμού ανάπτυξης της Έθνικής Οικονομίας» μπορεί νά μη ζητηθεί καμία γνωμοδότηση 40 ήμερών.

Αν όλο τό σχήμα που συνέλαβε τό Υπουργείο Έθνικής Οικονομίας βρίσκεται σέ άρμονία με τό γενικό κανόνα άπαγόρευσης της ρύπανσης και άν άνατρέπει τις κατεστημένες αντίληψεις όπως θέλει ή πρόταση του ΥΧΟΠ, είναι ίσως φανερό.

Λίγο καιρό πριν ή μετά, άλλοι «συναρμόδιοι» έκφράζουν τις δικές τους προθέσεις νά παρέμβουν θεσμικά στην τακτοποίηση των θεμάτων περιβάλλοντος.

Η παραπάνω ένδεικτική χαρτογράφηση των περιβαλλοντικών προθέσεων και ένεργειών της κυβέρνησης, όταν θεωρητικά και θεσμικά τουλάχιστον ή έκφραση της περιβαλλοντικής πολιτικής της κυβέρνησης γίνεται από τόν Υπουργό ΧΟΠ, δημιουργεί πολλά ερωτήματα. Ίσως ή πολιτική περιβάλλοντος νά μην είναι ακόμα ένιαία, ίσως όμως και νά είναι.

Σπύρος Παπαγεωργίου

¹ Βλέπε και την έργασία «Βιομηχανική ανάπτυξη και προστασία περιβάλλοντος στην Ελλάδα - Ιστορική άναδρομή στο θεσμικό πλαίσιο», ΤΕΕ - Μόνιμη Έπιτροπή Θεμάτων Προστασίας Περιβάλλοντος, Μάης 1981.

² Βλέπε και την έργασία: «Τό νομοσχέδιο για την προστασία του περιβάλλοντος και των εργαζομένων από τη βιομηχανική ρύπανση», Ομάδα Δουλειάς της ΕΛΕΜΕΠ, ΣΥΓΧΡΟΝΑ ΘΕΜΑΤΑ, τεύχος 7, 1980.

³ Βλέπε και: «Ο ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΟΣ ΑΝΤΙΛΟΓΟΣ για τό Σχέδιο νόμου του ΥΧΟΠ», ΑΝΤΙ, τεύχος 221, Δεκέμβρης 1982.

⁴ Βλέπε: Εφημερίδα ΕΣΠΡΕΣ, 31.1.1983.

«Διαφωνώ με ό,τι λες, αλλά θα υπερασπιστώ
μέχρι θανάτου το δικαίωμά σου να το λες»

ΒΟΛΤΑΙΡΟΣ

Η ΧΘΕΣΙΝΗ

Η Έγκληματολογία υποστηρίζει ότι πλήθος νοσηρών ότώνων έγκληματούν μόνον και μόνον διά νά καταστούν, διά τής προβαλής του όνόματός των από τών στηλών τών έφημερί-δων, ευρύτερον γνωστά.

Άσφαλώς δέν είναι όμοιον τό όρμέμφυτον τών δύο περιπτώσεων, τυγχάνει, όμως ψυχανα-λυτικής συγγενές. Ό κ. Παπανδρέου έπιθυμεί, εις πάσαν εύκαιριαν, νά προκαλεί λόγον περί του προσώπου του. Άδιαφορεί διά τό αίτιον,

άρκει νά «γίνεται κουβέντα» δι' αυτόν! Δυστυχώς, μέχρι σήμερα άκολουθείται, και από τό δύο μέρη, λανθασμένη στρατηγική, ή όποια βλάπτει και τάς δύο συμβαλλόμενας χώρας: α) Τάς Ήνωμένες Πολιτείας, διότι μέ

απαράδεκτον μέθοδον εκβιάσεως - τήν άνάτρο-πήν τών ίσορρόπων σχέσεων έξοπλισμού (7 πρός 10) Έλλάδος και Τουρκίας, δίδουν τροφήν εις περαιτέρω ανάπτυξιν άντιαμερικανικού πνεύματος: β) Τήν Έλλάδα, διότι έμφανίζεται

άπειλοΰσα, εκβιάζουσα και προκαλοΰσα τάς Η.Π.Α., εις λανθασμένας πράξεις άντιπερισπα-σμού.

ΕΣΤΙΑ

3 ΟΡΟΙ ΣΤΙΣ ΗΠΑ 3 ΩΡΕΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΒΑΣΕΙΣ

Φεύγουν;

ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ
ΔΗΛΩΣΗ

«ΑΤΡΑΠΟΙ»

Η πιθανή χρησιμοποίηση από τήν κυβέρνηση «άτραπών» γιά νά διεκρινίσαι τίς άμερικανικές προθέσεις γίνεται ενώ ό κυβερνητικός εκπρό-σωπος δήλωσε: «οϋδέν σχόλιον» σέ έρώτηση σχετικά μέ τίς εξέλιξεις στό θέμα τών βάσεων.

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ 17.3.83

Όλους τούς δυνατούς συνδυασμούς έρωτή-σεων έκαναν χτές βράδυ οι πολιτικοί συντά-κτες, προκειμένου νά αποσπάσουν από τόν κυβερνητικό εκπρόσωπο κάποια δήλωση ή έστω, κάποια άνεπισημη πληροφορία γιά τίς εξέλιξεις στό θέμα τών βάσεων.

Στό τέλος τής άκαρπης αυτής συζήτησης, ό κ. Δ. Μαρούδας διαβεβαίωσε, πάντως τούς δημοσιογράφους ότι «πραγματικά ή κυβέρνηση δέν έχει πρόθεση νά έμποδίσει τή δουλειά του Τύπου στό θέμα τών βάσεων, αλλά στή διαπραγ-μάτευση αυτή έπιβάλλεται νά μή γίνονται δηλώ-σεις». Γι' αυτό τό λόγο, είπε ό ύφυπουργός, άπαντώ και έγώ μέ αυτό τόν τρόπο στίς έρωτήσεις σας.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 17.3.83

Πόλεμος χαλακωμάτων στό θέμα τών βάσεων

Σέ «πόλεμο χακακωμάτων» εξέλισσεται τό θέμα τών διαπραγματεύσεων γιά τίς βάσεις, μέ τίς δύο πλευρές νά προβάλλουν άνυπαχώρητα τίς θέσεις τους.

Η άκαμψία τής ελληνικής πλευράς διαφαίνε-ται από τή χθεσινή δήλωση του κυβερνητικού εκπροσώπου πού είπε, άπαντώντας σέ έρώτη-ση, πώς τίς «θέσεις» τής ελληνικής κυβερνήσε-ως τίς εξέφρασε μέ σαφήνεια ό Πρωθυπουργός στή Λόρισα».

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ 17.3.83

Μουγκρίζει λένε οι κάτοικοι

«Τέρας του Λόχνης»
στή λίμνη Λάμια

ΜΟΥΓΚΡΙΖΕΙ ΛΕΝΕ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΟΙ

Τά «μουγκρητά» στό Μετόχι Άχλίας συνεχι-στηκαν και χθές μέ ένα όργιο φημών πού έχουν προκαλέσει πανικό στους κατοίκους. Τά «μου-γκρητά» έντοπίστηκαν στή λίμνη Λάμια, πού βρίσκεται κοντά στό χωριό Βουπράσιο.

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 19.2.83

Τρελαίνονται γιά πορνό οι γυναίκες

Φεστιβάλ ταινιών πορνό μέ διεθνές πρόσωπο

ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΑΙΝΙΩΝ ΠΟΡΝΟ ΣΤΙΣ ΦΙΛΙΠΠΙΝΕΣ...

ΜΑΝΙΛΑ, 28 Αύγουστ.

Η «πρώτη κυρία» τών Φιλιππίνων, ή σύζυγος του δικτάτορα Μάρκος Ίμέλντα, όργανώνει έβδομάδα ταινιών πορνό πού θά προβληθούν κατ' έξαιρεση (στις Φιλιππίνες εφαρμόζεται αυστηρή λογοκρισία στόν Τύπο και τόν κινηματο-γράφο) σέ πολλές αίθουσες τής Μανίλα.

ΝΕΑ 28.2.82

ΤΕΛΙΚΑ ΠΩΣ ΤΟ ΒΛΕΠΕΤΕ;

ΑΣΙΑΤΙΚΟ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΜΕ ΔΙΕΘΝΕΣ ΠΡΟΣΩΠΟ

Άρχισε τό Κινηματογραφικό Φεστιβάλ τής Μανίλα στό όποιο θά προβληθούν - ούτε λίγο ούτε πολύ - 175 ταινίες από 40 χώρες τής Ευρώπης, τής Άσίας και τής Άμερικής. Μετα-ξύ τους, κι ό «Άγγελος» του Καντοκουζήνου. Κατά τό τηλεγραφήματα πού μάς έρχονται από τήν πρωτεύουσα τών Φιλιππίνων, ή σημαντικότε-ρη άνάμεσά του είναι ή βρετανική βιογραφία του Γκόντι.

ΝΕΑ 28.2.82

Τιχόνωφ και 'Αποτιχόνωφ

Θά παιχθεί «χοντρό παιχνίδι» έγραφε τήν προηγούμενη Κυριακή συμπολιτευόμενη έφημε-ριδα μέ άφορμή τήν άφιξη του Τιχόνωφ.

-Και ό μέν Τιχόνωφ έχει... τύχη γιά νά είναι πρωθυπουργός στή Σοβιετία. Άρα κερδίζει στό... «χοντρό παιχνίδι». Ποιός όμως χάνει; Φυσικά ό ΑΠΟτιχόνωφ!

- Έννοείτε, άσφαλώς, τόν άποτυχώνοντα!

ΑΚΡΟΠΟΛΗ 20/2/83.

Αύθαίρετη τσόντα γιά τά αύθαίρετα

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 1.2.83

Και μετά θάνατο οι όφειλές γιά τά αύθαίρετα. ΓΙΑ ΣΙΣΟΥΣ ΔΕΝ ΥΠΟΒΑΛΟΥΝ ΔΗΛΩΣΗ ΝΟΜΙΜΟ-ΠΟΙΗΣΕΩΣ.

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ 8.2.83

100 αύθαίρετα χτίζονται κάθε μέρα στήν Άττική. Στραβά μάτια κάνουν οι άστυνομικοί;

ΝΕΑ 1.3.1983

Νόμιμα όσα αύθαίρετα χτίζονται.

ΝΕΑ 2.3.83

Και ή Μπριζιτ Μπαρντά συμπλέει μέ τόν κ. Τρίτη.

ΑΚΡΟΠΟΛΗ

Δράκε, αγάπη μου

Περι δρακογοντείας

Θλιψη προκαλεί σέ κάθε σκεπτόμενο άνθρω-πο αυτή ή προσπάθεια δρακογοντικής εκμετάλ-λευσης τής ιστορίας του άποκαλούμενου «δρά-κου τής Δράμας». Οι άντιδράσεις μιάς ψυχοπα-θούς στή θέα του έγκληματιο προβάλλονται μέ μορφή «έρωτικής ιστορίας». Η τρώφιμος του ψυχιατρείου γίνεται κοπέλα πού τόν «έρωτευ-τηκε».

Έγινε μάλιστα και άγώνας δρόμου, ποιός θα κατεβάσει πιό κάτω τήν ηλικία τής «έρωτευμέ-νης» ώστε νά γίνει... πιό γαργαλιστική ή δήθεν έρωτική ιστορία ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ Ο ΤΥΠΟΣ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΝΤΡΕΠΕΤΑΙ ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΤΟΥ.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 29.1.83

«Είμαι μαζί σου... σ' αγαπώ...»
Φωνάζει 20χρονη στό «Δράκο»

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 28.1.83

Δράκε αγάπη μου! ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ!
Γυναίκες του στέλνουν έρωτικές έπιστολές.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ 21.1.83

Η ΜΑΧΗ ΤΟΥ ΦΑΡΔΥΚΑΜΠΟΥ

Έπιμνημόσυνη δέηση γιά τή μάχη του Φαρ-δικάμπου πραγματοποιήθηκε στίς 6-3 στόν μητροπολιτικό ναό τής Σιάτιστας.

ΑΥΓΗ

Τόν χτύπησε ή άνεργία

ΤΟΝ «ΧΤΥΠΗΣΕ» Η ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΧΤΥΠΗΣΕ
ΓΥΝΑΙΚΑ ΚΑΙ ΠΑΙΔΙ.

«Η άνεργία μου τήν έδωσε! Καί, χωρίς νά καταλάβω τί κάνω, χτύπησα γυναίκα και παιδί!..»

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΑΔΕΡΦΟ ΠΡΟΣ ΚΥΒΕΡΝΗΝΧΙ: ΓΙΑ ΚΑΘΡΟΥΣ
ΜΑΣ ΠΑΙΡΝΕΤΕ;

ΕΛ ΔΡΑ 18.3.83

Εις τήν Έλλάδα έχουμε συνηθίσει νά πι-στεύουμε ότι ένας Θεός θά βάλει τό χέρι του και θά μās άπαλλάξει από τούς κακούς δαίμο-νες. Ένθυσμοίμαι ότι έλεγαν «φεύγουν» από τήν πρώτην ήμέραν του στρατιωτικού καθεστώ-τος. «Δέν είναι δυνατόν νά παραμείνουν - ύπαστήριζαν - γιατί δέν τούς θέλει ή Ευρώ-πη...» Έν συνεχεία τό ίδιο έλέγοντο και διά τās Κυβερνήσεις τής «Νέας Δημοκρατίας». «Φεύ-γουν γιατί ό Λαός βαρέθηκε τή δεξιά». Χρειά-στηκαν, όμως, έπτάμιου έτη διά νά φύγουν οι δεύτεροι. Θά χρειασθούν, άρα γε, άλλα έξη χρόνια διά νά φύγουν και οι σοσιαλιστάι μας;

ΕΣΤΙΑ

Κινδύνεψε κι άλλο πλοίο

Πλοίο του έφοπλιστή τής «Χρυσής Αιγής» ταξιδεύουν παράνομα!... είναι άγνωστο μέ τίνος άδεια ταξιδεύουν τό πλωτό φέρετρο πού άνή-κουν στήν εταιρία Πολέμη...

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 8.3.83

Κινδύνεψε κι άλλο πλοίο στή Ραφήνα.

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 14.3.83

Χωρίς φέρυ-μπάτ Κάρυστος και Μαρμάρι

Μέ τό πρόσχημα τής έπισκευής «έδεσαν» και τό δύο φέρυ-μπάτ πού έξυμπερετούν τή γραμμή Ραφήνας - Καρύστου και Ραφήνας - Μαρμα-ρίου. Η πραγματική αίτία τής άκίνητοποίησης είναι τό γεγονός ότι αυτή τήν περίοδο δέν υπάρχουν πολλά κέρδη γιά τούς πλοιοκτήτες. Οι κάτοικοι (ζητούν νά άποκατασταθεί άμέσως ή συγκοινωνία).

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ 10.3.83

Οι γονείς σφυροκόπησαν τήν πολιτική τής
δεξιάς.

ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΗΣ

Ποιοί αγαποΰν πραγματικά τίς κοΰρσες;

Η δημιουργία ιπποδρομιακής εκπομπής θά πρέπει νά γίνει και στόχος του ΓΓΑ Κίμωνα Καυλούρη. Γιατί νοί μέν κάνει λάθη και είναι ίσως υπερβολικός στίς εκφράσεις του, γιατί και μέν πολλές φορές παρσαύρεται από τό κομμα-τικό συμφέρον στίς ένέργειές του, άλλα θά ήμουν δίκιος άν δέν άνέφερα ότι μετά από τόν Άολανιδή είναι ό πρώτος ΓΓΑ πού δείχνει έντονα ένδιαφέρον γιά τίς ιπποδρομίες και ειλικρινά μοχθεί γιά τήν βελτίωσή τους. Και σίγουρα θά πετύχει στους στόχους του άν έρχεται συχνότερα στόν ιππόδρομο.

Νίκος Τσαούσης
ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ
21.2.83

ΠΙΤΥΡΙΑΔΑ
ό,τι χρησιμοποιείτε είναι καλό άλλα κανένα δέν είναι 100% φυσικό προϊόν όπως τό έλβετικό ΤΡΙΧ-ΜΠΟΝ μαζί μ' ό,τι κι άν χρησιμοποιείτε βάλετε και ΤΡΙΧ-ΜΠΟΝ Έπιστημονικός Οίκος Έρμου 58 Ισόγειο.

ΑΙΜΟΡΡΟΙΔΕΣ
έχετε; Τότε έλβετικό φυσικό προϊόν ΜΠΟΝΕ-ΜΟΡ Έρμου 58 Ισόγειο.

ΤΡΙΧΟΠΤΩΣΗ
όταν βλέπετε τρίχες νά μένουν στή χτένα άρχιστε άμέσως μέ ΤΡΙΧ-ΜΠΟΝ Έλβετικό φυσι-κό.

ΑΡΘΡΙΤΙΚΑ ΕΧΕΤΕ;
Τότε Έλβετικό φυτικό προϊόν ΑΘΡΙΤΙΜΠΟΝ Έρ-μου 58 - Ισόγειο.

ΕΛΚΟΣ
γαστρίτιδα, νεύρωση στομάχου. Τότε έλβετικό φυτικό προϊόν ΟΥΛΚΟ-ΜΠΟΝ Έρμου 58 Ισόγειο.

ΚΟΛΙΤΙΔΑ ΕΧΕΤΕ;
Άπλή, έλκώδη, αίμορραγική. Τότε έλβετικό φυσικό προϊόν ΚΟΛΙΤΙΜΠΟΝ Έρμου 58 Ισόγειο.

ΡΕΥΜΑΤΙΣΜΟΙ
Τότε έλβετικό φυσικό προϊόν ΡΕΥΜΑ-ΜΠΟΝ Έρμου 58 Ισόγειο.

ΘΑΡΥΓΓΙΤΙΔΑ
Έχετε; Τότε έλβετικό φυσικό προϊόν ΘΑΜΠΟΝ Έρμου 58 Ισόγειο.

ΔΥΣΚΟΛΙΑΣΤΗΤΑ
Έχετε; Τότε έλβετικό φυσικό προϊόν ΜΠΟΝ-ΛΑΞ Έρμου 58 Ισόγειο.

3.500 «χαμένα άντικείμενα» κυκλοφορούν
στό δίσταγμα.

ΝΕΑ ή ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ

ΖΗΤΟΥΝΤΑΙ
ΠΕΠΕΙΡΑΜΕΝΕΣ δαχτυλογράφοι, νά γνωρίζουν
καλά, τυφλό σύστημα γιά νυχτερινή εργασία.
ΤΗΛ: 5243666 - 3471443 - 3457308.

ΑΥΓΙΑΝΗ 26.2.83

ΓΟΥΝΕΣ
Ό Μαρτίσιος θά πουλήσει
γιά 2 μέρες 1.000 γούνινες
ζακέτες άλεπούδες - σπιτς
νούττρια - φώκιες - ραμσάκ
κλπ τών 30.000
μόνο 8.000

ΑΠΙΣΤΕΥΤΕΣ ΤΙΜΕΣ
ΣΤΟ ΜΑΡΚΗΣΙΟ
ΠΛΑΣΤΙΚΟ ΧΡΩΜΑ ΤΟ ΚΑΛΛΙΤΕΡΟ
310 δρχ τό 5 ΚΙΛΑ
ΜΙΝΙΟ 90 δρχ -ό 1 ΚΙΛΟ
ΧΑΛΙΑ ΒΕΛΤΙΚΑ 4.500 τό μικρά και 12.000 τό
μεγάλα
1000 ΓΟΥΝΙΝΕΣ ΖΑΚΕΤΕΣ τών 30.000 μόνον
8.000

ΖΑΜΠΟΝ 1 ΚΓ SWAN 200 δρχ
ΣΟΛΟΜΟΣ ΚΙΝΑΣ τό κουτί 30 δρχ.

ΣΤΕΛΝΩ ΣΕ ΔΑΞ ΤΙΣ
ΕΠΑΡΧΙΕΣ ΜΕ ΕΝΑ
ΤΗΛΕΦΩΝΟ ΣΑΣ ΠΟΥΛΩ
ΚΑΙ ΧΩΝΑΡΙΚΟΣ ΕΠΙΣΗΣ
1.000 ΟΥΤΙΣΚΥ ΚΑΡΑΒΑΚΙ
ΜΕ 250 ΔΡΧ ΤΟ ΕΝΑ
ΡΟΔΟΣ 34954

ΑΥΓΙΑΝΗ κάθε μέρο

Ξενόφερτα δεσμά καί ιεροί δεσμοί

Η αναπόληση

Ενδιαφέρουσα υπήρξε από κάθε άποψη η πρόσφατη συζήτηση της Βουλής των Ελλήνων σχετικά με την «έφαρμογή της συνταγματικής αρχής της ισότητας ανδρών και γυναικών στον Αστικό Κώδικα, καθώς και με το μερικό έκσυγχρονισμό των διατάξεων του Αστικού Κώδικα που αφορούν το Οικογενειακό Δίκαιο. Στις τρεις συνεδριάσεις που ασχολήθηκαν με το θέμα αυτό (16 Δεκεμβρίου '82, 13 και 24 Ιανουαρίου '83), οι τρεις πτέρυγες της Βουλής βρέθηκαν έντυπιακά σύμφωνες με το πνεύμα του προτεινόμενου νομοσχεδίου και διαφώνησαν μόνο σε όρισμένα επιμέρους σημεία του χωρίς ιδιαίτερη σημασία.

Πράγματι, με μία όμοφωνία που ξεπέρασε και την πιο αισιόδοξη πρόβλεψη, κυβέρνηση και αντιπολίτευση ἄρθηκαν πάνω από τα κομματικά τους μικροσυμφέροντα και υπογράμμισαν ότι η νομοθετική κατοχύρωση της ισότητας ανδρών και γυναικών ἔρχεται επιτέλους να ἑναρμονίσει το ξενόφερτο και ως εκ τούτου ἀνδροκρατικό δίκαιο μας με την ελληνική παράδοση και το ελληνικό ἔθιμο δίκαιο που θέλουν τὰ δύο φύλα ἴσα σέ κάθε ἔκφραση της οικογενειακής και κοινωνικής ζωής.

Ἔτσι, γιά μία ἀκόμη φορά, ἡ ἐπιστροφή στίς ρίζες τοῦ ἔθνους ἦρθε νά ἀποτελέσει τό ἄλλοθι γιά μία νομοθετική ρύθμιση πού θά περιέμενε κανείς ὅτι θά συνδεόταν περισσότερο μέ τίς σημερινές κοινωνικές ἀνάγκες καί ὅτι θά προτεινόταν - ἀπό τή συμπολίτευση τουλάχιστον - ὡς ἐπικύρωση κατακτήσεων καί ὄχι ὡς ἀναβίωση τοῦ παρελθόντος.

Η πράσινη αναπόληση

Συγκινημένη μίλησε στή Βουλὴ ἡ εἰσηγήτρια τῆς πλειοψηφίας κ. Λύα Χριστοφορίδου, μιά καί, ὅπως ἐξήγησε, ὁ ἐκσυγχρονισμός τοῦ Οἰκογενειακοῦ Δικαίου γίνεται μέσα στά πλαίσια πού ὀρίζει τό «πνευματικό περιεχόμενο τῆς παράδοσης τοῦ Ἑλληνισμοῦ». «Ὅσο κι ἂν φαίνεται παράξενο», ὑπογράμμισε ἡ κ. Χριστοφορίδου, «ἡ σημερινή ρύθμιση δέν εἶναι μακριά ἀπό αὐτά που ἔθιμα ἴσχυαν πρίν τήν ἐφαρμογή τοῦ Αστικοῦ Κώδικα. Γιάτί αὐτό, γιά τό ὅποιο κατηγορήθηκε ὁ Αστικός Κώδικας ἦταν ἀκριβῶς ὅτι ἀπομακρύνθηκε ἀπό τήν παράδοση, ἀπό τό ἔθιμο δίκαιο καί ξαναρχίζωσες τίς ἀνθρώπινες σχέσεις στό Ρωμαϊκό Δίκαιο πού σέ πολλά εἶχε ξεπεραστεῖ. Τό ὅτι ἦταν δέ πράγματι διαφορετικές οἱ ἀνθρώπινες σχέσεις στό Οἰκογενειακό Δίκαιο ἀποδεικνύεται ἀπό τό ὅτι ἀκόμα καί σήμερα, παρὰ τή νομοθεσία πού διαστρέβλωσε ἐκείνη τήν πραγματικότητα, ἡ θέση τῆς γυναίκας μέσα στό σπίτι τῆς εἶναι διαφορετική. Διασώθηκε μέσα στοὺς αἰῶνες ἡ θέση πού εἶχε παλιότερα μέσα στήν οἰκογένεια καί δέν μποροῦσε νά τήν ἀνατρέψει ἡ ὅποια νομοθετική ρύθμιση (...) Πιστεύουμε ὅτι οἱ ρυθμίσεις τοῦ σχεδίου εἶναι κοντά στήν παράδοση καί ἔχουν τίς ρίζες τους στήν παράδοση».

Στά ἴδια πλαίσια κινήθηκε καί ἡ παρέμβαση τοῦ ὑπουργοῦ Δικαιοσύνης. «Πολλοί ἀπό τοὺς θεσμούς πού καταργοῦνται», τόνισε ὁ κ. Γεώρ-

Πράγματι ἡ νοικοκυρά, ὅταν ἦταν ἀληθινὴ νοικοκυρά, ἦταν μεγάλη κυρά. Πρέπει νά τό ἀναγνωρίσουμε. Καί δέν ξέρω ἂν δά εἶναι στό μέλλον μεγάλη κυρά στό σπίτι της...

Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ

γιος - Ἀλέξανδρος Μαγκάκης, «εἶναι στήν πραγματικότητα ξενόφερτο, εἶναι συλλήψεις τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, ὅπως αὐτό ἐρμηνεύτηκε ἀπό τοὺς Γερμανοὺς Πανδεκτιστές καί εἰσῆχθη στή συνέχεια μετὰ τήν ἀπελευθέρωση τῆς Ἑλλάδας ἀπό τήν Τουρκοκρατία, μέ τοὺς τότε νομικούς, στό ἑλληνικό δίκαιο. Ἔτσι ἔχουμε νά κάνουμε στήν πραγματικότητα μέ θεσμούς πού δέν ἀνήκουν καθόλου στήν παράδοσή μας. Ἰσα-ἴσα, ἦταν ἀντίθετοι μέ τό λαϊκό δίκαιο, μέ τίς λαϊκές συνήθειες, μέ τὰ λαϊκά ἔθιμα καί ἦταν ἐκ τῶν ἄνω, ὅπως λέμε, ἐπιβεβλημένοι. Καί αὐτή τήν πραγματικότητα τήν συνέχισε καί ὁ Αστικός Κώδικας γιάτί κι αὐτός παρέμεινε πιστός στήν παράδοση τῶν Πανδεκτιστῶν καί καθόλου δέν ἐνδιαφέρθηκε νά συνδεθεῖ μέ τή γνήσια ἑλληνική παράδοση τῶν λαϊκῶν ἀντιλήψεων».

Η κυανόλευκη αναπόληση

Μέ συγκίνηση μίλησε στή Βουλὴ καί ἡ εἰσηγήτρια τῆς μειοψηφίας κ. Ἄννα Μπενάκη - Ψαρούδα, μιά καί τό νομοσχέδιο περὶ ἰσότητας ἀποκαθιστᾷ κατὰ τή γνώμη τῆς «τὴν ἱστορική συνέχεια τοῦ ἔθνους». «Εἶναι ἀλήθεια, κύριοι συνάδελφοι», εἶπε ἡ εἰσηγήτρια τῆς Ν.Δ., «ὅτι τό

πρότυπο τῶν οἰκογενειακῶν σχέσεων τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα, ἓνα πρότυπο ξενόφερτο, ἀνδροκρατικό, πατριαρχικό πού διαμορφώθηκε στή δεκαετία τοῦ '30, ὄχι μόνο δέν ἀνταποκρίνεται σήμερα στήν καθημερινή ζωή, τὴ ζωὴ πού ζεῖ ἡ μονιασμένη καί ὑγιὲς ἑλληνικὴ οἰκογένεια, ἀλλὰ οὔτε καί στό παρελθόν εἶχε πλήρη ἀνταπόκριση μέ τήν πραγματικότητα. Χαίρομαι πού ἐπείσμανε ἡ κ. Χριστοφορίδου τήν ἑλληνικὴ παράδοση καί πιστεύω καί ἐγώ ὅτι ἡ μεταφύτευση στόν Ἀστικό Κώδικα ἀρχῶν τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου, πού διαπλάστηκε ὄχι μέσα στήν ἑλληνικὴ ζωὴ, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς Γερμανοὺς νομομαθεῖς, ἀγνόησε βαθιὰ ριζωμένες ἑλληνικὲς παραδόσεις, ἀγνόησε οἰκογενειακά ἤθη καί ἔθιμα πού διαμορφώθηκαν μέ τήν ἐπίδραση κυρίως τοῦ Χριστιανισμοῦ, παραγνώρισε καί αὐτοὺς τοὺς ἀγῶνες τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας γιά τὴν ἰσότητα τῶν φύλων».

Η κόκκινη αναπόληση

Στὴν παράδοση ἀνέτρεξε καί ἡ εἰσηγήτρια τοῦ ΚΚΕ γιά νά ἀντλήσει ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς ἰσότητας ἀνδρῶν καί γυναικῶν. Μόνο πού ἡ κ. Αἰμιλία Ὑψηλάντη ἀνέτρεξε στήν ἀγωνιστικὴ παράδοση τοῦ λαοῦ, στὴ συμμετοχὴ τῶν γυναικῶν στό Ἐθνικὸ Συμβούλιο τὸν Μάιο τοῦ 1944, ἀλλὰ δέν παρέλειψε νά ἀναφερθεῖ καί στό νεαρό σοβιετικό κράτος πού «κατάργησε ὅλους τοὺς νόμους πού δήλωναν τὴν ἀνισότητά τῶν γυναικῶν καί ἔδωσε καί κοινωνικὲς παροχές γιά νά μπορέσει ἡ γυναίκα νά κατακτήσει τὴν ἰσοτιμία τῆς».

Στό θέμα τῆς παράδοσης στάθηκε στήν παρέμβασή της καί ἡ κ. Μαρία Δαμανάκη, ἡ ὁποία τόνισε ὅτι τό νομοσχέδιο θά ἔπρεπε νά κατοχυρώνει τὴν κοινοκτημοσύνη τῆς περιουσίας τῶν δύο συζύγων γιάτί «δέν θά ἦταν ὑπερβολὴ νά ποῦμε ὅτι εἶναι παράδοση τοῦ Λαοῦ μας ἡ κοινοκτημοσύνη. Μὲ τὴν ἔννοια, ὅτι ἡ ἠθικὴ πού διαμορφώνει ἡ ἑργατικὴ τάξη ρυθμίζει τὰ θέματα διαφορετικὰ ἀπ' ὅ,τι τό νομοσχέδιο».

Η ποντιακή αναπόληση

Μοναδικὴ παραφωνία στήν ὁμοψυχία τῆς Ἐθνικῆς μας Ἀντιπροσωπείας ὑπῆρξε ἡ εἰσηγήσῃ τοῦ κ. Ἰσαάκ Λαυρεντίδη. Ὅχι ἐπειδὴ ὁ κ. Λαυρεντίδης δέν ἀναφέρθηκε στήν παράδοση, ὅπως ὅλοι οἱ ὑπόλοιποι συνάδελφοί τους, ἀλλὰ ἐπειδὴ ὁ κ. Λαυρεντίδης ξέρεי τί θά πει παράδοση καί ψυχανεμίστηκε ὅτι τό νομοσχέδιο κατοχυρώνει τὴν ἀπομάκρυνση ἀπ' αὐτήν.

«Εἶναι ἀνάγκη νά κάνουμε αὐτογνωσία», προσπάθησε νά ἐξηγήσῃ ὁ βουλευτὴς τῆς Ν.Δ., «καί νά μὴ ἔλθουμε εἰς ἀντίθεσιν μέ τὰς ρίζες τοῦ ἔθνους μας, διότι ἄλλως μοιραίως θά καταλήξωμε εἰς κρίσιμους ἐθνικὲς ταυτότητας, ἐάν ἀπομακρυνθοῦμε ἀπὸ τὴν παράδοσιν πού ζεῖ ἐνυπάρχουσα μέσα εἰς τὸν καθημερινὸν βίον τοῦ λαοῦ μας (...) Καί εἰς τοὺς πάσης φύσεως ἐναντίους καιροὺς τῆς ἐποχῆς μας, θά ἀνθέξωμε ὡς Ἕθνος, θά ἀνθέξωμε ὡς Ἕλληνες, μόνο ἐάν παραμείνωμε προσηλωμένοι εἰς τὴν ἑλληνικὴν μας παράδοσιν (...) Τό ΠΑΣΟΚ συνήθιζε νά λέγει ἡ μᾶλλον νά διατυμπανίζει ὅτι αὐτό διὰ πρώτην

φοράν εκδηλώνει ενδιαφέρον διά την λύτρωσιν τῆς γυναικός ἀπό τὰ δεσμά, τὰ δῆθεν δεσμά, ἐνῶ εἶναι βέβαιοι ὅτι δέν ὑπάρχουν δεσμά, ἀλλά δεσμοί ἱεροί, πού ἐδημιουργήθησαν διά τοῦ μυστηρίου τοῦ γάμου ὑπό τās εὐλογίας τῆς Ἐκκλησίας».

Στή συνέχεια, ὁ κ. Λαυρεντίδης ἀναφέρθηκε στήν ποντιακή οἰκογένεια καί στή θέση τῆς γυναίκας σ' αὐτήν, κατέθεσε δέ στά Πρακτικά ἕνα ποντιακό τραγούδι πού, ὅπως τόνισε, «περικλείει ἀκέρια τό σκοπό καί τό ἀληθινό νόημα τοῦ γάμου». Ἀντιγράφουμε γιά χάρη τῶν ἀγνωστών τοῦ Σχολιαστή μερικούς στίχους:

Νύφε, τίμα τόν πεθερό σ' ἄς σή κύρη σ' καλλίον
Νύφε, τίμα τήν πεθερά σ' ἄς σή μάνα σ' καλλίον
Νύφε, τίμα τ' ἀντράδελφια σ' ἄς ἀδέλφια
σ' καλλίον
Νύφε, τίμα τόν ἀντρα σου ὅσον ὄλιον τόν
κόσμον

Ἡ παρεξήγηση

Τά ἀποσπάσματα πού προηγήθηκαν εἶναι εὐγλωττα: Ἀπό ὅλο τό Σῶμα μόνο ὁ κ. Λαυρεντίδης ἔχει μιά εἰκόνα γιά τό τί σημαίνει παράδοση. Καί ἡ ἀναχρονιστική αὐτή εἰκόνα, πῶς ἄλλως, εἶναι ἀρκετά δυσάρεστη γιά τίς γυναῖκες – καί ὄχι μόνο γι' αὐτές. Χωρίς ἴσως νά τό συνειδητοποιεῖ, ὁ κ. Λαυρεντίδης στό πρότυπο τῆς «ισότιμης» γυναίκας τοῦ νομοσχεδίου ἀντιπροτείνει μίαν ἄλλη γυναῖκα, αὐτή πού ξέρεי νά ὑπακούει, νά ὑπηρετεῖ, νά δουλεύει σκυλίσια, νά τιμᾷ τό στεφάνι τῆς, τὰ ἱερά δεσμά τῆς καί τήν πεθερά τῆς, αὐτή πού ξέρει κυρίως νά σιωπᾷ. Στό κάτω-κάτω, ὁ κ. Λαυρεντίδης εἶχε τό θάρρος νά ἀντιτάξει κάτι πού ἤξερε ὅτι δέν ἦταν δυνατό νά τεθεῖ σέ ψηφοφορία: Τήν ἐπιστροφή σ' ἕναν παρωχημένο κοινωνικό σχηματισμό...

Ἡ πράσινη καί ἡ κυανόλευκη παρεξήγηση

Ἀντίθετα μέ τόν Πόντιο βουλευτή, οἱ εἰσηγητριες καί οἱ εἰσηγητές τοῦ ΠΑΣΟΚ καί τῆς Ν.Δ. δέν ζητοῦν τήν ἐπιστροφή στόν ὄνειρεμένο κῆπο τῆς Ἑδέμ. Χρησιμοποιοῦν, ὥστόσο, τήν εἰκόνα τοῦ χαμένου παραδείσου γιά νά δικαιολογήσουν ἕνα νομοσχέδιο πού ἐκκρεμεῖ ἐδῶ καί πολλά χρόνια, ἀλλά συνεχίζει νά τοὺς φαίνεται παράτολμο καί ἐπαναστατικό. Ὅχι ἐπειδὴ εἶναι. Ἀλλά ἐπειδὴ προϋποθέτει ἀντιθέσεις πού θά ἤθελαν νά ἀποκρύψουν, ἀγῶνες πού θά ἤθελαν νά ἀποσιωπήσουν.

Πίσω ἀπό τήν ἐνιαία στάση κυβέρνησης καί ἀντιπολίτευσης κρύβεται ὁ φόβος τῆς καινοτομίας, ὁ τρόμος τῆς ρήξης μέ τό παρελθόν, ἡ ἀνικανότητά τους νά φαντασιώσουν ἕνα διαφορετικό μέλλον. Ἡ συνεχής ἀναφορά τους στήν παραδοσιακή ἐλληνική κοινωνία, στό παραδοσιακό ἐλληνικό ἐθνικό δίκαιο εἶναι μιά ἀναφορά ἀ-ιστορική, γι' αὐτό μπορεί νά βολέψει τοὺς πάντες καί νά χωρέσει τά πάντα.

«Τό διαζύγιο δέν εἶναι στοιχεῖο παραδοσιακό, ὡς ἐκ τούτου πρέπει νά ἀποτραπεί ἡ διευκόλυνσή του». «Ἡ θέση τῆς γυναίκας στό σπίτι ἦταν ἀνέκαθεν ἐξαιρετική». «Κοινοκτημοσύνη; Πού ἀκούστηκε κάτι τέτοιο στόν τόπο μας!» «Ἡ Ἐλνίδα ἀπελευθερώθηκε πολύ νωρίς. Εὐτυχῶς πού ἀγωνίστηκαν γιά χάρη τῆς οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Ἐξάλλου ὁ Χριστός ὑπῆρξε ὁ πρῶτος φεμινιστής». «Στά χωριά λένε ἀκόμη ὁ Νίκος τῆς Γιώργαινας». Δέν εἶναι κι αὐτό μιά ἀπόδειξη ἰσοτιμίας»

Λόγια αὐτάρεσκα, πού ἐκφέρονται μέσα σ' ἕνα κλίμα ὁμοφυχίας, πού ὑφαίνουν τή συνοχή τοῦ Σώματος καί προϋποθέτουν τή συνεννοή του. Τό ἰδεολόγημα «παράδοση» ἀποτελεῖ τήν ἀπάντηση σέ κάθε τί ξένο, σέ κάθε τί καινούριο. Κάποτε, πρὶν ἀπό πολλά-πολλά χρόνια, ἐξῆσε στόν τόπο τοῦτο ἕνας λαός πού δέν γνώρισε τή διχόνοια καί τό σπαραγμό, πού εἶχε ἦδη καί ἐθίμα πού διασφάλιζαν τήν ἐνότητα καί τήν εὐημερία του. Καί ὁ λαός αὐτός εἶχε τίς γυναῖκες του σάν βασιλισσές του...

Οἱ βουλευτές τοῦ ΠΑΣΟΚ καί τῆς Ν.Δ. θά ἔπρεπε νά σκεφτοῦν καλύτερα τί ἀκριβῶς θά σήμαινε μιά πραγματική προσήλωση στήν «παράδοση». Κι ἂν ἤθελαν νά εἶναι συνεπεῖς στήν ἀναπόλησή τους, θά ἔπρεπε νά υἱοθετήσουν μιά διαφορετική στάση ἀπέναντι στόν πολιτικό γάμο, τήν κατάργηση τῆς προίκας καί τήν ἀποποινικοποίηση τῆς μοιχείας (τουλάχιστον). Γιατί γιά ν' ἀναφερθοῦμε σ' ἕνα μόνο ἀπό ὅσα ὀρίζει τό ἀθηναϊκό ἐθνικό δίκαιο, δηλαδή τῇ διαπόμπευσή τῶν μοιχῶν πάνω σέ γαίδαρο.

Ὅποιος δέν κάνει φρόνιμα
καί κάνει ἐργολαβία
στό γαίδαρο καί στό χωριό
καί στήν ἀστυνομία.

Ἀλλά ἄς σοβαρευτοῦμε. Μέ τήν ἀναφορά τους στό παρελθόν, οἱ βουλευτές μας καλύπτουν τοὺς φόβους τους καί τό συντηρητισμό τους. Ἄν ἀνέτρεχαν, ὥστόσο, σέ κάποια κείμενα τῆς δεκαετίας τοῦ '30, αὐτῆς τῆς «ζοφερῆς» δεκαετίας πού βρίσκεται κατὰ κοινὴ τους ὁμολογία στή βάση τῶν νομοθετικῶν μας δεινῶν, οἱ βουλευτές μας θά ἀνακάλυπταν ὅτι οἱ προκάτοχοί τους τόλμησαν ὀρισμένα βήματα πού αὐτοὶ δέν τά τολμοῦν οὔτε σήμερα, μετὰ μιά ὁλόκληρη πεντηκονταετία.

«Περὶ θεμάτων καθαρῆς ἀνθρωπιστικῆς σημασίας, ὅπως εἶναι τό τῆς θέσεως τῆς γυναικός ἐν τῷ Δικαίῳ, ἐν τῷ γάμῳ εἰδικῶς, ὁ νομοθέτης ἔχει ἠθικόν καθήκον νά εὐνοήσει τās προοδευτικώτερας τάσεις διά νά ὑποβοηθήσει τοὺς πολλοὺς, τό πλῆθος, εἰς τήν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τῶν προλήψεων», ἔλεγε ὁ Ἀλέξανδρος Σβῶλος τόν Μάιο τοῦ 1931. Καί συνέχιζε: «Δέν νομίζετε ὅτι (...) πρέπει νά εἴμεθα προοδευτικώτεροι καί ὅτι δέν πρέπει νά ἐπηρεαζώμεθα ἀπὸ τās ἀδικαιολογήτους προλήψεις τοῦ λαοῦ; Ἡ πρόληψις ὅτι ἡ φυσικὴ τάξις τῶν πραγμάτων εἶναι ὁ ἀνὴρ νά εἶναι ὁ κυρίαρχος, ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀνθρώπος, ἡ δέ γυνὴ νά εὐρίσκειται εἰς μοῖραν ὑποδεεστέραν ζῶον ὑποταγμένου εἰς τήν θέλησιν τοῦ ἀνδρός, ἡ πρόληψις αὐτὴ βεβαίως δέν εἶναι ἀξία σεβασμοῦ. Εἶναι καθήκον τῶν φωτισμένων ἀνθρώπων νά τήν καταπολεμοῦν». (Πρακτικά τῆς Ἀναθεωρητικῆς Ἐπιτροπῆς γιά τήν ἀλλαγὴ τοῦ Ἀστικοῦ Κώδικα).

Ἡ κόκκινη παρεξήγηση

Τό ΚΚΕ ἀπὸ τήν πλευρά του πιστεύει πῶς νομομοποιεῖται νά μιλά κι αὐτό γιά παράδοση ἐπιλέγοντας ἐπαναστατικὰ δίκαια τό τί θέλει νά θεωρήσει σάν ρίζες τοι καί τί ὄχι. Ἐτοί ἡ παράδοση γιά τό ΚΚΕ δέν ταυτίζεται μέ τήν ἀνέφελη καί βαρετὴ εἰκόνα μέ τίς βοσκοποῦλες καί τὰ ἀρνιά καί τίς φουστάνες πού ἔχουν μπροστά στά μάτια τους οἱ βουλευτές τοῦ ΠΑΣΟΚ καί τῆς Ν.Δ. Εἶναι, ὥστόσο, μιά εἰκόνα ἐξίσου ἀκίνητη καί ἀγιογραφική, ἡ μυθοποιητικὴ εἰκόνα τῶν λαϊκῶν ἀγῶνων πού προϋποθέτει τήν ὑπαρξὴ ἐνός λαοῦ (μέ Ἀ κεφαλαῖο) χωρὶς ἑσωτερικὲς συγκρούσεις, ἐνός λαοῦ ὠραιοποιημένου, ἀχρωμίου, ἄοσμου, ὡς ἐκ τούτου δίχως παρελθόν

καί μέλλον.

Ἀλλὰ τό ΚΚΕ θά ἔπρεπε νά εἶναι περισσότερο προσεκτικό. Ὅχι ἐπειδὴ προτείνει ἕνα ξένο πρότυπο, τό σοβιετικό. Ἀλλά γιατί ὅταν ἡ κ. Ὑψηλάντη μιλά γιά τὴν στάση τοῦ «νεαροῦ σοβιετικοῦ κράτους» ἀπέναντι στίς γυναῖκες θά ἔπρεπε νά ξέρει ὅτι βρίσκεται ἐκτὸς γραμμῆς ὠριμου σοβιετικοῦ κράτους καί πρόωρα γερασμένου ΚΚΕ. Γιατί θά συμφωνοῦσαμε βέβαια μέ τίς θετικές προθέσεις τοῦ πολὺ νεαροῦ σοβιετικοῦ κράτους, θά εἶχαμε, ὅμως, νά τῆς ποῦμε μερικά πράγματα γιά τὴν ἐφηβεία του πού ἀκολούθησε λίγο ἀργότερα...

Ἀλλὰ ἄς γυρίσουμε στά τῆς ἐλληνικῆς παράδοσης. Καλῶς κατοχυρώνεται νομοθετικὰ ἡ ἰσότητα, λέει τό ΚΚΕ, γιατί ἡ γυναῖκα τῆς ἐργατικῆς τάξης ὑπῆρξε πάντοτε ἰση μέ τόν ἐργάτη ἀνδρα τῆς. Ἀπόδειξη ἡ παράλληλη πορεία γυναικείου καί ἐργατικοῦ κινήματος, ἡ ἀγαστὴ συνεργασία τους, ἡ γυναῖκα στήν ἀντίσταση, ἡ γυναῖκα στά βουνά, ἡ γυναῖκα στά ξερονήσια.

Ἐδῶ, ὅμως, θά σταθοῦμε ἕνα λεπτό. Ὅχι γιά νά ὑπενθυμίσουμε τό γνωστό... χυδαῖο φεμινιστικό ἐπιχείρημα γιά τό πόσο ξύλο ἔχει φάει ἡ σῖζυγος τοῦ ἐργάτη γιά νά τόν βοηθήσει νά ἀναπαραγάγει τὴν ἐργατικὴ του δύναμη. Θά σταθοῦμε σέ μιά διαπίστωση πού θά ἔπρεπε νά τὴν εἶχε κάνει καί τό ΚΚΕ γιά τόν ἑαυτό του καί πού δέν τὴν ἐξορκίζει μιλώντας γιά λαϊκό γυναικεῖο κίνημα καί ἀστικό γυναικεῖο κίνημα, ὅπου ὅ,τι λαϊκό προοδευτικό καί ὅ,τι ἀστικό μαῖψη ἀντίδραση.

Ἡ κ. Ὑψηλάντη θά μπορούσε νά ρωτήσει σχετικά τίς παλαιμάχες συντρόφισσές τῆς ἢ νά διαβάσει προσεκτικὰ τὰ αὐτοβιογραφικά τους κείμενα. Ἄς δοῦμε γιά παράδειγμα τί γράφει ἡ Αὔρα Παρτσαλίδου γιά τὴν σχέση ΚΚΕ καί γυναικείου κινήματος κατὰ τὴν δεκαετία τοῦ '20. «Κάποτε νοίκιασε τὴ μεγάλη αἰθούσα τοῦ σωματεῖοῦ μας γιά μιά διᾶλεξη ὁ Σύλλογος (sic) γιά τὰ Δικαιώματα τῆς Γυναίκας. Ομιλήτρια θά ἦταν ἡ Μαρία Σβῶλου. Ἐρχεται ὁ γραμματέας τῆς κομματικῆς φράξις καί μοῦ λέει πῶς θάρθει μιά φεμινίστρια νά μιλήσει καί νά σκεφτοῦμε τί θά κάνουμε. Συμφωνήσαμε πῶς πρέπει νά τὴν «ξεσκεπάσουμε». Τότε τίς γυναῖκες πού πρωτοστατοῦσαν στήν κίνηση γύρω στὰ γυναικεῖα ζητήματα δέν τίς βλέπαμε μὲ καθόλου καλὸ μάτι. Τίς θεωροῦσαμε ὅλες ἀντιδραστικές, οὔτε παρακολουθοῦσαμε τὴν κίνησή τους, οὔτε ξέραμε τί κάνουν. Πήγαμε λοιπὸν ὅλη ἡ Γυναικεῖα Ἐπιτροπὴ στὴ διᾶλεξη, ἀνάλαβα μάλιστα ἐγὼ τό ἔργο τοῦ «ξεσκεπάσματος». Εἶχαν ἔρθει ἀρκετὲς γυναῖκες νά ἀκούσουν τὴ Μαρία Σβῶλου, γέμισε σχεδὸν ἡ αἰθούσα. Στὸ τέλος πετάχτηκα καί τῆς ἔκανα μιά ἐρώτηση – πεπονόφλουδα, δέν θυμάμαι πιά τί. Οὔτε ἔχει σημασία». (Αὔρα Παρτσαλίδου, Ἀναμνήσεις ἀπὸ τὴν ΟΚΝΕ, Σύγχρονη Ἐποχὴ 1976, σ. 54).

Τό κείμενο δέν χρειάζεται σχολιασμό. Μόνο μιά ὑπενθύμιση. Ἡ Μαρία Σβῶλου, στέλεχος τοῦ «Συνδέσμου γιά τὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν», ζητοῦσε τότε δικαίωμα ψήφου γιά τίς γυναῖκες...

Βέβαια καί τό ΚΚΕ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἐξωραϊσμό τοῦ παρελθόντος, ἀπὸ κορυφώσεις πού δέν γνώρισαν παρά μιά κυρίαρχη ἀντίθεση, δηλαδή ἀπὸ μίαν ἀχρηστη, ἀποστεωμένη ἱστορία.

Ἐτοί στήν ἀστική παράδοση ἀντιπαράθετε τὴν ἐργατικὴ του παράδοση, στήν ἀστικὴ βουλὴ μὴ τὴν ἐργατικὴ κοινοκτημοσύνη, στὴ φουστάνελα τοῦ Κίτσου τό δίκωχο τοῦ ἀντάρτη καί στό εἰκονοστάσι μέ τὰ στέφανα τὴν κατάθεση τῆς γαμήλιας ἀνθοδέσμης στό Σκοπευτήριό τῆς Καισαριανῆς.

Μέ τόν τρόπο του τιμᾷ καί τό ΚΚΕ τὰ δεσμά του, τὰ δεσμά τὰ ἱερά καί τὰ ἄλλα...

Ἀγγέλικα Ψαρρά

Γιά ποιό συνδικαλισμό;

Η κυβερνητική αλλαγή του 1981 σήμανε και την «έξυγανση» του συνδικαλιστικού κινήματος με το διορισμό προσωρινής διοικήσεως της ΓΣΕΕ.

Τελειώς συμπτωματικά η τεράστια πλειοψηφία της νέας διοικήσεως πρόκειται στο ΠΑΣΟΚ. Δεν είναι λοιπόν αξιον άπορίας που πριν λίγο καιρό ο κ. Αβέρωφ έκανε την παρακάτω δήλωση:

«Η Ν.Δ. δεν αναγνωρίζει τις «δοτές» διοικήσεις των συνδικαλιστικών οργανώσεων και θα αντικαταστήσει, όταν έλθει στην έξουσία, τις αίρετές διοικήσεις με την έντολή να διεξαγάγουν εντός τακτής προθεσμίας άψογες εκλογές».

Η δήλωση αυτή δεν είναι μία απλή φραστική κορώνα. Νομοποιημένη από την κυβερνητική παρέμβαση στο συνδικαλισμό, στην ούσια επικυρώνει την έξαρτηση του συνδικαλιστικού κινήματος από τις κυβερνητικές μεταβολές και αυτό παρά τις «θέσεις αρχής» όλων των παρατάξεων για την «αυτονομία» του συνδικαλισμού.

Αυτή η υπέρ - πολιτική αναγωγή, δηλαδή (κυβερνητική αλλαγή - διορισμός - καινούργια νομοθεσία) σέ τελική ανάλυση επιβάλλουν σήμερα στο κίνημα την άτονία και τό μαρασμό κάθε δραστηριότητας και ιδιαίτερα την παθητικοποίηση των ίδιων των εργαζομένων.

Σ' αυτό τό σημείο, έχει ενδιαφέρον να παρατηρήσει κανείς τις αντίστροφές στους όρους συμπολίτευσης - αντιπολίτευσης στο συνδικαλισμό.

Η δεξιά ΑΔΗΣΚ καλεί τούς εργαζόμενους σέ άπεργιακές κινητοποιήσεις για νά «σπάσει ό 1320, νά δοθούν αύξήσεις». Η δεξιότερη ΔΑΣΠ, διάσπαση της πρώην ηγεσίας της ΓΣΕΕ, κατηγορεί τό ΠΑΣΟΚ ότι: «τολμά νά καταργήσει τις άπεργίες, κάτι που ή δικτατορία σεβάστηκε».

Αξίζει νά θυμηθούμε τις θέσεις των ΕΣΑΚ - ΑΕΜ - ΠΑΣΚΕ κατά του 330 και βεβαίως κατά των κάθε χρόνο, εισοδηματικών μέτρων της δεξιάς κυβέρνησης. Ακόμα νά επαναλάβουμε την τότε καλυμμένη θέση της ΕΣΑΜ για οργανωτική ρήξη με την ΓΣΕΕ.

Η άριστερή αντιπολίτευση και τά θεσμικά

Πώς όμως αντιδρούν σήμερα οι συνδικαλιστικές παρατάξεις της άριστεράς στά κυβερνητικά μέτρα άπαγόρευσης των αύξήσεων;

Η βασική τους θέση θά μπορούσε νά συνοψιστεί έτσι:

«Τά βασικά σημεία των διακηρυγμένων θέσεων του κυβερνώντος

κόμματος παραμένουν άνεφάρμοστα».

Η πιό σκληρά: «Η νομοθετική άπαγόρευση καταβολής αύξήσεων για όλόκληρο τό 83 άποτελεί στην ούσια πράξη κατάργησης των κοινωνικών άγώνων, προστασίας της εργοδοσίας και άναστολής του Σύντάγματος που όρίζει διαπραγματεύσεις για τή διαμόρφωση της άμοιβής της εργασίας».

Αυτή ή έλαφρά άκαδημαϊκή διάμαχη έκφράστηκε και με την καταψήφιση στη ΓΣΕΕ από τούς εκπροσώπους της ΕΣΑΚ και του ΑΕΜ, της εισοδηματικής πολιτικής, κυ-

φωσης (ΚΕΜΕΤΕ) οικονομικής αυτόδυναμίας, συνδικαλιστικού βιβλιαρίου κ.λ.π.

Τά όράματα για ένα κίνημα δημοκρατικό χωρίς άποκλεισμούς με γνήσιες διαδικασίες, σύγχρονο και οικονομικά αυτόδυναμο, «ανεξάρτητο» άπ' τό κράτος για μία φορά ακόμα μοιάζουν νάναι ή πεμπτούσια της συνδικαλιστικής πρακτικής της ΓΣΕΕ, ό λόγος ύπαρξης της.

Επιπλέον ή επίτονη πορεία για τή νομοθετική κατοχύρωση των συμφωνημένων (θεσμικών) φαίνεται ότι στο άμεσο μέλλον θά έξαντλεί την ήγεσία του κινήματος.

των οικόδόμων, βιομηχανικών έργων, εργαζομένων στις λεγόμενες προβληματικές βιομηχανίες, ναυτεργατών δέν γίνεται νά παραμείνουν άδρανείς.

Απ' την άλλη, χώρος ύπαλλήλων, τραπεζικών, νοσοκομειακών, ακόμα και δημοσίων πέραν της ΑΔΕΔΥ καθηγητών, Κοινής Ωφελείας, μέ μία κυρίως συντεχνιακή αντίληψη δέν θά λείψουν άπ' τό προσκήνιο των έπομένων μηνών.

Νά σημειώσουμε τέλος τή βεβαιότητα για τις «έκρηξεις» άπ' τό χώρο των άνέργων και των νέων. Τά νούμερα είναι έξαιρετικά εύγλωττα: Τό 62,8% των άνέργων είναι κάτω των 30 χρονών, ενώ ως γνωστόν δέν λογαριάζονται οι 150.000 άμισθοι του στρατεύματος. Είναι ενδιαφέρον νά αναδειχθούν κάποτε οι κινήσεις στους νέους και τούς άνεργους που άποκτούν μία δική τους δυναμική.

Η δεξιά αντιπολίτευση

Στό μεταξύ οι δύο νεόδημτες συνδικαλιστικές παρατάξεις της δεξιάς, ή ΑΔΗΣΚ και ή ΔΑΣΠ, ακολουθούν μία τακτική κλεφτοπολέμου «καταγγέλλουν και δέν μετέχουν». Η ΔΑΣΠ των κκ. Χιώτη Μαραβέλια «έντεινει τις προσπάθειές της για μία νέα συνμοσπονδία, την Γενική Συνμοσπονδία Ελευθέρων Εργατικών Συνδικάτων Ελλάδος όπου θά ένταχθούν οι εθνικόφρονες συνδικαλιστές». Η ΑΔΗΣΚ πάλι του κ. Καρακίτσου, πιστή στην αρχή της οργανωτικής ένότητας του κινήματος (1 σωματείο, 1 Εργατικό κέντρο μία Συνμοσπονδία) αντιδρά άλλως: Έγγράφει χωρίς τις παλιές δυσκολίες στή δύναμη του ΕΚΑ, που ακόμα έλέγχει, δεκάδες φιλικά πρός την ΕΣΑΚ σωματεία. Η λογική του κ. Καρακίτσου είναι απλή. Δίνοντας μ' αυτό τόν τρόπο την πλειοψηφία στην ΕΣΑΚ έλπίζει ότι θά όξυνθούν οι σχέσεις ΠΑΣΟΚ - ΚΚΕ και κατ' επέκταση οι σχέσεις μεταξύ άριστερών και «κεντρώας προελίσεως» συνδικαλιστών της ΠΑΣΚΕ.

Αν όμως ή ΑΔΗΣΚ διεκδικεί έστω και άνορθόδοξα τό χώρο του κέντρου ή δεξιότερη ΔΑΣΠ με την άκραία φιλοατλαντική της συνθηματολογία και τή διασπαστική πολιτική, προσφέρει ένα πρώτης τάξεως «μπαμπούλα», ένα δυσχερές αντίπαλο στή γερασμένη και αδύναμη φιλολογία των αντιδεξιών δυνάμεων. Έναν αντίπαλο υπό συρρίκνωση αλλά άρκετά γραφικό για νά τις συντηρεί.

Δημήτρης Τρίμης

ΕΡΓΑΤΟΥΠΑΛΛΗΛΙΚΟΣ ΑΓΩΝΑΣ
ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΕΚΑ
Αθήνα - Έτος 1ο Δευτέρα 28 Σεβάρη 1983 ΑΡΙΘ ΦΥΛΛΟΥ 18

Ο Υπουργός εργασίας απειλεί και προκαλεί ΧΕΙΡΟΠΕΔΕΣ ΣΤΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ ΑΝ ΤΟΛΜΗΣΟΥΝ ΑΠΕΡΓΙΑ

προβάλει θέσεις κόντρα στο Σύνταγμα

Ο Υπουργός Εργασίας παραβιάζοντας το Σύνταγμα επιχειρεί νά στρώσει το δαχτύλο για τούς κινητοποιητές, σαν έσχατο νόμο με το όπο την βελάσει της οικονομικής και κοινωνικής τους κατάσταση.

Η έφημερίδα του Καρακίτσου στην... πρωτοπορεία του εργατικού κινήματος.

ρίως επειδή ή τελευταία χαράχτηκε «αίφνιδιαστικά και χωρίς προηγούμενη συζήτηση με τή συνδικαλιστική ήγεσία». Στή μειοψηφία των 9 συμβούλων περιλαμβάνεται και ό πρόεδρος της ΓΣΕΕ Όρέστης Χατζηβασιλείου....

Κατά τά άλλα ή συμφωνία ΓΣΕΕ - Κυβέρνησης και ή όμοφωνία στη ΓΣΕΕ θεωρείται δεδομένη για τά θεσμικά αίτήματα. Δηλαδή τή μείωση των ώρων εργασίας και την επέκταση του μέτρου στη βιομηχανία - την καθιέρωση επιτροπών ύγεινης και άσφαλείας - τις άδειες των σπουδαστών - την προστασία των μητέρων και άλλα.

Ταυτόχρονα γίνεται και μία προβολή των οργανωτικών «νοικοκυρεμάτων» και του εκδημοκρατισμού, «έξυγανσης». Βάρος δίδεται ακόμη σέ θέματα συνδικαλιστικής επιμόρ-

Νά διακινδυνεύσουμε μερικές προβλέψεις

Παρά την κατεγραμμένη παθητικοποίηση και τή ρουτίνα της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας, παρά τις κρατικές παρεμβάσεις και την άμηχανία, ό δρόμος πρός τό σύνεδριο (της ΓΣΕΕ) δέν είναι ούτε γραμμικός ούτε ανόδοσπατος. Η άπ' τά κάτω «πίεση» που διακρίνεται, πίεση άνοργάνωτη και άναιμική και όχι πάντα προοδευτική, ύποδηλώνει μία σχετική άνησυχία σέ άρκετους κλάδους εργαζομένων.

Οι συνδικαλιστικές οργανώσεις σέ κλάδους πληττόμενους άπ' την άνεργία και την ύπαπασχόληση και τις άθλιες συνθήκες εργασίας όπως

Οι ελεύθεροι τιμή δέν έχουν

Πρίν από λίγες βδομάδες εκδικάστηκε στο Πλημμελειοδικείο μία υπόθεση «εμπορίου βρεφών».

Πρωτοσέλιδη είδηση επί μέρες στις εφημερίδες, ένα χρόνο πριν, όταν η υπόθεση είχε πρωτοέρθει στο φώς. «Κύκλωμα γιατρών πουλούσε παιδιά! Συνελήφθη γνωστός κλινικός του Πειραιά. Καταζητείται 'Αθηναίος, 300.000 δραχ. ή ταρίφα». Τό ρεπορτάζ στην ΑΚΡΟΠΟΛΙ (2.4.82) κάλυπτε τό μισό έμβადόν της πρώτης σελίδας. Στην ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ της ίδιας μέρας τό ίδιο.

Τεράστιοι τίτλοι και μεγάλες φωτογραφίες για νά δείχνουμε τούς ενόχους μέ τό δάχτυλο. «'Η χήρα, μέχρι πρό τριμήνου πού ζούσε ό σύζυγός της, ενδιαφερόταν νά υιοθετήσει ένα νεογέννητο υγιές κοριτσάκι. "Όλες όμως οι σχετικές προσπάθειες τού ζευγαριού απέτυχαν γιατί υπήρχε κώλυμα. Έτσι, κατά τις προσπάθειές τους νά βρουν ένα παιδί, γνωρίστηκαν μέ τό μαιευτήρα γιατρό κι έκείνος δέχτηκε νά τούς βρεί ένα παιδί όπως τό θέλανε». Τό παιδί τελικά βρέθηκε. Είχε γονείς ταιγανούς πού τό πουλούσαν έναντι 50.000 δραχ. Παρενέβη όμως ή 'Ασφάλεια Προαστείων και ή αγορά πωλησία ματαιώθηκε.

Σίγουρα επρόκειτο για ένα ρεπορτάζ πρώτης σελίδας. Για μία είδηση πού μάς γέμισε έκπληξη και αγανάκτηση. Γιατί όμως;

Η ζωή τών πρωταγωνιστών της ιστορίας δέ φαίνεται νά μάς απασχολεί και πολύ. Τό μικρό ταιγανάκι, ένα χρόνο μετά, μπορεί νά έχει ήδη βγει στό μεροκάματο. Στην άγκαλιά της πραγματικής του μάνας,

σέ τραίνα, σταθμούς και προαυλία εκκλησιών: «Θεός σχωρέσ' τά πεθαμένα σας». 'Η χήρα πού τελικά δέν απέκτησε παιδί θά συνεχίσει νά ζει όπως πριν. Παράλιο και θά εισέδωε σέ κεινή τήν εκλεκτή ράτσα ανθρώπων πού μπορούν ν' αγοράσουν τό όνειρο της ζωής τους. 'Η παρέμβαση της 'Ασφάλειας Προαστείων τήν επανέφερε στις τάξεις τών κοινών θνητών.

Οι πρωταγωνιστές της συναλλαγής πού δέν έγινε δέν παρουσιάζουν ενδιαφέρον πέρα από τήν συγκεκριμένη συναλλαγή.

Βέβαια τό ιδιωτικό κύκλωμα υιοθεσίας ήταν παράνομο. Κάθε παρανομία όμως δέ συγκινεί ούτε γίνεται πρωτοσέλιδο. Ούτε όταν μία μάνα εγκαταλείπει στά σκαλιά τού ορφανοτροφείου τό νεογέννητο παιδί της δημιουργείται πρωτοσέλιδη είδηση. Έξ άλλου κανείς δέν ασχολήθηκε μέ τή μάνα. Ούτε όμως όταν κάποιοι γιατροί κερδοσκοπούν δέν δημιουργείται πρωτοσέλιδη είδηση.

Η συναισθηματική φόρτιση, ή αγανάκτηση και συνακόλουθα ή πρωτοσέλιδη είδηση πηγάζει απ' τό γεγονός ότι κάποιο ελεύθερο άτομο, κάποιος πολίτης ανταλλάχτηκε μέ χρήμα.

Η κοινωνία μας, ή καπιταλιστική κοινωνία, σάν κοινωνία της γενικευμένης εμπορευματικής παραγωγής, προϋποθέτει ελεύθερους εμπορευματοκατόχους. Δηλαδή, στό χώρο τού δικαίου, άτομα ίσα και ελεύθερα, υποκείμενα δικαίου, πολίτες.

Άτομα ελεύθερα, πού είναι υποχρεωμένα, αν δέν κατέχουν μέσα παραγωγής, (άρα και τά εμπορεύματα πού παράγονται μ' αυτά τά μέσα), νά πουλήσουν τήν εργατική τους δύναμη.

Άτομα ελεύθερα νά επιλέξουν σέ ποιο κάτοχο μέσων παραγωγής θά πουλήσουν τήν εργατική τους δύναμη.

Άτομα ελεύθερα νά πουλήσουν ακόμα και τό δικαίωμα για έρωτική χρήση τού κορμιού τους.

Άτομα πού πρέπει νά μένουν ελεύθερα για νά μπορούν νά διαθέτουν ξανά και ξανά τήν εργατική τους δύναμη στην παραγωγική διαδικασία. Πού επομένως δέν μπορούν νά αγορασθούν παρά τμηματικά. Σάν εργατική δύναμη πού θά εκτελέσει κάποιες συγκεκριμένες, δηλαδή απόλυτα καθορισμένες και επαναλαμβανόμενες επιμέρους λειτουργίες, μέσα σέ μία συνολική παραγωγική διαδικασία.

Πού όμως δέν είναι δυνατόν νά ανταλλάγουν σάν συνολική ανθρώπινη ύπαρξη μέ χρήμα. Κάθε τέτοια ανταλλαγή μάς προκαλεί αγανάκτηση και τρόμο. Ξεπερνάει τά όρια, παραβιάζει τις πιο θεμελιακές αρχές τού πολιτισμού μας.

Γ. Αγορασμένος

Αλλαγή σχολικού περιβάλλοντος

Ο μαθητής Χρήστος Ζευγίτης τού 3ου Έπαγγελματικού Λυκείου τιμωρήθηκε μέ τήν ποινή της αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος «για άνάρμοστη συμπεριφορά, μέ αντικειμενικό σκοπό τήν αλλαγή της συμπεριφοράς του».

Αυτή ή φράση αναγράφεται στό έγγραφο πού τό σχολείο τού έδωσε νά καταθέσει στό καινούργιο Λύκειο πού όρίστηκε νά τόν δεχθεί.

Έτσι τό όφελος θάνα διπλό. Από τή μία τό σχολείο χωρίς τόν «ταραξία» μαθητή θά μπορέσει νά επιτελέσει σωστά τό έργο του, κι από τήν άλλη ό μαθητής αφού αλλάξει περιβάλλον στη μέση της σχολικής χρονιάς μέ τή στάμπα τού

...σχοήλια...σχοήλια...σχοήλια...σχοήλια...

Οι ταξιτζήδες σάν μέσο μαζικής ενημέρωσης

Ο πολιτικός, δημοσιογραφικός, καλλιτεχνικός και γενικά δημόσιος κόσμος δέν παραλείπει νά δηλώνει καθημερινά ότι τό έρέθισμα για κάποιο συμπερασματικό του εύρημα, στάθηκε ένας ταξιτζής. Άκούμε διάφορους πολιτικούς και χρονογράφους νά κάνουν τήν καθημερινή τους σφυγμομέτρηση μέσα στό ταξί. Από τότε δέ πού επιτράπηκαν οι διπλοκούρρες δεκαπλασιάστηκε τό φάσμα τών έρεθισμάτων τους. Άνεξάρτητα από πολιτική τοποθέτηση ή γραμμή ταξιτζής είναι πλήρως καταξιωμένη. Γίνεται άπεργία στά ταξί και ανατριχιάζουν οι πολιτικοί συντάκτες χάνοντας τήν έγκυρη πηγή πληροφορόρησής τους. Λύνεται ή άπεργία και βουίζει ό τύπος στην πολιτική είδηση. Ίσως πρέπει κάποιος νόμος νά απαγορεύει στόν κύριο διάσημο νά πετάει τό μπαλάκι για κάθε μαργαρίτα του σέ κάποιο ταξιτζή. 'Η έστω νά άπαιτείται νά αναφέρει ό κύριος αυτός τόν αριθμό τού συγκεκριμένου ταξί πού τόν ενέπνευσε. Σκεφτείτε τί θά γίνει αν σέ κάποια στιγμή κάποιος άστόχαστος δημοσιογράφος πεί ότι ένας ταξιτζής τόν πληροφορόρησε για επικείμενο πραξικόπημα (παρεμπιπτόντως άς έλέγξουμε πώς ακριβώς άρχισε ή ιστορία μέ τό άμέσως προηγούμενο πραξικόπημα).

Αυτό όμως πού είναι πιά τελείως άδικο και ταξικά άπαράδεκτο είναι ότι ενώ στά ταξί όλοι μπορούν νά άπομυζούν τόν οδηγό, στά λεωφορεία μέ ειδική ταμπέλα άπαγορεύεται ή συνομιλία μαζί του, παρ' όλο πού εκεί οι άπόψεις, θά ήταν πολύ περισσότερες έμπλουτισμένες εξαιτίας τού μεγάλου άκροατηρίου.

Και τώρα πού τό θυμάμαι: Μού είπε ένας ταξιτζής ότι ό Βαρδινογιάννης βάζει ύποψηφιότητα για εύρωβουλευτής. Άληθεύει;

Α.Θ.

«άπροσάρμοστου», άναμένεται άποξενωμένος από τούς φίλους του, έξω από τά νερά του, ότι θά αναγκαστεί νά «προσαρμοστεί».

Τό παράξενο είναι ότι σ' αυτόν τόν μαθητή δόθηκε ή έσχάτη τών ποινών χωρίς προηγούμενες παραινέσεις ή επιπλήξεις, χωρίς πρώτα νά «κληθεί ό κηδεμόνας» του, χωρίς προηγούμενες πολλές μονοήμερες άποβολές. Κι αν αυτό είναι παράλογο για τή γενική εκπαίδευση, όπου επιδιώκεται νά εξαντληθούν όλες οι μέθοδοι νοουθεσίας και νά εφαρμοστούν όλες οι παλιές και νέες παιδαγωγικές αντιλήψεις, φαίνεται νάναι λογικό για τήν ύποβατισμένη καθ' όλα τεχνική εκπαίδευση. Έκει τά ζητήματα πειθαρχίας είναι άυστηρότερα.

Δύο μαθητές μέ άπεργία πείνας και οι συμμαθητές τους πού τούς

συμπαρίστανται προβάλλουν όλα αυτά και άλλα πολλά ζητήματα λειτουργίας τού σχολείου. Συνεχίζουν νά διαμαρτύρονται μετά από 15μερη άποχή όλόκληρου τού σχολείου.

Τό 'Υπ. Παιδείας αν και τροποποίησε τις άρμοδιότητες τών συλλόγων και τών διευθυντών τών σχολείων έχει άποδεχτεί ότι ό ρόλος τών καθηγητών είναι νά άμοιβουν, νά τιμωρούν, νά προβιβάζουν και νά άπορρίπτουν, νά χαρακτηρίζουν τή διαγωγή τών μαθητών.

Οι συνδικαλιστικοί σύλλογοι τών

καθηγητών συζητούν τέτοια ζητήματα μόνο σε εκπαιδευτικά συνέδρια.

Τό 'Υφ. Νέας Γενιάς παρά την πλατφόρμα «τρόπου ζωής της νεολαίας» εδώ δηλώνει αναρμοδιότητα.

Οι σύλλογοι γονέων και κηδεμόνων εξαντλημένοι από τον αγώνα τους για τα ναρκωτικά δεν τολμούν να θίξουν την εξουσία των καθηγητών γιατί έτσι θίγεται και η δική τους εξουσία.

Τήν ώρα που γράφονται αυτές οι γραμμές δεν ξέρουμε ποιά θάνατη ή κατάληξη αυτής της απεργίας. 'Αν δηλ. τό ζήτημα έμεινε μέσα στα πλαίσια του σχολείου και εξαντλήθηκε με τη μετάθεση του καθηγητή που ζήτησε την απομάκρυνση του μαθητή. 'Αν θά τελειώσει με κάποιες ύπηρεσιακές ανακρίσεις που αφού ριξουν άπλετο φώς, θά κλείσουν με κάποιο τελικό πόρισμα.

Άλλαγή και Πανεπιστήμιο

Και επιτέλους σχεδόν σ' όλα τ' Α.Ε.Ι. βγήκαν οι πρόεδροι των Τμημάτων. Κουρασμένοι και ευτυχισμένοι στον 5ο όροφο του κτιρίου της Μητροπόλεως, ο Ρόκος και οι συναγωνιστές του των υπόλοιπων προοδευτικών δυνάμεων, ρίχνουν μία τελευταία επιδοκιμαστική ματιά στον κατάλογο με τ' πράσινα, κόκκινα και ρόζ ονόματα και αποσύρονται για νά ετοιμάσουν τή σύνθεση της ΕΑΓΕ ('Εθνική 'Ακαδημία Γραμμάτων και 'Επιστημών).

Στό προσκήνιο του Πανεπιστημίου νέα πρόσωπα. Γνωστοί παρά-

...οχολία...οχολία...οχολία...οχολία...οχολία...οχολία...οχολιαστικής

Είναι όμως κάτι, που χρειάζεται επιτέλους νά ειπωθεί: ότι είναι απαράδεκτο νά υπάρχουν ακόμα ποι- νές που ισοδυναμούν με ψυχολογική εξόντωση του μαθητή. 'Οτι είναι δοσμένο οι καθηγητές νά είναι κρι- τές-τιμωροί των μαθητών τους.

Μ. Παπαδάκη

Τζόγος νά γίνεται

Καινούργιους τρόπους μηχανεύεται ή κυβέρνηση μας νά γεμίζει ό κρατικός κορβανάς.

α) 'Εκσυγχρονίζει τό ΠΡΟ-ΠΟ. Φτιάχνει καινούργια δελτία με περισσότερες στήλες κρατώντας συγχρόνως σταθερή στις 6 δρχ. τή στήλη. Μοιράζει δωρεάν ενημερωτικό δελτίο στους παίκτες του ΠΡΟΠΟ. 'Εμφανίζει τήν κυρία Ζωγοπούλου στήν τηλεόραση.

β) Κατεβάζει από 28% σε 20% τήν κρατική γκανιότα στον 'Ιππόδρομο. 'Αναγγέλλει συγχρόνως τή δημιουργία έργων που θά κάνουν πιο εύχαριστες τς 'Ιπποδρομίες. Σκέφτεται μάλιστα νά καθιερωθεί 'Ιπποδρομιακή έκπομπή στήν Τηλεόραση ώστε νά πάψουν νά θεωρούνται «άλογομούρηδες» οι φίλιπποι.

γ) 'Αστυνομεύει συστηματικά τς χαρτοπαικτικές λέσχες που δεν λέγχει. 'Ετοιμάζει, μάλιστα, νόμο που προβλέπει κρατικοποίηση (!) των λεσχών ώστε ή γκανιότα νά πηγαίνει στή Γ.Γ.Α και όχι σε επιτηδεις λεσχειάρχες.

δ) 'Αρχίζει δικαστικούς αγώνες για τό Καζίνο, προσπαθώντας νά τό περάσει στή διαχείριση του ΕΟΤ.

Και όλα αυτά εκμεταλλευόμενη τήν ίδια τήν οικονομική κρίση και τήν αυξανόμενη ροπή διαφόρων κοινωνικών κατηγοριών προς τον τζόγο.

'Εμείς δεν μπορούμε παρά νά τς εύχθούμε ολόψυχα νά τ' καταφέρει!

Θ.Π.

γοντες των άριστερών κομματικών μηχανισμών, που χρόνια τώρα γνωμοδοτούσαν με τό επιστημονικό τους κύρος για τό δεξιό νέφος, τή δεξιά ρύπανση των θαλασσών μας, τή δεξιά χωροταξία, τή δεξιά νομοθεσία κ.ά. και που σήμερα με τό ίδιο «υπεύθυνο» όμως ύφος γνωμοδοτούν για «έφικτά χρονοδιαγράμματα» και «ρεαλιστικές» προτάσεις. 'Επιστήμονες που είχαν χθές καταγγελθεί για τς «νατοικές τους διασυνδέσεις» γίνονται οι νέοι εκλεκτοί. 'Ανθρωποι που αλλάζουν χρώμα με ρυθμό που θά ζήλευε και ή μητέρα Φύση, που καταφέρνουν νά γράφουν σε ρόζ εφημερίδες, νά υπογράφουν σε κόκκινες επιτροπές και νά κατεβαίνουν σε πράσινα ψηφοδέλτια. 'Υπήρξαν βέβαια και κά- ποιοι αξιοπρεπείς που άρνήθηκαν νά μπουν στή μοιρασιά αλλά μάλλον

θά βρέθηκαν στή μέση κατά λάθος.

Και μπροστά από τή σκηνή οι φοιτητές ακόμα κοιτάνε με έκπληξη και θαυμασμό τό κατ' έπιταγή έργο τους. Προσπαθούν νά καταλάβουν πώς βρέθηκαν ξαφνικά αυτοί νά βγάζουν τούς καθηγητές στήν πασαρέλα και νά τούς χειροκροτάνε, νά τούς γιουχαρούν, νά τούς ρωτάνε και νά τούς δεσμεύουν. Τή γενική ευφορία σπάσανε μόνο κά- ποιοι λίγοι άμετανόητοι που έπιμέναν νά ρωτάνε τί γυρεύουν εκεί μέσα και κάποιοι ελάχιστοι άπαισιόδοξοι που αισθάνθηκαν νά άσφυκτισούν καθώς άκούγανε τς έρωτήσεις για τόν έλεγχο τς έρευνας, τς γνώσης, τς εισαγωγής νέων μαθημάτων made in USSR, τς άνόδου του επιπέδου σπουδών, τς άξιοκρατίας κ.ά.

Σ.

Μαγειρέματα...

Τί θά γίνει επιτέλους με τήν Πρωτανεία του ΕΜΠ; 'Όσο πλησιάζουν οι μέρες τς έκλογής τόσο όργιάζουν οι φήμες. Κάποτε πρύτανις φερόταν πρσινίσας καθηγητής των 'Ηλεκτρολόγων. 'Αργότερα, σύμφωνα με πληροφορίες έγκυρων κύκλων, ή έπιμονή και τό κύρος διάσημου Φυσικού τόν επέβαλαν ως άδιαφύλονητο πρύτανη παρά τς άντιρρήσεις όλων. Και ή τριάδα συμπληρώθηκε από γνωστό λαοφιλή είδήμονα των μαρμάρων. Και ενώ όλοι ευτυχισμένοι περιμέναν με άγωνία τήν ήμέρα που θά ψήφιζαν «μονοκούκι» τήν μοναδική υποψήφια τριάδα, ξαφνικά νέες φήμες άρχισαν νά όργιάζουν. Σκληρός άντίπαλος, μέλος τς συντεχνίας των Πολιτικών Μηχανικών, με προοδευτικές τάσεις και άποδεδειγμένη άντισυγκλητική δράση κατά τήν προηγούμενη μαύρη διετία στο ΕΜΠ, έμφανίστηκε στον όρίζοντα. Οι φήμες λένε ότι ό τελευταίος δεν άνέχεται τόν δεσποτισμό του Φυσικού και χαιρεί μεγάλης εκτίμησης στους κόλπους των σοβαροφανών έπιστημόνων του ιδρύματος. 'Επιπλέον διαθέτει προσβάσεις στο χώρο του ΕΔΠ και έχει τήν προτίμηση μερους των σοβαροφανών στελεχών του λεγόμενου «χώρου». 'Ως στελέχη τς ύπ' αυτόν τριάδας φέρονται επίσης καθηγητές κύρους. Μέχρι στιγμής τίποτα δεν είναι ξεκάθαρο. Θά ήταν πάντως μεγάλη άνακούφιση για τό έκλεκτορικό σώμα νά έχει τήν ποι- κιλία ενός δεύτερου ψηφοδέλιου για νά μπορεί νά τό μαυρίσει.

Για όσους δεν γνωρίζουν πρόσωπα και πράγματα οι πρωταγωνιστές τς ιστορίας μας κατά σειρά εμφάνισης είναι οι έξης: Πρωτονοτάριος Μανώλης, Βουδούρης Γιώργος, Σκουλικίδης Θόδωρος, και Νουτσό- πουλος.

Σ.

Ἡ συνέντευξη τοῦ Μάρξ πού δημοσιεύουμε εἶχε μείνει μέχρι πρόσφατα ἀγνωστή. Τὴν ἀνακάλυψε ὁ Νεοϋρκέζος ἐρευνητής Louis Lazarus καὶ τὴ δημοσίευσε στὸ Library Bulletin No 40, τὸν Μάιο τοῦ 1964. Τό 1965 τὴ μετέφρασε ὁ Berit Andreas στὸ Archiv für Sozialgeschichte V, καὶ τό 1968 ὁ ἴδιος τὴ σχολίασε στὸ γαλλικὸ περιοδικό «L'homme et la Société» (τεῦχος 7, Ἰανουάριος-Μάρτιος).

Τὴ συνέντευξη πήρε ἀπὸ τὸν Μάρξ ὁ ἀνταποκριτὴς στὸ Λονδίνο τῆς ἀμερικανικῆς ἐφημερίδας Chicago Tribune ὅπου καὶ δημοσιεύθηκε στὶς 18 Δεκεμβρίου 1878.

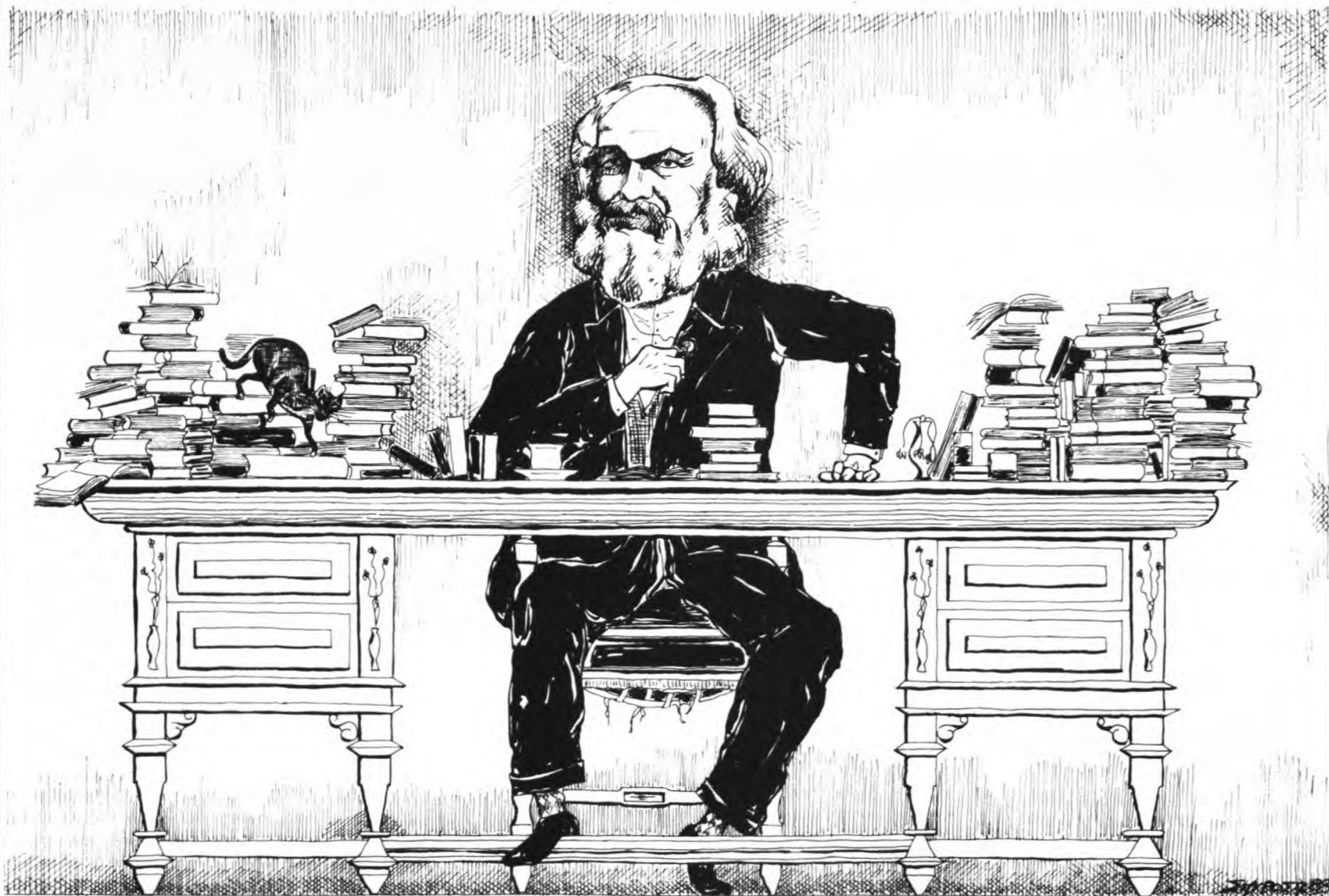
Ἡ ἐφημερίδα αὐτὴ ὑποστήριξε τότε τοὺς Ρεπουμπλικάνους καὶ

εἶχε μιά ἀπ' τὶς μεγαλύτερες κυκλοφορίες τῆς ἐποχῆς: 25.000 φύλλα.

Στὴν εἰσαγωγή γίνεται μιά περιγραφή τῆς κατοικίας, τοῦ γραφείου καὶ φυσικά τοῦ ἴδιου τοῦ Μάρξ. Ἐντυπωσιασμένος ὁ δημοσιογράφος ἀπαριθμεῖ τὰ εἶδη καὶ τοὺς συγγραφεῖς τῶν βιβλίων πού πρόλαβε νὰ συγκρατήσῃ ἀπ' τὰ ράφια τῆς βιβλιοθήκης: Σαίξπηρ, Ντίκενς, Μολιέρος, Ρακίνας, Γκαίτε, Βολταίρος... ἀγγλικά, ἀμερικάνικα καὶ γαλλικά οἰκονομικά βιβλία, ρώσικα, γερμανικά, ἰσπανικά, ἰταλικά κλπ. πολιτικά καὶ φιλολογικὰ δοκίμια.

Καὶ βέβαια ἡ συνέντευξη ἄρχισε μέ συζήτηση γύρω ἀπ' τὸ πρόγραμμα τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας:

Συνέντευξη μέ τόν Μάρξ

Αὐτό τὸ πρόγραμμα (τῆς Γκότα) μπορεῖ νὰ ἐφαρμοστεῖ μόνο στὴ Γερμανία ἢ καὶ σὲ καναδυὸ ἄλλες χώρες;

Τό νὰ βγάξῃ κανεὶς ἀπὸ ἓνα πρόγραμμα μόνο αὐτὰ τὰ συμπεράσματα σημαίνει ὅτι παραγνωρίζει τὴ δράση τοῦ κινήματος. Πολλὰ σημεῖα τοῦ προγράμματος αὐτοῦ δὲν ἔχουν τὴν παραμικρὴ σημασία ἔξω ἀπὸ τὴ Γερμανία. Ἡ Ἰσπανία, ἡ Ρωσία, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Ἀμερική ἔχουν τὰ δικά τους προγράμματα, προσαρμοσμένα στὶς δικές τους δυσκολίες. Τό μόνο κοινὸ σημεῖο εἶναι ὁ τελικὸς σκοπός.

Καὶ αὐτός ὁ τελικὸς σκοπὸς εἶναι ἡ ἐργατικὴ ἐξουσία;

Ἡ ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζομένων.

Τί ἔχει πετύχει ὁ σοσιαλισμός μέχρι σήμερα;

Δυὸ πράγματα: οἱ σοσιαλιστές ἀπέδειξαν ὅτι ἓνας γενικὸς ἀγώνας θέτει παντοῦ ἀντιμέτωπους τὸ Κεφάλαιο καὶ τὴν Ἔργασία, ἀπέδειξαν δηλαδή τὸν κοσμοπολιτικὸ χαρακτῆρα αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα. Ἐπιχείρησαν λοιπὸν νὰ πραγματοποιήσουν μιά συμμαχία μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων τῶν διαφόρων χωρῶν. Αὐτὴ ἡ συνεργασία εἶναι ἐντελῶς ἀπαραίτητη ἐφόσον οἱ καπιταλιστές εἶναι πάντα περισσότεροι κοσμοπολίτες. Ὅχι μόνο στὴν Ἀμερική, ἀλλὰ καὶ στὴν Ἀγγλία, τὴ Γαλλία καὶ τὴ Γερμανία στρατολογοῦν ξένους ἐργάτες γιὰ νὰ τοὺς χρησιμοποιήσουν κατὰ τῶν ντόπιων. Δημιουργήθηκαν ἀμέσως διεθνεῖς δεσμοὶ μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων διαφορετικῶν χωρῶν. Φάνηκε ἔτσι ὅτι ὁ σοσιαλισμός δὲν εἶναι μόνο ἓνα τοπικὸ πρόβλημα ἀλλὰ ἓνα διεθνὲς πρόβλημα πού πρέπει νὰ ἀναληφθεῖ ἀπ' τὴν ἐξίσου διεθνή δράση τῶν ἐργαζομένων. Ἡ ἐργατικὴ τάξη ξεκινᾷ αὐθόρμητα τὸ κίνημα δίχως νὰ ξέρει πού τὴν

ὁδηγεῖ αὐτό. Οἱ σοσιαλιστές δὲν δημιούργησαν τὸ κίνημα ἀλλὰ ἐξήγησαν στοὺς ἐργάτες τὸ χαρακτῆρα του καὶ τοὺς σκοποὺς του.

Δηλαδή ἡ ἀνατροπὴ τῆς κυρίαρχης κοινωνικῆς τάξης;

Μέσα σ' αὐτό τὸ σύστημα, τὸ κεφάλαιο καὶ ἡ γῆ εἶναι ἰδιοκτησία τῶν ἐργοδοτῶν, ἐνῶ ὁ ἐργάτης δὲν κατέχει παρά τὴν ἐργατικὴ του δύναμη καὶ εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ τὴν πουλᾷ σάν ἓνα ἐμπόρευμα. Εἴμαστε βέβαιοι ὅτι αὐτό τὸ σύστημα δὲν εἶναι παρά μιά ἱστορικὴ φάση, ὅτι θὰ ἐξαφανιστεῖ καὶ θὰ δώσει τὴ θέση του σὲ μιά ἀνώτερη κοινωνικὴ τάξη. Ἀποκαλύπτουμε παντοῦ τὴν ὑπαρξὴ μιᾶς (ταξικῆς) διαίρεσης τῆς κοινωνίας. Ὁ ἀνταγωνισμός μεταξὺ αὐτῶν τῶν δυὸ τάξεων συνδυάζεται μέ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ βιομηχανικοῦ πλοῦτου στὶς πολιτισμένες χώρες. Ἀπὸ σοσιαλιστικὴ σκοπιά, τὰ μέσα γιὰ τὸν ἐπαναστατικὸ μετασχηματισμὸ τῆς παρούσης ἱστορικῆς φάσης ὑπάρχουν ἤδη σήμερα. Σὲ πολ-

λές χώρες έχουν αναδειχθεί πολιτικές οργανώσεις ξεκινώντας από τα συνδικάτα. Στην Αμερική είναι σήμερα ολοφάνερο ότι χρειάζεται ένα ανεξάρτητο εργατικό κόμμα. Οι εργαζόμενοι δεν μπορούν πια να 'χουν εμπιστοσύνη στους πολιτικούς. Οι κερδοσκόποι και οι κλίκες έχουν καταλάβει τα νομοθετικά όργανα και η πολιτική έχει γίνει επάγγελμα. Αυτό δεν αφορά μόνο την Αμερική, αλλά εκεί κάτω ο λαός είναι πιο αποφασισμένος απ' ό,τι στην Ευρώπη. Τα πράγματα ωριμάζουν εκεί πιο γρήγορα και χωρίς περιστροφές πρέπει να αντιμετωπίσεις τα γεγονότα.

Λένε ότι είσατε η κεφαλή και ο οδηγός του σοσιαλιστικού κινήματος και ότι από το σπίτι σας κινείτε όλα τα νήματα των οργανώσεων, επαναστάσεων κλπ. Είναι αλήθεια;

Τό 'χω ακούσει. Είναι ένα παράλογο πράγμα που έχει όμως και τις κωμικές του πλευρές. Έτσι, δύο, μήνες πριν την απόπειρα του Hödel, ο Μπίσμαρκ με κατηγόρησε από την Norddeutsche Zeitung για μία συμμαχία που δόθηκε έκλεισα με τον στρατηγό των Ιησουιτών Beckx: λές κι ήταν δικό μας τό λάθος που δεν μπόρεσε να διασπάσει το σοσιαλιστικό κίνημα.

Αλλά η δική σας «Διεθνής Ένωση» καθοδηγεί το κίνημα;

Η Διεθνής είχε τη χρησιμότητά της, έκανε για ένα διάστημα τη δουλειά της και μετά έπαψε να υπάρχει. Είχε μία δράση, καθοδηγούσε το κίνημα. Η ανάπτυξη όμως του σοσιαλιστικού κινήματος τα τελευταία χρόνια την έκανε περιττή. Σε πολλές χώρες ιδρύθηκαν εφημερίδες που αναπτύσσουν τις αμοιβαίες σχέσεις. Είναι ο μοναδικός δεσμός που διατηρούν τα κόμματα των διαφόρων χωρών μεταξύ τους. Η Διεθνής δημιουργήθηκε πριν απ' όλα με στόχο να συνενώσει τους εργαζόμενους και να τους αποδείξει ότι αξίζει τον κόπο να συγκεντρώσουν τις διαφορετικές τους εθνότητες στους κόλπους μίας οργάνωσης. Τα συμφέροντα όμως των εργατικών κομμάτων δεν είναι ταυτόσημα στις διάφορες χώρες. Τό φάντασμα ενός ηγέτη της Διεθνούς που κατοικοεδρεύει στο Λονδίνο, είναι ένα απλό και καθαρό εφεύρημα. Είναι εντούτοις ακριβές ότι δώσαμε οδηγίες σε εργατικές οργανώσεις την εποχή που ιδρύθηκε η ένωση των Διεθνών. Είμαστε για παράδειγμα υποχρεωμένοι να αποκλείσουμε όρισμένα τμήματα απ' τη Νέα Υόρκη, όπου στην πρώτη γραμμή φιγουράριζε η κα Woodhull. Αυτά συνέβαιναν τό 1871. Υπήρχαν πολλοί Αμερικανοί πολιτικοί που ευχαρίστως θά μετέτρεπαν το κίνημα σε προσωπική τους υπόθεση. Δεν επιθυμώ να δώσω κανένα όνομα: οι Αμερικανοί σοσιαλιστές τα γνωρίζουν πολύ καλά.

Σας αποδίδουν, τόσο στους οπαδούς σας όσο και σε σας Δρ Μάρξ, κάθε λογής εμπρηστικούς λόγους κατά της θρησκείας. Όπωσδήποτε θά βλέπατε με ευχαρίστηση όλο αυτό το σύστημα να ξεριζώνεται οριστικά;

Δέν άγνοούμε ότι είναι ανόητο να παίρνεις βίαια μέτρα κατά της θρησκείας. Σύμφωνα με τις αντιλήψεις μας, η θρησκεία θά εξαφανιστεί τό μέτρο ακριβώς που θά δυναμώσει ο σοσιαλισμός. Η κοινωνική εξέλιξη όπωσδήποτε θά ευνόησει αυτή την εξαφάνιση και ένας σημαντικός ρόλος θά παιχτεί από την εκπαίδευση.

Ο πάστορας Τζόζεφ Κούκ απ' τη Βοστώνη παρατήρησε τελευταία κατά τη

διάρκεια μιάς όμιλίας τά εξής: Θά πρέπει νά πούμε στόν Κάριλ Μάρξ ότι μία μεταρρύθμιση της εργασίας είναι πραγματοποιήσιμη δίχως αίματηρή επανάσταση στις Ηνωμένες Πολιτείες και τη Μεγάλη Βρετανία, ίσως ακόμα και στη Γαλλία, αλλά στη Γερμανία και τη Ρωσία, όπως στην Ιταλία και στην Αυστρία, θά χρειαστεί νά χυθεί αίμα.

Έχω ακούσει νά μιλούν γιά τόν κ. Κούκ. Δέν καταλαβαίνει και πολλά πράγματα από σοσιαλισμό. Δέν είναι απαραίτητο νά είσαι σοσιαλιστής γιά νά δεις και νά προβλέψεις πράγματι ότι θά γεννηθούν αίματηρές επαναστάσεις στη Ρωσία, τη Γερμανία, την Αυστρία και ίσως την Ιταλία, εφόσον οι Ιταλοί συνεχίσουν νά προχωρούν στη σημερινή κατεύθυνση. Σ' αυτές τις χώρες είναι πιθανό νά δημιουργηθούν γεγονότα συγκρίσιμα μέ τη Γαλλική Επανάσταση. Πρόκειται γιά κάτι ολοφάνερο γιά κάποιον που είναι ενημερωμένος γιά την πολιτική κατάσταση. Αυτές όμως οι επαναστάσεις θά γίνουν από την πλειοψηφία. Οι επαναστάσεις δέν θά γίνονται πλέον από ένα κόμμα αλλά από ολόκληρο τό έθνος.

Ο ιερωμένος αυτός παρέδωσε ένα απόσπασμα από ένα γράμμα που ισχυρίζεται ότι στείλατε τό 1871 στους παρισινούς κομμουνάρους, και όπου διαβα-

γράφω. Αυτό τό κείμενο δημοσιεύτηκε τότε στη Φιγκαρό μέ την υπογραφή μου. Έκείνη την εποχή κυκλοφορούσαν εκατοντάδες έπιστολές αυτού του τύπου. Έγραφα στους Τάμς του Λονδίνου και δήλωσα ότι είναι πλάστες. Αν όμως ήθελα νά διαψεύσω κάθε τι που λέγεται ή γράφεται γιά μένα, θά χρειαζόμουν ν' άπασχολώ είκοσι γραμματείς.

Όσοσο γράφατε κείμενα γιά νά υπερασπίσετε την Παρισινή Κομμούνα.

Και βέβαια τό έκανα, σε αντίβαρο των όσων γράφονταν στό κύρια άρθρο. Εντούτοις όρισμένοι άνταποκριτές από τό Παρίσι διάψευσαν άρκετά στόν άγγλικό τύπο τίς διαπιστώσεις αυτών των άρθρων γιά υπερβολές, σπατάλες κλπ. Η Κομμούνα δέν έκτέλεσε παρά έξήντα περίπου ανθρώπους σινολικά. Ο στρατηγός Μάκ Μαόν και ο στρατός των χασάπηδών του σκότωσαν περισσότερους από έξήντα χιλιάδες. Κανένα παρόμοιο κίνημα δέ συκοφαντήθηκε τόσο πολύ όσο ή Κομμούνα.

Οι σοσιαλιστές θεωρούν τη δολοφονία και τό αίμα απαραίτητα γιά την πραγματοποίηση των αρχών τους;

Κανένα μεγάλο κίνημα δέν γεννήθηκε χωρίς νά χυθεί αίμα. Οι Ηνωμένες Πολιτείες της

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΜΑΡΞ ΕΝΑΝ ΑΙΩΝΑ ΜΕΤΑ

Με άφορμή τά 100 χρόνια από τό θάνατο του Μάρξ έγινε στό Παρίσι από τίς 17 ως τίς 20 Μαρτίου διεθνής συνάντηση μέ θέμα τό «Έργο του Μάρξ έναν αιώνα μετά». Την οργάνωση είχε αναλάβει τό Πανεπιστήμιο της Ναντέρ και τό συντονισμό ο καθηγητής Ζωρζ Λαμπικά. Στη συνάντηση πήραν μέρος μαρξιστές απ' όλο τον κόσμο, κυρίως βέβαια από τη Δυτική Ευρώπη. Απ' τό Σχολιαστή είχε κληθεί ο Δημήτρης Ψαρράς, μέλος της Διεύθυνσης. Στο επόμενο τεύχος μας θά δημοσιεύσουμε έκτενή άνταπόκριση του άπεσταλμένου μας Χρήστου Βαλλιάνου που παρακολούθησε τίς εργασίες.

ζουμε τά εξής: «Σήμερα είμαστε τό πολύ τρία εκατομμύρια. Σε είκοσι όμως χρόνια θά γίνουμε πενήντα ή ακόμα και εκατό εκατομμύρια. Τότε θά μάς ανήκει ο κόσμος, εφόσον όχι μόνο τό Παρίσι, ή Λυών κι ή Μασσαλία, αλλά και τό Βερολίνο, τό Μόναχο, ή Δρέσδη, τό Λονδίνο, τό Λίβερπουλ, τό Μάντσεστερ, οι Βρυξέλλες, ή Πετρούπολη και ή Νέα Υόρκη, δηλαδή όλος ο κόσμος θά ξεσηκώνεται ενάντια στό μισητό κεφάλαιο. Και μπροστά σ' αυτές τις νέες εξεγέρσεις που παρόμοιες δέν έχει δει ή ιστορία, τό παρελθόν θά εξαφανιστεί σάν ένας τρομακτικός εφιάλτης: ή λαϊκή έκρηξη που θά ξεπηδά σε εκατό μέρη ταυτόχρονα θά έκμηδενίσει ως και την άνάμνηση του παρελθόντος». Αναγνωρίζετε αυτές τις γραμμές σάν δικές σας;

Ότε λέξη! Ποτέ δέν έγραφα παρόμοιες μελοδραματικές άνοιξεις. Σκέφτομαι καλά αυτά που

UNIVERSITE DE PARIS - NANTERRE
CENTRE NATIONAL DE LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE

COLLOQUE INTERNATIONAL

1883-1983
L'œuvre de Marx,
un siècle après

17/20 mars 1983

Αμερικής δέν κατέκτησαν την ανεξαρτησία τους παρά μέ αίμα πολύ. Ο Ναπολέων Γ' κατέκτησε τη Γαλλία μέ αίματηρές πράξεις, και μέ τόν ίδιο τρόπο νικήθηκε. Η Ιταλία, ή Αγγλία, ή Γερμανία και οι άλλες χώρες μάς προσφέρουν ένα πλήθος παρόμοια παραδείγματα. Όσο γιά την πολιτική δολοφονία, δέν πρόκειται γιά κάτι τό καινούριο. Ο Όρσινι έπιχείρησε αναμφίβολα νά δολοφονήσει τόν Ναπολέοντα, αλλά οι βασιλιάδες έχουν σκοτώσει πιο πολλούς ανθρώπους απ' όποιονδήποτε. Οι Ιησουίτες σκότωσαν, όπως και οι Πουριτανόι του Κρόμγουελ. Όλα αυτά συνέβησαν πολύ πριν αρχίσουν ν' ακούγονται οι σοσιαλιστές. Σήμερα όμως σ' αυτούς φορτώνουν την ευθύνη κάθε απόπειρας κατά των βασιλιάδων ή των πρωθυπουργών. Οι σοσιαλιστές θά πενθούσαν ξεχωριστά σήμερα τό θάνατο του αυτοκράτορα της Γερμανίας: είναι πολύ χρήσιμος στό πόστο του, και ο Μπίσμαρκ έκανε περισσότερα γιά τό κίνημά μας απ' όποιονδήποτε άλλον πρωθυπουργό έπειδή έξωθησε τά πράγματα στό άκρο.

Οι καθ' ἑξιν μαστροχαλαστές ξέρουν καλά αυτό το περιεργο συναίσθημα πού δηλητηριάζει κάθε φορά τή δημιουργική τους χαρά: κατά σατανικό τρόπο, πάντα κάποια βίδα περισσεύει! Είρωνικά χαμόγελα ή σχόλια συμπάθειας διαλύουν ὅλη τή μαγεία τῆς στιγμῆς κι ὁ μαστροχαλαστής μας, γεμάτος λάδια καὶ γράσσα, μουτζούρης καὶ συνοφρυωμένος, κουβαλώντας ὅλα ἐκεῖνα τὰ συμπτρώκαλά του: κατσαβίδια, πένσες, κλειδιά, καὶ τὰ λοιπά, αποσύρεται ψυροπερήφανα, μ' ἓνα ταρατατζούμ· ἡ βίδα πού τοῦ κοίσε τὸ δρόμο πρὸς τὴν ποθητὴ ἀναγνώριση τοῦ χει καθίσει στὸ λαιμό καὶ δικαίως: εἶναι ἐκεῖνο τὸ «λίγο» πού μετατρέπει τὴν «παρά λίγο» ἐπιτυχία σὲ ἀποτυχία καὶ πού σοῦ σπᾶει τὰ νεῦρα. Ἀρχίζεις ἀργά-ἀργά καὶ παραδέχεσαι τὴ βασικὴ ἀρχὴ τοῦ «μὴν τὰ πειράξεις» πού βασίζεται στὸ ἀναμφισβήτητο ἐμπειρικό γεγονός ὅτι, ἐνῶ εἶναι πολὺ εὐκολο νὰ διαλύσεις κάτι στὰ «ἐξ ὧν συνετέθη», εἶναι πολὺ δύσκολο νὰ ξανασυνθέσεις ἀπὸ αὐτὰ κάτι πού νὰ εἶναι ἀκριβῶς ἴδιο μὲ αὐτὸ πού διάλυσες!

Αὐτὸ πού πραγματικά συμβαίνει εἶναι ὅτι, κατὰ τὴ διαδικασία τῆς διάλυσης, κάτι ξεχνιέται: εἶναι ἡ ἀκριβὴς χρονικὴ σειρά τῶν διαδοχικῶν πράξεων. Ὁ ἀποσυναρμολογούμενος μηχανισμός δηλαδή, δὲν ἀποτελεῖται μόνο ἀπὸ τὸ ἄθροισμα τῶν μερῶν του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν πληροφορία τοῦ πότε ἀκριβῶς κάθε μέρος συνδέθηκε μὲ αὐτόν κατὰ τὴ διάρκεια τῆς συναρμολόγησης. Τὸ ὅλον δηλαδή, ἀν ἀποτελεῖται ἀπὸ μέρη ἀποτελεῖται ταυτόχρονα καὶ ἀπὸ κάτι ἔξω ἀπ' αὐτά: τὴν πληροφορία τῆς ἱστορίας τῆς σύνδεσής τους. Ἀν χαθεῖ αὕτὴ ἡ πληροφορία, ἀν ξεχαστεῖ ἡ ἱστορία, ἡ ἀνασυναρμολόγηση εἶναι ἀδύνατη: ἡ ἀγνοία καὶ ἡ λήθη κύλοποιοῦνται στὴ βίδα πού περισσεύει! Δὲ θὰ πρέπει λοιπὸν νὰ στενοχωριέται ὁ μαστροχαλαστής μας ἢ ὁ ὁποιοῦσδήποτε μαστροχαλαστής πού μελετᾷ ἕναν ὀλοκληρωμένο ἱστορικὸ σχηματισμὸ καὶ προσπαθεῖ νὰ τὸν ἀνασυν- γροτῇ σὲ θεωρητικὰ ἢ πρακτικὰ: ἡ ἀγνοία καὶ ἡ λήθη τιμωροῦνται μὲ ἀποτυχία!

Μποροῦμε νὰ ἀποδείξουμε κάτι ἀνάλογο χωρὶς νὰ βουτηξοῦμε τὰ χέρια μας στὰ λάδια καὶ στὰ γράσσα, μόνο μὲ μαλύθι καὶ χαρτί. Ἔχουμε δύο ἀρχικά ὅμοια συμμετρικά σχήματα (φτιαγμένα ἀπὸ τετραγωνάκια) πού μποροῦν ἀφοῦ στραφοῦν καὶ μετακινηθοῦν κατάλληλα, νὰ συνενωθοῦν σὲ ἓνα ἐνιαῖο τελικὸ σχῆμα, ὅπως τὸ παρακάτω παράδειγμα:

"Αν σβηστοῦν οἱ κοινές πλευρές καὶ μείνει τὸ ἐξωτερικὸ περίγραμμα μποροῦμε νὰ ξαναβροῦμε ἀπὸ τί ἐγινε τὸ τελικὸ σχῆμα:

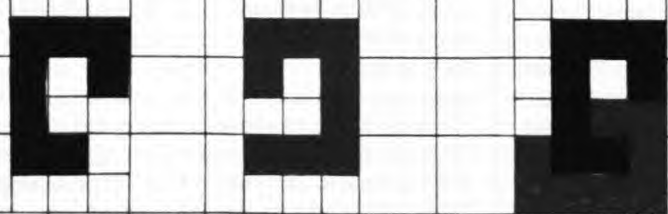

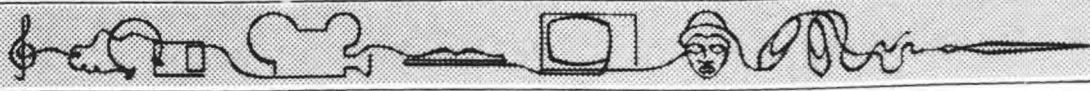
Δοκιμάστε κι ἐσεῖς κάτι παρόμοιο σχεδιάζοντας δύο ὅμοια συμμετρικά σχήματα (ἀποτελούμενα ἀπὸ τετραγωνάκια γιὰ εὐκολία) καὶ ἀφοῦ τὰ ἐνώσετε μὲ ἐνδιαφέροντα τρόπο, καὶ σβήσετε τὰ ἐσωτερικά: δώστε το αὐτοὺς φίλους σας πού ψημίζονται γιὰ τὴ σχεδιαστικὴ τους ικανότητα! Δύσκολα θὰ τὰ καταφέρουν!

Τὰ δύο μεγάλα σχήματα πού περιέχουν τὶς φωτογραφίες σ' αὐτὴ τὴ σελίδα ἔχουν συντεθεῖ μὲ παρόμοιο τρόπο. Μήπως μπορεῖτε νὰ βοηθετε τὰ δύο ἀρχικά (ἴσα καὶ συμμετρικά) σχήματα πού ἀποτελοῦν τὸ καθένα;

(Προειδοποίηση: Δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκολο! Πιέζετε ἀπλά τὸ μολύβι σας στὴν ἀρχή, γιὰτί ἄλλιῶς σύνταμα θὰ τὰ μουτζουρώσετε καὶ θὰ μπερδευτεῖτε περισσότερο ἀπ' ὅσο προσπαθοῦμε νὰ σᾶς μπερδέψουμε ἐμεῖς, βάζοντας μέσα στὰ σχήματα αὐτές τὶς ἀσχετες μὲ τὸ παιχνίδι - ἀλλὰ παιχνιδιάρικες - φωτογραφίες!)

Οἱ 3 πρώτοι πού θὰ τὰ λύσουν ὅλα κερδίζουν ἀπὸ μιά συνδρομὴ τοῦ ΣΧΟΛΙΑΣΤΗ. Τὰ ὀνόματά τους μαζί μὲ τὶς λύσεις στὸ ἐπόμενο τεῦχος.

«Σημερινό» τραγούδι

«...Μήν μās παρεξηγή ίτε λοιπόν αγαπητοί αναγνώστες, σημερινοί άνθρωποι είμαστε, αλλά επειδή δεν τή βρίσκουμε μέ τά πληκτικά τραγούδια πού εμφανίζονται ως κουλουρά, ούτε και μέ τή ντίσκο, άκουμε κανά παλιό, άκούμε Διονυσίου, Μητροπάνου, Άλεξίου, Νταλάρα, άκόμα και Χριστοδουλόπουλο και Σκαφίδα. Καλοί, κακοί αὐτοί είναι τό σημερινό έλληνικό τραγούδι. Μήν γελιέστε, τίποτ' άλλο δεν ὑπάρχει...» (περιοδικό «Ντέφι»)

Βρέ παιδιά καλό τό λαϊκό τραγούδι, δεν λέμε. Έπίσης καλό είναι νά διαχωρίζε κανείς τό αυθεντικό από τό φολλκλόρ, όπως κάνετε, πιό πάνω στό άρθρο σας. (Δέν μās άρέσει νά σχολιάζουμε άποσπάσματα, χωρίς νά τά εντάσσουμε στό σύνολο τής άποψης πού αναφέρονται). Άφού λοιπόν άσχολείστε μ' αὐτό τό θέμα - σημερινή αυθεντικότητα, λαϊκά ρεμπέτικα - γιατί τέτοιοι άφορισμοί (πού μένουν!) στό τέλος; Σοβαρά πιστεύετε πώς αὐτοί είναι τό σημερινό έλληνικό τραγούδι; Δηλαδή μόνο τό λαϊκό, όπως τό έννοείτε έσείς και μάλιστα μ' αὐτούς τούς καλλιτέχνες σάν ένδεικτικούς αντιπρόσωπους;

Έμείς πάντως επειδή νομίζουμε πώς είναι καλύτερο ν' άκούς γιά «σημερινό» έλληνικό τραγούδι και κομμάτια πού παρουσιάστηκαν τό '80, '81, '82, παρά «κανα-παλιό» και μόνο, και πώς τό «έλληνικό» δεν καθορίζεται άποκλειστικά από τό «λαϊκό» επιμένουμε πώς ο Σαββόπουλος, (πού δήλωσε πρόσφατα ότι μετά τόν τελευταίο του δίσκο «έλπίζει» νά βγάλε και τίποτα λαϊκό) ως τώρα δεν κόλαγε μπρίκια, πώς ο Βαγγέλης Γερμανός δεν είναι «ρόκ» πεμπτοφαλλαγίτης και πώς ή Λένα Πλάτωνος άμα λάχει συγκινεί μέχρι και ρεμπετόβιους!

Στό κάτω κάτω μήν πλήττετε τόσο εύκολα βρέ παιδιά! Γ.Σ.

Γουέλς, Σίλς Μιά συναυλία πού θά μπορούσε νά είναι καλύτερη

Σέ διάστημα μικρότερο από μήνα έγινε ή δεύτερη συναυλία μπλουζ γιά τό 1983. Μετά τούς Τζών Χάμμοντ, Μπίγκ Τάμ Σάρα και Σικάγο Μπλουζ Σκάιλαιν, είχαμε τόν γνωστό κιθαρίστα Σόν Σίλς και τήν όρχήστρα του (β' κιθάρα, μπάσο, ηλεκτρικό πιάνο, ντράμς), καθώς και τόν πιό γνωστό φουσαρμονικίστα Τζούνιορ Γουέλς, καλλιτέχνη μέ πα-

ράδοση και έπιρροή στόν κόσμο τού Μπλουζ.

Δυστυχώς, ή συναυλία στό Σπόρτινγκ τής 14-3-83 δεν ένθουσίασε, όπως θά περίμενε κανείς. Οί άλλεπάλληλοι μικροφωνισμοί, ή κάκιση άκουστική, γιά τό λεπτό ήχο τής κιθάρας-σκάφους τού Σίλς και τήν έκφραστικότητα τής φουσαρμόνικας τού Γουέλς, οί συχνά θολοί ήχοι τών άλλων όργάνων, ίσως τό κρύο, (ο β' κιθαρίστας συχνά «χουχούλιζε» τά χέρια του), έπηρεάσαν άρνητικά τήν εύαίσθητη άτμόσφαιρα μιάς συναυλίας μπλουζ και φυσικά τό παίξιμό τους. Πιστεύουμε πώς οί ήχητικές εγκαταστάσεις, ίσως οί χειριστές τής κονσόλας, και τελικά ο ίδιος ο χώρος τού Σπόρτινγκ ήταν άκατάλληλοι γιά ένα τέτοιο μουσικό γεγονός.

Παρ' όλα αυτά οί άνθρωποι είναι μουσικοί από τούς καλύτερους τού είδους και κατόρθωσαν κατά διαστήματα νά ξεπεράσουν τά προβλήματα αυτά και νά δείξουν τήν κλάση τους. (Πάντα φυσικά μέ τή βοήθεια τού κοινού).

Θά θέλαμε νά επισημάνουμε τό έξης: Μεγάλο μέρος τού κοινού χωρίς νά άμφισβητεί τούς κόπους και τό άγχος τών όργανωτών, και ενώ γνωρίζει τήν άξία τών καλλιτεχνών, τόσο γιά όσα προσαναφέραμε, όσο και γιά τή μικρή διάρκεια τής συναυλίας (1 1/2 ώρα) θεώρησε τό πεντακοσάρικο πού πλήρωσε γιά εισιτήριο ύπερβολικό.

Όσο γιά τή δήλωση τού όργανωτή στό τέλος τής συναυλίας, «οί ή άστυνομία άπαγόρευσε τήν έκδήλωση μετά τίς 10, (Σ.Σ. όταν αὐτή άρχισε στίς 8.30) και εάν πάτε 5, 6 από σας νά τούς μεταπέσετε, οί μουσικοί θά σας παίξουν μέχρι τίς 1», πιστεύουμε ότι ούτε άρκετά σοβαρή, ούτε άρκετά πειστική είναι, έφόσον, ένα τέτοιο ένδεχόμενο αντιμετώπιζεται και άναγγέλλεται από τήν άρχή. Μήν ξεχνάμε πώς τό Σπόρτινγκ είναι χτισμένο κολλητά σέ σπίτια.

Γ.Σ.

Πέφτουν οί σφαίρες σάν τό χαλάζι.....

Οί πρωταγωνίστριες τού έμπορικου μας θεάτρου, βαλθήκανε νά μās έντυπωσιάσουν μέ τίς γνωριμίες, συνεργασίες, σχέσεις τους μέ ξένους διάσημους σκηνοθέτες.

Έτσι μετά τή Βουγιουκλάκη και τόν Μπολονίη - πού πάσχει νά μās τόν παρουσιάσει σάν Βισκόντι, ή πεισματάρα Ζωή Λάσκαρη άνακοίνωσε συνεργασία μέ τόν Βίμ Βέ-

ντερς γιά τό ανέβασμα τού «Γαλάζιου άγγελου»!!

Και ενώ δεν είχαμε άκόμα συνέλθει, νά και ή τρομερή Έλενα Ναθαναήλ πού μās άνακοίνωσε ότι κατέπληξε τόν Πήτερ Μπρούκ. «Γιά μαζέψτε τά μαλλιά σας» είπε ο Πήτερ - ούτε ο Ζώρζ νά ήτανε - και άμέσως μετά, πάντα κατά τήν Έλενα, άναφώνησε: «Τί πρόσωπο θεέ μου, θά μπορούσες νά παίξεις και τόν Άμλετ»!!!

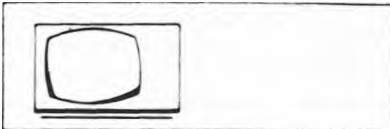
Γ.Μ.

ώ! (άπό)γνωση!!

Μās έντυπωσίασαν οί θεατρικές γνώσεις τού προέδρου τού Δ.Σ. τού Έθνικου μας Θεάτρου. Μετά από μακρόχρονη έρευνα και μελέτη άπεφάνθη πώς ο ρόλος τού Λάκν στο έργο τού Σ. Μπέκετ «Περιμένοντας τόν Γκοντό» είναι βουβός.

Φαίνεται πώς κάποιο κακό χέρι, έκοψε τίς σελίδες μονόλογου τού Λάκν από τό βιβλίο πού είχε στη διάθεσή του ο κύριος Νίτσος.

Γ. Μακ.

Τό μινόρε τών άστών;

Γκρινιάζουν, και μέ τό δίκιο τους, οί κριτικοί προοδευτικών έντύπων, επειδή τό «Μινόρε τής Αύγης», άποδίδει τόν κόσμο τού ρεμπέτικου επίπεδα και γλυκερά. Η άξία όμως τής έκπομπής βρίσκεται άλλου. Γιά πρώτη φορά, ή επίσημη τηλεόραση προσπάθει νά παρουσιάσει άνθρωπινα τόν κόσμο αὐτό (δηλαδή προσεγγίζοντάς τον όχι μουσικολογικά, αλλά μέσα από τήν ύποτιθέμενη καθημερινή του ζωή). Μακάρι οί μικροαστικός μας καθωσπρεπισμός νά καταλάβει πώς τά ρεμπέτικα τραγούδια πού τόσο αγαπάει είναι άποτέλεσμα βιωμάτων και τρόπων ζωής όχι συνθέσεις πού γράφτηκαν μέ τό μυαλό από άξιопρεπείς ταλαντούχους. Αργότερα, θάρθουν και οί πιό τολμηρές προσεγγίσεις στά μέσα ένήμερωσης, όπως έγινε και μέ τό ίδιο τό ρεμπέτικο τραγούδι.

Τέλος, τό Μινόρε δίνει ένα υπόδειγμα ΛΑ-ΓΚΟΥ ΣΗΡΙΑΛ: μιά άπάντηση σ' όσους θέλουν νά ταυτίσουν τίς προτιμήσεις τών τηλεθεατών μέ τήν κονσερβαρισμένη χυδαιότητα και τήν πλαστική ψυχαγωγία.

Μ. Θ.

Άναζητώντας τήν αναπληρώτρια ήρωινή

«Κόψαμε τήν ήρωινή αλλά δεν είχαμε νά δώσουμε ΜΕΘΑΝΤΟΝ», είχε πει ο κ. Αναπληρωτής Βασ. Βασιλικός τής ΕΡΤ όταν θέλησε νά έξηγήσει τίς διαμαρτυρίες τού κόσμου γιά τό άπότομο κόψιμο τών έκπομπών τής Δεξιάς...

Μετά από ένα χρόνο άναζήτησης, ανατέθηκε τελικά μιά παρόμοια έκπομπή μέ τόν τίτλο «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ» στόν δοκιμασμένο δημιουργό του... ΛΟΥΝΑ ΠΑΡΚ κ. Δαλιανίδη. Δέ βρήκαμε ΜΕΘΑΝΤΟΝ! Ζήτηω ή ΗΡΩ-ΙΝΗ:

Μ. Θ.

Νύχτα είναι, θά περάσει

Ο αυτοκρατορικός τίτλος όμως δεν φτάνει γιά νά δικαιολογήσει τή γενική έντύπωση τού ΠΟΛΥ ΚΑΚΟ ΓΙΑ ΤΟ ΤΙΠΟΤΑ. Αὐτός ο «πηγαίος» συνδυασμός τής τελευταίας σύνθεσης στό χώρο τής ηλεκτρονικής μουσικής μέ τά άνέκδοτα γιά Ποντίους πού γίνεται έτσι γιά νά σπάσουν τά στεγανά, όπως έπίσης και ή πληροφορηση τού βραδινού νταλικιέρη τής έθνικής οδού πού άφιερώνει στόν Τζιμνυ τό Σούπερ απ' τά Σεπόλια, ότι αν πατήσει γερά τό γκάζι ίσως προλάβει νά δει τήν ταινία «Σύμβολα και Ίδεογράμματα» πού παίζεται στό Γαλλικό Ίνστιτούτο και τό «Κύκλος άκεντρος» πού παίζεται στό Βρετανικό, πετυχαίνει τό τέλειο! Δηλαδή τήν άποστροφή τού όποιοδήποτε γιά τήν «αυθόρμητη» αὐτή παραγωγή.

Α.Θ.

ΜΠΡΕΧΤ

Ποιήματα για τήν αγάπη

Πρίν από ένα χρόνο οι αναγνώστες και οι μελετητές του Μπρέχτ στη Γερμανία γιόρτασαν ένα αναμφισβήτητο μεγάλο γεγονός: όλα τα ποιήματα του μεγάλου συγγραφέα που μέχρι τότε βρίσκονταν διασπαρμένα σε δεκάδες τόμους διαφορετικών συλλογών και έκδοτων, συγκεντρώθηκαν επιτέλους σ' έναν ενιαίο τεράστιο τόμο. 'Ο ένδοξισμός όμως δέν κράτησε για πολύ. Στο τέλος του 1982 αναγγέλθηκε ή έκδοση ακόμα ενός τόμου 400 σελίδων και όχι μόνο αυτό:

Σέ ξεχωριστό τόμο κυκλοφόρησαν τά «Ποιήματα για την αγάπη» όπου μεταξύ μερικών λίγο-πολύ γνωστών ποιημάτων δημοσιεύονται για πρώτη φορά και όρισμένα που μέχρι σήμερα έμεναν έντελώς άγνωστα. Οί λόγοι πουριτανισμού που έμπόδιζαν τους έκδότες και έπιμελητές του έργου του Μπρέχτ νά προχωρήσουν στην έκδοση αυτή, φαίνεται ότι έχουν έκλείψει. Ακριβώς άλλωστε γι' αυτό, ένα βιβλίο που άλλοτε δά ξεσήκωνε κύμα διαμαρτυριών κυκλοφόρησε πολύ στη Γερμανία σάν Χριστουγεννιάτικο δώρο. Για πρώτη φορά στην Ελλάδα παρουσιάζουμε απ' τις στήλες του Σχολιαστή ένα μικρό δείγμα αυτής της άγνωστης δουλειάς του Μπρέχτ. Τό συνοδεύουμε απ' τόν επίλογο του έπιμελητή Βέρνερ Χέχτ.

Τά «ποιήματα για την αγάπη» του Μπέρτολτ Μπρέχτ είναι γραμμένα σ' όλες τις εποχές της ζωής του: τά πρώτα τά έχει γράψει ό άσημος ακόμα μαθητής του "Αουσγκμπουργκ, τά τελευταία ό πασίγνωστος πιά θεατρικά συγγραφέας και σκηνοθέτης του Βερολίνου.

Τό θέμα της αγάπης πρὸς έναν άνθρωπο επαναλαμβάνεται τό ίδιο επίμονα όπως και τό θέμα της αγάπης πρὸς τούς ανθρώπους, στους οποίους γίνεται έκκληση νά διαμορφώσουν τόν πλανήτη τους ώστε νά γίνει «κατοικήσιμος». Καί τά δυό θέματα αλληλοεξαρτώνται προκαλών τό ένα τό άλλο, προκύπτουν τό ένα απ' τό άλλο. 'Ο μικρόκοσμος της προσωπικής αγάπης μπορεί νά δώσει φτερά στο αίτημα νά υπάρξουν και στο «μεγάλο κόσμο» φιλία και ειρήνη, ζωντάνια και παραγωγικότητα, όμορφιά και αξιοπρέπεια στη συμβίωση τών ανθρώπων. Γιατί, χωρίς τέτοιες αρετές στις σχέσεις θά είναι λειψή και ή αγάπη πρὸς έναν μόνο άνθρωπο: στους «δύσκολους καιρούς» θά μεταβληθεί σέ σχέση που ρυθμίζεται από την πληρωμή και την έκμετάλλευση, σάν αγάπη-«έμπορεύμα», είτε μέ τή μορφή της πορνείας είτε μ' αυτήν του αστικού γάμου.

'Ο Μπρέχτ αναπτύσσει πλατιά τό θέμα. Τό άδημοσίευτο έργο του διαθέτει μεγαλύτερο πλούτο απ' όσον άφηναν νά φανεί οι ως τώρα δημοσιευμένες εκδόσεις ποιημάτων του.

'Όταν ό Μπρέχτ, στις 21 Φεβρουαρίου 1920 στις 7 τό πρωί στο τραίνο για τό Βερολίνο, έγραφε στο σημειωματάριό του τό έρωτικό ποίημα «'Ανάμνηση της Μαρί Α.» που αργότερα έγινε τόσο γνωστό, ό τίτλος του ήταν «συναισθηματικό τραγούδι αρ. 1007». Την ανάμνηση αυτή μιας περασμένης αγάπης την αποστασιοποιούσε στην ίδια σελίδα του σημειωματάριου μέ ένα άπόφθεγμα του «μυστικιστικού βούλου Κράους», σύμφωνα μέ τό όποιο ό άντρας «σέ κατάσταση υπερεπληρωμένης σπερματικής κύστεως βλέπει σέ κάθε γυναίκα μιάν 'Αφροδίτη». 'Ετσι αναδύε-

νά αντίληφθει δηλαδή την πραγματικότητα μέσω της ποίησης. 'Η ρήξη του Μπρέχτ πρὸς την άστική ήθική, που ολοκληρώθηκε έρμητικά στη διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, είχε τις επιπτώσεις της και στη σχέση του μέ τις γυναίκες, σχέση που ήταν πολύπλευρη και άστατη: «τό πιάτο απ' όπου έτρωγες τό ψωμί σου μήν τό πολυκοιτάς, πέταξέ το!» Σέ ηλικία 26 ετών είχε τρία παιδιά από τρεις γυναίκες. «Τά άλσβε-ρσία μέ καταναλώνουν», όμολογούσε ήδη πέντε χρόνια νωρίτερα. Είναι έκπληκτικό γι' αυτόν τό ζωντανό άνθρωπο πώς τελικά έζησε ένα σύνδεσμο διαρκείας μέ μία γυναίκα, και ανήκει στις έξαιρετες επιδόσεις της 'Ελένε Βάιγκελ πώς στάθηκε πάνω από τρεις δεκαετίες ως τό θανάτο του στο πλευρό του. Τουτό, ανάμεσα σ' άλλες αρετές, όφειλόταν αναμφίβολα στην αυταπάτηση της αγάπης της και την πρακτική της συμπαράσταση όπως και στη μεγαλοσύνη της κατανόησης της για τόν μεγάλο άνδρα, που ήδη στη δεκαετία του '20 «άδειασε» την γκαρσονιέρα παίρνοντας τό δικό της και τό δικό του παιδί επειδή του άρεσε τό σπίτι, και που ακόμα - φτασμένη πιά ήθοποιός - άλλαξε σημαντικά μέχρι ή τέχνη της νά ικανοποιήσει τις ύψηλές του απαιτήσεις. Μ' αυτή την έννοια ή Βάιγκελ έπαιξε σάν γυναίκα τόν πιο σπουδαίο και σημαντικό ρόλο στη ζωή του Μπρέχτ.

Στόν τόμο αυτό δέν διαλευκαίνονται οι σχέσεις του μέ άλλες γυναίκες. 'Αντίθετα, ή διάταξη τών ποιημάτων του και οι σημειώσεις έγιναν μέ τέτοιο τρόπο ώστε να μήν ικανοποιηθούν τέτοιου είδους ενδιαφέροντα. Τά ίδια έρωτικά ποιήματα παρουσιάζονται κυριολεκτικά σάν πολύπλευρες τοποθετήσεις, γύρω από τό θέμα.

'Η εξέλιξη και τό πέρασμα της αγάπης σ' όλα της τά στάδια προσφέρθηκαν για τή διάταξη τών ποιημάτων: από την πρώιμη άρχή ως τό τέλος της, σάν ποιήματα μιας ακολουθίας ζωής και τών αισθημάτων της. Τά όρια ανάμεσα στα κεφάλαια

Για πρώτη φορά δημοσιεύεται ένα άγνωστο τμήμα του μπρεχτικού έργου Τά «ποιήματα για την αγάπη»

και από νωρίς ταυτόχρονα ή συναισθηματική και ή γήινη (για νά μήν πει κανείς ή φυσιολογική) όψη της αγάπης. Τίποτα δέ του ήταν ξένο και δέν γνώριζε ταμπού ούτε στην παρατήρηση ούτε και στην περιγραφή.

Μερικές από τις αγοραίες παραστάσεις τις κράτησε κρυφές, μάλλον από ήθική και προσωπική πρόνοια. 'Η δημοσίευσή τους πάντως, σαφώς δέν τοποθετεί τό θέμα «έρωτας» στόν Μπρέχτ, άλλως, απ' ό,τι τό γνωρίζουμε ήδη, του προσδίδει όμως περισσότερη ζωντάνια και δύναμη.

Μιά και ή συναισθηματική και γήινη παρατήρηση - όπως τότε στο σημειωματάριό του 1920 - κατά κάποιο τρόπο συνυπάρχουν, και δέν μπορούν, λοιπόν, νά ειδωθούν ξεχωρα, ή έκδοση αυτή μπορούσε νά έχει νόημα μόνο σάν παράδοση τών άδημοσίευτων μέ τά υπόλοιπα έρωτικά ποιήματα, σάν μία σημαντική συμπλήρωσή τους.

'Ως γνωστόν, διαβάζοντας έρωτικά ποιήματα, ένδέχεται νά γεννηθεί στόν αναγνώστη τό ένδιαφέρον νά άνχνεύσει συσχετισμούς και άφορμές,

είναι ρευστά, γιατί όσο νηφάλια και νά θέλει νά είναι οργανωμένη μία τάξη, στό θέμα αυτό άναπόφευκτα δέ θά είναι ελεύθερη από κάποια ύποκειμενική έρμηνεία.

Προσπαθήσαμε τά ποιήματα νά μπορούν νά συμβιώνουν, νά συμπληρώνονται, νά οδηγούν παραπέρα, χωρίς νά λαμβάνεται υπόψη ή μορφή και ό χρόνος δημιουργίας της. Πάνω σ' αυτά δίνονται διαφωτιστικές διευκρινήσεις. Στόν τόμο συμπεριλαμβάνονται ποιήματα που, επειδή ανήκουν σέ θεατρικά έργα, δέν είχαν βρεί ως τώρα τή θέση τους σέ εκδόσεις ποιημάτων. Ποιήματα για τά όποια ό Μπρέχτ δέν πρόβλεψε τίτλο παραμένουν κι έδώ χωρίς επικεφαλίδα. 'Η στίχοι τών σονέτων ακολουθούν τά χειρόγραφα του Μπρέχτ. 'Η 'Ελ-Μπ. πρόσφερε αξιόλογες και αποφασιστικές ύποδείξεις για την διάρθρωση και την έπιλογή τών ποιημάτων και την εύχαριστούμε ιδιαίτερα γι' αυτό.

Γιατί τά 'χουν οί πουτάνες τά μέτωπα πλατειά
Πιό χρήσιμη τούς είναι μιά πλατειά λεκάνη
Καί μπαίνει περισσότερο καί βγάζουν πιό πολλά
Κι αυτό τόν κόσμο ευτυχισμένο κάνει.

(πρίν τό 1920)

Έλα κορίτσι νά σέ βολέψω
Είναι καλό γιά τήν υγείά σου
Θά μεγαλώσουν τά θυζιά σου
Καί τήν κοιλιά σου δά στρογγυλέψω

(1919)

Σονέτο αρ. 3

Σάν δηλυκό πού γιά νά φτάσει στ' άγια μέρη
Προσφέρει τό κορμί στους ναυτικούς
Πιστεύοντας πώς πάει στους ουρανούς
Μέ καραβίσιους πούτσους είκοσι στό χέρι.

Έτσι κι έμεις. Μέ τέτοια άτοπήματα
Τό σώμα τ' άνεκτίμητο λερώνουμε.
Καί γιά τό ξέπλυμα σάν τή γυναίκα αναλώνουμε
Μιάς δάλασσας χειμερινής τά κύματα

Μετά λοιπόν από έγχειρήματα καμπόσα
Στή δάλασσα αράζουμε τήν κοντινή
Καί ξάφνου στοῦ Θεοῦ βγαίνουμε τό λιμάνι
Έρχονται, δές τους πού έχουν κάνει τόσα
Έ δάλασσά μου γιά νά ξεπλυθοῦν δέ φτάνει
Κι αὐτοί έμένα καδίζουν στό σκαμνί.

(1925-1927)

Οι κακές μεταφράσεις

‘Η πρόσφατη μετάφραση τριῶν θεατρικῶν ἔργων τοῦ Μπρέχτ ἀπ’ τόν Στάθη Δρομάζο

Τό κείμενο αὐτό εἶχε γραφτεῖ τόν περασμένο Ὀκτώβρη, μόλις δηλαδή κυκλοφόρησαν ἀπό τόν «Ἡριδανό» τὰ τρία θεατρικά ἔργα τοῦ Μπρέχτ, σέ μετάφραση Στάθη Δρομάζου. Δόθηκε στό Ἀντί, ἀλλά ἡ σύνταξή του δέν θεώρησε σκόπιμο νά τό δημοσιεύσει.

Σήμερα, ἔξι μῆνες μετά τήν ἐκδόση τῶν βιβλίων αὐτῶν δέν βρέθηκε οὔτε ἓνας κριτικός βιβλίου, οὔτε ἓνα ἐντυπο πού νά προειδοποιήσῃ τόν ἀνύποπτο ἀναγνώστη ὅτι πρόκειται γιά μιὰ ἀβασάνιστη ἐκδοτική χειρονομία, σηματοδεμένη ἀπό τή μεταφραστική προχειρότητα. Δέν ξέρω ἂν αὐτό ὀφείλεται στήν ἀνεπάρκεια τῶν ἀρμόδιων συντακτῶν, ἢ σ’ ἓνα κακῶς νοούμενο «σαβουάρ βιβρ» μεταξύ διανοουμένων καί ἐντύπων. Τό γεγονός εἶναι ὅτι ὁλος ὁ τύπος ὑποδέχτηκε τὰ βιβλία μέ σχόλια ὅπως «οἱ καλές μεταφράσεις», «ἐπιτέλους», «ἐμπλουτίζεται ἡ βιβλιογραφία μας», «ἡ μετάφραση ρέει». Καί ἄς μὴ μᾶς ἀντιπαθεῖ τό ἐπιχείρημα ὅτι ἔστω καί κουτσά-στραβά μεγάλωσε ἡ μπρεχτική βιβλιογραφία στήν Ἑλλάδα, τή στιγμή πού τὰ ἴδια ἐντυπα παραδοκοῦν γιά τό παραμικρό μεταφραστικό λάθος, σὲ σήριαλ τῆς τηλεόρασης, ὅπου καί τό νόημα νά ἀλλάξῃ μικρό τό κακό. Πολύ περισσότερο ὅταν πρόκειται γιά κείμενα πού ἔχουν ἤδη κυκλοφορήσῃ σέ ἄλλη μετάφραση (Οἱ «Μέρες τῆς Κομμουνῆρας» καί ὁ «Ἀφέντης Πουντίλα» ἔχουν ἤδη ἐκδοθεῖ ἀπ’ τόν «Πλανήτη»).

Μιά πρώτη καταφανής ἀδυναμία τῆς μετάφρασης εἶναι τὸ γεγονός ὅτι δέν ἔγινε ἀπὸ τὸ γερμανικὸ πρωτότυπο ἀλλὰ ἀπὸ γαλλικὴ μετάφραση καί δέν ὑπῆρχε οὔτε καν μιὰ στοιχειώδης ἀντιπαραβολή. Οἱ συνέπειες εἶναι πολὺ σοβαρές: ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὸ ὕφος τοῦ Μπρέχτ, συνεχεῖς ἀνακρίβειες καί παραδρο-

μές, διατήρηση γαλλισμῶν, μέχρι καὶ σοβαρές παρανοήσεις.

Θὰ περιοριστοῦμε σ’ ἓνα ἀπ’ τὰ τρία ἔργα, τίς «μέρες τῆς Κομμουνῆρας» καί θὰ ἀναφέρουμε ἐνδεικτικὰ ὀρισμένα παραδείγματα.

α) Ἀνακρίβειες – παραδρομές:

Ἡ μετάφραση γράφει:

-τόν παραμερίζει, ἀντὶ τὴν παραμερίζει (σελ. 48)

-τόν φιλά, ἀντὶ τὸν ἀγκαλιάζει (101)

-στήν τσέπη του, ἀντὶ στήν τσέπη τῆς (108)

-στήν ὁδὸ Ταμπερνάκλ ὑπάρχουν καί τὰ κανόνια, ἀντὶ καί στήν ὁδὸ Ταμπερνάκλ ὑπάρχουν κανόνια (47)

-ἐγκρίνουμε τὸ σχέδιο καί θὰ ῥ-θοῦμε ὅταν ἐκτελεστεῖ, ἀντὶ ἐρχόμαστε νά τό ἐκτελέσουμε (87)

-φίλοι τῆς Κομμουνῆρας, ἀντὶ Κομμουνάροι (104).

β) Ἀδικαιολόγητη διατήρηση γαλλικῶν λέξεων:

Σέ ἀρκετά σημεία τῆς μετάφρασης ὑπάρχουν γαλλικὲς λέξεις πού δέν τίς χρησιμοποιοῖ ὁ Μπρέχτ - μερσοί μπουκού (87), a propos (98 καί 99), pardon (147) - ἐνῶ σ’ ἓνα σημείο ὅπου ὁ ἴδιος ὁ Μπρέχτ βάζει μιὰ γαλλικὴ ἔκφραση στό στόμα τοῦ Μπίσμαρκ ὁ μεταφραστής τὸ ἀγνοεῖ (146).

Καί ἂν αὕτη ἡ πρωτοβουλία τοῦ μεταφραστῆ μπορεῖ νά δικαιολογηθεῖ ὡς δημιουργία ὕφους ὅταν ὑπάρχει διάλογος ἀριστοκρατῶν (ὅπως π.χ. στή σελ. 79), δημιουργεῖ τραγελαφικὲς ἐντυπώσεις ὅταν ὁ κομμουνάρος ἐργάτης Λανζεβέν παρουσιάζει τὴν ἀντιπρόσωπο τῆς Δημόσιας Ἐκπαίδευσης λέγοντας:

«Ἡ μαντεμουαζέλ εἶναι ἀντιπρόσωπος τῆς Κομμουνῆρας...» (108).

γ) Γαλλισμοὶ καί ἀτυχεῖς ἐλληνικὲς ἐκφράσεις:

-Εἶναι αὐτὸς λόγος νά μὴν ἔλεγε (44)

-Σημαίνει σὰ νά λέγατε (63)

-Ἡ πρωτεύουσα καλεῖ τίς κοινότητες νά συσφιχτοῦν γύρω τῆς (70)

-Δέν ὑπῆρχε πρόχειρα ξιφολόγη (95)

-Ἡ ὁλόκληρη ἐλευθερία (93)

-Ἀντιλαμβάνεστε τίς ἀντιλήψεις (142)

-Πέστε κάθουμι στήν ὁδὸ..., ἀντὶ Ἔ, σεις, κάθουμι στήν ὁδὸ... (182)

-Νά τοὺς φέρεῖ τὴν ὁρεξὶ πού ἔχουν γιά κρέας αὐτοὶ οἱ Κύριοι τῶν Παρισίων (32)

-Μά τότε εἶναι τέλεια, ἀντὶ: μὰ αὐτὸ εἶναι θανατῶσι (98)

-Πολίτες ἀφήστε μας νά μεγαλώσουμε τίς δυνάμεις μας, ἀντὶ: πολίτες ἄς μεγαλώσουμε τίς δυνάμεις μας (130)

δ) Σοβαρὲς παρανοήσεις πού δυσχεραίνουν τὴν κατανόηση ἢ καὶ ἀλλοιώνουν νοήματα:

-Στὴ σελ. 43 ἡ φουρνάρισα λέει, σύμφωνα μέ τὸν μεταφραστή, τὸ ἑξῆς ἀκατανόητο: «Διαδηλώσεις! Ὅλο διαδηλώσεις! Νομίζω πὼς τὸ ἄσπρο ψωμί πού δίνει ἡ Κυβέρνηση λέει πολλά». Πρόκειται φυσικὰ γιά παρανόηση. Ἡ γερμανικὴ λέξη Kundgebung καὶ ἡ γαλλικὴ Manifestation ἐκτὸς ἀπὸ διαδήλωση σημαίνουν καί ἀνακοίνωση. Τό κείμενο τοῦ Μπρέχτ ἀναφέρεται σέ μιὰ ἀνακοίνωση τοῦ Θιέρσου πού ἔχει ἤδη τοιχοκολληθεῖ σέ μιὰ ἀφίσα στὴ σκηνὴ αὐτὴ. Ἀμέσως ἄλλωστε ἀπαντᾷ ὁ Μπαμπέτ: «Τὸ χαρτί εἶναι

ἀκόμα ὑγρὸ». Τό χαρτί τῆς ἀνακοίνωσης βεβαίως καὶ ὄχι... τῆς διαδήλωσης.

-Στὴ σελ. 74 καί 75 ὑπάρχει μιὰ δευτέρη παρανόηση πού ὀδηγεῖ σέ μεταφραστικὸ κόλαφο. Οἱ σκηνικὲς ὑποδείξεις παρουσιάζουν τὸν Φοροεισπράχτορα τριγυρισμένο ἀπὸ τὴν οἰκογένειά του. Μιλοῦν μόνο ὁ ἴδιος καί ἡ γυναίκα του μεταξύ τους, κάνοντας παράλληλα παρατηρήσεις σέ κάποιον Ἀλφόνσο πού προφανῶς εἶναι ὁ γιὸς τους, νά στέκεται ἴσια, νά μὴν καμπουριάζει. Ὁ μεταφραστής φαίνεται νά κατάλαβε ὅτι ὁ Ἀλφόνσος εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Φοροεισπράχτορα καὶ ἔτσι παράφρασε ἀνάλογα τίς παρατηρήσεις αὐτές. Ἐπειδὴ ὅμως ἡ γυναίκα ἀναφέρει καί ἓνα μυστήριον ὄνομα «Κριστόφ» (πού βεβαίως αὐτὸ εἶναι τὸ ὄνομα τοῦ Φοροεισπράχτορα) ἡ μετάφραση τὸ μετέτρεψε σέ παρυσινή τοποθεσία: «πρέπει νά μείνεις στό Κριστόφ», ἀντὶ «Πρέπει νά μείνεις ἐδῶ Κριστόφ».

-Στὴ σελ. 187 ἀναφέρεται: «Πρὶν ἀπὸ δύο μέρες ὑπογράψαμε συμφωνία μέ τὴν Κρονπρίτς τῆς Σαξωνίας». Ἄλλο μυστήριον ἡ Κρονπρίτς! Ἄγνωστο τί κατάλαβε ἐδῶ ὁ μεταφραστής. Πάντως ἡ λέξι Κρονπρίνζ σημαίνει γερμανικὰ διάδοχος καί πρόκειται δηλ. πολὺ ἀπλὰ γιά τὴ συμφωνία πού ὑπογράφηκε μεταξύ Θιέρσου καί Διαδόχου τῆς Σαξωνίας.

Τὰ λίγα αὐτὰ παραδείγματα εἶναι πιστεῦν ἀρκετά. Εἶναι περὶ τό νά συζητήσουμε γιά ποιότητα ἀπόδοσης, θεατρικότητα τῆς μετάφρασης, εἰδικότερα προβλήματα πού παρουσιάζει τὸ μπρεχτικὸ κείμενο ὅταν δέν τηροῦνται οὔτε οἱ στοιχειώδεις κανόνες μιᾶς μεταφραστικῆς δουλειᾶς.

Δημήτρης Ψαρούας

PRAXIS JAZZ '83

Τὸ φεστιβάλ PRAXIS JAZZ μέ τὴν τριήχρονη πιά παρουσία του, ἀναδείχτηκε σάν ἓνα ἀπὸ τὰ πιά σημαντικὰ πολιτιστικά γεγονότα τῆς Ἀθήνας.

Ξεφεύγοντας ἀπὸ τὴν εὐκολὴ λύση μιᾶς ἀπλῆς συναυλίας, προσπαθεῖ νά παρουσιάσῃ τὸ θέμα σύγχρονη τζάζ - αὐτοσχεδιασμός ἀπὸ πολλὲς πλευρές. Ἐτσι φέτος, παρουσιάστηκαν βίντεο ταινίες μέ συναυλίες, ὁμιλίες, σεμινάριο Μουσικοθεραπείας καί ζωντανὲς συναυ-

λίες ἀπὸ πολὺ σημαντικούς ξένους μουσικοὺς καί ἐπίσης ἀπὸ Ἕλληνες.

Ἐτσι σέ διάστημα 3 ἐβδομάδων, πήραμε μιὰ γεύση τῶν σύγχρονων ρευμάτων γύρω ἀπὸ τὴν τζάζ. Ὅσοι βέβαια τὸ ἐμαθάν!

Γιατί τὰ μαζικὰ μέσα ἐνημέρωσης, ἀκόμη καί ὁ εἰδικὸς τύπος στό μεγαλύτερο μέρος τὸν ἐθαψαν ἢ πέρασαν στὰ ψιλά τίς ἐκδηλώσεις!

Οἱ κορυφαῖες στιγμὲς τοῦ φεστιβάλ ἦταν ὅπωςδήποτε οἱ ζωντανὲς

συναυλίες.

Στίς 17-18 Φλεβάρη ἔπαιξε ἡ GLOBE UNITY ORCHESTRA, μέ ἐλεύθερη εἰσοδο. Ἡ G.U.O ἀπὸ τὴ δημιουργία τῆς τὸ 1965 περίπου, ἀσκεῖ πολὺ μεγάλη ἐπιρροὴ στὴ σύγχρονη εὐρωπαϊκὴ τζάζ, καί συσπειρώνει ἐξαιρετικούς μουσικούς. Ἀνάμεσά τους, ὁ γνωστός καί ἀπὸ ἄλλες συναυλίες στήν Ἑλλάδα, Albert Mangelsdorf στό τρομπόνι, καί ὁ ἐξαιρετικὸς τρομπιτίστας Kenny Wheeler.

Στίς 28 Φλεβάρη ἔπαιξε στὸν OP-ΦΕΑ τὸ κουαρτέτο Dow Pullen - George Adams, ὁ πρῶτος στό πιάνο καί ὁ δευτέρος στό σαξόφωνο, φλάουτο καί τραγοῦδι. Μαζί τους ὁ Dannie Richmond στὰ ντράμς, καί οἱ τρεῖς γνωστοὶ καί ἀπὸ τὴ συνεργασία τους μέ τὸν Mingus, καί τὸν Cameron Brown στό μπάσο.

Στίς 7 Μάρτη ἔγινε ἡ μοναδικὴ συναυλία μέ Ἕλληνες μουσικούς, γι' αὐτὸ καί πολὺ σημαντικὴ. Ἀν καί θὰ περιμέναμε ἀκόμη μεγαλύ-

τερη συμμετοχή μουσικών, και γιατί όχι; κι άλλες συναυλίες. Γιατί δεν μπορούμε να μιλάμε για ανάπτυξη της τζάζ στην Ελλάδα χωρίς αυτό να περνάει μέσα από τους Έλληνες τζάζμεν, και την παρουσία τους σ' όλες τις εκδηλώσεις που αφορούν τη μουσική αυτή. Και ελληνικές συναυλίες τζάζ, δυστυχώς, γίνονται ελάχιστες.

Στή συναυλία παρουσιάστηκε πρώτο τό ντουέτο Μηνά Αλεξιάδη (πιάνο) - Βασίλη Παπαβασιλείου (μπάσο). Ο Αλεξιάδης, αν και πολύ νέος, θεωρείται ήδη ένας από τους σημαντικότερους πιανίστες,

μέ μεγάλη συμμετοχή στην τζάζ κίνηση στην Ελλάδα. Έχει επίσης παρουσιάσει την πρώτη του δισκογραφική δουλιά με τον δίσκο "INTEGRA" Praxis cm 1001. Ο Παπαβασιλείου έγινε γνωστός με την περσινή του εμφάνιση στο PRAXIS 82 και από τότε έχει μία όλο και πιο έντονη συμμετοχή στην ελληνική τζάζ σκηνή.

Ακολούθησε τό κιθαριστικό ντουέτο Δ. Ζαφειρέλη - Αντρέα Γεωργίου, ή καλύτερη ίσως παρουσία της συναυλίας, με ακουστικές κιθάρες. Ο Δ. Ζαφειρέλης έχει επί-

σης κυκλοφορήσει προσωπικό δίσκο με τίτλο «ΦΥΛΛΩΣΙΕΣ».

Τελευταίοι εμφανίστηκαν οι Νίκος Τουλιάτος (κρουστά) και Πέτρος Πρωτοπαππάς στά πνευστά.

Αφήσαμε τελευταίο, τό τρίτο κατά σειρά εμφάνισης, ντουέτο του Γιώργου Χατζιμιχελάκη - σάζι φωνή και Β. Παπαβασιλείου, και πάλι, μπάσο.

Ο Χατζιμιχελάκης παρουσίασε μία καινούργια πρόταση για την επεξεργασία του παραδοσιακού υλικού μ' ένα σύγχρονο τρόπο. Αυτό σχεδίασε με τό σάζι και τη φωνή

πάνω σέ παραδοσιακούς δρόμους, μέ έντονο ανατολικό χρώμα, προσπαθώντας όμως νά τά χειριστεί μ' ένα σύγχρονο τρόπο. Σ' αυτό βοήθησε πολύ και τό εξαιρετικό παίξιμο του Παπαβασιλείου.

Τό αποτέλεσμα ήταν όπωσδήποτε άνοκληρό και ό Χατζιμιχελάκης δέν έδειξε νά έχει άποκτήσει την άπαιτούμενη έκφραστική έλευθερία πάνω στό όργανό του. Όμως είναι στην άρχή μιάς έρευνας, πού έλπίζουμε νά συνεχιστεί, και ν' άποδώσει καρπούς, και δέν έχουμε παρά νά την ένθαρρύνουμε.

Συζήτηση μέ τόν Κώστα Γιαννουλόπουλο

Ποιοί ήταν οι βασικοί ύποστηρικτές αυτής της προσπάθειας;

Υποστήριξη είχαμε από πολύ λίγες πηγές. Τό Ίνστιτούτο Γκαίτε μās παρχώρησε την αίθουσα, και πλήρωσε τά έξοδα της GLOBE UNITY, άκόμη για τη συναυλία ADAMS-PULLEN βοηθηθήκαμε από την εταιρεία SO-UNWAVE, πού προωθεί και τούς δίσκους Praxis στό έξωτερικό, ενώ τό περιοδικό «Ήχος» κάλυψε τις ήχητικές εγκαταστάσεις.

Ούτε συζήτηση βέβαια για κρατική ή δημοτική βοήθεια, ή προβολή από τά μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Τί γίνεται σέ ανάλογα φεστιβάλ του έξωτερικού;

Τά πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Στην επιτροπή του φεστιβάλ Βερολίνου συμμετέχουν εκπρόσωποι του Δήμου, της ραδιοφωνίας, της τηλεόρασης και δημοσιογράφοι. Στό φεστιβάλ της Ραβέννας ό Δήμος άναλαμβάνει τά έξοδα και διαθέτει τούς χώρους ενώ ή Alitalia άναλαμβάνει τά μεταφορικά των μουσικών. Ζήτησαμε και μείς τό ίδιο, από την Όλυμπιακή. Δέν μās είπαν ούτε καν ένα «ναί» ή ένα «όχι». Άπλως μās κοιτούσαν σαν τρελούς!

Τό ύπουργείο πολιτισμού κι οι κρατικοί φορείς;

Τό ύπουργείο πολιτισμού δέν ενδιαφέρεται καθόλου. Φτάσαμε στό σημείο, οι πολιτιστικές εκδηλώσεις νά έχουν ταυτιστεί μέ τόν... ΕΟΤ! Καλύτερα πάντως νά μήν άσχοληθεί ποτέ τό κράτος μέ την Τζάζ. Θά είναι χειρότερα!

Θά θέλαμε νά μās πείς πού στοχεύει το PRAXIS

Στοχεύει στην προώθηση της σύγχρονης τζάζ και της αυτοσχεδιαζόμε-

Ο Κώστας Γιαννουλόπουλος είναι ό βασικός συντελεστής για τη δημιουργία του φεστιβάλ PRAXIS JAZZ, καθώς και για την κυκλοφορία των δίσκων τζάζ «PRAXIS». Έκδότης και διευθυντής του περιοδικού «TZAZ», πού διέκοψε την έκδοσή του. Πρόσφατα κυκλοφόρησε τό βιβλίο του «ΟΔΗΓΟΣ ΔΙΣΚΩΝ TZAZ».

νης μουσικής, και σέ παράλληλες εκδηλώσεις μέ τόν ίδιο χαρακτήρα, όπως χορός, πού ήδη έχουμε παρουσιάσει, όμιλίες, harpenigs κ.ά. Βλέπουμε τό PRAXIS σαν ένα ένιαίο πολιτιστικό φαινόμενο.

Ποιό είναι τό περιεχόμενο της σύγχρονης τζάζ και του αυτοσχεδιασμού;

Η ψυχολογία της ανθρώπινης μουσικότητας διακρίνεται από την ανάγκη για άμεσότητα. Η τζάζ στηρίζεται στό γεγονός αυτό. Ειδικότερα ή σύγχρονη τζάζ πού είναι κατεξοχήν περιβαντολογική μουσική. Δηλαδή τά έρεθίσματα του μουσικού άντλούνται άμεσα από τό περιβάλλον πού παίζει. Αυτό έχει μεγάλη σημασία για την επικοινωνία μουσικών-κοινού και αντίστροφα.

Φτάνουμε λοιπόν στον άναπόσπαστο ρόλο του αυτοσχεδιασμού στη σύγχρονη τζάζ. Όχι αυτοσχεδιασμού πού υποψιαζόμαστε από πριν, όπως π.χ. ό μπουζουκτζής πού θά αυτοσχεδιάσει πάνω σέ ένα συγκεκριμένο δρόμο, αλλά αυτοσχεδιασμό όπου ό μουσικός όργανώνει τόν ήχο στη στιγμή, μέ έντονο τό στοιχείο του άπροσδόκητου και άθρόμητου.

Πάντως αν φέρνατε «έμπορικότερα» όνόματα, δέν θά είχατε μεγαλύτερη προσέλευση κόσμου, και τό κοινό δέν θά καταλάβαινε πιο εύκολα τη μουσική;

Δέν έχω προσωπικά καμιά αντίθεση μέ την παλιότερη και γνωστότερη

τζάζ. Στόχος του PRAXIS όμως είναι νά παρουσιάσει αυτό πού γίνεται σήμερα κι όχι αυτό πού γινόταν πριν 30 χρόνια. Άλλιώς θά γινόταν θέαμα κι όχι κοινωνικό συμβάν πράγμα αντίθετο στη ίδια τη φύση της τζάζ.

Ούτε πιστεύω ότι χρειάζεται ειδική παιδεία για νά παρακολουθήσει κάποιος τη σύγχρονη τζάζ. Έχω πολλά προσωπικά παραδείγματα άνιδων πού έκστασιάζονταν από τις συναυλίες. Άν άκούσεις τη ζωντανή ήχογράφηση του John Tchicai θά δεις ότι τό κοινό άνταποκρίνεται αυθόρμητα και συμμετέχει στό χτίσιμο ενός αυτοσχεδιασμού.

Πότε άρχισε ή κίνηση της τζάζ στην Ελλάδα;

Η δημιουργία μās τζάζ σκηνής στην Ελλάδα άρχισε ούσιαστικά μετά τη μεταπολίτευση. Τρεις άνθρωποι βοήθησαν άποφασιστικά, ό Παπαδημητρίου, ό Γιώργος Μπαράκος, πού έδωσε την ευκαιρία στους Έλληνες μουσικούς νά εμφανίζονται ζωντανά στό τζάζ κλάμπ, κι εγώ μέ τό περιοδικό «TZAZ».

Δυστυχώς τό «TZAZ» σταμάτησε την έκδοσή του, όχι γιατί δέν είχε κυκλοφορία, αλλά γιατί δέν υπήρχαν άνθρωποι νά γράψουν, και δέν μπορούσε ν' άναπτυχθεί μία ούσιαστική και τεκμηρωμένη κριτική.

Πιστεύεις ότι τελικά μπορεί νά υπάρχει «έλληνική τζάζ» και ποιές είναι οι προοπτικές της;

Δέν συμφωνώ καθόλου μέ τόν όρο

«έλληνική τζάζ». Κάτι τέτοιο δέν ύπάρχει. Υπάρχουν μόνο Έλληνες μουσικοί πού παίζουν τζάζ. Ειδικότερα ή αυτοσχεδιαζόμενη μουσική δέν έχει πατρίδα, έχει μία παγκοσμιοότητα και δέν εκπροσωπεί κάποια τοπική κουλτούρα. Τό ζήτημα για τούς Έλληνες μουσικούς είναι νά έλέγχουν έκφραστικά τά όργανα. Τό τί φόρμα θά προκύψει είναι δικό τους θέμα.

Εγώ βοηθάω όσο μπορώ στην τεχνική ύποδομή, στην άνταλλαγή πληροφοριών κι έμπειριών.

Γιά παράδειγμα σχεδιάζουμε ένα workshop όπου θά καλέσουμε τόν Leo Smith και τόν John Tchicai νά δουλέψουν μαζί μέ Έλληνες μουσικούς, και τό αποτέλεσμα νά βγει σέ συναυλία και δίσκο.

Υπάρχουν προοπτικές για την πραγματοποίηση κι άλλων συναυλιών μέ Έλληνες και ξένους, γιατί βέβαια δέν γίνονται και πολλές.

Λυπάμαι πολύ πού είμαι ό μόνος πού ενδιαφέρομαι για έλληνικές συναυλίες. Και πολύ φοβάμαι ότι θά είμαι πάλι μόνος όσον αφορά τις συναυλίες μέ ξένους. Γιατί όσοι είδαν ότι δέν έχει άρκετό χρήμα ή δουλειά, τό γύρισαν στό έμπορικότερο, μπλοζ και ρόκ.

Πώς βλέπεις τη συνέχεια του PRAXIS;

Έλπίζω νά συνεχιστεί και του χρόνου έμπλουτισμένο και μέ άλλες εκδηλώσεις, με χορό κ.λ.π. Και λέω, έλπίζω, γιατί δέν μπορεί τελικά όλη αυτή ή δουλειά νά γίνεται από ένα άτομο. Χρειάζεται όλοι αυτοί πού ενδιαφέρονται νά βοηθήσουν ενεργητικά, πράγμα πού πέρα από λόγια, δέν έχει γίνει μέχρι τώρα.

Δημήτρης Οικονομάκης
Γιώργος Σταυρίδης

Τραγουδιστική παρελθοντολογία

(Τό κακό παιδί του Έλληνικού τραγουδιού)

Μέσα στις τόσες φάσεις που πέρασε και θα περάσει το Έλληνικό τραγούδι, είναι και η σημερινή της, που ακούει στο όνομα *αναπαραγωγή* (βλέπε *ανάμασμάτα*). Εντυπωσιακή και μεγαλειώδης ή έλλειψη μιάς πολιτιστικής φαντασίας που να έχει τη δυνατότητα να κάνει χρήση της τυποποιημένης αλλά και φιλοσοφικής άρχης με τό σλόγκαν: *Τό παλιό νά υπηρετεί τό νέο*.

Τά πράγματα για τό ελληνικό τραγούδι είναι διαφορετικά. Τό παλιό τραγούδι (δημοτικό, ρεμπέτικο, έλαφρό) παρουσιάζεται ξανά με τη σημερινή μάσκα της άρτιας τεχνολογίας και του οργανωμένου μάρκετινγκ, σέ μιά εποχή που τό περιεχόμενο της σημερινής τραγουδιστικής δημιουργίας στερείται από μιά θεματογραφία καταγραφής του σημερινού ανθρώπου.

Τό σημερινό τραγούδι στερείται αυτού του χαρίσματος και μονάχα σποραδικές και περιθωριακές παρουσίες εμφανίζονται που καταφέρνουν νά κάνουν αυτό που λέμε σύγχρονο τραγούδι (π.χ. Σαββόπουλος που δέν άνήκει όμως στο περιθωριακό τραγούδι).

Έτσι, μένει ένα μεγάλο κενό στη σύγχρονη τραγουδοποιία που προσπαθούν νά τό συμπληρώσουν μέ *ανάμασμάτα* παλιών προτύπων.

Ο κατάλογος των τραγουδιστών που ξαναεμφανίζουν διασκευασμένα τά παλιά τραγούδια, όλο και μεγαλώνει από μέρα σέ μέρα.

Μέσα σέ μικρό διάστημα όλη ή Ελλάδα γέμισε από «λαϊκές» κομπανίες που *ανάμασαν* τό είδος μέ τήν *αναπόφευκτη* αλλοίωση, γιατί σήμερα ό άνθρωπος και ή σκέψη του λειτουργούν έντελώς διαφορετικά και κατά συνέπεια αυτό που παράγει έχει θεμελιακή διαφορά από τίς περασμένες γενιές.

Μέσα σέ μικρό χρονικό διάστημα τό παλιό έλαφρό τραγούδι του Άττίκ, του Χαϊρόπουλου, του Σουγιούλ, του Γιαννίδη κ.ά. έγιναν τά καινούργια *ανάμασμάτα* των τραγουδιστών που... διέβλεψαν (οί πονηροί) νά μπαλώσουν μ' αυτό τόν τρόπο τήν «τρίπα» του σημερινού ελληνικού τραγουδιού. Παραδείγματα δέν χρειάζονται μιά που στήν καθημερινή μας άκρόαση συναντάμε *εφιαλτικά* αυτή τη δισκογραφική *αναπαραγωγή*.

Τά δημοτικά τραγούδια είναι βέβαια τά πρώτα που υπέστησαν αυτή τη σύγχρονη... «μουσικολογική άσυδοσία» μέ τά γνωστά άποτελέσματα της φθοράς και της εξαθλίωσης του είδους.

Η σημερινή λοιπόν κατάσταση όλο και περισσότερο μάς δείχνει τό περιθώριο της αλλοίωσης που μπορεί νά ύποστει τό παλιό από τόν σύγχρονο Έλληνα.

Νά πούμε πώς τό πράγμα δηλώνει έλλειψη πολιτιστικών πληροφοριών; Άς αφήσουμε κενή τήν απάντησή!

Ένα είναι τό σίγουρο: πώς τό παλιό τραγούδι στηρίχτηκε για νά δημιουργηθεί, στά «μέσα» που διέθετε τήν εποχή του.

Έτσι π.χ. τά βιολιά, ή χαβάνια, ή χρήση του βάλς και του ταγκό, ή βιμπραρισμένη και πληθωρικά ρομαντική φωνή των έρμηνευτών και άλλα, δέν κάταν τίποτ' άλλο από τό νά δηλώνουν τά *εκφραστικά μέσα* της εποχής του έλαφρού τραγουδιού.

Τό ίδιο και μέ τό τρίχορδο μπουζούκι και τήν κοφτή στακάτη ρυθμική κιθάρα, και τήν τραχιά άνεπιτήδευτα βασανισμένη φωνή του τραγουδιστή ή της τραγουδίστριας, ή όλη «είκόνα» μάς έδειχνε τό από που και πώς γεννήθηκε τό ρεμπέτικο τραγούδι.

Σήμερα, που οι τεχνικές δυνατότητες (ένορχηστρωτικές, ήχοληπτικές) είναι άπεριόριστες, τό παλιό ύλικό ξαναγίνεται μέ τά σύγχρονα μέσα. Τεράστιες ορχήστρες στολίζουν ύπέρμετρα και άψυχολόγητα τή μελωδία, ό έρμηνευτής ή έρμηνεύτρια «*εκφράζονται*» μέ τόν *δικό τους τρόπο* και δηλώνουν *ιδιοκτησία* σέ ένα μουσικό είδος που γεννήθηκε και *ανάπτχθηκε* μέ διαφορετικές συνθήκες. Άκριβώς αυτές τίς συνθήκες έχουν τήν υποχρέωση νά γνωρίζουν οι καλλιτέχνες που θά καταπιαστούν μέ τό παλιό. Διόλου εύκολη δουλειά άφου τό πέρασμα του χρόνου και ή άπρόσωπη σύγχρονη πολιτιστική μας ζωή, *ισοπεδώνει* και *βάζει* σέ λήθη τήν *έθνική κληρονομία*.

Έδω, τό *άντικείμενό* μας μπαίνει σέ μιά σκληρή δοκιμασία μέ *θλιβερές διαπιστώσεις*.

Γεννάται τό *ερώτημα*: είναι δυνατόν τό παλιό τραγούδι νά *αναδημοσιευτεί*, νά *αναπαράγεται* μέ διαφορετική *έκτέλεση*, νά γίνεται *δημόσιας χρήσης*, δίχως νά χάσει τά στοιχεία της πρώτης δημιουργίας;

Η προσωπική απάντηση είναι, *όχι*!

Όταν τό τραγούδι από ένα είδικό χώρο (όπως π.χ. τό ρεμπέτικο, που έχει ένα ιδιαίτερο κοινωνικό πολιτιστικό χαρακτήρα) μπει σέ *λαϊκή χρήση* και τραγουδηθεί από καλλιτέχνες και κοινό δίχως τίς *άπαραίτητες πολιτιστικές πληροφορίες* (έλλειψη γνώσης του πώς και γιατί τραγουδίσαν

έτσι οι ήμών πρόγονοι ρεμπέτες), τότε γίνεται ή μεγάλη *άμαρτία*! Σάν *άντικείμενο* *πολλαπλών έρμηνεών*, *ανάκατασκευάζεται* καθημερινά μέ *χιλίους* *δυό τρόπους* και «*άπόψεις*», *ύφίσταται* τή *δοπή έλευθερία* της *παραλλαγής*, *ύποχρεώνεται* στόν *εκφραστικό «αύθορμητισμό»*, *ύποδουλώνεται* σέ *συγκινησιακές πρωτοβουλίες*, γίνεται μέ λίγα λόγια τό «*μέσον προσωπικής έκφρασης*». Μοιραία λοιπόν ή *δομή* και ή *πρώτη αισθητική* νά *αλλοιωθεί* και νά *καταλήξει* σέ *άλλαγή λειτουργικότητας*.

Τό τραγούδι -στήν προκειμένη περίπτωση- *γεννιέται* και *καθώς μεγαλώνει*, *μεταβάλλεται* και *άλλάζει πρόσωπο*...

Αυτό τό τελευταίο είναι τό *όλέθριο* ή *άλλαγή προσώπου* του παλιού ελληνικού τραγουδιού. Οι νεότερες γενιές έχουν τώρα σάν «*πληροφορίες*» τίς «*άρτιες*» ήχογραφήσεις της σημερινής *έπαν-έκτελεσης* και όχι τίς παλιές ήχογραφήσεις μέ τούς γνωστούς *θρύβους* των *γραμμοφώνων*. Οι σημερινές *άκουστικές «ανάγκες»*... *άπαιτούν* τίς *στέρεο ήχογραφήσεις* του *εκατομμυριούχου* *μπίζνεσμεν «μάγκα»* και όχι *έκείνες* του *αδιόρθωτου περιθωριακού* που ακούει στο όνομα Μάρκος, Ρούκουνας, Μπαγιαντέρας, Κάβουρας, Τσιτσάνης, Στράτος, κ.ά.

Θάταν *παρακινδυνευμένο* άπ' αυτή τη στήλη νά *κάνουμε* μία *μουσικολογική άνάλυση* της *διαφοράς ούσίας* της *παλιάς* μέ τή *νέα έκτέλεση*. Αυτό είναι *ορατό* όχι *μονάχα* στόν *μουσικό* αλλά και στόν *καλά πληροφορημένο άκροατή*.

Τό όλο πρόβλημα είναι *πολύπλοκο* και *παράγεται* από τήν *κοινά άποδεκτή βαθιά κρίση* του ελληνικού τραγουδιού. Θά *επαναλάβω* πώς σ' αυτόν τόν *ορίζοντα* τά *πράγματα* έχουν μία *έρμηκή μελαγχολία*...

Οι «*προστάτες*» του Έλληνικού τραγουδιού που λέγονται *παραγωγοί* *δισκογραφίας* έχουν *βαριά ευθύνη* σέ ό,τι *άφορα* τήν *άνυπαρξία* *δισκογραφικής καινοτομίας*. Έλλειψη *φαντασίας* *δεσπόζει* και τό *γνωρίζουν* όλοι. Δέν θά δώσουμε *βεβαίως λύσεις* και *συνταγές* για τό *ξεπέραςμα* της *παρελθοντολογίας* που *μαστιίζει* τό είδος αυτό της *τέχνης*, *άπλά* και *μόνο τόν...* «*κώδωνα* του *κινδύνου*» θά *κρούσουμε* για έναν *περισσότερο προβληματισμό* μέσα σ' αυτόν νά *περιληφθεί* και τό *βέβαιο γεγονός* πώς είναι ή *πρώτη φορά* που τό ελληνικό τραγούδι *καλείται* νά *βγει* μέσα από τήν *κρίση* του, *δίχως* αυτή τη φορά τούς «*Μεγάλους οδηγητές*» (μυάμε βέβαια για Θεοδωράκη-Χατζιδάκι) που τώρα *πιά*, σ' αυτή τη *φάση*, δέν έχουν τή *δύναμη* νά *βοηθήσουν* και *άφησαν «άπροστάτετο»* τό... *ποιμνίο*!

Τό ελληνικό τραγούδι *έμεινε άπροστάτετο* και θά *πρέπει* νά *ανάζητήσει* τούς *καινούργιους δρόμους* στίς *καινούργιες ιδέες* και στίς *σημερινές ήθογραφικές ανάγκες* του Έλληνα πολίτη.

Οι νέες *έκτελέσεις* των παλιών τραγουδιών θά *δηλώνουν* -όσο θά *άγκαλιάζονται* από τόν *κόσμο-* ότι τό *σύνδρομο* της *παρελθοντολογίας* θά *μπορεί* *κάλλιστα* νά *παράγει* *άνθρώπινα μοντέλα* μέ *ύποπτες* και *σκοτεινές προοπτικές* *πολιτιστικού, πολιτικού* και *συνεπώς* *έθνικού χαρακτήρα*...

Νότης Μαυρουδής

‘Ο Ραίη “Αλισον γιά τό μπλούζ

Συνέντευξη μέ τόν ντράμερ τῶν Σικάγο-Μπλούζ Σκαϊλάιν

Μιά βραδιά στόν ΟΡΦΕΑ καί στό RODEO μάς γέννησε τήν ιδέα νά μιλήσουμε λίγο μ' ἕναν ἀπό τοὺς μουσικούς πού κάθε βράδυ δίνουν στό Ἑλληνικό κοινό μιά γεύση ἀπό μπλούζ. Διαλέξαμε τόν ντράμερ Ray “Alison καί μιλήσαμε πολλή ὥρα μαζί του. Ὡς αὐτή τήν ὥρα ὁ Ray μιλώντας κράταγε μέ τό πόδι του τό γνωστό ρυθμικό τόνο τῶν τραγουδιῶν του. Μεταφέρουμε ἐδῶ τὰ πιό ἐνδιαφέροντα κατὰ τή γνώμη μας κομμάτια αὐτῆς τῆς κουβέντας.

Τί πιστεύεις ὅτι πέρασε στόν κόσμο μέσα ἀπ' τή μουσική καί τὰ τραγούδια σας;

Προσπαθήσαμε νά δώσουμε μιά ζωντανή εἰκόνα τῆς μουσικῆς μας στά παιδιά καί θαρῶ ὅτι μας ἐνωσαν. Ἐξέρω βέβαια ὅτι τὰ λόγια δέν θά μπορούσαν νά τὰ καταλάβουν εὐκόλα ὅπως ἀκόμα ξέρω ὅτι ἡ ἔμπειρία τοῦ ζωντανοῦ μπλουζ στήν Ἑλλάδα εἶναι λιγοστή. Πάντως στό RODEO κάθε βράδυ τὰ παιδιά ξεθαρρεῦνουν περισσότερο καί ἡ ἀτμόσφαιρα γίνεται ὅλο καί πιό ζεστή, πιό φιλική, πιό «blue».

Στήν Ἑλλάδα ἐμφανιστήκατε μέ τό ὄνομα Chicago-Blues Skyline. Παίξετε καιρό ὅλοι μαζί;

Πρώτη φορά παίζουμε μαζί. Στό Σικάγο ὁ καθένας μας παίζει σέ διάφορα μαγαζιά. Μᾶς κάλεσαν ἐδῶ ἕναν-ἕναν. Ἐγώ παίζω συνήθως μέ τόν Muddy Waters.

Ποιά στιγμή ἀγαπᾶς περισσότερο στή δουλειά σου;

Ἀγαπῶ τήν ὥρα πού παίζω. Τότε νιώθω τή ζωή μου χωρίς νά νοιάζομαι γιά τό ἂν βρισκομαι σέ μπάρ, ἡ θέατρο ἡ στούντιο. Ἡ ζωή μου εἶναι τό μπλουζ.

Μίλησέ μας γιά τή μουσική σου, γιά τοὺς μαῦρους καί τοὺς λευκοὺς πού τραγουδᾶνε μπλουζ.

Τό μπλουζ, παιδιά, εἶναι κομμάτι μιάς ζωντανῆς ιστορίας, τῆς δικιάς μας ιστορίας. Κάθε στίχος στέλνει μηνύματα. Δέν ὑπάρχει μαῦρος πού νά μήν καταλαβαίνει ὅτι στά τραγούδια αὐτά εἶναι πρωταγωνιστής ὁ ἴδιος ὁ ἑαυτός του. Γιά νά σᾶς δώσω νά καταλάβετε: Ὁ John Lee Hooker κλεισμένος σ' ἕνα ἄδειο δωμάτιο γεμάτο κοριούς, χωρίς φράγχο στήν τσέπη τραγουδάει τήν

καρδιά του, τή στενοχώρια καί τή χαρά του. Οἱ λευκοὶ μουσικοὶ τοῦ μπλουζ εἶναι χωρίς ἀντίρρηση πολὺ ἀξιόλογοι. Ὅμως ὅλοι αὐτοί, ὁ Hammond, ὁ Batterfield κι οἱ ἄλλοι τραγουδᾶνε χωρίς νά ἔχουν νιώσει πῶς γεννιέται τό μπλουζ στά χεῖλη ἑνός μαῦρου. Τό μπλουζ γεννήθηκε ἀπ' τοὺς σκυμμένους μαῦρους πού μάζευαν μπαμπάκι στό Νότο, καί μιλά γιά τή ζωή τους μέ τόν ἐπίμονο ρυθμό του. Ὅλες οἱ μειονότητες τῆς Ἀμερικῆς, ὅπως οἱ Κινέζοι, οἱ Μεξικάνοι, οἱ Ἑβραῖοι, ἔχουν τίς παραδόσεις τοῦ λαοῦ τους, καί τίς διατηροῦν. Ἐμεῖς ὅμως οἱ μαῦροι δέν θυμόμαστε οὔτε πατρίδα οὔτε γλώσσα. Ἐξέρωμε γιά τήν Ἀφρική ὅσα ξέρετε κι ἐσεῖς. Ἡ ἱστορία μας ἀρχίζει ἀπότομα κι εἶναι κάτι σάν τό μπλουζ πού ἀκοῦτε.

Δηλαδή, Ray, ἡ μουσική σου ἀρχίζει καί τελειώνει στό μπλουζ;

Τὰ δικά μου μαλλιά θ' ἀσπρίσουν χωρίς ν' ἀλλάξω τό τραγούδι μου. Ἐξέρω καλά ὅτι θά μείνω ἐξω ἀπό τίς μεγάλες ἐμπορικές ἐπιτυχίες ὅμως ἔχω διαλέξει. Γιά μένα εἶναι πρῶτα ἀπ' ὅλα τὰ μαγαζάκια στό Νότιο Σικάγο πού παίζω τὰ βράδια. Τό ἴδιο εἶναι καί γιά ὅλους τοὺς μουσικούς τοῦ μπλουζ, γνωστούς καί ἀγνωστούς. Πολλά συγκροτήματα ἀπ' τό μπλουζ πέρασαν σιγά σιγά σ' ἄλλες μορφές, ὅμως ὁ Hooker, ὁ Muddy καί τόσοι ἄλλοι ἀγαπᾶμε τό δικό μας ἀργό, μονότονο ρυθμό.

Κι ὁ Jimmy Hendrix;

Ὁ Jimmy ἤρθε κάποτε νά παίξει μέ τόν Muddy. Ἐπαιξε ὅμως πολὺ γρήγορα κι ὁ Muddy δέν κατάφερε

νά συγχρονιστεῖ μαζί του. Ὁ Jimmy συνέχισε μόνος του. Ἐπαιξε ἀπλά πολὺ γρήγορα, αὐτό ἦταν ὅλο.

Ἐσύ πῶς ξεκίνησες;

Ὅταν ἦμουν δεκαεφτά χρονῶν ἕνα βράδυ τρύπωσα σ' ἕνα μπάρ. Μέχρι τότε ἀκούγα σόουλ καί μου φάνηκε παράξενη ἡ μουσική πού ἔπαιζαν ἐκεῖ. Παίζανε μπλουζ, B.B.King. Τήν ἄλλη μέρα ξαναπῆγα ἐκεῖ καί ζήτησα ἀπ' τόν ντράμερ νά μ' ἀφήσει λίγο νά παίζω. Ἐπαιξα πολλή ὥρα ἐκεῖνο τό βράδυ καί στό τέλος μέ προσλάβανε.

Φυσικά χρειάστηκε νά πῶ ψέματα ὅτι ἦμουν μεγαλύτερος, ὅμως ἐκεῖ κόλλησα. Λίγο ἀργότερα γύρισα μαζί τους καί τόν πρῶτο μου τό «Spider in my Stew». Ἀπὸ αὐτὸ γύρισε 20 δίσκους.

Κι ἐδῶ στήν Ἑλλάδα γυρίσαμε τή συναυλία μας σέ δίσκο.

Πές μας κάτι ἀπ' τό Σικάγο. Κάτι πού ἔγινε τελευταῖα. Γιά τόν μαῦρο δῆμαρχο πού θά θγεῖ φέτος γιά πρώτη φορά.

Ὁ Washington θά ναι καλός. Ἄν σκεφτεῖς ὅτι στή συνοικία πού μένει ἡ τωρινὴ δημαρχία δέν μπορούμε νά περπατᾶμε ἐμεῖς οἱ μαῦροι, θά καταλάβεις ὅτι ἕνας δικός μας μπορεί νά κάνει κάτι παραπάνω. Νά σκεφτεῖς ὅτι φέτος θά ψηφίσουν 150.000 νέοι ψηφοφόροι μόνο καί μόνο γιά νά βγεῖ ὁ Washington. Θά βγεῖ σίγουρα ἀλλά τί θά τόν ἀφήσουν νά κάνει δέν τό ξέρω. Κάποιοι μπαμπούλας θά ἀναλάβει σίγουρα νά τόν «προσέχει».

Πές μας κάτι τελευταῖο. Πῶς ἐξη-

γεῖς ἐσύ τοὺς τόσοις θανάτους μουσικῶν ἀπὸ ναρκωτικά; Ποιὸς φταίει γι' αὐτό;

Εἶναι κρῖμα πού τόσο μεγάλοι καλλιτέχνες ὅπως ὁ Jimmy

χάθηκαν στό ζενοῦ τῆς δημιουργίας τους καί τόσοι ἄλλοι χάθηκαν πρὶν προφτάσουν νά δείξουν τήν ἀξία τους. Ὑπάρχει βέβαια ἡ μιά ἐξήγηση πού λέει ὅτι ὅπως ἐμεῖς γιά νά παίξουμε δυνατό μπλουζ πίνουμε πολὺ ἀλκοόλ ἔτσι κι αὐτοὶ πού παίζουν ROCK χρειάζονται κάποιο ναρκωτικό γιά νά τοὺς δώσει τή μεγάλη ἔνταση. Παράξενο ὅμως τό πῶς τόσοι θάνατοι προκλήθηκαν ἀπὸ «ὑπερβολικὲς δόσεις». Ἄς ποῦμε γιά κάτι ὅπως ἡ δολοφονία τοῦ Μάρτιν Λούθερ Κινγκ μπορεῖς σίγουρα νά ἀναζητήσεις τόν ἐνοχο στήν Κυβέρνηση τῶν ΗΠΑ. Ἀλλά γιά τό μαζικό «πάγωμα» μιάς νεολαίας καί τῶν μουσικῶν πού τήν ἐκφράζουν, ἐξαιτίας τῶν ναρκωτικῶν θά μένει ἕνα ἐρώτημα στὸν ἀέρα. Ἐδῶ μόνο ὑποθέσεις μπορεῖς νά κάνεις. Ἴσως κάποτε δοθεῖ κι αὐτὴ ἡ ἀπάντηση.

Ray ξέρεις ὅτι τό εἰσιτήριο στό RODEO εἶναι περίπου ἑξὶ δολάρια;

Δέν τό ξέρα! Γι' αὐτό κάθε βράδυ ἐρχεται ἄλλος κόσμος. Τώρα καταλαβαίνω! Ἐγώ παιδιά παίζω σέ μέρη πού τό ποτό εἶναι δυὸ δολάρια τό πολὺ. Αὐτά εἶναι καί τὰ μέρη πού ἀγαπῶ καί λυπᾶμαι πού μαθαίνω ὅτι τό νά μᾶς ἀκοῦνε στήν Ἑλλάδα κοστίζει τόσο ἀκριβὰ!

Ἄντα Θεοδωρίδου
Ἀποστόλης Μπουρσινός

**Έδω δά επιχειρήσουμε μιά παρουσίαση τών νέων
θεατρικών σχημάτων πού τά τελευταία χρόνια μέ
τή συνεχή προσφορά τους δίνουν τό στίγμα μιās
άλλης θεατρικής πραγματικότητας.**

Τά μέλη τής ομάδας πού αποτέλεσε τόν πυρήνα τής «Σκηνης» (Λευτέρης Βογιατζής, Δημήτρης Καταλειφός, Άννα Κοκκίνου, Τάσος Μπαντής, Ράνια Οικονομίδου, Βασίλης Παπαβασιλείου) συναντήθηκαν γιά πρώτη φορά «έπίσημα» τόν Οκτώβριο τού 1979. Στή συνάντηση εκείνη καθώς καί σέ επόμενες ήταν μαζί μας καί κάποιοι άλλοι συνάδελφοι πού, τελικά, γιά διαφορετικούς λόγους ό καθένας, αποχώρησαν καθ' όδόν. Από τήν άλλη μεριά ένα χρόνο αργότερα, προστέθηκε στήν εξέδρα ή Σμαράγδα Σμυρναίου.

Τά προβλήματα πού απασχόλησαν εύθύς εξαρχής τήν ομάδα (μέ τή σειρά πού αντιμετώπιστηκαν) ήταν: α) Ρεπερτόριο, β) Τρόπος δουλειάς, γ) Χώρος δουλειάς. Προβλή-

ση τών κειμένων γίνεται σέ δύο φάσεις, πού, θεωρητικά, είναι διακεκριμένες, αλλά, όπως είναι φυσικό, στήν πράξη επικαλύπτονται.

Η πρώτη φάση (θεωρητική έπεξεργασία) περιλαμβάνει α) ανάγνωση τού έργου πού έχει επιλεγεί, β) ανάγνωση άλλων έργων τού ίδιου συγγραφέα καθώς καί άλλων συγγραφέων τής ίδιας περιόδου, γ) εισήγηση γιά τό συγγραφέα, τήν εποχή κτλ., δ) μελέτη λογοτεχνικών, φιλοσοφικών, ιστορικών κειμένων, ε) δραματολογική έπεξεργασία τού κειμένου μέ βάση τά πορίσματα πού προκύπτουν.

Η δεύτερη φάση (πρακτική έπεξεργασία) καλύπτεται από τίς πρόβες. Έξαρχής αποκλείστηκε ή περίπτωση τής ομαδικής σκηνοθε-

συνεργασίας μέ κάποιο σκηνοθέτη εκτός ομάδας όπως καί μέ άλλους ήθοποιούς πού, ανάλογα μέ τίς εκάστοτε ανάγκες, προστίθενται στό βασικό πυρήνα.

Γ) Χώρος δουλειάς: Παίρνοντας σάν δεδομένο ότι θά στήναμε τή δουλειά αυτή στήν Αθήνα (γιά πολλούς καί διάφορους λόγους) είχαμε νά αντιμετωπίσουμε τό δίλημμα: Έμφάνιση σέ έτοιμο ή παρθένο χώρο; Η πρώτη περίπτωση αποκλείστηκε γιά λόγους λειτουργικών, οικονομικών, αισθητικών κτλ. (κρατήθηκε μόνο ως έσχατη λύση ανάγκης). Υιοθετήσαμε λοιπόν τή δεύτερη επιλογή. Κι αρχίσαμε τίς αναζητήσεις. Βρήκαμε χώρους προσφορότερους απ' αυτόν στόν όποιο καταλήξαμε (τό νύν

Μέ τήν εξεύρεση τού χώρου καί τήν έναρξη τών εργασιών γιά τή διαμόρφωσή του σέ θέατρο (1η Δεκεμβρίου 1981) τελειώνει, κατά κάποιο τρόπο, καί ή προϊστορία τής «Σκηνης» (ή όποια, από τό Μάρτιο τού ίδιου χρόνου είχε αποκτήσει καί νομική ταυτότητα: αστική, μη κερδοσκοπική εταιρεία μέ τήν επωνυμία Έταιρεία Θεάτρου «Η Σκηνή»). Χάρη στήν πολύτιμη συμπαράσταση κάποιων ανθρώπων (ήθική καί υλική) έγινε δυνατή ή ολοκλήρωση τής κατασκευής τού θεάτρου μέσα σέ τρεισήμισι μήνες.

Στίς 20 Μαρτίου 1982 δόθηκε ή πρεμιέρα τής «Σπασμένης στάμνας» τού Χάινριχ Φόν Κλάιστ. Τό έργο παίχτηκε ως τό τέλος τής περ-

‘Η προϊστορία τής Σκηνης

‘Η σπασμένη στάμνα

‘Η σπασμένη στάμνα

ματα, έννοείται αλληλένδετα καί τυπικά γιά κάθε νεοπαγές θεατρικό σχήμα. Οί απαντήσεις πού προέκυψαν μπορούν νά συνοψιστούν αντίστοιχα:

Α) Ρεπερτόριο: Συνειδητοποιήθηκε ή ανάγκη διερεύνησης κάποιων κλασικών μεγεθών τής ελληνικής καί εύρωπαϊκής δραματολογίας. Η διερεύνηση αυτή αντιμετώπιστηκε ως κύρια προϋπόθεση γιά τή δημιουργία ενός βασικού ύφους, γιά τήν άρθρωση μιās κοινής σκηνικής γλώσσας.

Β) Τρόπος δουλειάς: Η προσέγγι-

σίας. Η συλλογικότητα τής εργασίας κατοχυρώνεται μέσ' από τήν ανάληψη τής σκηνοθετικής ευθύνης από ένα συγκεκριμένο άτομο. Τό άτομο αυτό, σκεφτήκαμε, θά μπορούσε (θά έπρεπε;) νά είναι κάποιος από μās, ζυμωμένος μέ τίς αρχές καί τίς αντιλήψεις πού διαμορφώνουμε, κάποιος πού θά είχε τή διάθεση νά αναλάβει τή σχετική ευθύνη. (Τήν ευθύνη αυτή, στήν περίπτωση τής «Σπασμένης στάμνας», μοιράστηκαν, γιά συγκεκριμένους, ειδικούς λόγους, δύο άνθρωποι. Ήταν μιά δοκιμή). Καταρχήν δέν αποκλείεται ή πιθανότητα

«θέατρο οδού Κυκλάδων»), αλλά σταθήκαμε άτυχοι. Ύψώθηκαν φραγμοί μπροστά μας είτε οί οικονομικές απαιτήσεις τών ιδιοκτητών είτε άλλης τάξεως προβλήματα.

Η άποθήκη τής οδού Κυκλάδων ήταν ένας χώρος μέ πολλές δυσκολίες καί ελάχιστες δυνατότητες αξιοποίησης. Τό αποτέλεσμα πού προέκυψε τελικά - μέσα σέ τόσο αντίξοες συνθήκες - όφειλεται στήν ιδιοφυΐα τού αρχιτέκτονα Κυριάκου Κρόκου, τό συγκινητικό μόχθο τού συναδέλφου του Μίμη Γρηγόρη καί τήν ποιότητα δουλειάς τών βασικών συνεργείων.

σινής χειμερινής περιόδου καί επαναλήφθηκε καί φέτος. Στό ρεπερτόριο τής «Σκηνης» περιλαμβάνονται καί τά έργα: «Οί άγρόικοι» τού Κάρολο Γκολντόνι (μετάφραση: Ίουλία Τσιακίρη), «Δυστυχία από τό πολύ μυαλό» - προσωρινός τίτλος - τού Άλεξάντρ Σεργκέγιεβιτς Γκριμπογιέντοφ (μετάφραση: Μητσος Άλεξανδρόπουλος), «Κατζούρμπος» τού Γ. Χορτάτζη, «Βασίλικός» τού Α. Μάτσει.

Η «Σκηνή» επιχορηγήθηκε φέτος από τό Ύπουργείο Πολιτισμού μέ 1.200.000 δραχμές.

Βασίλης Παπαβασιλείου

Τό θέατρο τής "Ανοιξης

Τό θέατρο τής "Ανοιξης ιδρύθηκε τό 1976 από μία ομάδα αποφοίτων τής δραματικής σχολής του "Εθνικού Θεάτρου. Οί συντεταγμένες εκείνης τής ομάδας ήταν μία αντίδραση, αρκετά αυθόρμητη, στη συντηρητική θεατρική παιδεία και μία προοδευτική πολιτική τοποθέτηση, μέσα στο κλίμα των πρώτων χρόνων τής μεταπολίτευσης.

Ο προβληματισμός τής ομάδας για ένα λαϊκό θέαμα (πολιτικό - ψυχαγωγικό - όχι διδακτικό) διοχετεύτηκε στην παραγωγή "1821, ή "Επανάσταση, ή Καραγκιόζης και τή "Ημίψηλα". Τό θέαμα αυτό βγήκε από αυτοσχεδιασμούς του θιάσου πάνω σ' ένα σκελετό - σενάριο, που σημαντικό μέρος του ήταν αυθεντικό ιστορικό υλικό (άπομνημονεύματα αγωνιστών, κείμενα του Ρήγα και τής Φιλικής "Εταιρείας). Η πρόθεσή μας ήταν να κριτικάρουμε τήν κυρίαρχη ιδεολογική και αισθητική αντίληψη για τήν "Επανάσταση του 1821. Τό θέαμα παρουσιάστηκε στο Γ' Φεστιβάλ "Ιθάκης και κέρδισε πέντε βραβεία, πράγμα που τήν εποχή εκείνη μάς ενθάρρυνε πολύ. "Επειτα παίξαμε σέ δήμους και συνοικίες τής "Αθήνας, και οί εμπειρίες μας ήταν πολύ καλές, γιατί τό θέαμα λειτουργούσε. "Ωστόσο ό έντονα πολιτικός προσανατολισμός τής δουλειάς μας και ή ρομαντική αντιμετώπιση του

σαμε τις σχέσεις φαντασίας και πραγματικότητας και προσπαθήσαμε να άντλήσουμε από τή γενικότερη θεματική του Ζενέ μία εικαστική άποψη για τήν παράσταση.

Μέ τό "Μεγάλη είναι ή "Ελλάς" (1980) επιχειρούμε να στήσουμε και πάλι ένα θέαμα βασισμένο σέ αυτοσχεδιασμούς πάνω σ' ένα αρχικό σενάριο, γιατί ή άποψή μας ότι οί ήθοιοιόι μπορεί να είναι δημιουργικοί και στο επίπεδο του κειμένου δέν έχει ακόμα κλονιστεί. Στο "Μεγάλη είναι ή "Ελλάς" ή μορφή ήταν δανεισμένη από τήν επιθεώρηση, και τή διάφορα νούμερα ήταν άντλημένα από τήν καθημερινή ζωή και τήν επικαιρότητα: ωστόσο ό σχολιασμός τους δέν ήταν ορθόδοξος, καθώς ξέφευγε προς τό σουρεαλισμό - μέ κύριο μοχλό τό εικαστικό μέρος τής παράστασης. Τό θέαμα παρουσιάστηκε στον Φιλοπρόοδο "Ομίλο "Υμηττού, στο θέατρο "Εντοπία, στο "Ανετον τής Θεσσαλονίκης και άλλου. Πιστεύουμε πως τό πείραμά μας αυτό απέτυχε ως ένα βαθμό, γιατί τό κείμενο που βγήκε από τούς αυτοσχεδιασμούς του θιάσου ήταν άδύνατο. "Αν ποτέ ξαναεπιχειρήσουμε αυτοσχεδιαστικό θέαμα μέ λόγο, θά συνεργαστούμε μέ κάποιον συγγραφέα. Τήν επόμενη χρονιά (80 - 81) δέν κάναμε δουλειά - πέρα από τήν επανάληψη των "Δουλών" - για λό-

στασης. "Αναζητούμε τή δική μας σκηνική γλώσσα και τή συμβολή μας στην ελληνική σκηνική γλώσσα, που ή ανάπτυξη της πιστεύουμε πως θά λειτουργήσει καταλυτικά και πάνω στην ελληνική θεατρική γραφή. Αυτός είναι ό δρόμος που μάς ταιριάζει για να ύπηρετήσουμε τό ελληνικό θέατρο.

Η επόμενη δουλειά μας είναι ό "Βούτσεκ" του Μπύχνερ που παρουσιάσαμε στο θέατρο "Εντοπία (1981 - 82). Προσπαθήσαμε να αναλύσουμε τόν φαινομενικά απλό μύθο του έργου (έναν φαντάρος, όρντινάτσα ενός λοχαγού και πειραματόζωο στά χέρια ενός γιατρού σκοτώνει τήν έρωμένη του και μητέρα του παιδιού του) σέ τρία διαφορετικά επίπεδα: (1) σάν κοινωνικοπολιτικό δράμα, (2) σάν μελόδραμα, (3) σάν πορεία προς τήν τρέλα. "Επίσης μάς άπασχόλησε ή σχέση του πραγματικού γεγονότος (πηγή έμπνευσης του Μπύχνερ στάθηκε μία πραγματική παρόμοια ιστορία) μέ τή θεατρική του μετάπλαση. Στο μεταξύ ό βασικός πυρήνας του θεάτρου τής "Ανοιξης έχει διευρυνθεί μέ όρισμένα καινούρια μέλη.

Φέτος παρουσιάζουμε τή "Μίνα" του Λέσσιγκ στον Φιλοπρόοδο "Ομίλο "Υμηττού και στην επαρχία. Διαλέξαμε έργο του 18ου αιώνα γιατί θέλαμε να διερευνήσουμε τις πη-

κείμενο και μέ τό κείμενο, ή δραματοργική επεξεργασία του κειμένου κτλ., γιατί πιστεύουμε πως κάθε άνέβασμα καθορίζει έναν ιδιαίτερο τρόπο δουλειάς. Βασική επιδίωξη μας είναι να στηρίξουμε τή δουλειά μας σ' ένα συμπαγή πυρήνα συνεργατών που να συνδέεται μέ σχέσεις άμοιβαίας έμπιστοσύνης, γιατί πιστεύουμε πως αυτό όχι μόνο είναι πολύ σημαντικό για τή δουλειά, αλλά μπορεί να ανασύρει όλη τή δημιουργικότητα που κρύβει μέσα του ό καθένας μας. Μέλη αυτού του πυρήνα είναι προς τό παρόν οί: Ρένος Βάρλας (φωτισμοί, τεχνική διεύθυνση) Νατάσα Ζούκα (ήθοποιός, κινησιολόγος), Βαγγέλης Θεοδωρόπουλος (ήθοποιός, οργανωτικός υπεύθυνος), Γιώργος Μακρής (ήθοποιός), Γιάννης Μαργαρίτης (σκηνοθέτης), Πάνος Πανάγου (ήθοποιός) Κορραλία Σωτηριάδου (δραματοργισσία).

Πέρα όμως από τις καλές προθέσεις και τα όνειρά μας, ή πραγματικότητα που ζούμε όλα αυτά τα χρόνια είναι αρκετά σκληρή. Δέν άποζούμε από τό θέατρο, μέ ό, τι μπορεί να συνεπάγεται αυτό για τόν καθένα μας και, τό κυριότερο, δέν έχουμε δικό μας χώρο και αντιμετωπίζουμε άξεπέραστα οικονομικά προβλήματα. "Όλα αυτά είναι σοβαροί άνασταλτικοί παράγοντες, γιατί δέν έχουμε τή δυνατότητα να δουλεύουμε όλο τό χρόνο, να άνε-

Βούτσεκ

παράγοντα «συλλογικότητα» μάς όδήγησαν σέ διάσπαση.

Ξαναρχίσαμε περίπου από τήν αρχή, έχοντας ξεκαθαρίσει ότι συλλογικότητα δέν σημαίνει πως όλοι τά κάνουν όλα, αλλά βασίζεται στη στενή συνεργασία και άλληλεξάρτηση κάθε ειδικού τομέα. Δεύτερη δουλειά μας ήταν οί «Δούλες» του Ζάν Ζενέ (1978) που παρουσιάστηκαν στον Φιλοπρόοδο "Ομίλο "Υμηττού και επαναλήφθηκαν στο πλαίσιο τής «"Εκφρασης 81» στο θέατρο Ριάλτο. Στις «Δούλες», αυτό τό τραγικό παιχνίδι έξουσίας, έρωτισμού και θανάτου, διερευνή-

γους τεχνικούς αλλά και ουσιαστικούς. "Επανεξετάζοντας τήν πορεία μας καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι τό κλασικό ρεπερτόριο, πέρα από τήν τεράστια σημασία που έχει καθ'αυτό, προσφέρεται περισσότερο απ' ότιδήποτε άλλο για να διερευνήσουμε τά έκφραστικά μας μέσα. Η υπόθεση του ελληνικού θεάτρου δέν άρχίζει και τελειώνει στο ελληνικό έργο, αλλά άπαιτεί και τήν ελληνική σκηνική γλώσσα (χερνομία, εικόνα, ρυθμός, σχήμα, χρώμα), για τήν όποία ευθύνονται οί ήθοιοιόι, οί σκηνοθέτες και οί ύπόλοιποι συντελεστές μιας παρά-

Μίνα

γές του ευρωπαϊκού θεάτρου. Στη "Μίνα" στηρίξαμε μία απόπειρα άνάγνωσης όρισμένων βασικών κωδικών του ευρωπαϊκού θεάτρου: τής έστικής κωμωδίας, που είναι άμεσος άπόγονος τής commedia dell'arte, του ρομαντικού θεάτρου, ακόμα και του μελοδράματος.

Για ένα χρονικό διάστημα θέλουμε να δουλέψουμε μόνο μέ κλασικό ρεπερτόριο, μάς ενδιαφέρουν ωστόσο, και είναι μέσα στις προοπτικές μας, και τά σύγχρονα έργα. Δουλεύουμε χωρίς συγκεκριμένη μέθοδο, μέ όρισμένες ωστόσο σταθερές όπως είναι οί αυτοσχεδιασμοί χωρίς

βάζουμε περισσότερα έργα, να τά άνεβάζουμε όπως θέλουμε. Είμαστε άναγκασμένοι να κάνουμε αισθητική μας τή λιτότητα και μηχανειόμαστε χίλιους δυό τρόπους για να μήν κάνουμε πολλές παραχωρήσεις. "Εδώ πρέπει να πούμε ότι τό θέατρο τής "Ανοιξης, από τήν ίδρυσή του ως σήμερα, έχει πάρει μόνο δυό έκτακτα βοηθήματα από τό "Υπουργείο Πολιτισμού (150.000 τό 1978 και 100.000 τό 1981). Οί γνωμοδοτικές επιτροπές για τις επιχορηγήσεις τόσο επί Ν.Δ. όσο και επί κυβέρνησης ΠΑ.ΣΟ.Κ θεώρησαν τό θιασό μας άνάξιο ένίσχυσης.

Τό όραμα τῆς 'Εσπερίας

Χρόνια τώρα, ό χώρος τῆς τηλεόρασης ἔχει γίνει τό μόνιμο «πεδίο ἐκτοξευσης» τῶν πιό φιλόδοξων φραστικῶν κατασκευῶν. Ἀνάμεσα σ' αὐτές, ἐντυπωσιάζει γιά τή διαύγεια καί τή σιγουριά της μιά φράση πού, κοντεύει χρόνια τώρα, εἰπώθηκε ἀπό τόν, κατά τά ἄλλα μάλλον ἄχρωμο σέ δηλώσεις, Γενικό Διευθυντή τῆς ΕΡΤ-1 κ. Γιώργο Ρωμαίο, Δημοσιογράφο καί πρώην Διευθυντή τοῦ Κυριακάτικου Βήματος:

«Όταν οἱ Ἕλληνες γίνουν Ἄγγλοι, τότε καί ἡ ΕΡΤ θά γίνει BBC! (Πλατύ χαμόγελο)»

Περιμέναμε πῶς, τόσο καιρό, κάποιος χριστιανός θά βρισκόταν νά γράψει δυό λόγια γιά μιά τέτοια ἀπαστράπτουσα λογική φράση. Μάταια... Σέ κάποιο Κυριακάτικο Βήμα μόνον (!) μέ ἀφορμή τήν παραπάνω φράση ό κ. Γενικός χαρακτηρίστηκε «σοφός». Νά ὅμως πού ἦρθε ἡ ὥρα νά διορθωθεῖ αὐτή ἡ παράλειψη. Μάλιστα, ἀντί γιά σύντομο σχόλιο, θά προσπαθήσουμε ἐδῶ νά ἀναλύσουμε διεξοδικά τήν περισπούδαστη φράση, ὥστε νά μή χαθεῖ καμιά πτυχή ἀπό τήν μεστή ωριμότητας σκέψη τοῦ «σοφοῦ ἀνδρός».

Δυό κατευθύνσεις ἀνάλυσης ἀνοίγονται· θά τίς δοῦμε μέ τή σειρά:

I. Ἄς δοῦμε πρώτα, τό νόημα τῆς φράσης, ὅπως προκύπτει ἀπό τή λογική τῆς δομῆς της. Ἀπογυμνώνοντας δηλαδή τή φράση ἀπό τίς ἀναφορές της σέ ξένα μοντέλα, μπορούμε νά τή διαβάσουμε κάπως ἔτσι:

«Όταν ἀνέβει πολύ τό ἐπίπεδο τῶν Ἑλλήνων τηλεθεατῶν, τότε θά ἀνέβει ἀντίστοιχα καί τό ἐπίπεδο τῆς ΕΡΤ» (σά νά λέμε: Σοσιαλισμός θά γίνει στήν Ἑλλάδα, όταν οἱ Ἕλληνες ἀρχίσουν νά λειτουργοῦν σοσιαλιστικά!)

Ἀλλά μέχρι τότε τί θά γίνεται; Θά μπορεῖ ἡ τηλεόραση νά δίνει ANEY-ΘYNA ὅ,τι κάνει κέφι στούς διευθυντές της μέ τή δικαιολογία ὅτι οἱ Ἕλληνες δέν εἶναι ἀκόμα «ὑψηλῶν ἀπαιτήσεων»; Φαίνεται πῶς ό κ. Ρωμαίος δέν ξέχασε καθόλου μιά φράση πού στά καθωσπρέπει σαλόνια τῆς ἐποχῆς τῆς γιανγίς του ἀκουγόταν συχνά ἀπ' τοὺς «μορφωμένους»: «Bon pour l'Orient» ἢ στήν ἑλληνικότερη διασκευή: «καλό γιά Ἕλληνες»...

Καί ἄραγε πῶς θά ἀνέβει τό ἐπίπεδο τῶν Ἑλλήνων; Μέ διαδικασίες πού ἀφήνουν τήν ΕΡΤ ἀμέτοχη;

Σέ γενικές γραμμές συλλαμβάνω τό «δράμα» καί τό «όραμα» τοῦ κ. Ρωμαίου:

Κάθε μέρα, καθισμένος μέ ἀπόγνωση στό γραφεῖο του, ὑπογράφει ὅλες ἐκεῖνες τίς ἑλεεινές ἐκπομπές πού βλέπουμε στοὺς δέκτες μας καί μονολογεῖ ἀπελπισμένος: «Σέ τί ἄξεστους βάρβαρους, σέ ποιές πολιτιστικές ἐσχισιές μέ ἔρριξες Θέ μου»... καί φρίττει.

Κάποια μέρα ὅμως τοῦ μέλλοντος, χαράματα, καί ἐνῶ ό ἐντιμος δημοσιογράφος ξάγρυπνος θά ἔχει πιά φτάσει στό χεῖλος τῆς ψυχικῆς καταρράκωσης, θά μποῦν μέσα γελαστοί ἢ συμπάσχονσα ἰδιαίτερα του καί ό συμπάσχων σωφὲρ του καί θά τοῦ ἀναγγελοῦν:

-Χτές, ό κομπιοῦτερ τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ καί Ἐξέλιξης μέτρησε ἄνοδο τοῦ Μέσου Δείκτη Πολιτιστικοῦ Ἐπιπέδου κατά 114 μονάδες στήν κλίμακα Ἑλγιν!

Καί τότε, ό σοφός ἄνδρας θά ὀρθωθεῖ μέ δάκρυα στά μάτια καί λουσμένος στό πρῶτο φῶς τῆς ἡμέρας θά ἀνακράξει: - Τρέμε BBC! Καί νέες μέρες δόξας θά ἀνατεί-

λουν γιά τήν Ἑλληνική Τηλεόραση...

Μήπως ὅμως θά ἔπρεπε ἡ Διεύθυνση τῆς ΕΡΤ νά πάρει τήν πρωτότυπη πρωτοβουλία νά βελτιώσει τό ἐπίπεδο ὅλων τῶν ἐκπομπῶν ὥστε νά βοηθήσει καί τοὺς τηλεθεατές της νά ἀνέβουν σιγά-σιγά;

Καί βέβαια δέν ἀρκεῖ νά εἰπωθεῖ ὅτι κάτι τέτοιο γίνεται. Γιατί ἂν γινόταν, δέν θά προβάλλονταν μέ τέτοια ἐπιμονή τά εὐτελῆ ἐπεισόδια τῆς σειρᾶς «Πράματα καί Θάματα». Αὐτή ἡ συστηματική προώθηση τυποποιημένου φτηνοῦ γούστου μοιάζει μάλλον νά διαλέχτηκε μέ κριτήρια πού ἐπαληθεύουν τή βαθύτερη ἐκτίμηση τοῦ κ. Γενικοῦ: «Καλό γιά Ἕλληνες»...

Ἀλλά ἡ ἀκροαματικότητα τοῦ

«Μινόρε τῆς Αὐγῆς» ἢ τῆς «Μαλουῦ» δέν τοῦ λένε τίποτα; Μήπως οἱ Ἕλληνες τηλεθεατές βρίσκονται κιόλας πιό ψηλά καί ἡ «ἐκτίμηση» τοῦ κ. Ρωμαίου εἶναι ἡ μόνη αἰτία πού ψυχαγωγοῦνται ἀκόμα μέ Δαλιανιδικές κατασκευές; Τί συμπέρασμα μπορεῖ νά βγάλει κανεῖς, όταν γιά μιά χιλιοφορεμένη συνταγή τοῦ Δαλιανίδη ἡ Διεύθυνση σπεύδει, διά στόματος τοῦ Ἀναπληρωτῆ Διανοομένου, νά δηλώσει τό «σκεπτικό ἔγκρισ» (ὅλες οἱ τηλεοράσεις τοῦ κόσμου, τοῦ BBC (!) μὴ ἐξαιρουμένου... κλπ.) ἐνῶ τό «Μινόρε» μοιάζει νά ἐγκρίθηκε τυχαία· χωρὶς κανεῖς νά πιστεύει πῶς θά πρόσφερε κάτι ἀπαραίτητο καί ἐπιθυμητό. Μιά πρόταση μέσα στίς πολλές, πού ἔτυχε νά ἀρέσει στόν κόσμο. Δέν τήν ΑΝΑΖΗΤΟΥΣΑΝ ὅμως!

Ενώ την κατασκευή του Δαλιανίδη την ΑΝΑΖΗΤΟΥΣΑΝ και μάλιστα με σκεπτικό! Πότε λοιπόν θα «ωριμάσουν» τα κριτήρια της ΕΡΤ;

Θά περιμένουμε! Θά περιμένουμε, ώσπου, μετά το ήδη αρκετά ανεβασμένο επίπεδο των Ελλήνων τηλεθεατών, μπορέσει να ανέβει αντίστοιχα και το επίπεδο των Ελλήνων διευθυντών της ΕΡΤ. Τότε πιά, σίγουρα θα ανέβει και το επίπεδο της ΕΡΤ!

Συνοψίζοντας:

Όταν οι διευθυντές της ΕΡΤ γίνουν σαν τους διευθυντές του BBC, τότε και η ΕΡΤ θα γίνει BBC...

II. Άς έρθουμε όμως στο δεύτερο, και ίσως πιο ουσιαστικό, σκέλος αυτής της συζήτησης. Άς δούμε δηλαδή τη «σοφή» φράση, σύμφωνα με τα μοντέλα που διάλεξε, να επικαλεστεί.

Και πρώτα-πρώτα ρώτησε κανέναν ο κ. Ρωμαίος αν το μοντέλο BBC είναι επιθυμητό; Έκφράζει μια σοσιαλιστική κυβέρνηση;

Γιατί βέβαια BBC δεν σημαίνει μόνο τεχνικοοργανωτική αρτιότητα. BBC είναι και ένας τρόπος σκέψης. Είναι ιδεολογικοπολιτιστικές επιλογές. BBC είναι η κορυφαία έκφραση της ευπρεπούς συντήρησης: η πιο σύγχρονη κατάκτηση του αστικού φιλελευθερισμού. BBC σημαίνει να πείθεις τον τηλεθεατή ότι όλες οι ιδεολογικές και πολιτικές επιλογές έχουν το ίδιο βάρος: ότι σε τελευταία ανάλυση η πολιτική είναι θέμα προσωπικών προτιμήσεων του καθενός. Σά να λέμε, έμένα μου άρεσει ή τάρτα-φράουλα, ενώ στο φίλο μου ο μπακλαβάς! Όπου όταν βγει κάποιος να καταγγείλει το ρατσιστικό καθεστώς της Ν. Αφρικής, ο φιλελευθερισμός άπαιτεί να δοθεί το μικρόφωνο και στον εκπρόσωπο της φασιστικής κυβέρνησης. «Ίσες ευκαιρίες» απέναντι στην Κοινή Γνώμη. Έτσι, η οργανωμένη υποκρισία σε κάνει να ξεχνάς πώς, πίσω απ' την όθονη, οι καταπιεζόμενοι μαύροι καθόλου δεν έχουν ίσες ευκαιρίες με τους ρατσιστές καταπιεστές τους. Στη Ν. Αφρική η δικαιοσύνη του BBC θρυματίζεται πάνω στην πραγματικότητα: μία πραγματικότητα που η εγγλέζικη τηλεόραση επιμελώς συγκαλύπτει. Φαίνεται λοιπόν, πώς η κατάδειξη των γεγονότων του Λιβάνου από την ΕΡΤ (που φυσικά κατευθύνθηκε από την κυβέρνηση), σύμφωνα με το μοντέλο του BBC - που ο κ. Ρωμαίος δραματίζεται - ήταν μεροληπτική και, θάλεγε κανείς, χωρίς... τάκτ απέναντι στους Ισραηλινούς!

Νά που οδηγεί η λογική της «σοφής» φράσης που τόσο επιτόλαια διατύπωσε ο εκπρόσωπος του πρώτου ραδιοηλεκτρικού σταθμού ενός κράτους που πασχίζει να κάνει βήματα προς το σοσιαλισμό...

Χάυντ-Πάρκ λοιπόν! Όλοι ίσοι ενώπιον του... έλέω Θεού Βρετανικού Στέμματος! Νά πώς όλα εξισώνονται και εκφυλίζονται.

Χίλιες φορές προτιμότερο το λι-

βανιστήρι του Πρωθυπουργού (είτε λέγεται Ράλλης είτε Παπανδρέου). Τουλάχιστον ξέρεις ότι άκους την κυβερνητική άποψη και βγάζεις τα συμπεράσματά σου. Ενώ το BBC έχει τη θρασύτητα να ισχυρίζεται ότι σφυρηλατεί την Αλήθεια και την Αντικειμενικότητα. Μήπως όμως έντεχνα καλλιεργεί την Αδιαφορία και την Απάθεια;

Άλλά και πέρα από την άμεση πολιτική που άσκει το Δελτίο Ειδήσεων, ποιά είναι η ιδεολογική εικόνα του BBC;

Φανταστείτε την σαν ένα ακαθόριστο μωσαϊκό, που συχνά περιέχει υπέροχες ψηφίδες, καταδικασμένες όμως στην αφάνεια της συνολικά αδιάφορης και κορεσμένης τηλεοπτικής εντύπωσης. Ένα μωσαϊκό «μουτζούρα» που μοναδικός στόχος στην κατασκευή του στάθηκε η ΑΠΟΥΣΙΑ στόχου. Είναι γεγονός πως συχνά, για να εξασφαλιστεί το άλλοθι της αντικειμενικότητας και του φιλελευθερισμού, περνούν και έκπομπές ιδεολογικά τολμηρές. Είναι οι έντυπωσιακές ψηφίδες, ενός μωσαϊκού που ήθελήμενα ΑΠΟΦΕΥΓΟΝΤΑΣ να σχηματίσει οποιαδήποτε συνολική εικόνα, έχει την πανίσχυρη ικανότητα να πνίγει και να εύνοιχιζει ακόμα και την πιο προοδευτική έκπομπή υποβιβάζοντας την σε μία απλή ξεχωριστή ψηφίδα. Το μοντέλο του BBC προσποιείται πως ΔΕΝ έχει σαν στόχο την προώθηση κάποιου ιδεολογικού μοντέλου. Ξεκινά για να μάς επιβεβαιώσει πως στη δημοκρατία κάτι τέτοιο είναι αδύνατο και πως γι' αυτό η ποικιλία των έκπομπών του άντανακλά την ποικιλία των θεατών του. Προσπερνά όμως το γεγονός πως τελικά αυτό το δήθεν «μή μοντέλο» εύνοει στην ουσία τη διατήρηση του υπάρχοντος αστικού - παθητικού μοντέλου του θεατή-καταναλωτή. Ένός θεατή, που φυσικά καθορίζεται από την πληθώρα των ανούσιων ιδεολογικά έκπομπών που άπλωσε αναπαράγοντας τις ήδη καθιερωμένες αξίες της προσωπικής του καθενός έμπειρίας (ρόλοι, ιεραρχίες κλπ.). Ο θεατής αυτός έχει πιά μάθει να επιστρεφεί το φιλελευθερισμό του μόνον για τις ψηφίδες που ξεχωρίζουν!

Στο σημείο αυτό, θάταν ίσως σκόπιμο να αναφερθούμε σε πιθανή εναλλακτική αντιμετώπιση. Σύμφωνα, για να μην ξεφύγουμε από το στόχο του κειμένου αυτού:

Άς θυμηθούμε λίγο το μοντέλο που, όχι χωρίς ατέλειες, εφαρμόστηκε στο Τρίτο Πρόγραμμα απ' τον Μάνο Χατζηδάκι και τους συνεργάτες του. Το μωσαϊκό εκεί είχε πολύ ξεκάθαρη εικόνα. Ίσως μία εικόνα συχνά ιδεαλιστική, διανοουμενίστικη, άριστοκρατική. Το μεγάλο βήμα όμως που έγινε μπροστά, ήταν ότι για πρώτη φορά το μωσαϊκό τόλμησε και πήρε την τεράστια ευθύνη να έχει μία σαφή εικόνα. Κάθε έκπομπή, από το ρόκ μέχρι τις έκπομπές λόγου, από το ρεμπέτικο μέχρι τα ζωντανά ρεπορτάζ, ολοκλήρωναν την ίδια ακριβώς

εικόνα: τις ίδιες πολιτιστικές επιδιώξεις. Άν τύχαινε να ανοίξεις το ραδιόφωνο στα μισά κάποιες έκπομπές, καταλάβαινες άμέσως ότι άκουγες Τρίτο. Σέ όλες τις έκπομπές, η ανθρώπινη παρουσία πίσω απ' το μικρόφωνο εμφανιζόταν με άποψη και προπάντων με έντονη διάθεση να επικοινωνήσει άμεσα με τον άκροατή. Κι όχι ομοιογένεια απόψεων ή έλλειψη ποικιλίας και πολυφωνίας ή τάχα διάθεση ολοκληρωτισμού: κάθε άλλο. Οι πολιτικές και φιλοσοφικές αποκλίσεις ήταν σημαντικές. Όλες όμως ένταγμένες στο ίδιο μοντέλο θεώρησης του ανθρώπου-πομπού και του ανθρώπου-δέκτη. Αυτός ο ταυτόχρονα έπιλεγμένος και επιδιωκόμενος μέσος άκροατής ήταν και η εικόνα του μωσαϊκού. Με μέτρο τη σωστή - κατά τον Χατζηδάκι και τους συνεργάτες του - καλλιέργεια του άκροατή που βάλαν για στόχο, κάθε ψηφίδα έρχόταν να αξιοποιηθεί για να πλαισιώσει και να ολοκληρώσει την εικόνα αυτού ακριβώς του συγκεκριμένου δέκτη.

Ενώ στο μοντέλο του κ. Ρωμαίου, το αξιόλογο βαδίζει πλάι πλάι με το χυδαίο (που διαλέχτηκε ήθελήμενα και με σκεπτικό την ποικιλία). Και φυσικά το αξιόλογο πνίγεται και ισοπεδώνεται. Και οι θεατές χωρίζονται σε στεγανά. Σ' αυτούς που βλέπουν «Παρασκήνιο». Σ' αυτούς που βλέπουν «Πράγματα και Θάματα». Και ο χωρισμός αυτός νομιμοποιείται και καθιεγάζεται στη συνείδηση του τηλεθεατή. Κι ο δέκτης του «Πράγματα και Θάματα» ταμπουρώνεται και χλευάζει το δέκτη του «Άλεξάντερ-πλάτς» και αντίστροφα. Και ύπουλα καλλιεργούνται οι όροι κοιντονιάρης, σαπουνοσήριαλ και άλλα τέτοια. Νά λοιπόν ο έθνικός διχασμός - κατακερματισμός. Στην πιο επικίνδυνη του μορφή, όπως τον τελειοποίησε το BBC, ώστε να αναπαράγονται και να συντηρούνται οι ιδεολογικές κάστες.

Δέν είναι παράδοξο; Ο άριστοκρατισμός του Χατζηδάκι προσπαθούσε να προσελκύσει και τους λιγότερο προχωρημένους δέκτες του σε μία καλύτερη ποιότητα. Ο φιλελευθερισμός του κ. Ρωμαίου συστηματικά διαιρεί και έπιμόνα προσφέρει στην κάθε κατηγορία τά επιχειρήματα και τό άλλοθι της άρνησης των υπόλοιπων κατηγοριών. Έτσι φυσικά, η Διεύθυνση δέν «φέρει ευθύνες». Δίνει απ' όλα!

Άς προχωρήσουμε όμως: Τό δραμα του κ. Ρωμαίου δέν περιορίζεται στο κουτί. Θέλει και Άγγλους θεατές! Σάν ώριμότητα, σάν τρόπους συμπεριφοράς, ίσως ακόμη και σάν ήθη και έθιμα...

Βέβαια τό φαινόμενο της εισαγωγής όχι μόνο μεθόδων αλλά και προτύπων και ιδεολογικών κατευθύνσεων σε τούτη τη χώρα είναι συνηθισμένο. Οι πνευματικοί μας πατέρες, οι καλλιτέχνες, οι τεχνοκράτες, αλλά και οι Έλληνες προοδευτικοί, προκειμένου να άντλήσουν έμπνευση και επιχειρήματα,

«πολλάκις έστρεφον τούς όφθαλμούς πρós την προηγμένη και άκμάζουσαν Έσπερίαν». Άλλά τούτο τό καταλαβαίνει κανείς, όταν γίνεται λόγος για ένα Ρήγα ή έναν Κοραή. Άκόμα τό καταλαβαίνουμε για έναν Καλομοίρη ή έναν Παρθένη...

Άλλά στά 1983 και ανάμεσα σε συνεχείς και αδιάκοπες διακηρύξεις περί πολυεπίπεδης και πολύμορφης Έθνικής Άνεξαρτησίας, τό «όραμα της Έσπερίας» και μάλιστα διατυπωμένο από χεϋλή που έκπροσωπούν κυβερνητικές επιλογές, άκούγεται μάλλον όπισθοδρομικό.

Σίγουρα η έθνική μας πρόοδος έχει να ώφελήσει από τις ξένες έμπειρίες. Άλλά στή χώρα του Κόντογλου και του Παπαδιαμάντη, στή χώρα του Βαμβακάρη και του Σεφέρη, δέν βρίσκετε άγαπητέ κύριε Γενικό κάπως βλάσφημη και επιπόλαιη τη φράση «Όταν οι Έλληνες γίνουν Άγγλοι, τότε και η ΕΡΤ θα γίνει BBC!»

Μή σώσει και γίνει.

Τούτος ο τόπος πατάει βέβαια στή Δύση (τόπαν κι άλλοι καλύτεροι) μά άλιμονο αν ξεχάσουμε πώς έχει ρίζες βαθιές και στήν Άνατολή. Κουβαλάμε πολλή Άσία μέσα μας και μέσα στον πολιτισμό μας. Χρειάστηκε να βραβευτεί ό Σεφέρης για να διαβάσουμε Μακρυγιάννη. Χρειάστηκε ναρθεί ό Χατζηδάκις για να άκούσουμε ρεμπέτικο. Θά άρχίσουμε τώρα να δραματίζομαστε τό Βρετανικό φλέγμα; Ύπαγε όπισω μου μικρέ, άπερίσκεπτε Μαυροκορδάτε...

Άξιοθαύμαστοι οι Έγγλέζοι. Γιατί στό κάτω-κάτω φτιάξαν μία έθνική τηλεόραση στό μέτρα τους: πού να τούς έκφράζει. Έμεις άραγε πρέπει να μιμηθούμε τό μοντέλο τους; Δέν γίνεται να διδαχτούμε απ' αυτούς και να φτιάξουμε μία τηλεόραση πού να έχει τη δική της πολιτιστική άποψη και τη δική της Έλληνική ιδεολογική εικόνα; Και πού ποτέ μά ποτέ να μη γίνει σάν τό BBC, αφού κανένας Έλληνας ποτέ δέν θάπρεπε να θέλει να γίνει Έγγλέζος;

Κρίμα πού ό κ. Γενικός Διευθυντής της Κρατικής Τηλεόρασης δέν σκέφτηκε να δηλώσει κάτι τέτοιο. Όστε να συμφωνήσουμε και μείς πώς είναι σοφό!

Ύπάρχει βέβαια και μία άλλη πιθανότητα. Η έπιμαχη φράση να είναι του τύπου: «Οι Άθηναίοι θα συμμαχήσουν με τούς Πέρσες, όταν ό Ήλιος άνατείλει απ' τη Δύση!» Δηλαδή, όπως ποτέ οι Έλληνες δέν θα γίνουν Άγγλοι, έτσι και ποτέ η ΕΡΤ δέν θα γίνει BBC. Σοφό αυτό. Δέν θάταν όμως καιρός να φανεί και στό γυαλί μία τέτοια έρμηνεία, πού τη στιγμή αυτή απέχει τόσο απ' την καθημερινά έκφραζόμενη νοοτροπία της Διεύθυνσης, όσο και η Έλλάδα απ' την Άγγλία;

Μένης Θεοδωρίδης

1.

Τό τηλέφωνο χτύπαγε δαμονισμένα. Άγριος-επιτηνήμενος και με νωχελικές κινήσεις, ο Γιώργος Άρατζαφέρης σήκωσε τό τηλέφωνο.

«Ναι... Ποιος είναι...»

Μια άγνωστη τσιριχτή φωνή του σφύριξε τονίζοντας μιά-μιά τις συλλαβές.

«Πρα-ξι-κό-πη-μα».

Και μετά ένα κλικ και ή γραμμή έκλεισε.

Αυτός, ο χειμώνας είναι πολύ σκληρός. Τί Φλεβάρης θεέ μου, σκέφτηκε, και ανακάθισε στο κρεβάτι του. Χίμα και κρύο πολύ, φέτος. Και αυτοί οι θυρωροί δεν έχουν τό θεό τους. Θά μας ξεπαιδιάσουν. Έξω έβρεχε άσταμάτητα και ό αέρας ήχοüse μανιασμένα.

Ο Γιώργος Άρατζαφέρης είναι ένας δαμόνιος Έλληνας Ρεπόρτερ. Ψηλός, λεπτός, μελαχρινός με πράσινα μάτια. Ακαταμάχητος. Ένα από τά μεγάλα λαγωνικά της Έλληνικής δημοσιογραφίας. Δεν ξέρει ξένες γλώσσες, δεν ξέρει γραφομηχανή, πως να μην ξέρει και να γράφει. Όμως έχει μύτη. Τίτη μύτη. Πολλοί λένε, ότι τρεις είναι οι πιο καλά πληροφορημένοι άνθρωποι στην Ελλάδα. Ο αρχηγός της ΚΥΠ, ο Μαρούδας και ο Άρατζαφέρης.

Φάρσα σκεφτηκε, και άναψε τσιγάρο. Πρα-ξι-κό-πη-μα. Τί λέξη κι αυτή. Κόντευε να την ξεχάσει. Όμως, όπως και να τό κάνουμε, ένωθε μια ταραχή. Ίσως και γοητσία... Όχι, όχι όμως ήδονή. Να πάρει τηλέφωνο τόν αρχηγό της ΚΥΠ; Να πάρει τόν Μαρούδα... Καί ξαφνικά μιά ιδέα πέρασε γρήγορα, σάν αστραπή απ' τό μυαλό του. Λές. Αυτό είναι... Αυτό είναι ξανάπε και έστριψε τά χεριά του. Επειτα έβρησε τό φώς και κοιμήθηκε.

2.

Όταν βγήκε στο δρόμο ή ώρα ήταν περασμένες δέκα. Μια βροχή και ολμπόνη Κυριακή με τοσιχερό κρύο και υπέροχο ουρανό. Οι δρόμοι της Αθήνας σχεδόν έρημοι. Ωραίος καιρός για πραξικόπημα... Και τί ξαφνικά, ούτε ο Κύρκος δεν τό περιμένει. Είμαι κικεντρεχής σκεφτηκε χαμογελώντας και επιτάχυνε τό βήμα του. Η βροχή άναμωσε. Έπρεπε να βιαστεί. Μπήκε στίαν ΟΤΕ της Σταδίου. Ήθελε να τηλεφωνήσει χωρίς ένοχλητικά αυτιά γύρω του. Δεν υπήρχε ψυχή. Ο υπάλληλος στο γκισέ τόν κοιτάζε ανασταμένος. «Θά ξενύχτησε φαίνεται εδώ», σκέφτηκε ο Άρατζαφέρης.

«Λειτουργούν τά τηλέφωνα; Ρώτησε.

«Γιατί να μην λειτουργούν κυριε, απάντησε καιπως μιστήρι ο υπάλληλος.

Αυτό είναι πολύ θετικό. Έπρεπε να προλάβει. Σχημάτισε γρήγορα τόν αριθμό του τηλεφώνου. Γλαφυρί βρυξέλλες. Τό στρατηγείο του NATO. Περιμένα... Συνήθως άργούν. Επτελους!! Κάποιος ούκωσε τό τηλέφωνο.

«Στρατηγός Κάθροου του NATO, όμιλητε.

«Στρατηγέ μου, τό σέβη μου, Άρατζαφέρης, τηλεφωνώ από Αθήνα.

«Παιδί μου, τί κάνεις. Μας ξεχασες! Τί καιρό κάνει εκεί, Αιακάδα ε...!!

«Στρατηγέ μου βρέχει και χιονίζει. Άλλαξε ο καιρός.

«Άλλαγή... Άλλαγή, Άρατζαφέρη! Χά... Χά... Αυτό είναι!! (Είτε γελώντας αινιγματικά ο Στρατηγός Κάθροου).

«Στρατηγέ μου, θά ήθελα να μιλήσω με την κυρία Μάρθα.

«Δέν είναι εδώ. (Είτε ξερά και σοβαρά ο Στρατηγός. Και έκλεισε τό τηλέφωνο).

3.

Όταν βγήκε στη Σταδίου έβρεχε πιά καταφρακτωδώς. Τά πράγματα είναι πολύ σοβαρά. Η άπουσία της Μάρθας από τις Βρυξέλλες σημαίνει πολλά.

ΠΡΑΞΙΚΟΠΗΜΑ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

4.

Ένωθε μιά πικρή γεύση στό στόμα. Τώρα τελευταία έπινε τόν καφέ χωρίς ζάχαρη. Άρχισε να έκνερνιζεται.

Έτσι σκυμμένος όπως προχωρούσε, δεν πρόσεξε τόν ψηλό και γεροδεμένο τύπο, που από τη στιγμή που βγήκε από τόν ΟΤΕ, τόν ακολουθούσε διακριτικά. Όταν σταμάτησε στό φανάρι της Σταδίου και Χρήστου Λαδά ένωσε ξαφνικά, ένα σκληρό αντικείμενο να φωλιάζει στά πλευρά του και μιά βραχνή φωνή με ξενική προφορά να του λέει «προχώρα ήρεμα: μαρό μου. Για τό καλό σου». Πρίν προλάβει να αντιδράσει, μιά μαύρη Φόρντ με μαύρα κουρτινάκια φρενάρησε απότομα μπροστά του. Σέ δευτερόλεπτα και χωρίς να τό καταλάβει βρέθηκε, στό πίσω κάθισμα της μαύρης Φόρντ, ανάμεσα σε δύο γορίλες. Τί να σημαίνουν άραγε όλα αυτά; Αλλά πρίν προλάβει να σκεφτεί έχισε τις αισθήσεις του.

Όταν άνοιξε τά μάτια του, βρισκόταν σ' ένα σκοτεινό δωμάτιο. Ο καναπές που καθόταν, ήταν Λουδοβίκου 14ου. Στόν τοίχο μπροστά του μιά φωτογραφία του Τσε Ικεβαλα και άπέναντι τό πορτραίτο της Φρειδερίκης. Άνεξήγητα πέρασε απ' τό μυαλό του ο Ααλιώτης. Πονούσε τό κεφάλι του αλλά δεν ήταν δεμένος και ένωθε περιέργια ερεθισμένος. Σκέφτηκε το βραδινό ραντεβού με τη Λάουρα. Θεέ μου τί γυναίκα!!!... αναστήναζε. Πρέπει να προλάβω!

Έκείνη τη στιγμή άνοιξε ή πόρτα. Μπήκαν πρώτα οι δύο γορίλες. Και μετά μιά γυναίκα. Ο Άρατζαφέρης τινάχτηκε στίαν αέρα, σάν να τόν δάγκωσε φίδι. Ναι, μέσα στό μισοσκόταδο, είχε διακρίνει οωστά Αυτή ή μετρίου άνωστήματος παχουλούλα και καλοσινάτη σαραντάρα ήταν ή διαβουλευμένη άρχικατάσκοπος Μάρθα. Ο φόβος τών μυστικών υπηρεσιών.

Η Μάρθα Οικονομοπολίτου - Συμεωνίδου είναι ο άνθρωπος κλειδί για τις Έλληνικές υποθέσεις στό στρατηγείο του NATO, στις Βρυξέλλες.

Στο διακοκία της δικτατορίας είχε πρακτορείο ΠΡΟ-ΠΟ. Μετά τη μεταπολίτευση έμφανίστηκε σάν «επιχειρηματίας είδών εύκαιρίας» στις Βρυξέλλες. Άντοι, πολύ λίγο ήξεραν την πραγματική τη ιδιότητα. Άρχηγός του δικτύου κατασκοπίας της Ν. Ανατολικής πτέρυγας του NATO.

5.

«Ήρμησι και κάθισε Άρατζαφέρη», είπε ξανά η Μάρθα. «Σέ επέλαμε γιατί είσαι ο μόνος άνθρωπος που μπορείς να συνεννοηθείς με τόν Μένιο. Ένωτό τον Μένιο Κοτσόρωρα, τόν προϊστάμενο της Έλληνικής ΚΥΠ». Κατι πήγε να πεί ο Άρατζαφέρης, να διαμαρτυρηθεί, αλλά ή Μάρθα τόν έκοψε απότομα. «Σταμάτα και άκουσε προσεκτικά. Τά πράγματα είναι πολύ κρίσιμα. Κρίνεται ή τύχη της Δημοκρατίας και του Σοσιαλισμού στην Ελλάδα. Κατά πληροφορίες της υπηρεσίας μου οι φανταροι έτοιμάζουν πραξικόπημα. Θέλουν να πάρουν ρεβάν, από τούς Στρατηγούς και τούς Σιταγματάρχες. Τό οργανωτικό τους σχήμα είναι οι Επιτροπές Φανταρων σέ κάθε σύνταγμα. Καθοδηγούνται από άριστοτεριστές και χουντικούς. Τό στρατηγείο τους βρίσκεται στή Βόρειο Ελλάδα στις Φέρες, εκεί που έδρεύει τό 535 τάγμα Πεζικού της 12ης Μεραρχίας. Οι πληροφορίες είναι εξακριβωμένες. Τίς διασταυρώσαμε και με τίς πληροφορίες τών υπηρεσιών του συγκροτήματος Λαμπράκη. Είναι έγκυρες. Πές στίαν Μένιο να κινηθεί, γιατί οι στρατηγοί είναι άποφασισμένοι να επέμβουν και να μην επιτρέψουν πραξικόπημα από Επιτροπές Φανταρων. Τό NATO δεν θέλει να άνατραπεί τό Σοσιαλιστικό καθεστώς και ή Δημοκρατία στην Ελλάδα», είπε ή Μάρθα με γρήγορες και κοφτές φράσεις.

Όταν βγήκε στό δρόμο ή βροχή είχε σταματήσει. Άναψε τό τσιμπούκι του και πήρε βαθιά ανάσα. Η Λάουρα του είχε γίνει έμμονη ιδέα. Τι γυναίκα! Τό βράδυ είχαν ραντεβού στό Ντά-Ντά. Εκεί που την είχε πρωτογνωρίσει.

Όταν έφτασε στην Έφημερίδα, τά πράγματα ήταν πολύ άσχημα. Όλοι είχαν πανικοβληθεί από τίς διαφεισεις του Μαρούδα. Ο αρχισυντάκτης φώναζε έξαλλος: «Καίτε τά αρχεία, καίτε τα όλα!!» Πληροφορίες από Θεσσαλονίκη: «Ο Ιντζές καταδιώκεται από χωριού εις χωριόν». Από τά νοσοκομεία έφθαναν ήδη νέα για τά πρώτα θύματα του αγώνα. Όλοι με άτζέντα στό στομάχι. Η κυρία Ρεζάν έφαγε τόν Κύρκο για συνέντευξη. Νέες πληροφορίες έλεγαν ότι ο Μένιος με τόν Γεννημάτα και τόν Σκουλαρίκη κατέλαβαν τό Πεντάγωνο. Που είναι ο Χαφαλαμπόπουλος; φώναζε κάποιος. Αργότερα ήρθε ή ειδηση ότι ο Άντρέας είχε θέσει σέ κατ' οίκον περιορισμό στό Κιατρί τόν Άμερικανό Πρεσβευτή. Τό πραξικόπημα είχε κατασταλεί. Παρ' όλα αυτά ένας μικρός πανικός υπήρχε ακόμα... Και τότε... ακούστηκε μιά υπόκωφη βραχνή φωνή. Όλα αυτά είναι θλακείες. Ήσυχασαν όλοι.

Ο Γιώργος Άρατζαφέρης αισθανότιν κουρασμένος. Είχε άρχίσει να βραδιάζει. Η ώρα ήταν περίπου όκτώ. Με τη Λαουρα είχαν ραντεβού στις δέκα. Ένα αδιώρατο ειρωνικό χαμόγελο φώτιζε τό πρόσωπό του. Όχι! ή Μάρθα, ή παμπόνηρη Μάρθα δεν είχε καταφέρει να τόν ξεγελάσει. Ήξερα τη μπλόφα της. Από την πρώτη στιγμή, είχε αναγνωρίσει την άγνωστη φωνή του τηλεφώνου τά ξεμερώματα της Κυριακής. Ήταν ο άλεξιπτωτιστής στρατηγός Άγαμέμνων Γκρατίσιος!...

«Πολλές φορές ο ρόλος του δημοσιογράφου είναι άχαρος», σκέφτηκε ο Άρατζαφέρης άναβοντας την πίπα του. «Τό ψέμα μοιάζει τόσο πολύ με την αλήθεια»...

Παν.-Παν.

A casa d' Irene

Κάποιο βραδινό, μετά από κουραστική εργασία, τσιγάρα και καφέδες, ήρθα σ' επαφή με τις 45 στροφές. Άνοιξα τη ντουλάπα, παραμέρισα τη νάυλον σακούλα με τις φωτογραφίες, κι έβγαλα 2 πλαστικά βιβλία με διάφανες θήκες. Δέν θυμάμαι αν χαμογέλασα, πάντως άλλαξα αυτόματα βελόνα, ρύθμισα κουμπιά και ή άκρόαση του μουσικού μου λευκώματος ήταν γεγονός!...

Τό πράγμα μέ ξένισε. Τά περισσότερα τραγούδια ήταν σέ ιδιαίτερα γνώριμές μου γλώσσες, παρ' όλα αυτά οι λέξεις ήταν άκατανόητες. Παιδεύτηκα πολύ ψάχνοντας νά βρώ γιατί μου συνέβαινε αυτό. Τήν εποχή πού κάναμε τά σχολικά πάρτυ, φορώντας ένα κανελλί σακάκι, μεταποιημένο από τήν Άγγλική μόδα τών φοιτητικών χρόνων του πατέρα μου, γραβάτα μέ ιδιόμορφο κόμπο, και πολλά όνειρα γιά ένα χορό μέ τήν Κατερίνα ή τή Λάλλη, οι λέξεις δέν ήταν κατανοητές. Χορεύαμε όλοι πίνοντας τό ποτό τής εποχής, βερμούτ, και φαίνεται πώς ήμασταν ιδιαίτερα εύχαριστημένοι. 'Η φαντασία κύλαγε μέ λιγγιώδη ταχύτητα και ή κάθε δυσύλλαβη ξενική λέξη έπαιρνε ένα όνειρικό νόημα. Κάτι μεταξύ κοπέλας μέ μακριά ξανθά μαλλιά, εϊρήνης και σπουδών στο έξωτερικό. Μετά ήρθε ή εποχή τής ρετσίνας. Τό μυστικό μας σκηνικό άλλαξε. Οι λέξεις ήταν ελληνικές, τό σακάκι δέν είχε κανένα χρώμα γιατί άπλώς δέν φοριόταν. Τό χέρι, αντί γιά τό σχολικό μπίκ, κρατούσε πλακάτ ή έγγραφε στους τοίχους. Σήμερα είναι ή καινούργια εποχή. 'Η εποχή του ούισκυ. 'Η μητέρα μου πάντα ξύνιζε τά μούτρα της γελώντας θριαμβευτικά όταν μου έλεγε: «Παδί μου αυτό τό ποτό μυρίζει σάν νά σκοτώνουνε κοριούς. Σέ διαβεβαιώ ότι δέ μου άρέσει καθόλου».

Δέν ξέρω αν κατάλαβατε τί μου συνέβηκε. 'Εγώ πάντως φαίνεται σάν νά τό βρήκα. Νά, ξαφνικά, λειτούργησα όπως τότε πού ήμουνα μαθητής. Και τό αξιοπερίεργο είναι ότι δέν παλινδρομήσα νοσταλγώντας τή σχολική μου εποχή. Ρώτησα πολλές φορές τόν έαυτό μου, και ή απάντηση ήταν κατηγορηματική. 'Απλώς όπως τό βερμούτ κυλάει ακόμα μέσα μου, έτσι και τό μουσικό λεύκωμα ήταν μέρος του κορμιού μου όπως... τό συκώτι μου. Κι αυτό βέβαια δέν τόξερα. 'Η μέχρι κάμποσα χρόνια ήθικη μου, δέν μου επέτρεπε νά χαιρόμαι μέ τήν εποχή του βερμούτ. 'Ηταν πολύ άφελής γιά μένα. Μετά άπλώς όλα ξεχάστηκαν. Σήμερα κατάλαβα ότι όλα αυτά γίνανε μέ ένα αρκετά φυσικό και συγκεκριμένο τρόπο, ότι είτε τό θέλω είτε όχι, μέ σημάδεψανε. Μάλιστα είμαι στην εύχαριστη πιά θέση νά σάς αναγγείλω ότι στο τραπέζι, γράφοντας τό άρθρο αυτό, έχω τρία ποτήρια: "Ένα άσπρο πλαστικό μέ βερμούτ, πού άκουμπάει σέ ένα πετσετάκι μέ τή φωτογραφία του Adamo και του Mick Jagger. Ένα γυάλινο κοντόχοντρο μέ ρετσίνα πού άκουμπάει σέ ένα άλλο πετσετάκι μέ τή φωτογραφία του Θοδωράκη. Τό τελευταίο ποτήρι, είναι ένα κρυστάλλινο ψηλό μέ τρεις γαλάζιες βούλες, γεμάτο ούισκυ. Πίνω μιά γουλιά απ' τό καθένα και, ώ του θαύματος, εύφραίνομαι. Στην ύγειά σας.

Σημείωση: Θά πρέπει νά ξέρει κανείς ότι τό ανάκατεμα τών ποτών απαγορεύεται από τους γαστρεντερολόγους εκτός κι αν έχει προηγηθεί ένα πλούσιο γεύμα καλό χωνεμένο.

Νώντας Παπαμιχαήλ

Μία επίσκεψη

Καλησπέρα σας! 'Ηρθα νομίζοντας ότι έχετε άποτελειώσει τό σαντιγύ-γλυκό σας και έχοντας σκοπό νά ριχτώ σ' ένα άσταμάτητο κλάμα λόγω πού νιώθω δυστυχής τελευταία. Άν όμως πρόκειται νά ένοχληθείτε, παρακαλώ πείτε τό μον, ώστε νά πάρω τά μέτρα μου. Δηλαδή, αντί αυτού πού προτίδεμαι νά κάνω, νά ζητήσω άπλά λίγο σαντιγύ-γλυκό. Βλέπετε έχω τή σπάνια ικανότητα νά προσαρμόζω τή διάθεσή μου άκούγοντας τό μετεωρολογικό δελτίο και νά μέ συγκινεί αν θέλω ό τρόπος πού μεταχειρίζεστε τό γλυκό σας ταυτίζοντας τό χέρι μου μέ τό κουτάλι ή ακόμα και μέ τήν ίδια τή σαντιγύ. Σπάνιο χάρισμα! Τό έχουν όλοι όσοι είναι αυτοκόλλητοι. Σέ τελική ανάλυση τό ένα προϋποθέτει τό άλλο. Λοιπόν σάς εξέδεσα τις προθέσεις μου σέ κάποιο βαθμό περιμένοντας νά διαβάσετε ανάμεσα στις γραμμές ό,τι είναι συμφερετικό γιά σάς. Μά!... γιά σταθείτε! Έχετε προσέξει ποτέ ότι σάς λείπει ένα πόδι...

Α.Δ.

Γράψανε γιά μᾶς:

Αρκετό καιρό πριν από την έκδοσή του ο Σχολιαστής προκάλεσε ποικίλα σχόλια και αντιδράσεις. Έντονο υπήρξε και το ενδιαφέρον του Τύπου γιά την προσπάθειά μας. Παραθέτουμε έδω μερικά χαρακτηριστικά αποσπάσματα.

Πρώτος ο Λεωνίδας Κύρκος με άρθρο του στην ΑΥΓΗ, ήδη από τις 8 Φεβρουαρίου, φροντίζει να διορθωθεί από την εκδοτική προσπάθεια του Σχολιαστή, συμπαρασύροντας όλη την 'Ανανεωτική 'Αριστερά.

Στις 8 Φεβρουαρίου, την επομένη ημέρα από τα εγκαίνια των γραφείων του Σχολιαστή στην οδό Δαφνομήλη και 'Ισαύρων, η 'Απογευματινή σπεύδει να προβοκάρει τις εσωτερικές αντιθέσεις του περιοδικού με πηχαιο τίτλο.

Διαφορετικά μᾶς αντιμετώπισαν τὰ περιοδικά της άριστεράς:
'Ο Πέτρος Εὐθυμίου στο ANTI της 4ης Μαρτίου μᾶς μετατρέπει σέ πολιτική δύναμη και μᾶς προκαλεί νά ασχοληθούμε με τὰ μεγάλα θέματα της δημοκρατίας και του κοινωνικού μετασχηματισμού.

Τέλος ο 'Αγγελος 'Ελεφάντης στὸν ΠΟΛΙΤΗ σχολιάζοντας τὰ άριστερά περιοδικά χρεώνει τὸν Σχολιαστή με δυό τεύχη, πριν ακόμη έκδοθεί...

καίρα αὐτή ἡ πλατιά συμ-
πόρευση κοινῶν καὶ πο-
λιτικῶν δυνάμεων, πρὶν
νὰ τὴν σπάζει ἡ ἐπίση-
μη τῶν δυνάμεων τῆς ἀντί-
'Αλλαγῆς.
"Αν δέν θέλουμε, ἐμεῖς οἱ
κομμουνιστές τῆς 'Ανανέω-
σης, νά μείνουμε σχολια-
στές τῶν ἐξελίξεων, πρέπει
νά δώσουμε ἀπόλυτη προτε-
ραϊότητα στὴν ὁργάνωση
τῆς ἐπαφῆς μας με τὶς μά-
ζες. Πρέπει νά ἐργαστοῦμε
γιά μιὰ ἀποτελεσματική
παρέμβαση στὴν πολιτική
ζωή, γιὰ τὸν πλοῦτο τῶν
ιδεῶν μας, τῆς κριτικῆς
μας, τῶν πρωτοβουλιῶν μας.
Αὐτό τό νόημα ἔχει ἡ
καμπάνια γνωρίστε τό Κ.
Κ.Ε. ἐ.σ.». Μέσα ἀπὸ τὴν ὁ-
ποία καὶ τό ΚΚΕ ἐ.σ., θά
// Η ΑΥΓΗ //

ΠΑΣΟΚ ἔχει νά κερδίσει τὰ πάντα ἀν παίξει με σταθερότητα
το χαρτί τῆς δημοκρατίας καὶ τῶν μεγάλων τομῶν στίς ο-
ποιεσδήποτε δεσμευτεῖ. Ἀντίθετα, εἰ νὰ χάσει πολλά, ἀν υπο-
σχεθεῖ τις ἐπιδιώξεις του καὶ διαχειριστεῖται μὲ καλὺτερο
τρόπο τις δυσκολίες τῆς συγκυρίας.
ΘΑ ΕΙΝΑΙ ὅμως πολὺ ἀρνητικό, ἀν ὅλα αὐτὰ τὰ προβλή-
ματα ἀφορούσαν καὶ μόνο το ΠΑΣΟΚ. Εἶναι προκλήσεις, ὅ-
σες κοινωνικὲς δυνάμεις ἔχουν συγκροτημένο λόγο καὶ ο-
πτική. Καὶ γιὰ ὅσες πολιτικὲς δυνάμεις μποροῦν — καὶ
μὴν — νὰ μετατρέπουν τὸν σχολιασμό σε δοκιμασία καὶ
πράξη...
" ἀντί "

οχολιαστής

'Ισαύρων 10 - Δαφνομήλη

Κυκλοφορεῖ κάθε 1η τοῦ μήνα

Τεύχος 1α

1η Ἀπριλίου 1983

Τιμὴ ὀρχ. 100

Θωτοσύνθεση: «Γ. Λεοντακιανάκος & Υἱοὶ Ο.Ε.» ὁδ. Πλακεντίας 31
Φωτογράφιση: Λάκης Μαστραντώνης, Σκουφᾶ 36.
Ἐκτύπωση: Χ. Μοάτσος, Στρυμῶνος 51

Συνδρομές: Ἐσωτερικοῦ: 6 τεύχη Ἀρχ. 600 - 12 τεύχη Ἀρχ. 1.200. Ἐξωτερι-
κοῦ: 6 τεύχη Ἀρχ. 850 - Ἀμερικῆς: 6 τεύχη Ἀρχ. 1.100. ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ -
ΕΠΙΤΑΓΕΣ: Γιώργος Πιτουρόπουλος, 'Ισαύρων 10 - Δαφνομήλη, Ἀθήνα.

Ἰδιοκτησία: «Γ. Πιτουρόπουλος κ. ΣΙΑ» Ε.Ε. Ἐκδότης: Γιώργος Πιτουρόπουλος, 'Ισαύρων 10 - Δαφνομήλη, Διεύθυνση: Κώστας Βουρνᾶς, Παναγιώτης Παναγιώτου, Δημήτρης
Ψαρρᾶς Πολιτικά θέματα: Ἀναστασία Λαζαρίδου, Χρῦσανθος Λαζαρίδης, Τάκης Μαστραντώνης, Γιάννης Μηλιάς, Χρήστος Βαλλιάνος. Διεθνή: Κύρια Ἀδάμ, Κ. Ἀνατολίτης,
Στάθης Δελής, Ὀράτιος Σαβράνης, Ἀστέρης Στάγκος. Ἐκπαίδευση: Χριστόφορος Βερναρδάκης, Δημήτρης Κέκος, Χρήστος Μαχαίρας, Μαρίνα Παπαδάκη, Τάκης
Υπέρμαχος. Ἐλεύθερη Ἔρευνα: Νίκος Βαφειάδης, Μάκης Γιουμαζολιάς, Ἄντα Θεοδωρίδου, Γιώργος Οἰκονομέας, Τασούλα Χριστοδουλοπούλου, Δημήτρης Τρίμης.
Κοινωνικά θέματα: Κατερίνα Ἰατροπούλου, Γιάννης Κάλλας, Γιώργος Καραζάνος, Ἀγγέλικα Ψαρρᾶ. Μουσική: Νότης Μαυρουδῆς, Δημήτρης Οἰκονομάκης, Γιώργος
Σταυρίδης. Θεάματα: Μένης Θεοδωρίδης, Γιώργος Μακρής, Γιάννης Μαργαρίτης. Ἰδιοκαρυσμοί: Νώντας Παπαμιχαήλ, Ἄρης Σαπουνάκης. Καλλιτεχνική Ἐπιμέλεια: Ἄκης
Ληδόνης, Ἄντα Θεοδωρίδου, Ματίνα Καλογεράκου, Ἀποστόλης Μπουρανός, Ἄρης Σαπουνάκης. Στίχοι: Πέτρος Ζερβός, Σπύρος Παντελάκης. Κόμικ: Ἀρκάς.

